Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach

Edyta Kimera

PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI NA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM FUNKCJONARIUSZA POLICJI

studium prawne i kryminologiczne

PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI NA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM FUNKCJONARIUSZA POLICJI

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Edyta Kimera

PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI NA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM FUNKCJONARIUSZA POLICJI

studium prawne i kryminologiczne

Suwałki 2016

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Recenzenci
dr hab. Katarzyna Laskowska, prof. UwB
dr hab. Izabela Nowicka

ISBN 978-83-939529-0-8

© Copyright by Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach, Suwałki 2016

Wydawnictwo Uczelniane
Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach
ul. Teofila Noniewicza 10, 16-400 Suwałki
e-mail: wydawnictwo@pwsz.suwalki.pl
tel. (87) 562 84 42

Korekta
Marianna Rant-Tanajewska

Skład
Anita Sznejder
Zdjęcie na okładce: © Digital_Art | Shutterstock.com

Druk i oprawa
GRAFDRUK Cylwa
ul. Sejneńska 65 b, 16-400 Suwałki
www.grafdruk24.cba.pl

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 7

CZĘŚĆ PIERWSZA **DOGMATYCZNA**

ROZDZIAŁ I
PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI W ASPEKCIE HISTORYCZNYM

1. Regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści w dawnym prawie polskim 12
2. Regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści w świetle Kodeksu karnego z 1932 roku wraz z poglądami doktryny i orzecznictwem. 20
   - 2.1. Miejsce przestępstwa czynnej napaści w Kodeksie karnym na tle innych przestępstw przeciwko władzom i urzędom 22
   - 2.2. Struktura przestępstwa czynnej napaści przewidziana w art. 133 Kodeksu karnego z 1932 roku 22
     - A. Przedmiot ochrony 23
     - B. Strona przedmiotowa 24
       - a) Przedmiot czynności wykonawczej (urzędnik, w tym funkcjonariusz policji państwowej; osoba do pomocy mu przybrana oraz inne osoby objęte ochroną karną) 24
       - b) Czynność sprawcza 35
     - C. Podmiot i strona podmiotowa 38
3. Regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści w świetle Kodeksu karnego z 1969 roku wraz z poglądami doktryny i orzecznictwem 38
   - 3.1. Miejsce przestępstwa czynnej napaści na tle innych przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych 43
   - 3.2. Struktura przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w świetle art. 233 Kodeksu karnego z 1969 roku 44
     - A. Przedmiot ochrony 44
     - B. Strona przedmiotowa 45
       - a) Przedmiot czynności wykonawczej (funkcjonariusz publiczny oraz osoba do pomocy mu przybrana) 45
       - b) Czynność sprawcza 50
     - C. Podmiot i strona podmiotowa 52
   - 3.3. Struktura przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w ujęciu art. 234 § 1–2 Kodeksu karnego z 1969 roku 52
     - A. Przedmiot ochrony 54

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

B. Strona przedmiotowa 54
a) Przedmiot czynności wykonawczej (funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej oraz funkcjonariusz innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpiewczeństwa publicznego) 54
b) Czynność sprawcza 58
C. Podmiot i strona podmiotowa 59
4. Ocena ewolucji przestępstwa czynnej napaści w okresie do 1997 roku 61

ROZDZIAŁ II

PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI W UJĘCIU KODEKSU KARNEGO Z 1997 ROKU

1. Regulacja przestępstwa czynnej napaści w świetle Kodeksu karnego z 1997 roku 68
2. Miejsce przestępstwa czynnej napaści w Kodeksie karnym z 1997 roku na tle innych przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego 71
3. Struktura przestępstwa czynnej napaści w ujęciu Kodeksu karnego z 1997 roku 72
4. Ustawowe znamiona przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego 74
4.1. Przedmiot przestępstwa 75
4.2. Strona przedmiotowa 77
A. Znamiona określające przedmiot czynności wykonawczej 78
a) Funkcjonariusz publiczny (w tym funkcjonariusz policji) 78
b) Osoba przybrana do pomocy funkcjonariuszowi publicznemu 91
B. Znamiona określające czynność sprawczą 93
a) Dopuszczenie się czynnej napaści 94
b) Działanie wspólnie i w porozumieniu z inną osobą 98
c) Użycie przez sprawcę broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego 100
d) Podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych 114
4.3. Podmiot przestępstwa 119
4.4. Strona podmiotowa 120
5. Formy stadialne i zjawiskowe przestępstwa czynnej napaści 125
6. Problemy kwalifikacji prawnej i wymiaru kary w związku z popełnieniem przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego 128
7. Ocena ujęcia prawnego przestępstwa czynnej napaści 133

ROZDZIAŁ III

CZYNNA NAPAŚĆ W ŚWIETLE WYBRANYCH REGULACJI MIĘDZYNARODOWYCH

1. Wybrane regulacje prawne Organizacji Narodów Zjednoczonych 142
2. Wybrane akty prawne Unii Europejskiej 143
3. Regulacje wybranych krajów Unii Europejskiej 146

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

CZĘŚĆ DRUGA **EMPIRYCZNA**

ROZDZIAŁ I
METODA BADAŃ WŁASNYCH

1. Przedmiot i cel badań 163
2. Problemy i hipotezy badawcze 165
3. Metody, techniki i narzędzia badawcze 166
4. Organizacja i przebieg badań 171

ROZDZIAŁ II
PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI W ŚWIETLE WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

1. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji w Polsce w latach 1999–2010 w świetle danych statystycznych 175
   - 1.1. Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym na tle ogółu przestępczości w Polsce 175
   - 1.2. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce 178
   - 1.3. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w Polsce 180
   - 1.4. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego 192
2. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt spraw karnych 192
   - 2.1. Charakterystyka sprawców 192
   - 2.2. Sposób działania sprawców 197
   - 2.3. Sądowy wymiar kary wobec sprawców 201
3. Przestępstwo czynnej napaści w świetle wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród funkcjonariuszy policji w województwie podlaskim 205
   - 3.1. Charakterystyka badanej populacji 205
   - 3.2. Ocena zakresu regulacji prawnej przestępstwa z art. 223 § 1–2 Kodeksu karnego przez funkcjonariuszy policji 207
   - 3.3. Ocena zakresu skuteczności karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 Kodeksu karnego przez funkcjonariuszy policji 220
4. Podsumowanie wyników badań własnych 232

PODSUMOWANIE 237
BIBLIOGRAFIA 241
ANEKS 261

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

WPROWADZENIE

Działalność instytucji państwowych i samorządowych od lat pozostaje pod wzmożoną opieką prawną państwa. Chroni ona prawidłową i niezakłóconą działalność organów państwowych i samorządowych, jak również ich autorytet. Cele wskazanych organów realizowane są poprzez aktywność wykonujących ich zadania funkcjonariuszy publicznych.

Funkcjonariusze publiczni posiadają w Polsce specjalną pozycję ustrojową. Zostali bowiem powołani do pełnienia funkcji w państwie, działania w jego imieniu, a ustawodawca przypisał im wiele istotnych kompetencji ukierunkowanych na realizację interesu publicznego. Sfery działalności funkcjonariuszy publicznych są zróżnicowane i obejmują m.in. bezpieczeństwo publiczne. Funkcje sprawowane przez nich, jak również realizowane zadania, mają charakter bardziej doniosły społecznie i z tego względu wymagają specjalnej ochrony oraz szczególnej odpowiedzialności karnej. Dotyczy to funkcjonariuszy policji, którzy zostali powołani do służby społeczeństwu, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Specjalna ochrona i wzmożona odpowiedzialność karna niewątpliwie potwierdza specyficzny status prawny i ustrojowy, który przyznaje się funkcjonariuszom publicznym. Pozwala to na stwierdzenie, że pozycję funkcjonariusza publicznego można rozpatrywać w dwóch kontekstach: jako podmiotu odpowiedzialności karnej za przestępstwa popełnione podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, a także jako przedmiotu ochrony karnej przed przestępstwami na szkodę funkcjonariuszy publicznych. Przedstawiciele doktryny w publikacjach naukowych szczególną uwagę skupiają na funkcjonariuszach publicznych jako podmiocie przestępstwa i przedstawiają ich jako sprawców przestępstw o charakterze korupcyjnym. Natomiast, z punktu widzenia autorki niniejszej rozprawy, wymieniony aspekt, chociaż istotny, nie powinien przysłaniać innego ujęcia prawnego osoby funkcjonariusza publicznego, a mianowicie jako przedmiotu czynności wykonawczej.

Dlatego też, uznając ten temat za ważny, zdecydowano się przedstawić funkcjonariusza publicznego jako przedmiot bezpośredniego oddziaływania sprawcy przestępstwa czynnej napaści. Jest to bowiem najgroźniejsze, a zarazem najbardziej niebezpieczne z przestępstw skierowanych „z zewnątrz" przeciwko działalności instytucji państwowej oraz samorządu terytorialnego. Ponadto uznano, że to najczęściej funkcjonariusze policji podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych stają się ofiarami ataków. Poświęcając im szczególną uwagę, zmierzano

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

do podkreślenia potrzeby zapewnienia bezpiecznego pełnienia obowiązków służbowych, podczas których są oni narażeni niejednokrotnie na utratę życia lub zdrowia. Przestępstwem, które w sposób bezpośredni gwarantuje ochronę tych dóbr i zabezpiecza funkcjonariusza policji oraz innych funkcjonariuszy publicznych przed zamachami skierowanymi „z zewnątrz", jest przestępstwo czynnej napaści określone w art. 223 § 1–2 k.k.

Głównym celem niniejszej rozprawy stało się ukazanie normatywnego ujęcia przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. W dążeniu do jego przedstawienia kierowano się dodatkowym założeniem. Uznano bowiem, że na gruncie obowiązującego stanu prawnego brakuje kompleksowego opracowania przepisu prawnego przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k.k. wraz z omówieniem istotnych problemów interpretacyjnych związanych z odpowiedzialnością za czyny polegające na bezpośrednich atakach na funkcjonariuszy publicznych, w szczególności zaś na funkcjonariuszy stojących na straży bezpieczeństwa i porządku publicznego, tj. funkcjonariuszy policji. Autorka opracowania nie mogła przy tym pominąć zmian legislacyjnych dotyczących przestępstwa czynnej napaści, jakie weszły w życie w 2011 roku, poddając je analizie w opracowaniu.

Niemniej ważnym celem stało się przedstawienie czynnej napaści w aspekcie kryminologicznym. Brak jest bowiem wyników badań empirycznych jak również publikacji naukowych dotyczących przestępstw, w których funkcjonariusz policji, będący funkcjonariuszem publicznym, objęty został szczególnym, wzmożonym reżimem ochrony karnoprawnej. Należy podkreślić, że do chwili wejścia w życie Kodeksu karnego z 1997 roku przedstawiciele doktryny często podejmowali się omówienia tego tematu jak również badań z tym związanych. Obecnie liczba opracowań naukowych z tego zakresu uległa zmniejszeniu. Wzrasta natomiast liczba publikacji na temat odpowiedzialności karnej funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji.

W związku z tym uznano, że zadaniem niniejszego opracowania będzie przybliżenie tej problematyki. Ponadto chęć weryfikacji zmian legislacyjnych dotyczących przestępstwa czynnej napaści w połączeniu z kontrowersyjnymi poglądami narosłymi w doktrynie jak i w społeczeństwie wokół zakresu karnej ochrony funkcjonariuszy policji, a tym samym funkcjonariuszy publicznych, stały się asumptem zainteresowania i przedmiotem badań.

Niniejsza rozprawa ma prawnokryminologiczny, a więc interdyscyplinarny charakter. Do jej napisania zostały wykorzystane dostępne opracowania o charakterze prawnym i kryminologicznym oraz wyniki przeprowadzonych własnych badań empirycznych.

Wiadomo, że metoda badań zależna jest od przedmiotu badań oraz stojących przed badaczem zadań. Dlatego też, przystępując do badań w zakresie omawianej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

problematyki, zmierzano do ustalenia fenomenu przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji, kształtu polityki karnej stosowanej przez sądy wobec jej sprawców oraz poznania opinii samych funkcjonariuszy policji na temat zakresu regulacji przestępstwa czynnej napaści. Dodatkowo dążono do poznania normatywnego ujęcia przestępstwa czynnej napaści, z uwzględnieniem jego ewolucji jak również zakresu i kształtu, jaki obecnie przybiera. Zadecydowano, że jego poznanie przebiegać będzie poprzez analizę aspektu prawnego przepisu określonego w art. 223 k.k. jak również w oparciu o dostępne opracowania naukowe oraz analizę orzecznictwa.

Do poznania fenomenu przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji wykorzystano wiele metod badawczych z dziedziny prawa karnego i kryminologii. Opinie i oceny zawarte w niniejszej dysertacji powstały w wyniku badań własnych. Przy opracowywaniu zagadnień badawczych posłużono się danymi statystycznymi dotyczącymi nie tylko przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji, ale i funkcjonariusza publicznego w Polsce i województwie podlaskim. Ukazano je na tle innych przestępstw skierowanych zamachami „z zewnątrz" przeciwko instytucjom państwowym i samorządowym. Ponadto przeprowadzono analizę akt spraw karnych zakończonych prawomocnym wyrokiem wobec sprawców czynnej napaści. Zastosowany w rozprawie sposób myślenia i metody zmierzało do kompleksowego przedstawienia tematu i wyciągnięcia wniosków. W celu jak najlepszej realizacji określonych zadań i celów rozprawy została ona ukształtowana w następującą strukturę: część dogmatyczną i empiryczną.

Część normatywna podzielona została na trzy rozdziały. Część kryminologiczna składa się z dwóch rozdziałów.

Część dogmatyczną rozpoczyna rozdział, w którym przedstawiono aspekt historyczny przestępstwa czynnej napaści. Ukazano w nim genezę i historię rozwoju. Wskazano procesy jego kształtowania oraz przemian. Omówienie ewolucji przyczyniło się do zrozumienia współczesnej struktury przestępstwa czynnej napaści i stanowiło fundament dalszych analiz prawnych.

Rozdział drugi poświęcono przedstawieniu ujęcia przestępstwa czynnej napaści w obowiązującym stanie prawnym. Wnikliwie omówiono w nim regulację przestępstwa czynnej napaści określoną w art. 223 § 1–2 k.k. z uwzględnieniem miejsca oraz rozbudowanej struktury czynu. Ponadto ukazano formy stadialne i zjawiskowe omawianego przestępstwa. Następnie dokonano oceny obowiązującej regulacji prawnej wraz z linią orzeczniczą.

W rozdziale trzecim zaprezentowano problematykę czynnej napaści w świetle wybranych regulacji międzynarodowych. Autorka rozprawy uznała bowiem, że alienacja polskiej regulacji przestępstwa czynnej napaści od innych tego typu unormowań europejskich jest obecnie niemożliwa. Czynna napaść i wynikająca z niej karnoprawna ochrona funkcjonariuszy publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonariusza Policji, została przedstawiona na przykładzie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wybranych aktów prawnych Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej oraz wybranych państw europejskich. Zmierzano w ten sposób do pełnego zrozumienia polskiej regulacji przestępstwa czynnej napaści poprzez poznanie analogicznych europejskich rozwiązań prawnych.

Część empiryczną rozpoczyna rozdział poświęcony metodom badań własnych. Ukazuje problem badawczy, który wymagał sformułowania zarówno dogmatycznych jak i empirycznych założeń. Następnie przedstawia szeroki i złożony przedmiot badań, metody, techniki oraz narzędzia badawcze. W rozdziale została także wskazana organizacja i przebieg badań.

W rozdziale drugim przedstawiono wyniki badań własnych w oparciu o dane statystyczne przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza Policji w Polsce w latach 1999–2010. Ukazano w ten sposób przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym na tle ogółu przestępczości w Polsce jak również przestępstwo czynnej napaści na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce. Ponadto wskazano udział przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza Policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w Polsce i na terenie województwa podlaskiego. W niniejszym rozdziale zaprezentowano także badania akt spraw karnych zakończonych prawomocnym wyrokiem wobec sprawców czynnej napaści oraz wyniki badań ankietowych, które przeprowadzono wśród funkcjonariuszy Policji z województwa podlaskiego.

Praca niniejsza jest przeredagowaną i zaktualizowaną wersją rozprawy doktorskiej obronionej na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku w 2011 roku.

Pragnę w tym miejscu złożyć wyrazy głębokiej wdzięczności mojej promotor Pani dr hab. Katarzynie Laskowskiej za pomoc, życzliwość i twórczą inspirację. Wyrazy podziękowania składam również moim recenzentom: Panu prof. zw. dr. hab. Emilowi W. Pływaczewskiemu i Panu prof. dr. hab. Stanisławowi Pikulskiemu.

Dziękuję też funkcjonariuszom Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach, Łomży i Białymstoku, dzięki którym mogłam przeprowadzić badania empiryczne.

Dziękuję także władzom uczelni, a szczególnie rektorowi Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach Panu prof. dr. hab. Jerzemu Sikorskiemu za umożliwienie opublikowania niniejszej rozprawy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

CZĘŚĆ PIERWSZA DOGMATYCZNA

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ROZDZIAŁ I **PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI W ASPEKCIE HISTORYCZNYM**

1. REGULACJA PRAWNA PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI W DAWNYM PRAWIE POLSKIM

Rodowody wielu współczesnych przestępstw bywają krótsze niż dzieje wszystkich czynów zagrożonych karą. Historia innych rozpoczyna się jeszcze w społeczeństwach pierwotnych, niepodzielonych na klasy i nieposiadających organizacji państwowej. Przeszłość historyczna implikuje więc stwierdzenie, że zagadnienie objęte niniejszą rozprawą byłoby zawieszone w próżni, gdyby jego analizę rozpocząć od obowiązujących uregulowań prawnych, a nie poprzedzić przedstawieniem zarysu jego dziejów[1]. Bez ukazania genezy czynu, a następnie najważniejszych etapów jego ewolucji, zrozumienie omawianego przestępstwa nie byłoby w pełni możliwe.

Z perspektywy historycznej można stwierdzić, że początki przestępstwa czynnej napaści nierozerwalnie związane są z powstaniem państwa. Pierwotne koncepcje prawa karnego, w nikłym jednak stopniu, uwzględniały kary i czyny uznawane za przestępstwa publiczne. W czasach ustroju wspólnoty pierwotnej ktokolwiek naruszył ustalone zwyczaje, podlegał środkom oddziaływania stosowanym przez ród[2]. Dopiero w momencie, gdy w konstrukcji czynów przeciwko zbiorowości pojawiła się państwowość, z biegiem czasu usymbolizowana w osobach jej reprezentantów, mogły zrodzić się czyny skierowane przeciwko państwu i panującemu w nim władcy[3]. Dlatego też geneza przestępstwa czynnej napaści związana była bezpośrednio z powstaniem państwa i szeroko pojmowanymi zamachami na władzę. Prawa służące ich zwalczaniu znajdowały swoje odbicie w katalogach czynów określanych mianem zbrodni przeciwko panującemu, przeciwko państwu czy przestępstw przeciwko władzy publicznej, administracji lub

---

[1] Autorka niniejszej rozprawy poddała analizie ewolucję przestępstwa czynnej napaści jedynie w ogólnym zarysie z uwzględnieniem najważniejszych dla danego czynu wydarzeń historycznych i prawnych.

[2] Już w najwcześniejszym organizmie, jakim był ród, najpoważniejsze ekscesy godzące w interesy całej rodowej społeczności pociągały za sobą sankcje w postaci wykluczenia sprawcy ze wspólnoty i pozbawienia go ochrony. Zob.: K. Sójka-Zielińska, *Historia prawa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993, s. 10.

[3] W. Makowski, *Prawo karne: o przestępstwach w szczególności*, Księgarnia F. Hoesicka, Warszawa 1924, s. 6–7.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

instytucjom państwowym i społecznym[4]. Przewidziana w nich represja karna spełniała dwa podstawowe zadania. Po pierwsze – pełniła funkcję dodatkowej gwarancji dla działań władzy, zastępowała respekt. Po drugie – udzielała jej możliwie skutecznej ochrony w związku z zamachami ze strony poddanych.

Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego należało do zachowań stanowiących szeroko pojmowane zamachy na władzę. Wykształciło się ze wspólnego kręgu czynów przeciwko władzy objętych średniowiecznymi konstrukcjami *crimen laesae maiestatis*[5]. W średniowieczu przejęły je wszystkie państwa Europy. Ich prawdziwy rozwój nastąpił w okresie monarchii stanowej (XIV–XV w.). Prawo karne polskiego średniowiecza zaliczało do nich różne grupy przestępstw publicznych. W węższym znaczeniu stanowiły je zdrady i zamachy na osobę panującego, jego prawa i majątek[6]. W szerszym były nimi: polowanie w lasach monarchy, pochwycenie bydła błędnego, wydobywanie płodów górniczych[7], sprzeniewierzenie przez urzędnika pieniędzy państwowych[8] czy też wpłacanie do skarbca fałszywych monet[9]. Niewiele wspominają jednak o nich statuty Kazimierza Wielkiego, zapewne dlatego, że ich ściganie realizowane było przez samego króla lub starostów. Wymienia się w nich jedynie to, że w przypadku wyciągnięcia miecza w obecności monarchy sprawca będzie zdany na jego łaskę, gdyby doszło z tej przyczyny do zabójstwa lub zranienia, będzie karany „bez litości"[10].

Przestępstwa obrazy majestatu zaczęły powoli tracić swój sens na początku czasów nowożytnych (XVI w.), kiedy to zaczął zarysowywać się podział przestępstw ze względu na rodzaj dobra podlegającego ochronie prawnej. Wtedy to, w okresie demokracji szlacheckiej, nadawano im prawne konstrukcje, gdyż wcześniej opierały się one na prawie zwyczajowym. W swoich regulacjach starały się one udzielić możliwie skutecznej ochrony karnej władcy oraz jego dobrom. Z czasem jednak krąg osób wymagających ochrony ulegał poszerzeniu. Z biegiem czasu ochroną zostały objęte inne osoby spełniające funkcje wykonawcze. Stosowana przez władze represja karna zapewniała ochronę „(…) przeciwko tym, którzy bezprawnie

---

[4] K. Koranyi, *Powszechna historia państwa i prawa*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1964, s. 13–27; J. Bardach, *Historia państwa i prawa*, t. 1, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1964, s. 319–337, 511–536.

[5] O. Górniok, *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych*: (art. 233–237 k.k.), Wydawnictwo PWN, Wrocław 1970, s. 3–4.

[6] J. Bardach, *Historia państwa i prawa*…, t. 1, op. cit., s. 319–337.

[7] J. Rafacz, *Dawne polskie prawo karne*, Lwów–Warszawa 1919, s. 57–72.

[8] R. Taubenschlag, *Prawo karne polskiego średniowiecza*, Lwów 1924, s. 97.

[9] H. Grajewski, *Kara śmierci w prawie polskim do połowy XIV wieku*, Warszawa 1956, s. 68; autor, opisując kary stosowane za Mieszka Starego, powołuje się na Kadłubka, który w swych kronikach wspominał o karaniu ludzi wpłacających do skarbca fałszywe monety.

[10] *Źródła prawa karnego*, red. Tadeusz Bojarski, Wydawnictwo C.H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2011, s. 53 („System prawa karnego"; t. 2).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

występują przeciwko władzy publicznej, zarówno w dobrach ziemskich, jak i miastach, targnąwszy się na osoby publiczne (…)"[11]. Na gruncie polskiego prawa karnego początków obecnego kształtu przestępstwa czynnej napaści można doszukiwać się w regulacjach prawnych prawa ziemskiego, miejskiego i wiejskiego.

Prawo ziemskie Rzeczypospolitej szlacheckiej (1454–1764) było prawem stanowionym w drodze konstytucji sejmowych i ustawodawstwa królewskiego oraz innych form ustawodawczych. Już w 1510 roku sejm piotrkowski wydał konstytucję uznającą za zbrodnię majestatu wszelkie zamachy wymierzone nie tylko w osobę króla, ale i senatora, legata królewskiego, posła ziemskiego, członka komisji królewskiej, sędziego oraz we wszystkich innych sprawujących urząd publiczny. W interpretacji rozszerzającej były to zatem wszystkie przestępstwa stanowiące zamach przeciwko państwu, monarsze oraz urzędnikom państwowym[12]. Do takich czynów zaliczano, m.in.: targnięcie się na osoby publiczne (urzędników)[13], bicie komornika doręczającego pozew, ranienie urzędnika królewskiego lub posła[14], bicie jadącego z listami lub mandatami[15], pobicie lub zranienie woźnego, napaść na rajcę będącego w służbie[16].

Przestępstwa przeciwko miastom obejmowały zamachy na miasta i jego władze. Były one dobrem najbardziej chronionym, zarówno przez prawo zwyczajowe jak i ustawodawstwo wewnętrzne (wilkierze, ordynacje). Najpoważniejsze z nich

---

[11] „Przeciwko tym zaś, którzy bezprawnie występują przeciwko władzy publicznej zarówno w dobrach ziemskich, jak i miastach, targnąwszy się na osoby publiczne (urzędników) lub ku temu będą czynić przygotowania, z Radą Senatorów Królestwa postanawiamy i zarządzamy, by tych ludzi butnych pojąć i karać, podobnie, jeżeliby postępowali wobec prałatów, baronów i senatorów, a tak samo naszym ziemskim oraz Rzeczypospolitej interesom służącym przy sejmach ziemskich, czy generalnych uczestniczących w obradach albo z nich wracających do domu, ktokolwiek 4 tygodnie przed sejmikiem i 4 tygodnie po nim przeciwko władzy czy to na wsi czy w mieście targnąłby się, znieważał lub na niebezpieczeństwo narażał, będą sądzeni jak zbrodnię obrazy majestatu. Tak samo postąpi się z tymi, którzy w sądzie, czy to zwykłym czy komisarskim sędziom lub urzędnikom publicznym utrudniali będą siłą ich urzędowanie rozmyślnie, odpowiadać będą jak zbrodnię obrazy majestatu", za: C. 44, *Correctura Statutorum et Consuetudinem Regini Poloniae Anno MD XXXIV*, t. 3, SPPP, Kraków 1874.

[12] *Źródła prawa karnego*…, op. cit., s. 53.

[13] Ibidem, s. 160–161.

[14] Art. 7 I Statutu dla Litwy (1529) brzmiał: „Kto by urzędnika lub posła królewskiego ranił lub lżył, śmiercią ma być karany". Podobnie art. 24 III Statutu dla Litwy (1569) stanowił: „Kto by z listami jadącego zbił lub nie uczcił, tedy pół roku w wieży ma siedzieć. Kto by takiego posłańca lub stronę przy nim będącą zabił, gardłem i troistą główszczyzną karany będzie. Jeżeli słudzy bez winy pana, jaką krzywdę wyrządzili, mają mu być przystawieni, a ukarani będą", za: C. 44, *Correctura Statutorum et Consuetudinem Regini Poloniae Anno MD XXXIV*, t. 6, SPPP, Kraków 1861, s. 198–199.

[15] R. Hube, *Pisma*, t. 2, Wydawnictwo im. W. Andrychiewicza, Warszawa 1905, s. 1–560, za: http://www.kbc.umk.pl.

[16] W. Maisel, *Dawne polskie prawo karne miejskie: od połowy XV do połowy XVIII wieku*, Warszawa–Toruń 1966, s. 187.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zaliczano nawet do *crimen lease maiestatis*. Najcięższym przestępstwem była zdrada miasta, która podlegała karze łamania kołem. Miasta, chcąc zapewnić spokój i porządek w wykonywaniu obowiązków przez urzędników miejskich, karały nawet śmiercią czynne lub słowne sprzeciwy wobec urzędników miejskich wykonujących swoje czynności służbowe. Dla przykładu można tu wskazać uprowadzenie strażnika miejskiego[17], które uznawane było za przestępstwo przeciwko władzom miejskim[18].

Nieposłuszeństwo wobec właściciela dóbr wiejskich oraz jego urzędników normowało prawo wiejskie, głównie w wilkierzach wiejskich. Normy w nich zawarte przybierały postać postanowień zakazujących zamachów na panów i ich urzędników. Zakazy miały na celu ochronę pana i jego urzędników przed czynami skierowanymi przeciwko ich życiu, zdrowiu i czci. Należy jednak dodać, że surowość norm zawartych w źródłach niejednokrotnie łagodziła praktyka sądowa, gdyż nawet czynna napaść karana była zazwyczaj chłostą, więzieniem czy grzywną[19].

Nadmiernie rozszerzone granice *crimen laesae maiestatis* uległy w dobie „sprawiedliwych i rozumnych praw" polskiego oświecenia znacznym zmianom. Pojawiające się próby kodyfikacji polskiego prawa karnego[20] zmierzały do uporządkowania norm w oparciu o nowoczesne idee. Deklarowania zasada *nullum crimen sine lege* znalazła swoje miejsce w opracowywanej kodyfikacji nazwanej Kodeksem Stanisława Augusta[21]. Były to m.in. początki normatywnego wyodrębnienia z przestępstw publicznych innych kategorii czynów składających się wcześniej na przestępstwa obrazy majestatu. Wskazany podział nie doczekał się jednak ustawowego uregulowania na gruncie polskiego prawa karnego. Prace nad kodyfikacją przerwała Targowica. Nawet pierwsza na ziemiach polskich kodyfikacja karna – *Kodeks karny Królestwa Polskiego* z 1818 roku[22] – nie uwzględniały wskazanego podziału. Swoisty podział przestępstw godzących we władzę publiczną miał miejsce w ustawodawstwie państw zaborczych, których regulacje

---

17 W. Maisel, *Poznańskie prawo karne do końca XVI wieku*, Poznań 1963, s. 197. Autor ten stwierdzał, że „uprowadzenie strażnika miejskiego podczas pełnienia przez niego służby przy Bramie Wielkiej dokonane przez mieszkańców sąsiadującego przez Wartę z Poznaniem – Chwaliszewa, w momencie gdy ten bił się na kordy na moście z czeladnikiem krawieckim, usiłującym podstępnie dostać się do miasta, było przestępstwem przeciwko władzom miejskim".

18 *Źródła prawa karnego*…, op. cit., s. 55–56.

19 R. Łaszewski, *Wiejskie prawo karne w Polsce XVII i XVIII wieku*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1988, s. 101–119.

20 Pierwszą próbę kodyfikacji polskiego prawa karnego podjął A. Zamoyski, który w drugiej połowie XVIII wieku przygotował zbiór praw nazwanych później *Kodeksem Zamoyskiego*, za: S. Przyjemski, *Historia kodyfikacji prawa karnego w Polsce*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1988, nr 1, s. 37.

21 Ibidem, s. 37.

22 S. Śliwowski, *Kodeks karzący Królestwa Polskiego (1818): historia jego powstania i próba krytycznej analizy*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1958, s. 23.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

prawne od chwili rozbiorów, aż do czasu odzyskania niepodległości obowiązywały na obszarze państwa polskiego. W dalszej części opracowania zostaną one poddane analizie w celu ukazania roli, jaką odegrały na drodze ewolucji przestępstwa czynnej napaści.

Ostateczna utrata niepodległości wskutek kolejnych rozbiorów spowodowała, że na obszarze poszczególnych okupacji wprowadzono prawo, instytucje i urzędników państw zaborczych. Pomimo odzyskania przez Polskę niepodległości nadal nie obowiązywała na jej terytorium jednolita jurysdykcja karna. Granice ochrony karnej urzędników państwowych wyznaczały normy prawne zawarte w kodeksach karnych państw zaborczych[23], których odmienne regulacje prawne od czasu odzyskania niepodległości stanowiły w tej dziedzinie prawo.

Opierając się na analizie rosyjskiego i austriackiego kodeksu karnego[24], na wstępie podkreślić należy, że przyjęły one całkowicie odmienne niż obecnie regulacje prawne. Rozbieżności sprowadzały się do kwestii zasadniczych, a mianowicie do sposobu ujęcia prawnego omawianego czynu w całym systemie części szczególnych obu kodeksów karnych. Po pierwsze – obowiązujący obecnie termin „czynna napaść" nie występował w ustawodawstwie państw zaborczych. Omawiane przestępstwo pojmowano jako czyn skierowany przeciwko interesom określonych jednostek, a nie interesom publicznym. Tak więc zamach na urzędnika, o ile tylko nie miał na celu „wymuszenia przebiegu jakiejkolwiek czynności", pojmowany był jako uszkodzenie ciała, gwałt na osobie czy czynna zniewaga. Z tego też względu odpowiednik przestępstwa czynnej napaści zajmował miejsce w częściach szczególnych kodeksów karnych poświęconych „uszkodzeniom cielesnym", a nie w dziale dotyczącym przestępstw stanowiących zamachy na organy państwowe.

Kodeks karny rosyjski z 1903 roku, bo w jego przypadku występowały największe różnice, korelat przestępstwa czynnej napaści regulował, podobnie jak cały kodeks, w sposób kazuistyczny[25]. W art. 471 części XXIII pt. *O uszkodzeniu ciała*

---

[23] Do chwili wejścia w życie Kodeksu karnego z 1932 roku na ziemiach polskich obowiązywały następujące kodeksy karne państw zaborczych: rosyjski kodeks karny z 1903 roku, tzw. kodeks Tagancewa ze zm.; austriacki kodeks karny z 1852 roku ze zm.; niemiecki kodeks karny z 1871 roku ze zm.; kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z 1871 roku ze zm. oraz kodeks węgierski z 1878 roku na obszarze Spiszu i Orawy. Zob.: A. Korobowicz, W. Witkowski, *Ustrój i prawo na ziemiach polskich: od rozbiorów do odzyskania niepodległości*, Wydawnictwo „Morpol", Lublin 1996, s. 170–175.

[24] Mając na względzie charakter niniejszego opracowania oraz jego zakres, omówieniu poddano wybrane i najistotniejsze problemy prawne dotyczące przestępstwa czynnej napaści, opierając się na dwóch kodeksach karnych państw zaborczych, tj. rosyjskiego i austriackiego. Nadmienić jednak należy, że zaborczy niemiecki kodeks karny nie dzielił urzędników i podobnie jak austriacki kodeks karny określał ich jednym terminem – „Beamte".

[25] Kodeks karny rosyjski ujmował przestępstwa urzędnicze w 51 artykułach. Zob.: *Kodeks karny obowiązujący tymczasowo w Rzeczypospolitej Polskiej na ziemiach b. zaboru rosyjskiego: z dodaniem przepisów przechodnich i ustaw, zmieniających i uzupełniających postanowienia karne kodeksu; odpowiednich przepisów Kodeksu Karnego Niemieckiego i Ustawy Karnej Austrjackiej, obowiązujących*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

i gwałcie na osobie, przewidywał tzw. zwykłą obrazę czynną rozumianą jako „spowodowanie uszkodzenia ciała osoby urzędowej podczas pełnienia lub z powodu pełnienia przez nią obowiązków służbowych". Wskazana tam „osoba urzędowa" została wymieniona w pkt. 3 – po matce, duchownym, a przed na przykład. wartownikiem. Wskazany przepis uzależniał sankcję karną w zależności od rodzaju i stopnia uszkodzenia ciała, dzieląc je na: bardzo ciężkie, ciężkie i lekkie. Usiłowanie wskazanego czynu było karalne. Dodatkowo art. 476 omawianej ustawy przewidywał „kwalifikowaną" postać czynnej napaści. Znamieniem kwalifikującym był tam „gwałt" na osobie urzędowej. Pojęcie gwałtu na osobie obejmowało według art. 475 k.k.r. ustawy „umyślne uderzenie lub inne czyny gwałtowne, obrażające nietykalność ciała". Jak widać, było to więc określenie bardzo szerokie i graniczące w sposób bardzo ścisły ze zwykłą obrazą czynną. Kodeks karny rosyjski, rozróżniając oba te terminy, wychodził z założenia, że gwałtowne naruszenie nietykalności może często nie mieć cech obrazy, dla których niezbędny jest zamiar poniżenia godności ludzkiej, dlatego też dał im odrębną konstrukcję. W tym przypadku również przepis uzależniał liczne sankcje karne od rodzaju i stopnia uszkodzenia ciała ofiary.

W kodeksie karnym austriackim z 1852 roku odpowiednik przestępstwa czynnej napaści również nie znalazł miejsca wśród przestępstw skierowanych przeciwko prawom i obowiązkom urzędniczym. Umieszczony został w dziale pierwszym pt. *Przestępstwa przeciwko interesom jednostek*, rozdziale drugim pt. *Uszkodzenia cielesne*. Wskazany kodeks[26], dzieląc uszkodzenia ciała m.in. ze względu na charakter pokrzywdzonego[27], w § 153 pkt. b stwierdzał, że „uszkodzenie cielesne uważa się zawsze za ciężkie, jeżeli winowajca wyrządził je urzędnikowi publicznemu (...),

---

w pozostałych dzielnicach Rzplitej oraz Komentarza i orzeczeń Sądu Najwyższego, t. 2, część II–XIX K.K., oprac. W. Makowski, Instytut Wydawniczy „Bibljoteka Polska", Warszawa 1921, s. 143–185; *Kodeks karny tymczasowo obowiązujący w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego oraz na obszarze ziem wschodnich, z uwzględnieniem nowel i przepisów karzących przewidzianych w ustawach specjalnych wydanych do dnia 2 sierpnia 1919, z objaśnieniem i skorowidzem*, oprac. A. Mogilnicki i E.S. Rappaport, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1919, s. 126–131; *Tezy Sądu Najwyższego Rzeczypospolitej Polskiej od 1 września 1917 do 17 marca 1921 stanowiących wykładnię ustaw karnych tymczasowo obowiązujących na ziemiach b. zaboru rosyjskiego*, t. 1, *Kodeks karny*, oprac. A. Mogilnicki, E.S. Rappaport, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1921; *Ustawy karne tymczasowo obowiązujące na obszarze b. zaboru rosyjskiego,* t. 1, *Kodeks karny z ustawami dodatkowemi wydanemi do dnia 1 września 1922, skorowidzem i tezami z orzeczeń Sądu Najwyższego RP*, oprac. A. Mogilnicki i E.S. Rappaport, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1928, s. 138–479.

[26] L. Pauli, *Austriacki kodeks karny z 1803 r. w wolnym mieście Krakowie: (1815–1833)*, cz. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1970, s. 9–22.

[27] Kodeks karny austriacki dzielił uszkodzenia cielesne na trzy główne typy, tj.: umyślne, nieumyślne i uszkodzenia cielesne w drodze przestąpienia granicy karcenia domowego lub w toku nieporozumień między małżonkami. Umyślne uszkodzenia cielesne dzieliły się na lekkie i ciężkie. Kodeks uszkodzenia cielesne uważał za ciężkie z uwagi na: wyrządzony uszczerbek, charakter pokrzywdzonego i zamiar winowajcy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

a to bądź w czasie, gdy osoby te były zajęte sprawowaniem swoich czynności zawodowych, bądź z powodu powyższych czynności". Zatem, zgodnie z przyjętą w tym czasie wykładnią i orzecznictwem kwestionowanym wprawdzie przez E. Krzymuskiego[28], nawet najlżejsze uszkodzenia cielesne (bez widocznych znaków i skutków) musiały być uważane za ciężkie w przypadkach, gdy skierowane były wobec osób wymienionych w § 153, w tym urzędnika publicznego. Obok niego przedmiotem ochrony były osoby takie, jak: rodzice, kapłan, świadek lub rzeczoznawca[29]. Kodeks ustanawiał za zbrodnie ciężkiego uszkodzenia cielesnego trzy kary. Pierwszą z nich było więzienie od 6 miesięcy do 1 roku, a w razie okoliczności obciążających – aż do lat 5. Jednakże, mając na uwadze obecne znamiona przestępstwa czynnej napaści, najważniejszą z nich była kara ciężkiego i zaostrzonego więzienia od 1 roku do 5 lat. Paragraf 155b kodeksu austriackiego przewidywał wskazaną karę „gdy winowajca działał zamiarem bezpośrednim (…); jeżeli, wskutek wyrządzonego uszczerbku pokrzywdzony popadł w chorobę lub niezdolność do zajęć zawodowych przynajmniej na 30 dni; jeżeli ciężkie uszkodzenie cielesne (…) było dziełem napadu dokonanego w zmowie z innymi osobami[30] lub w drodze podstępu bądź było niebezpieczne dla życia pokrzywdzonego".

Niemniej istotną, a zarazem interesującą kwestią z punktu widzenia ewolucji przestępstwa czynnej napaści było ujęcie w ustawodawstwie państw zaborczych zakresu znaczeniowego pojęcia urzędnika i znamion modalnych czynu. Kodeks karny austriacki określał w sposób jasny i ścisły, że urzędnikiem – „Beamte" – jest tylko osoba, która na mocy bezpośredniego lub pośredniego zlecenia, związana lub niezwiązana przysięgą, ma obowiązek sprawowania czynności urzędowych. Napaść „winowajcy" na urzędnika musiała nastąpić koniecznie bądź tylko podczas, bądź tylko z powodu czynności służbowej[31]. Kodeks karny rosyjski używał dwóch terminów dla określenia władz publicznych. Pierwszy z nich „służaszczij" – w tłumaczeniu urzędnik[32], strażnik (służący) – oznaczał każdą osobę pełniącą obowiązki lub wykonującą czasowo zlecenia w służbie państwowej lub społecznej w charakterze osoby urzędowej albo policyjnego lub innego stróża. Występował on wszędzie tam, gdzie przepis przewidywał odpowiedzialność funkcjonariusza

---

[28] E. Krzymuski, *Wykład prawa karnego ze stanowiska nauki i prawa austriackiego*, t. 2, Księgarnia Leona Frommera, Kraków 1911, s. 48.

[29] Ibidem, s. 48–49.

[30] Według przedstawicieli doktryny napad w rozumieniu wskazanego przepisu musiał pochodzić od co najmniej trzech osób. Inaczej w tej kwestii rozstrzygało orzecznictwo Najwyższego Trybunału, według którego miała wystarczyć zmowa dwóch osób (orzeczenie z 25 maja 1894 roku), zob.: E. Krzymuski, *Wykład*…, t. 2, op. cit., s. 51–52.

[31] E. Krzymuski, *Wykład*…, t. 2, op. cit., s. 49.

[32] W literaturze okresu II RP występowały różne tłumaczenia cytowanego terminu, przy czym tłumaczenie go jako „urzędnika" określano jako niefortunne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

za przestępstwo służbowe. Drugi termin – „dołżnostnoje lico" określał osobę urzędową[33] i używany był przez ustawodawcę rosyjskiego w przepisach zapewniających ochronę życia, zdrowia i czci funkcjonariuszy publicznych[34]. Przytoczona niejednolitość terminologii prawnej skutkowała w praktyce niejednolitą ochroną karną określonych grup zawodowych. W szczególności dotyczyło to funkcjonariuszy Policji Państwowej wszystkich stopni nieoficerskich, którzy nie byli uznawani za „osoby urzędowe". Zgodnie bowiem z orzecznictwem rosyjskim posterunkowy i przodownik zaliczany był do „stróżów, sług"[35] i z tego względu nie podlegał wzmożonej ochronie karnej w przypadku ataku[36]. Podkreślić należy, że dla wyczerpania znamion modalnych czynu, napaść musiała być dokonana w czasie czynności zawodowych urzędnika bądź z powodu powyższych czynności.

Obowiązujące w II Rzeczypospolitej Polskiej ustawodawstwo zaborcze nie gwarantowało polskim urzędnikom publicznym jednolitej ochrony karnej. Różnice przejawiały się na dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich wynikała z odmiennych zaborczych regulacji prawnych istniejących na terenie jednego państwa polskiego. Druga występowała już w samych unormowaniach prawa zaborczego, w szczególności rosyjskiego. Jak podnoszono w judykaturze[37] odmienne regulacje prawne, jak i wszelkie wątpliwości związane z wykładnią przepisów prawa, nie wyjaśniły nawet wejście w życie w 1926 roku ustawy konstytucyjnej[38]. Przez wiele lat polscy urzędnicy państwowi podlegali różnej ochronie karnej, dlatego najważniejszym

---

33 S. Wituński, *Obraza nietykalności ciała i znieważenie policjanta*, „Gazeta Policji Państwowej" 1920, nr 16–20, s. 2–6.

34 K. Czałczyński, *Przestępstwa urzędnicze właściwe w projektach kodeksu karnego polskiego*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1927, nr 4, s. 20–23.

35 Zaliczenie policjantów niebędących oficerami w Rosji opierało się na rosyjskim regulaminie Policji Państwowej.

36 Szczególnie dużo emocji w literaturze wskazanego okresu wzbudziło orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11. 06. 1920 roku w tzw. sprawie Osińskich, gdzie gwałt dokonany na osobie posterunkowych i przodowników Policji Państwowej, z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych nie stanowił przestępstwa z art. 471 k.k.r. Wskazane orzeczenie spotkało się z ostrą krytyką prokuratora, a późniejszego sędziego Sądu Najwyższego – Stanisława Wituńskiego, który postulował zasadę niezależności polskiej judykatury od obowiązujących ustaw rosyjskich. Problemy praktyczne rozwiązało dopiero Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6.03.1928 roku o Policji Państwowej (Dziennik Praw Państwa Polskiego 1928, nr 28, poz. 257) stwierdzające, że oficerowie i szeregowi Policji Państwowej są urzędnikami w rozumieniu ustaw karnych. Zob.: B. Wisznicki, *Zniewaga i gwałt na osobie policjanta na terenie mocy obowiązującego kodeksu z r. 1903*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1927, nr 4, s. 35; W. Majewski, *Ochrona prawna czci policjanta*, „Na Posterunku" 1938, nr 11, s. 8–9; S. Wituński, *Obraza nietykalności*…, op. cit., s. 2–6.

37 B. Wisznicki, *Zniewaga i gwałt*…, op. cit., s. 35.

38 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17.03.1921 roku (Dz.U. 1921 nr 44, poz. 267 ze zm.). W art. 126 zalecała, aby „wszelkie przepisy i urządzenia niezgodne z postanowieniami Konstytucji były jej najpóźniej od roku od jej uchwalenia przedstawione ciału ustawodawczemu do uzgodnienia z nią w drodze prawodawczej".

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zadaniem legislacyjnym stało się wprowadzenie jednolitego prawodawstwa karnego na terenie całej Rzeczypospolitej poprzez stworzenie własnego kodeksu karnego[39]. Stało się to możliwe z chwilą uchwalenia Kodeksu karnego z 1932 roku, który do chwili obecnej stanowi „fundament" nie tylko regulacji przestępstwa czynnej napaści, ale i całego prawodawstwa karnego. Biorąc pod uwagę doniosłość wskazanego aktu prawnego dla obecnego ustawodawstwa, zostanie mu poświęcona dalsza część rozprawy.

2. REGULACJA PRAWNA PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI W ŚWIETLE KODEKSU KARNEGO Z 1932 ROKU WRAZ Z POGLĄDAMI DOKTRYNY I ORZECZNICTWEM

Regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści była wynikiem prac Komisji Kodyfikacyjnej[40], która, pracując z przerwami od 1920 roku[41], stworzyła unormowania prawne odpowiadające swojej epoce zarówno pod względem formy

---

[39] Brane były pod uwagę trzy możliwości stworzenia nowego kodeksu karnego: recypowanie na terenie Rzeczypospolitej jednego z obowiązujących kodeksów zaborczych, stworzenie kompilacji kodeksów obowiązujących w różnych dzielnicach i stworzenie nowego kodeksu karnego. Ze stanowiska członków komisji wynikało wprost, że jako oczywiste brano pod uwagę tylko rozwiązanie ostatnie, a więc stworzenie nowego kodeksu karnego. Zob.: A. Lityński, *Początek prac nad kodeksem karnym II Rzeczypospolitej (w siedemdziesiątą rocznicę powołania Komisji Kodyfikacyjnej)*, „Palestra" 1980, nr 1, s. 1–3.

[40] Zob.: S. Płaza, *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym*, cz. 3, *Okres międzywojenny*, „Księgarnia Akademicka", Kraków 2001, s. 35–43.

[41] Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej (nazwana dalej Komisją Kodyfikacyjną) powołana została do życia ustawą z dnia 3.06.1919 roku (Dz.Pr. poz. 315), dla ujednolicenia prawa karnego i cywilnego. Skład osobowy Komisji Kodyfikacyjnej Wydziału Karnego, który z czasem został podzielony na sekcje prawa karnego materialnego i procesowego, ulegał zmianom. Niemniej jednak do najbardziej uznanych członków Sekcji Prawa Karnego należeli: prof. Feliks Nowodworski, prof. Juliusz Makarewicz, prof. Wacław Makowski, prof. Edmund Krzymuski, prof. Aleksander. Mogilnicki, prof. Emil Stanisław Rappaport i inni przedstawiciele nauki. Pracę nad prawem karnym materialnym rozpoczęto w czerwcu 1920 roku, po czym prof. J. Makarewicz przygotował projekt wstępny części ogólnej ustawy karnej. Został on ogłoszony drukiem w 1922 roku. W roku 1926 ogłoszono drukiem dwa projekty wstępne części szczególnej kodeksu karnego opracowane przez prof. J. Makarewicza oraz profesora W. Makowskiego. W 1929 ogłoszono drukiem projekt części szczególnej kodeksu uchwalony przez sekcję prawa karnego Komisji Kodyfikacyjnej w pierwszym czytaniu. W 1930 roku został wydany projekt części ogólnej i szczególnej kodeksu karnego wraz z uzasadnieniem, w drugim czytaniu. Wreszcie w 1931 roku ogłoszono ostateczny projekt Komisji Kodyfikacyjnej. Dalsze prace nad kodeksem karnym odbywały się w Ministerstwie Sprawiedliwości, a ostatecznie jego ustalenie odbywało się w porozumieniu z prof. J. Makarewiczem i prof. W. Makowskim. Po przyjęciu projektu przez radę Ministrów przedłożono go Prezydentowi RP celem wydania w drodze rozporządzenia ustawodawczego. Zob.: Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej, *Sprawozdanie z działalności za czas od 1 września 1922 do 31 grudnia 1923*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 3, s. 55–56; W. Makowski, *W sprawie przyszłego Kodeksu karnego polskiego*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 18, s. 5–6; A. Lityński, *Początek*…, op. cit., s. 87–95.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

jak i treści. Był to akt prawny zgodny z nowoczesnymi metodami techniki ustawodawczej i poglądami doktryny[42]. Przez 12 lat Komisja opierała się naciskom pośpiesznej kodyfikacji i sądząc po rezultatach, oparła się im skutecznie. Być może opinia o jej dziele, jakim stał się Kodeks karny z 1932 roku[43], była i pozostaje do chwili obecnej przesadnie dobra. Jednak w ocenie autorki opracowania regulacje prawne tego kodeksu stanowią bez wątpienia największe osiągnięcie ustawodawcze w zakresie polskiego prawa karnego. Jak do tej pory jest to jedyna kodyfikacja, z której wszystkie dalsze projekty i ustawy karne czerpały wzór, pragnąc mu bezskutecznie dorównać. Do chwili obecnej pozostaje on niedoścignionym wzorem legislacyjnym wyróżniającym się klarownością nie tylko koncepcji, ale i języka. Warto w tym miejscu podkreślić, że szereg rozdziałów obecnego Kodeksu karnego wprost powtarza wiele nie tylko jego terminów, ale i norm prawa. Jest to szczególne widoczne w odniesieniu do przestępstwa czynnej napaści, które swój byt i kształt prawny zawdzięczają twórcom Kodeksu karnego z 1932 roku[44]. Stworzona przez nich regulacja bez wątpienia stanowi do dnia dzisiejszego swoisty „wzorzec" tego przestępstwa[45]. W celu ukazania wagi oraz roli, jaką wskazana regulacja prawna wywarła w dalszej ewolucji przestępstwa czynnej napaści, konieczna staje się jego szczegółowa analiza uwzględniająca klasyfikację jak również strukturę czynu.

---

[42] J. Makarewicz, *Prawo karne: wykład porównawczy z uwzględnieniem prawa karnego obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Książnica Polska, Lwów–Warszawa 1924, s. 2–3.

[43] Wzorem polskiego prawa karnego stał się Kodeks karny z 11 lipca 1932 roku (nazwany dalej Kodeksem karnym z 1932 roku) wydany w drodze rozporządzenia ustawodawczego Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11.07.1932 roku (Dz.U. 1932 nr 60, poz. 571 ze zm.), na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji z 17 marca 1921 roku i ustawy z dnia 17 marca 1932 roku (Dz.U. 1932, poz. 165) o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy. Kodeks karny wszedł w życie dnia 1 września 1932 roku.

[44] Zgodnie z przepisami wskazanego aktu prawnego przedmiotem czynnej napaści mogły stać się następujące kategorie podmiotów: naczelnik albo dyplomatyczny przedstawiciel obcego państwa (art. 111 k.k.); Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (art. 125 § 1 k.k.); urzędnik, osoba do pomocy urzędnikowi przybrana, osoba należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, konsul obcego państwa, duchowny uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego (art. 133 § 1–2 k.k.), świadek, biegły, tłumacz lub przysięgły (art. 149 k.k.).

[45] Podkreślić należy, że inne kategorie podmiotów czynnej napaści, na który skierowany był zamach sprawcy wraz z rozwojem i zmianami ustawodawstwa przestały obowiązywać. W Konstytucji PRL z 1952 roku nastąpiło zniesienie urzędu Prezydenta, a w związku z tym przepis art. 125 k.k. stał się od tego roku nieaktualny, z pewnymi modyfikacjami został on uwzględniony w art. 283 § 1 i 2 k.k. z 1969 roku. Przepis art. 149 k.k. został zniesiony przez art. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 27.04.1949 roku o zmianie prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. nr 32, poz. 237); art. 111 k.k. nie został ujęty w Kodeksie karnym z 1969 roku.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

2.1. Miejsce przestępstwa czynnej napaści w Kodeksie karnym na tle innych przestępstw przeciwko władzom i urzędom

Kodeks karny z 1932 roku po raz pierwszy w polskim prawodawstwie dokonał podziału przestępstw publicznych. Odmiennie niż ustawodawstwo zaborcze ataki na urzędnika publiczna normował on w jednym rozdziale jako czyny skierowane przeciwko władzy publicznej, a nie interesom określonych grup jednostek. Z tego względu przestępstwo czynnej napaści na urzędnika zostało umieszczone w części szczególnej Kodeksu karnego z 1932 roku w rozdziale XXI pod nazwą *Przestępstwa przeciwko władzom i urzędom*[46]. Znalazły tam miejsce wszystkie przestępstwa penalizujące szeroko pojęte zamachy na władzę i urzędy państwowe. Zamachy na urzędnika rozpoczynały katalog omawianych przestępstw. Zostały one zawarte w pięciu artykułach – od 129 k.k. do 133 k.k.: przymus w stosunku do urzędnika, czyli tzw. opór władzy (art. 129 – 131 k.k.); znieważenie urzędnika (art. 132 k.k.) i czynna napaść na urzędnika (art. 133 k.k.).

W następnej kolejności w kodeksie znalazły swoje miejsce czyny zapewniające ochronę karną przed wszelkimi działaniami podważającymi autorytet i zakłócającymi funkcjonowanie władzy, tj. uprzednie przekupstwo urzędnika (art. 134 k.k. – 135 k.k.); przywłaszczenie władzy (art. 136 k.k.); uzyskanie stanowiska urzędnika (art. 137 k.k.) oraz przestępstwa przeciwko zarządzeniom władzy (art. 138 k.k. – 139 k.k.).

Przestępstwo czynnej napaści zamykał katalog czynów zapewniających ochronę karną urzędnikowi. Jego miejsce zostało wybrane przez prawodawcę nieprzypadkowo. Bez wątpienia ustawodawca w ten sposób podkreślił wagę czynu, uznając go za najcięższy pośród innych przestępstw penalizujących zamachy na władzę.

2.2. Struktura przestępstwa czynnej napaści przewidziana w art. 133 Kodeksu karnego z 1932 roku

Przestępstwo czynnej napaści zostało ujęte w dwóch paragrafach art. 133 Kodeksu karnego z 1932 roku. W myśl art. 133 § 1 k.k.[47] czynną napaść na urzędnika popełniał ten, kto dopuszczał się czynnej napaści na urzędnika lub osobę do pomocy

---

[46] S. Glaser, *Polskie prawo karne w zarysie*, Księgarnia Powszechna, Kraków 1933, s. 391.

[47] Już na etapie projektów wstępnych przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza zostało ujęte jako odrębne przestępstwo. Zob.: Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej Sekcja Prawa Karnego, Projekt wstępny części szczególnej Kodeksu karnego opracowany przez profesora Wacława Makowskiego, Warszawa 1926, t. 4, z. 1, s. 12–13 oraz Komisja Kodyfikacyjna Sekcja Prawa Karnego Rzeczypospolitej Polskiej, Projekt wstępny części szczególnej Kodeksu karnego opracowany przez redaktora głównego prof. dr. Juljusza Makarewicza, Lwów 1926, t. 4, z. 2, s. 47.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

urzędnikowi przybraną, podczas lub z powodu pełnienia obowiązków służbowych. Według § 2 omawianego artykułu[48] przestępstwo to popełniał również ten, kto dopuszczał się czynnej napaści na osobę należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, na konsula obcego państwa albo na duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego, podczas lub z powodu pełnienia przez nich obowiązków służby lub powołania.

Struktura przestępstwa czynnej napaści charakteryzowała się rozbudowanymi znamionami strony przedmiotowej, a szczególnie licznym katalogiem osób będących przedmiotem czynności wykonawczej. Wśród nich jasno zarysowany został główny przedmiot ochrony, jakim był urzędnik[49]. W dalszej kolejności (§ 2) znalazły swoje miejsce inne osoby podlegające ochronie karnej. Ich liczba, jak i rodzaj, bez wątpienia wskazują na ich doniosłą rolę w ówczesnym życiu publicznym. Podmiot jak również znamiona modalne omawianego czynu zostały unormowane w sposób przejrzysty i zwięzły.

A. Przedmiot ochrony

Wyprowadzenie i ustalenie przedmiotu ochrony przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 133 k.k. nie było możliwe bez nazwania przedmiotu ochrony wspólnego przepisom rozdziału XXI Kodeksu karnego z 1932 roku. Nazwa rozdziału XXI k.k. z 1932 roku określała przedmiot ochrony jako „przestępstwa przeciwko władzom i urzędom". W ten sposób sygnalizowała ona, że rodzajowym przedmiotem ochrony były szeroko pojęte władze i urzędy[50]. Czy tak było w istocie?

Twórcy Kodeksu karnego z 1932 roku nie definiowali bliżej znaczenia wyrazów „władza" i „urząd", pozostawiając tę kwestię doktrynie i orzecznictwu[51]. Zgodnie z ich stanowiskiem przedmiotem ochrony przestępstwa czynnej napaści była nie władza, lecz organy władzy, czyli urzędy państwowe. W tym samym ujęciu należy także postrzegać znaczenie słowa „urząd", który jest po prostu zewnętrznym substratem władzy. Ustawodawca umieścił je obok siebie nie bez znaczenia. Chciał w ten sposób zbliżyć je znaczeniowo i potraktować równorzędnie, bowiem urząd

---

[48] Przepis § 2 art. 133 k.k. wprowadziła Komisja Ministerstwa Sprawiedliwości.

[49] *Kodeks karny r. 1932 z dostosowanemi do kodeksu tezami z orzeczeń Sądu najwyższego, odpowiedniemi ustępami uzasadnienia projektu Komisji kodyfikacyjnej oraz ze skorowidzem*, oprac. i objaśnieniami opatrzyli J. Jamontt i E.S. Rappaport przy udziale R. Lemkina „Bibljoteka Prawnicza", Warszawa 1932, s. 22.

[50] Na wątpliwości związane z ustaleniem przedmiotu ochrony zwracał szczególną uwagę prof. B. Wróblewski. Zob.: B. Wróblewski, *Przedmiot przestępstwa, zamachu i ochrony w prawie karnem*, Skład Główny Księgarnia Józefa Zawadzkiego, Wilno 1939, s. 1–31.

[51] B. Wróblewski, *Prawo karne: część szczególna*, Wilno 1935, s. 48–49.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

w II RP traktowany był także jako organ władzy[52]. Dlatego w rozdziale XXI k.k. rodzajowym przedmiotem ochrony pozostawała ochrona prawidłowego funkcjonowania organów administrujących państwem. Chodziło więc tutaj o ochronę interesu publicznego jak również organów władzy, które ją sprawują. Przez organy władzy państwowej rozumiane były naczelne i terenowe organy władzy państwowej, organy kontroli państwowej, naczelne i terenowe organy administracji państwowej oraz organy sądowe i prokuratury. Ochrona przepisów rozdziału XXI k.k. obejmowała również prawidłowe funkcjonowanie organów władzy samorządowej[53].

Przepis § 2 art. 133 k.k. wychodził poza ramy tytułu rozdziału XXI, gdyż chronił także prawidłowe funkcjonowanie przedstawicielstw dyplomatycznych, konsulatów oraz instytucji wyznaniowych i związków religijnych, które nie stanowiły władzy lub urzędu w rozumieniu przepisów omawianego rozdziału. Wydaje się, że w tym wypadku ustawodawca objął wzmożoną opieką państwa polskiego inne osoby, gdyż zamach na nie godził w jego autorytet i mógł powodować reperkusje międzynarodowe, czy też zmusić do dania zadośćuczynienia. W tym więc wypadku przedmiotem ochrony pozostawał autorytet i powaga państwa[54].

Dokonując dalszej konkretyzacji przedmiotu ochrony, stwierdzić należy, że bezpośrednim przedmiotem ochrony przestępstwa czynnej napaści była działalność urzędnika, osoby do pomocy mu przybranej, osoby należącej do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, konsula obcego państwa i wreszcie duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego powiązana z jego prawidłową działalnością i funkcjonowaniem.

B. Strona przedmiotowa

a) Przedmiot czynności wykonawczej (urzędnik, w tym funkcjonariusz Policji Państwowej; osoba do pomocy mu przybrana oraz inne osoby objęte ochroną karną)

Zgodnie z dyspozycją art. 133 § 1 k.k. głównym przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa czynnej napaści pozostawał urzędnik. Termin ten nie został

---

[52] *Komentarz do Kodeksu karnego, prawa o wykroczeniach, przepisów wprowadzających obie te ustawy oraz do rozporządzenia Prezydenta R.P. o niektórych przestępstwach przeciw bezpieczeństwu państwa z dnia 24 października 1934 roku z uwzględnieniem ustawy karnej skarbowej, ordynacji podatkowej, Kodeksu karnego wojskowego, ustaw dodatkowych, orzecznictwa Sądu Najwyższego*, L. Anczyc i Spółka, Kraków 1936, s. 265.

[53] O. Chybiński, W. Gutekunst, W. Świda, *Prawo karne: część szczególna*, Wydawnictwo PWN, Warszawa–Wrocław 1965, s. 222.

[54] Ibidem, s. 278.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

normatywnie uregulowany w Kodeksie karnym z 1932 roku. Wprawdzie projekt Komisji Kodyfikacyjnej zawierał wyjaśnienie terminu „urzędnik" jako „osoby pełniącej funkcje publiczne w imieniu państwa lub samorządu"[55], lecz został on w konsekwencji usunięty. Skreślenie[56] tego przepisu spowodowało brak kodeksowego określenia urzędnika jako przedmiotu przestępstwa. W art. 91 § 5 k.k. znalazł się jedynie szczątkowy zapis stwierdzający, że „przez urzędnika należy rozumieć również osobę wojskową". Zatem, zgodnie z wykładnią autentyczną, można było jedynie stwierdzić, że w rozumieniu prawa karnego była nim osoba wojskowa, czyli ten, kto w myśl wskazanych przepisów, w szczególności ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, niezależnie od stopnia służbowego jest żołnierzem po wcieleniu do wojska lub marynarki[57].

Kodeks karny z 1932 roku zawierał natomiast określenie, kto może być podmiotem przestępstwa urzędniczego. Wyjaśnienie wskazanego terminu zostało przez ustawodawcę umieszczone w części szczególnej, w dyspozycji art. 292 k.k. należącym do rozdziału XLI pt. *Przestępstwa urzędnicze*. Zawarte w nim przepisy zakreślały mniej lub bardziej wyraźnie krąg podmiotów przestępstw urzędniczych. Natomiast określenie terminu „urzędnik" jako przedmiotu ochrony karnej nie zostało określone w żadnym przepisie k.k. Kogo zatem w okresie II Rzeczypospolitej uważano za urzędnika jako przedmiot ochrony karnej?

Bez wątpienia brak sprecyzowania pojęcia urzędnika jako przedmiotu ochrony w k.k. z 1932 roku powodował rozbieżność poglądów w doktrynie i niejednolitość rozstrzygnięć judykatury. W doktrynie zajmowano różne stanowiska.

Według pierwszego z nich przez urzędnika jako przedmiot ochrony należało rozumieć jedynie osobę pozostającą w służbie państwa lub samorządu jak również osobę wojskową. Pogląd taki reprezentowali W. Wolter[58] i S. Śliwiński[59]. Zgodnie z ich stanowiskiem określenie wszystkich trzech grup[60], o których mowa w art. 292 k.k., nazwą „urzędnik" pozostawało zbyt szerokie i nieścisłe. Wynikło to z treści art. 293 k.k., który przeciwstawiał „urzędników" – „innym osobom wymienionym

---

55 Projekt Komisji Kodyfikacyjnej przyjęty w trzecim czytaniu zawierał w § 1 art. 87 wyjaśnienie wyrażenia „urzędnika" jako osoby pełniącej funkcje publiczne w imieniu państwa lub samorządu. Został on jednak zastąpiony przez art. 91 § 5. Zob.: S. Glaser, A. Mogilnicki, *Kodeks karny: komentarz*, Księgarnia Powszechna, Kraków 1934, s. 326.

56 Skreślenia dokonano na wniosek komisji ministerialnej.

57 S. Śliwiński, *Polskie prawo karne materialne: część ogólna*, Wydawnictwo Gebethner i Wolff, Warszawa 1946, s. 25.

58 Z nieumieszczenia definicji urzędnika w k.k. czynił zarzut ustawodawcy W. Wolter w artykule *Przestępstwo z art. 286 k.k. w związku z przepisem art. 46 k.k.*, „Państwo i Prawo" 1948, z. 4, s. 28.

59 S. Śliwiński, *Polskie prawo karne*…, op. cit., s. 25.

60 Art. 292 k.k. wymieniał trzy grupy osób, tj. wykonywujących zlecone czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego, funkcjonariuszy wszelkich instytucji prawa publicznego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

w art. 292 k.k.". Warto podkreślić, że przyjęty przez tych przedstawicieli nauki pogląd jako jedyny przeprowadzał swoistą linię podziału pomiędzy urzędnikami w ścisłym tego słowa znaczeniu a innymi osobami niebędącymi urzędnikami, lecz jedynie korzystającymi z ich uprawnień, w tym ochrony karnej.

Inne zdanie przyjmował w tej kwestii m.in. M. Siewierski[61], który opowiadał się za szerszym rozumieniem pojęcia urzędnika jako przedmiotu wzmożonej ochrony prawnej i postulował jej przyznanie wszystkim osobom ponoszącym odpowiedzialność karną.

Odmienne stanowisko od poprzednio przedstawionych zajmował na gruncie k.k. z 1932 roku J. Makarewicz, który wysuwał tezę, że musi istnieć harmonia między pojęciem urzędnika jako przedmiotu ochrony jak i podmiotu przestępstwa. Do takiego stanowiska skłaniał się również *de lege ferenda* W. Wolter. Zdaniem tej części judykatury[62] wobec braku określenia ustawowego „urzędnika" należało posługiwać się *per analogiam* jego pojęciem zawartym w innym przepisie traktującym go jako podmiot przestępstwa, a mianowicie w art. 292 k.k.[63]. W ich ocenie jedynym trafnym ukształtowaniem pojęcia urzędnika jako przedmiotu ochrony prawnej i podmiotu przestępstwa jest takie, że jego zakresy pokrywają się w obu przypadkach[64]. Toteż za możliwy przedmiot ochrony karnej należało uznać wszelkie osoby wymienione w art. 292 k.k., a zatem: a) urzędników pozostających w służbie państwa lub samorządu; b) osoby wykonywujące zlecone czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego; c) funkcjonariuszy wszelkich instytucji prawa publicznego. Podnoszono, że za przedstawionym poglądem przemawiały „(…) względy słuszności, ten bowiem, kto z tytułu sprawowania pewnych czynności urzędowych ponosi zwiększoną odpowiedzialność, ten również powinien być przez prawo chroniony (…)[65].

Pomimo jasno zarysowanych rozbieżności wśród przedstawicieli doktryny, w orzecznictwie II RP jak również w praktyce sądowej dominowało pierwsze

---

61 M. Siewierski, *Urzędnik jako przedmiot przestępstwa*, „Głos Sądownictwa" 1932, nr 2, s. 542–543; M. Siewierski, *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1965, s. 160.

62 Powyższy pogląd popierał J. Makarewicz, twierdząc, że „urzędnik" bez dodatku, to pojęcie najobszerniejsze, które obejmuje wszystkie kategorie wymienione w art. 292 k.k. z 1932 roku. Zob.: J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*, Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Lwów 1932, s. 175.

63 Art. 292 zawarty w rozdziale XLI *Przestępstwa urzędnicze* Kodeksu karnego z 1932 roku stwierdza, że „karom przewidzianym w rozdziale niniejszym podlegają, oprócz urzędników pozostających w służbie Państwa lub samorządu, nadto osoby wykonywające zlecone czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego, tudzież funkcjonarjusze wszelkich instytucyj prawa publicznego".

64 Por.: W. Makowski, *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1937, s. 309.

65 T. Jankowski, *Pojęcie urzędnika w kodeksie karnym*, „Biuletyn Urzędniczy" 1933, nr 1/2, s. 5–6.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

stanowisko i idąca za nim wąska wykładnia pojęcia urzędnika. Przyjmowano, że urzędnikiem jest osoba pozostająca w służbie państwa lub samorządu jak również osoba wojskowa[66].

Przez pozostawanie w służbie rozumiano występowanie stosunku służbowego pomiędzy jednostką a państwem lub samorządem na mocy właściwych przepisów prawa. Ich zakres w każdym wypadku określała właściwa ustawa i oparte na niej rozporządzenia, przepisy służbowe czy zarządzenia szczególne organów władzy. Sposób nadania urzędnikowi zajmowanego stanowiska służbowego nie miał tutaj znaczenia[67]. Dlatego przedmiotem ochrony przestępstwa czynnej napaści pozostawali wszyscy urzędnicy państwowi wykonujący swoje obowiązki w ramach stosunku publiczno-prawnego na mocy Ustawy z dnia 17 lutego 1922 roku o państwowej służbie cywilnej[68]. Urzędnikami w znaczeniu prawa karnego byli więc: sędziowie, prokuratorzy ministrowie oraz funkcjonariusze straży więziennej, lasów państwowych, funkcjonariusze gminni[69], gdyż pozostawali w stosunku służbowym do państwa lub samorządu. Urzędnikami pozostawały także osoby, które występowały w stosunku służbowym prywatno-prawnym z państwem lub samorządem. Byli nimi, np.: pracownicy kontraktowi straży więziennej[70], lasów państwowych[71], wojska[72], profesorowie szkół akademickich[73], zastępcy

---

66 Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20.11.1933 r., nr 3 K 948/33.

67 S. Cwojdziński, *Prawa i obowiązki urzędnika polskiego*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1922, nr 31/32, s. 1–3; M. Szerer, *Sprawa urzędnicza w demokracji*, Wydawnictwo Stowarzyszenia Urzędników Państwowych, Warszawa 1925, s. 20–25; M. Jaroszyński, *Zawodowość administracji publicznej*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1932, nr 23, s. 1–12; A. Majkowski, *O typ urzędnika – obywatela*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1935, nr 15, s. 9–11; zob.: Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 23.12.1921 r., Kr 600/21, [w:] Orzecznictwo Sądów Polskich, t. 2, z. 1/2, Wydawnictwo Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1923, s. 83.

68 Ustawa z dnia 17.02.1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. nr 21, poz. 164 ze zm.), za: http//www.sejm.gov.pl; w doktrynie podkreślano, że pojęcie urzędnika na gruncie prawa karnego nie pokrywa się z ustawą o służbie cywilnej, gdyż w prawie karnym jest ono znacznie szersze. Zob.: W. Pajor, *Zakres odpowiedzialności karnej i ochrony urzędników w świetle obowiązującego prawa karnego*, „Życie Urzędnicze" 1936, nr 13, s. 4–5.

69 Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 31.08.1923, nr 713 Kr. 44/23, [w:] Orzecznictwo Sądów Polskich, t. 2, z. 10, Wydawnictwo Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1923, s. 586.

70 Ustawa z dnia 26.07.1939 r. o organizacji więziennictwa (Dz.U. nr 68, poz. 457 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

71 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30.12.1924 r. o organizacji administracji lasów państwowych (Dz.U. nr 119, poz. 1079 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

72 Art. 3 Ustawy z dnia 23.03.1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojska Polskiego (Dz.U. nr 32, poz. 256 ze zm.) określał, że obywatele innych państw w wyjątkowych wypadkach mogą pełnić służbę w Wojsku Polskim kontraktowo za osobnym zezwoleniem ministra spraw wojskowych, za: http://www.sejm.gov.pl.

73 Ustawa z dnia 15.03.1933 r. o szkołach akademickich (Dz.U. nr 29, poz. 247 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

profesorów i osoby mające zlecone wykłady i ćwiczenia[74]. Natomiast przełożony cechu, czyli tzw. cechmistrz, albo przełożony gminy wyznania izraelskiego, nie byli urzędnikami w rozumieniu ustawy karnej, gdyż nie był im przypisany „charakter" osoby urzędowej połączonej z wiążącym się z tym jakimkolwiek stosunkiem prawno-publicznym[75].

Urzędnikiem były również osoby, które pozostawały w służbie państwa na mocy wyraźnych przepisów prawa. Pracownicy takich zakładów państwowych, jak: Przedsiębiorstwo Polski Monopol Tytoniowy[76], Przedsiębiorstwa Państwowy Monopol Spirytusowy[77] czy Przedsiębiorstwa Polski Monopol Solny[78] na mocy szczególnych przepisów uzyskiwali status urzędnika państwowego. Zgodnie z nimi „(…) pracownicy (…), których stosunek służbowy określony będzie przez Ministra Skarbu jako publiczno-prawny, będzie uważany za urzędnika państwowego w rozumieniu prawa karnego (…)". Ponadto inni pracownicy, jak np. dróżnik kolejowy zatrudniony w Polskich Kolejach Państwowych jako stały funkcjonariusz kolei zaliczany był zgodnie z ustawą[79] i przyjętą linią orzeczniczą[80] do kategorii stanowisk urzędowych.

Natomiast problematyczną kwestią było uznanie za urzędnika posła, senatora, członka rady miejskiej czy kontraktowego starosty. Wynika to faktu, że nie pozostawali oni w stosunku służbowym do państwa lub samorządu, w swoich funkcjach nie podlegali jego rozkazom. W związku z tym, zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny, nie posiadali oni ochrony przewidzianej w rozdziale XXI Kodeksu karnego z 1932 roku[81]. Szczególna niejednolitość wykładni dotyczyła

---

[74] Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.02.1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (Dz.U. nr 24, poz. 204 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

[75] Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7.11.1932 r., II 3 K 810/32, [w:] Orzecznictwo Sądów Polskich 1933, s. 44–45.

[76] Art. 2 Ustawy z dnia 18.03.1932 r. o Przedsiębiorstwie Polski Monopol Tytoniowy (Dz.U. nr 26, poz. 240 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

[77] Art. 4 i 7 Rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 11.07.1932 r. o Przedsiębiorstwie Państwowy Monopol Spirytusowy (Dz.U. nr 63, poz. 586 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

[78] Art. 1 i 13 Rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 21.06.1932 r. o Przedsiębiorstwie Polski Monopol Solny (Dz.U. nr 52, poz. 497 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

[79] Art. 28 Rozporządzenia Prezydenta z dnia 24.09.1926 r., o Przedsiębiorstwie Polskie Koleje Państwowe (Dz.U. 1948 nr 43, poz. 31 ze zm.), za: http://www.sejm.gov.pl.

[80] Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 31.08.1922 r., K 2050/22; Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7.09.1922 r., nr 159 K 2244/22, [w:] Orzecznictwo Sądów Polskich, t. 2, z. 3, Wydawnictwo Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1923, s. 137.

[81] Powyższy pogląd popierał S. Śliwiński. Zob.: S. Śliwiński, *Polskie prawo karne*..., op. cit., s. 26–27. Jego zdaniem nie podlegają również ochronie członkowie Komisji Kodyfikacyjnej (Ustawa z dnia 3.06.1919 r., Dz.Pr., poz. 315) oraz członek komisji wyborczej do Sejmu (Ordynacja wyborcza do Sejmu z dnia 8.07.1935 r., Dz.U. nr 47, poz. 319 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zakresu karnoprawnej ochrony tzw. osób publicznego zaufania, tj. m.in.: notariuszy, tłumaczy przysięgłych, mierniczych przysięgłych, biegłych sądowych, kuratorów[82].

W okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1932 roku urzędnikiem był bez wątpienia funkcjonariusz Policji Państwowej. Pozostawał on w służbie państwa i samorządu, gdyż zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 24 lipca 1919 roku[83] o Policji Państwowej, był organem wykonawczym władzy państwowej i samorządowej mającym za zadanie ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego[84].

Próbując zdefiniować pojęcie „funkcjonariusza policji", można było stwierdzić, że był nim urzędnik państwowy należący do jednolitego, zorganizowanego i wyszkolonego na wzór wojskowy korpusu, powołanego do czuwania nad zachowaniem bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego w państwie, a więc do realizowania systemu prewencyjno-represyjnego. Podkreślenia wymaga fakt, że wojskowy charakter organizacji policyjnej miał na celu odpowiednie wyszkolenie i zdyscyplinowanie policjantów, co było związane z odmiennością ich zadań w porównaniu z pozostałymi urzędnikami w II Rzeczypospolitej[85]. Funkcjonariusze policji korzystali z wszelkich praw i prerogatyw służących urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym[86] zgodnie z przepisami dla służby cywilnej[87].

Specyfika służby policyjnej pociągała za sobą również bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia policjantów, a przede wszystkim życia. Okres międzywojenny charakteryzowała bowiem znaczna liczba przypadków zranień i zabójstw[88] funkcjonariuszy

---

82 Orzeczenie Sądu Najwyższego, K 303/35; Orzeczenie Sądu Najwyższego, K 309/35; Orzeczenie Sądu Najwyższego, K 418/35.

83 Ustawa z dnia 24.07.1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363 ze zm.).

84 Art. 1, 2, 14 Ustawy z dnia 24.07.1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363 ze zm.).

85 R. Litwiński, *Korpus policji w II Rzeczypospolitej: służba i życie prywatne*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007, s. 116; I. Koral, *Policjant w świetle ustawy z dnia 24 lipca 1919 roku*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 12, s. 12.

86 Art. 36 Ustawy z dnia 24.07.1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363 ze zm.). Zob.: A. Misiuk, A. Pepłoński, *Organizacja instytucji policyjnych w II Rzeczypospolitej 1918–1926: wybór źródeł i dokumentów*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policyjnej, Szczytno 1994, s. 33; A. Misiuk, *Policja Państwowa 1919–1939: powstanie, organizacja, kierunki działania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996, s. 114.

87 Artykuł 118 Ustawy o państwowej służbie cywilnej stanowił, że do czasu wydania specjalnych ustaw służbowych dla funkcjonariuszy policji, straży celnej oraz dozorców więziennych ustawa ta miała zastosowanie w stosunku do tych osób, o ile nie stała w sprzeczności z postanowieniami ustaw o uposażeniu, względnie specjalnymi przepisami, wynikającymi z charakteru służbowego tych funkcjonariuszy. Zob.: W. Hekajłło, *Ustawa o państwowej służbie cywilnej (pragmatyka służbowa) w brzmieniu obecnie obowiązującym wraz z odnośnemi ustawami, rozporządzeniami, okólnikami i popularnym komentarzem, z uwzględnieniem orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego*, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1924, s. 72–73; W. Długocki, *Zastosowanie ustawy o państwowej służbie cywilnej do funkcjonariuszów Policji Państwowej*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 30, s. 15.

88 Do października 1938 roku na ziemiach polskich w trakcie wykonywania obowiązków służbowych poległo 7 oficerów i 652 szeregowych. Wśród okoliczności śmierci wyróżniały się te, które były

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

w czasie wykonywania obowiązków służbowych. Przyczyn takiego stanu rzeczy było bez wątpienia kilka. Głównym powodem był zły stan bezpieczeństwa publicznego na początku lat dwudziestych XX wieku, charakteryzujący się działalnością licznych dobrze zorganizowanych band przestępczych oraz demoralizacją społeczeństwa. Ponadto stosunek społeczeństwa do policjanta jako przedstawiciela władzy państwowej nie był do końca pozytywnie ukształtowany, a Policja Państwowa do wybuchu drugiej wojny światowej pracowała nad budową swojego autorytetu. Dlatego, pomimo że na ziemiach polskich służba w Policji Państwowej nie cieszyła się taką estymą jak wojskowa, to szacunek do niej ciągle wzrastał. Funkcjonariusz Policji Państwowej z upływem czasu postrzegany był nie tylko jako osoba stojąca na straży bezpieczeństwa publicznego, ale jako organ biorący aktywny udział w ochronie całej państwowości[89]. Ochrona karna zawarta w przepisach prawa II Rzeczypospolitej, połączona z wyróżnianiem „bohaterskiej, godnej naśladowania postawy" funkcjonariuszy policji, służyła całemu społeczeństwu i miała na celu wzmacnianie interesu publicznego oraz organów władzy, które ją sprawują.

W celu wzmocnienia ochrony organów państwowych, na gruncie art. 133 § 1 k.k. obok urzędnika, przedmiotem czynności wykonawczej uczyniono również osobę przybraną mu do pomocy. Wobec braku ustawowego określenia wskazanego terminu jego wyjaśnienia należało bez wątpienia szukać w stanowiskach judykatury.

Przedstawiciele doktryny[90] w swoich poglądach za osobę przybraną do pomocy urzędnikowi zgodni byli uznać tylko taką osobą, która nie była powołana do danej czynności urzędowej z tytułu własnego urzędowania, czyli nie była urzędnikiem w ogóle, a zajmowała się wykonywaniem czynności pomocniczej do urzędowej.

L. Peiper[91] podnosił, że osobę taką urzędnik mógł sobie sam do pomocy dobrać lub mogła być mu ona *ad hoc* dodana, albowiem *ratio* ochrony jest w obu wypadkach takie samo. Jako takie osoby wskazywał: lekarza przybranego do sekcji, osobę przybraną do rewizji osobistej, biegłego, osobę prywatną wezwaną do pomocy

związane ze specyfiką służby policyjnej, tj. walką z bandami, skrytobójcze zastrzelenia w trakcie legitymowania, podczas interwencji, rewizji, eskorty. Wśród pozostałych przyczyn można wymienić: przejechanie przez samochody, pociągi. Natomiast okoliczności ataków i napaści związane były dodatkowo np. z demonstracjami bezrobotnych jak również zwykłymi pospolitymi przestępstwami (np. bójki). Dla przykładu można tu wskazać postawę dwóch posterunkowych w powiecie konstantynowskim, którzy zostali zaatakowani przez bandę bijących się i krzyczących (cyt. „rozbroić i zabić policjantów") na odpuście mężczyzn. W rezultacie przeprowadzonego dochodzenia biorących udział w napaści aresztowano, a wystąpienie obu policjantów określono jako „taktowne, dzielne i energiczne". Zob.: R. Litwiński, *Korpus policji*…, op. cit., s. 238, 350–352.

89 Funkcjonariusze Policji Państwowej brali aktywny udział w wojnie polsko-bolszewickiej, jak również m.in. w ochronie granicy wschodniej. Od początku powstania II RP zaznaczali swój udział w budowie nowo powstałego niepodległego państwa polskiego.

90 J. Makarewicz, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 232.

91 *Komentarz do Kodeksu karnego*…, op. cit., s. 274.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

przy aresztowaniu człowieka opierającego się tej czynności, wójta lub sołtysa przybranego do asystowania przy czynności urzędowej – nie zaś świadka, adwokata lub obrońcę strony, pokrzywdzonego, powoda cywilnego.

Wskazane stanowiska zgodne były z jasno zarysowaną linią orzeczniczą II RP, która za osobę do pomocy urzędnikowi przybraną uznawała każdego, „kogo urzędnik sam sobie do pomocy w spełnianiu konkretnych obowiązków służbowych wybierze lub czyją pomoc zaoferowaną przyjmie, albo osoba, którą przydzieli władza przełożona, bądź inna zainteresowana instytucja, a urzędnik pomoc tej osoby przyjmie”[92]. Bez znaczenia natomiast pozostawało, czy urzędnik jest obecny, czy też nie przy dokonywaniu czynności przez osobę przybraną do pomocy[93].

Dlatego, wobec braku rozbieżności poglądów doktryny i judykatury za osobę przybraną urzędnikowi do pomocy uznawano osobę niebędącą urzędnikiem, którą on sam sobie do pomocy w spełnianiu obowiązków służbowych wybrał lub czyją zaoferowaną pomoc przyjął[94], jak również inne osoby wykonujące na jego rzecz czynności pomocnicze, na które może być również skierowany zamach sprawcy. Wskazane czynności musiały być jednak podjęte co najmniej na wezwanie urzędnika, który pełnił obowiązki służbowe[95]. Osobami takimi były więc, m.in.: stróż pomagający policjantowi przy doprowadzaniu do komisariatu schwytanego na gorącym uczynku złodzieja[96], uczestnik pogoni za zbiegiem, jeżeli podjął pościg na wezwanie urzędnika[97], jak również personel pomocniczy mierniczego na polu[98].

Kolejnymi przedmiotami bezpośredniego działania sprawcy przestępstwa czynnej napaści były kategorie podmiotów wymienione w § 2 art. 133 k.k., a mianowicie: osoba należąca do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, konsul obcego państwa, duchowny uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego.

Na wstępie rozważań nad zakresem znaczeniowym wskazanych terminów wyłania się dylemat natury zasadniczej. Wiąże się on z odpowiedzią na pytanie, dlaczego właśnie te kategorie osób znalazły swoje miejsce jako przedmioty

---

92 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29.05.1958 r., „Nowe Prawo” 1958, nr 11, s. 114.

93 Wyrok Sądu Najwyższego 2 K 1283/34, OSN 1935, z. 7, poz. 3030, s. 499. W przytoczonym wyroku sąd, posługując się określeniem „bezpośredni związek przyczynowy”, nie wyjaśnił, co przez niego należy rozumieć. Por.: B. Ratajczak, *Osoba do pomocy przybrana jako przedmiot przestępstwa przeciwko władzom i urzędom*, „Nowe Prawo” 1965, nr 9, s. 1025.

94 B. Ratajczak, *Osoba do pomocy*…, op. cit., s. 1025–1033.

95 Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28.04.1936 r., nr 3 K 240/36.

96 *Kodeks karny r. 1932 z dostosowanemi*…, op. cit., s. 129.

97 Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28.04.1936 r., nr 3 K 240/36, [w:] Orzecznictwo Sądu Najwyższego, „Gazeta Administracji” 1937, nr 2, s. 91.

98 J. Makarewicz, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 230.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ochrony w Kodeksie karnym z 1932 roku? Dodać przy tym należy, że nigdy wcześniej ani później osoby te nie były przedmiotem czynności wykonawczej w żadnym z obowiązujących polskich kodeksów karnych.

Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w zaistniałej w II Rzeczypospolitej sytuacji politycznej, międzynarodowej i wyznaniowej. Odrodzone w 1918 roku państwo polskie nie posiadało korpusu dyplomatycznego i konsularnego. Chociaż początki dyplomacji polskiej sięgały lat pierwszej wojny światowej, to po odzyskaniu niepodległości Polska pozostawała w izolacji na arenie międzynarodowej. Można stwierdzić, że nie posiadała swojego jak i obcego korpusu dyplomatycznego. Dlatego w pierwszym okresie stanowienia państwa, jak i w latach następnych, czyniono wielkie działania, aby położyć kres takiemu stanowi rzeczy. Istniała bowiem ścisła korelacja pomiędzy wagą danego państwa a liczebnością oraz jakością posiadanego korpusu dyplomatycznego. Lecz nie tylko ranga państwa miała tutaj znaczenie. Celem nadrzędnym nowej dyplomacji było wspieranie toczącej się walki o kształt państwa, o jego granice oraz uzyskanie uznania Polski jako państwa niepodległego[99]. Natomiast polityka wyznaniowa II Rzeczypospolitej warunkowana była przez układ sił społecznych, politycznych i narodowych. Rzeczypospolita Polska w latach 1918–1932 była państwem wielonarodowym, wielokulturowym i wielowyznaniowym. Odmiennie niż obecnie, wyznanie lub nieokreślenie religii czy przynależność do określonego kościoła bądź związku wyznaniowego odgrywało bardzo ważną rolę w życiu społecznym i politycznym. Wydaje się, że wskazana sytuacja dyplomatyczna i wyznaniowa miała olbrzymi wpływ na normatywne ujęcie omawianego czynu.

Przystępując do wyjaśnienia pojęć zawartych w § 2 art. 133 k.k., w pierwszej kolejności omówieniu poddano osoby należące do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa. W myśl podpisanej wiele lat później konwencji wiedeńskiej[100] pozostawali nimi członkowie misji posiadający stopień dyplomatyczny. Obejmował on radców, sekretarzy oraz *attaché*, czyli osoby korzystające z pełnych przywilejów i immunitetów[101]. Zakres znaczeniowy terminu „osób należących do personelu dyplomatycznego" należało jednak rozumieć znacznie szerzej. W okresie II RP, wobec braku skodyfikowanego międzynarodowego prawa dyplomatycznego, w stosunkach opierano się na prawie zwyczajowym

---

99 P. Łossowski (red.), *Historia dyplomacji polskiej: (połowa X–XX wieku)*, t. 4, *1918–1939*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 613.

100 W dniu 18.06.1961 roku pod patronatem Organizacji Narodów Zjednoczonych została podpisana konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych. Stanowiła ona pierwszą kodyfikację międzynarodowego prawa dyplomatycznego w skali światowej. Weszła w życia 24.04.1965 roku, a Polska złożyła dokument ratyfikacyjny 19 maja 1965 roku (Dz.U. 1965, nr 37, poz. 309).

101 W. Góralczyk, *Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 1995, s. 274.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

i wypracowanym protokole zagranicznym. Liczba personelu dyplomatycznego, porównując ją ze stanem obecnym, była stosunkowo nieliczna. Pełny skład ambasad i poselstw był dość różny, zazwyczaj sięgał kilkunastu osób. Większą część stanowił jednak personel pomocniczy i służba. Pracowników dyplomatycznych było zwykle kilku[102]. Stąd też można wysunąć twierdzenie, że kategoria osób należących do personelu przedstawicielstwa obcego państwa będąca przedmiotem ochrony była szeroka i obejmowała wszystkich pracowników dyplomatycznych, w tym ambasadora. Wydaje się, że państwo polskie, obejmując omawiane osoby ochroną karną, chciało w ten sposób podnieść autorytet i wzmóc swoją powagę, podkreślając przy tym szczególną i ważną w tym okresie dla Polski rolę przedstawicieli innych państw.

Podobna sytuacja dotyczyła kolejnej kategorii osób, a mianowicie konsula obcego państwa. W istocie, obok korpusu dyplomatycznego istniał także w Polsce korpus konsularny. Nie odgrywał on dużej roli politycznej, nie cieszył się tak rozległymi przywilejami jak personel dyplomatyczny. Pamiętać jednak należy, że w okresie międzywojennym nie istniała nieprzekraczalna granica pomiędzy ciałem dyplomatycznym a konsularnym. Często poselstwo i konsulat danego państwa stanowiła ta sama osoba lub inni pracownicy dyplomatyczni wypełniający jednak odmienne zadania. Polegały one na ochronie różnorodnych interesów państwa wysyłającego, a w szczególności jego obywateli[103].

Następna kategoria osób obejmowała duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego. Jak już wskazano, objęcie ochroną karną osób duchownych było nierozerwalnie związane ze znacznie większą niż obecnie rolą religii i wyznania w życiu publicznym. Granice ich ochrony wyznaczały akty prawne regulujące prawo wyznaniowe.

Podstawowe zasady prawa wyznaniowego wyznaczała Konstytucja RP z 17 marca 1921 roku. Podkreślając doniosłe znaczenie religii dla społeczeństwa i państwa, proklamowała zasadę wolności sumienia i wyznania. Wzorując się na rozwiązaniach austriackich, wprowadziła podział na związki wyznaniowe prawnie uznane i nieuznane[104]. Uznanie było w polityce wyznaniowej państwa faktem doniosłym. Oznaczało przeniesienie wspólnoty wyznaniowej, jako

---

102 Dla przykładu ambasada amerykańska w 1939 roku liczyła około 70 osób. W tej liczbie było jednak tylko 6 amerykańskich pracowników dyplomatycznych, resztę stanowił personel pomocniczy i służba. Rzucała się w oczy duża liczba obsługi i służby (pokojówek, służących, lokajów, kamerdynerów, szoferów itd.) Przedstawicielstwo Wielkiej Brytanii w 1923 roku liczyło 10 dyplomatów, a w 1939 było ich 14; Francja posiadała ich od 7 do 12, natomiast Niemcy od 6 do 10 dyplomatów. Zob.: P. Łossowski, *Dyplomacja Drugiej Rzeczypospolitej: z dziejów polskiej służby zagranicznej*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1992, s. 152–153.

103 S. Sawicki, *Funkcje konsula: studium prawnomiędzynarodowe*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa 1992, s. 25–26.

104 M. Pietrzak, *Prawo wyznaniowe*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2003, s. 108–109.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

organizacji istniejącej faktycznie, w sferę życia i stosunków prawnych państwa. Akt uznania tworzył nowy podmiot praw i obowiązków. Art. 116 Konstytucji RP przewidywał, że „uznanie nowego lub dotąd prawnie nieuznanego wyznania nie będzie odmówione związkom religijnym, których urządzenie, nauka i ustrój nie są przeciwne porządkowi publicznemu ani obyczajności publicznej”[105]. Związkami uznanymi były w chwili wejścia w życia konstytucji te wszystkie związki wyznaniowe, które miały uregulowaną sytuację prawną na mocy ustaw zaborczych. Jednakże państwo polskie przyjęło dwa odrębne systemy regulacji prawnego uznania związków wyznaniowych[106].

Pierwszy z nich dotyczył uznania prawnego Kościoła katolickiego, któremu już w Konstytucji RP zagwarantowano naczelne stanowisko wśród innych równouprawnionych wyznań. W sposób odmienny od innych uznanych związków wyznaniowych konstytucja określała jego autonomię. Stwierdzała bowiem, że Kościół katolicki rządzi się własnymi prawami, których treści państwo nie bada w odróżnieniu od innych związków wyznaniowych, też rządzących się własnymi prawami, ale pod warunkiem uprzedniego uznania ich przez państwo. Sytuacja prawna Kościoła katolickiego miała zostać określona w drodze układu zawartego ze Stolicą Apostolską ratyfikowanego przez Sejm RP. Konkordat w tej sprawie został podpisany 10 lutego 1925 roku[107]. Natomiast regulacja prawna innych związków wyznaniowych następować miała w drodze ustawowej po porozumieniu się z ich prawnymi reprezentantami. Ten odmienny tryb wynikał nie tylko z faktu mniejszego znaczenia tych związków wyznaniowych w życiu publicznym, ale także w związku z istnieniem ich władz centralnych poza granicami II RP[108].

W praktyce z uwagi na brak równouprawnienia wyznań prawnie uznanych, a szczególnie wobec silnej presji Kościoła katolickiego, tylko jeden związek wyznaniowy został prawnie uznany przez państwo. Był to Wschodni Kościół Staroobrzędowy nieposiadający hierarchii duchownej. Dokonano tego Rozporządzeniem Prezydenta RP z 22 marca 1928 roku. Natomiast inne związki wyznaniowe były jedynie w stanie uregulować swoje istnienie w odpowiednich aktach prawnych. W taki sposób, na podstawie dekretu Naczelnika Państwa z 7 lutego 1919 roku, uregulowano organizację żydowskich gmin wyznaniowych[109]. Następowało to w dwóch etapach. W pierwszym z nich państwo w formie aktu ustawodawczego określało swój stosunek do danego związku wyznaniowego. Akt ten zawierał stwierdzenia o charakterze ogólnym. W drugim etapie Rada Ministrów uznawała

---

105 Ibidem, s. 109.

106 Ibidem.

107 Ibidem.

108 Ibidem.

109 Ibidem, s. 115.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

statut danego związku wyznaniowego. Te dwa akty normatywne tworzyły podstawy prawne istnienia i działalności związku wyznaniowego. W ten sposób została uregulowana sytuacja prawna: Muzułmańskiego Związku Religijnego (1936), Karaimskiego Związku Religijnego (1936), Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego (1936), Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (1938)[110]. Jednakże wskazane związki religijne stanowiły mniejszość. Najbardziej liczną grupę związków wyznaniowych tworzyły mniejszości religijne działające w dalszym ciągu na podstawie przepisów państw zaborczych[111].

Efektem takiej polityki wyznaniowej państwa było uregulowanie zgodne z konstytucją jedynie siedmiu spośród 42 związków wyznaniowych. Utrzymanie takiego stanu rzeczy prowadziło do istnienia mozaiki prawnej. Stawiało w uprzywilejowanej pozycji duchownych prawnie uznanych związków wyznaniowych. Czynna napaść na takiego duchownego podczas lub z powodu pełnienia obowiązków zrównana była z ochroną karną, jakiej podlegali urzędnicy państwowi. Spod ochrony karnej wyłączono formalnie i praktycznie związki wyznaniowe prawnie nieuznane. Dla przykładu, akty nietolerancji i gwałtu przeciwko duchownym Polskiego Narodowego Kościoła Katolickiego nie spotykały się z przeciwdziałaniem organów wymiaru sprawiedliwości[112].

b) Czynność sprawcza

Działanie przestępne czynu stypizowanego w art. 133 § 1–2 k.k. polegało na dopuszczeniu się specjalnego działania określonego przez ustawodawcę jako „czynna napaść". Musiało ono mieć miejsce wobec urzędnika lub osoby do pomocy mu przybranej, jak również innych osób wymienionych w § 2.

Termin określający czynność sprawczą jako „czynną napaść" znalazł swoje normatywne ujęcie po raz pierwszy w Kodeksie karnym z 1932 roku. Niewątpliwie za pomocą tej nazwy ustawodawca zakreślił granice działania sprawczego przy tworzeniu omawianego przestępstwa. Z perspektywy historycznej można stwierdzić, że zostały one trafnie dobrane, gdyż pomimo licznych zmian legislacyjnych pozostały niezmienione do chwili obecnej. Na czym więc polega swoisty fenomen prawny tego układu dwóch pojęć i jakie mają one znaczenie prawne? Odpowiedzi na to pytanie, jak słusznie wskazywał B. Wróblewski[113], udzielała wykładnia obu tych wyrażeń przeprowadzona poprzez „(…) dojście w drodze

---

110 *Prawo wyznaniowe: zbiór przepisów*, oprac. Wacław Uruszczak, Zdzisław Zarzycki, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 2003, s. 24.

111 M. Pietrzak, *Prawo wyznaniowe*…, op. cit., s. 129.

112 Ibidem, s. 130.

113 B. Wróblewski, *Prawo karne*…, op. cit., s. 55.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

interpretacji połączonej z badaniem artykułów kodeksu mówiących o czynnościach pokrywających się pojęciowo z czynną napaścią i artykułach mówiących o skutkach czynnej napaści (…)"[114].

Opierając się zatem na analizie innych przestępstw, pod słowem „napaść" kodeks karny rozumiał: rzucenie się, napad, uderzenie, słowem wszelką postać zamachu na nietykalność ciała, chociaż nawet nie miała ona żadnego skutku[115]. Napaść musiała być czynna, a więc aktywna. Czynną napaścią było w takim razie działanie podjęte w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej[116] lub, zdaniem innych, w celu pobicia, tj. wyrządzenia dolegliwości przez uderzenie ciała[117], choćby ten cel nie został osiągnięty. Dlatego też, dla zaistnienia czynnej napaści nie było konieczne, aby sprawca użył czy też posłużył się np. bronią czy innym niebezpiecznym przedmiotem, którego skutkiem były obrażenia ciała. Samo działanie podjęte w tym kierunku i w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej było już czynną napaścią, przy czym „dolegliwość" nie musiała nastąpić. Samo bowiem działanie ku temu zmierzające stanowiło już jej dokonanie. Omawiane przestępstwo zaliczano więc do kategorii przestępstw formalnych z działania.

Pamiętać przy tym należy, że czynna napaść w rozumieniu art. 133 k.k. nie pozostawała równoznaczna z użyciem przemocy. Napaść bowiem zmierzała do naruszenia nietykalności cielesnej, przemoc zaś do uniemożliwienia przedsięwzięcia czynności przez fizyczne ograniczenie swobody ruchów lub ciała[118]. Dopuszczenie się czynnej napaści na urzędnika, osobę do pomocy mu przybraną, jak również inne osoby wyszczególnione w § 2 omawianego przepisu, mogło być popełnione zarówno podczas pełnienia przez niego obowiązków służbowych jak i wówczas, gdy były one powodem tego czynu. Czynna napaść ukierunkowana więc była na osobę urzędnika i nie zmierzała ani do wymuszenia czynności urzędowej, ani do jej przeszkodzenia (odmiennie niż w art. 129 i 130 k.k.). Nie miała zatem na celu wywarcie na daną czynność jakiegokolwiek wpływu[119]. Wystarczało, że sprawca miał świadomość, iż ma przed sobą urzędnika lub osobę do pomocy mu przybraną. Okoliczności, pod wpływem których tego dokonał, nie miały tu znaczenia.

Zwrot „pełnienie obowiązków służbowych" oznaczał wykonywanie przez osobę chronioną takich czynności, które wynikały z jej prawno-publicznego charakteru i należały formalnie do jej zakresu działania, czyli musiała być ona „prawna" i leżeć

---

114 Ibidem, s. 55.

115 *Kodeks karny r. 1932 z dostosowanemi*…, op. cit., s. 125.

116 W. Makowski, *Encyklopedia podręczna prawa karnego*, z. 15, Wydawnictwo „Bibljoteka Polska", Warszawa 1936, s. 941; Orzeczenie Sądu Najwyższego K 289/35.

117 J. Makarewicz, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 233.

118 Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 10.10.1933 r., nr 1 K 713/33.

119 S. Glaser, A. Mogilnicki, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 441.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

w zakresie władzy danego urzędnika i nie występować poza trybem jego postępowania[120]. Czynność urzędnika leżała w zakresie jego władzy, gdy pozostawał on właściwy: przedmiotowo do jej podjęcia (tj. posiadał odpowiednie uprawnienia); miejscowo (tj. czynność przez niego dokonywana była na obszarze, gdzie dany urzędnik ma prawo urzędować) oraz gdy zachodziło pełne uzasadnienie do podjęcia danej czynności.

Zaznaczyć przy tym należy, że bez znaczenia pozostawała tutaj kwestia prawidłowości czy merytorycznej słuszności podjętej przez urzędnika czynności. Ważne było, aby czynność urzędnicza była wykonywana w zakresie jego uprawnień. Niewłaściwy sposób wykonywania czynności służbowych przez urzędnika w granicach jego uprawnień mógł jedynie uzasadniać postępowanie dyscyplinarne czy karne przeciw urzędnikowi niewypełniającemu swoich obowiązków należycie. Nie pozbawiał go natomiast statusu urzędnika, a czynności, w tym charakterze wykonywanych, charakteru czynności służbowych[121].

Urzędnik w trakcie wykonywania obowiązków służbowych korzystał ze wzmożonej ochrony prawnej z art. 133 k.k. nawet i wówczas, gdy chwilowo konkretnej czynności urzędowej nie wykonywał, lecz ciągłość urzędowania nie została przerwana w sposób oczywisty[122]. Z literalnego brzmienia art. 133 k.k. wynikało, że związek przyczynowy pomiędzy napaścią a czynnością służbową był wymagany jedynie poza czasem wykonywania czynności służbowej. Wynikało to z zapisu „z powodu" pełnienia obowiązków służbowych. Toteż w czasie wolnym urzędnik pozostawał pod wzmożoną ochroną karną art. 133 k.k., gdy zachodził związek pomiędzy napaścią a czynnościami służbowymi urzędnika, zatem, gdy pełnienie określonych obowiązków służbowych było motywem napaści[123]. Podmiotem szczególnie obowiązanym na mocy prawa do przedsięwzięcia wszelkich czynności (nawet poza godzinami służby) zmierzających do uniemożliwienia popełnienia przestępstwa[124] był policjant Policji Państwowej. Napaść na niego, bądź innego urzędnika lub osobę do pomocy mu przybraną z powodu pełnionych obowiązków, zdaniem doktryny uznawana była już za postać walki z władzą i „terroryzowania ich". Z tych względów czynna napaść na urzędnika z powodu pełnienia przez niego obowiązków służbowych była postawiona na równi z napaścią podczas pełnienia tych obowiązków[125].

---

120 *Komentarz do Kodeksu karnego*…, op. cit., s. 275–278.

121 Ibidem, s. 278; Orzeczenie Sądu Najwyższego K 80/34; Orzeczenie Sądu Najwyższego K 233/34; Orzeczenie Sądu Najwyższego K 293/35.

122 Orzeczenie Sądu Najwyższego K 46/32.

123 Orzeczenie Sądu Najwyższego K 193/34. Zob.: J. Makarewicz, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 233–234.

124 Art. 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o Policji Państwowej (Dz.U. poz. 37/31). Zob.: Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 10.11.1933 r., nr 1 K 739/33.

125 *Kodeks karny r. 1932 z dostosowanemi*…, op. cit., s. 133.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

C. Podmiot i strona podmiotowa

Przestępstwo określone w art. 133 k.k. miało charakter powszechny, tzn. mogła go popełnić każda osoba zdolna odpowiadać karnie, w tym inny urzędnik[126]. Świadczy o tym użyte określenie „kto", bez dodatkowego znamienia. Ówczesny ustawodawca warunkował odpowiedzialność karną, wprowadzając zasadę jej podziału na trzy okresy[127]. Pełną odpowiedzialność przewidywał po ukończeniu siedemnastego roku życia.

Strona podmiotowa przestępstwa czynnej napaści charakteryzowała się winą umyślnej w formie zamiaru bezpośredniego. Sprawca tego czynu powinien być świadomy tego, że jego działanie zmierza co najmniej do naruszenia nietykalności cielesnej. Jednocześnie musiał chcieć go popełnić, a nie tylko na to się godzić. Zamiar sprawcy powinien być ukierunkowany na dokonanie gwałtu na osobie urzędnika, nie na samej przemocy fizycznej.

3. REGULACJA PRAWNA PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI W ŚWIETLE KODEKSU KARNEGO Z 1969 ROKU WRAZ Z POGLĄDAMI DOKTRYNY I ORZECZNICTWEM

Drugi kierunek przekształceń w ustawodawczych po drugiej wojnie światowej zmierzał do zbudowania całkowicie „nowego systemu prawa karnego, nowego kodeksu karnego opartego na zasadach marksizmu-leninizmu, na doświadczeniach prawa karnego ZSRR, na naszych doświadczeniach w walce z różnymi przejawami przestępczości, na specyficznych warunkach i stosunkach sił klasowych"[128]. Wyrazem tej tendencji było dążenie do „przepracowania" prawa karnego i stworzenia nowej regulacji ustawowej zgodnie z zasadami nowego ustroju[129]. Służyły temu kolejne projekty Kodeksu karnego[130] z 1969 roku[131]. W niniejszej

---

126 Orzeczenie Sądu Najwyższego K 22/35.

127 Kodeks karny z 1932 roku w art. 69 i innych przewidywał zasadę podziału odpowiedzialności na trzy okresy: a) do lat trzynastu, b) od lat trzynastu do lat siedemnastu – tzw. warunkowa odpowiedzialność z „rozeznania", c) pełna – po ukończeniu siedemnastego roku życia. Zob.: J. Makarewicz, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 147.

128 Przytoczone poglądy popierał ówczesny kodyfikator prof. L. Lernell. Zob.: L. Lernell, *Z problematyki prawa karnego w okresie Planu sześcioletniego*, „Demokratyczny Przegląd Prawniczy" 1950, nr 5, s. 17.

129 Przytoczone zalecenia zawierała uchwała rządu z 23.09.1950 roku, która polecała Ministerstwu Sprawiedliwości przygotowanie całkowicie nowego kodeksu karnego odpowiadającego ustrojowi społecznemu i gospodarczemu Polski Ludowej do września 1951 roku.

130 Analizie zostaną poddane cztery opublikowane projekty kodeksu karnego z 1969 roku, tj. z 1956, 1963, 1966 i 1968 roku.

131 Pod nazwą Kodeks karny z 1969 roku w niniejszym opracowaniu rozumie się – Ustawę z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. 1969 nr 13, poz. 94 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

dysertacji analiza wspomnianych projektów zostanie ograniczona do regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na gruncie prawa karnego powszechnego.

Zgodnie z nowymi zadaniami polskiego ustawodawstwa karnego od 1950 roku trwały prace nad nową kodyfikacją prawa karnego. Jak podkreślano, metoda legislacyjna polegająca na wprowadzeniu nowych ustaw dodatkowych nie mogła zapewnić ani jedności systemu prawa karnego, ani koniecznej harmonii między poszczególnymi przepisami Kodeksu karnego z 1932 roku i ustaw dodatkowych. Ponadto wiele przepisów kodeksu karnego straciło swoją aktualność. Nowe warunki wynikłe z przeobrażeń ustrojowych oraz sytuacji międzynarodowej nakazywały wprowadzenie zupełnie nowych przepisów karnych oraz uzupełnienie niektórych przepisów dotychczasowych. Również zmiany związane z postępem technicznym oraz rozwojem nauki wymuszały wprowadzenie nowych norm w części ogólnej i szczególnej kodeksu. Z Kodeksu karnego z 1932 roku starano się zachować to, co się utrwaliło w świadomości społeczeństwa, a co w zmienionych warunkach można było podnieść do nowej formacji społeczno-politycznej[132].

Pierwszy opublikowany projekt kodeksu karnego pochodzi z roku 1956[133]. Opracowany w latach stalinowskich tak bardzo naznaczony był piętnem tego okresu, że na gruncie zmian październikowych nie stał się nawet przedmiotem dyskusji. Warto jednak podkreślić, że jeden z jego rozdziałów poświęcony został przestępstwom przeciwko instytucjom państwowym i społecznym oraz ich działalności. Został on podzielony na cztery podrozdziały dotyczące przestępstw służbowych, przestępstw przeciwko tajemnicy państwowej, wymiarowi sprawiedliwości oraz działalności organów państwowych i instytucji społecznych. Ostatni ze wskazanych podrozdziałów, który powinien odpowiadać rozdziałowi XXI Kodeksu karnego z 1932 roku, nie przewidywał przestępstwa czynnej napaści na urzędnika. Nie znalazł on również swojego miejsca w żadnym innym rozdziale projektu.

Jednakże nowy projekt Kodeksu karnego z 1963 roku[134] na nowo powołał do życia wskazany czyn, umieszczając go na pierwszym miejscu w rozdziale XXXII poświęconym przestępstwom przeciwko działalności instytucji państwowych

---

132 Zob.: *Projekt kodeksu karnego*, Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości; Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1963 (wstęp).

133 *Projekt kodeksu karnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i przepisy wprowadzające*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1956.

134 Wskazany projekt został przedstawiony w 1963 roku. Był wynikiem prac komisji działającej pod kierunkiem prof. J. Sawickiego i prof. W. Woltera. Zob.: J. Sawicki, *Projekt kodeksu karnego z 1962 r.*, „Państwo i Prawo" 1963, z. 2, s. 214–218. Stworzony przez nich projekt spotkał się z „nagonką" władz politycznych i falą oburzenia, przez co został odrzucony. Zdaniem niektórych był on na ówczesne czasy oryginalnym i postępowym aktem prawnym. Zob.: S. Walczak, *Niektóre problemy kodyfikacji prawa karnego*, „Państwo i Prawo" 1968, z. 4/5, s. 585.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

i społecznych. Przestępstwo czynnej napaści regulował art. 374 § 1–2 p.k.k. W świetle § 1 odpowiedzialności podlegał ten sprawca, który dopuszczał się czynnej napaści na pracownika instytucji państwowej lub społecznej w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków służbowych. Omawiany czyn zagrożony był karą pozbawienia wolności do lat pięciu. Kwalifikowany typ tego przestępstwa określony w § 2 penalizował dopuszczenie się czynnej napaści na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej. Wskazany występek zagrożony był karą od roku do 5 lat pozbawienia wolności. Należy podkreślić, że omawiany przepis bez wątpienia był ważnym etapem w procesie kształtowania się regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści. Przedmiotem ochrony karnej stawał się w nim nie urzędnik państwowy, a pracownik instytucji państwowej lub społecznej. Po raz pierwszy także ustawodawca proponował wprowadzić typ kwalifikowany omawianego czynu z określeniem innego przedmiotu bezpośredniego oddziaływania, tj. funkcjonariusza MO, ustanawiając za jego popełnienie wyższą sankcję karną.

Na etapie rozwoju wskazanego przestępstwa znamiennym okazał się projekt Kodeksu karnego z 1966 roku[135], który w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych zawarł przepis art. 228 § 1–2 dotyczący przestępstwa czynnej napaści. W tym to artykule, w § 1, po raz pierwszy pojawia się określenie funkcjonariusza publicznego jako przedmiotu czynności wykonawczej. Art. 228 § 1 stanowił, że odpowiedzialności karnej podlega ten, kto dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego albo osobę do pomocy mu przybraną w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Ustawowy wymiar kary mieścił się w granicach od 6 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności. Natomiast w § 2 tego przepisu ustawodawca zaproponował typ kwalifikowany ze względu na przedmiot zamachu, którym mógł zostać funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. Następowało wówczas podwyższenie dolnej granicy ustawowego wymiaru kary do jednego roku.

Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że w § 2 projekt pominął element „chuligańskiego charakteru czynu" przewidziany w art. 41 Ustawy z dnia 22.05.1958 roku o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo. Wydaje się, że skoro czynna napaść miała następować w związku z pełnieniem obowiązków służbowych przez organy do tego powołane, nie jest potrzebne wprowadzanie znamienia chuligańskiego charakteru czynu do omawianego typu kwalifikowanego.

Zauważyć należy, że w omawianym projekcie kodeksu karnego zostało po raz pierwszy wprowadzone określenie przedmiotu zamachu w przestępstwie czynnej napaści jako funkcjonariusza publicznego, ale również powiązanie go z pełnionymi

---

135 Pracę nad nowym kodeksem karnym przejęła Komisja Kodyfikacyjna utworzona w 1964 roku pod kierunkiem prof. I. Andrejewa. Zob.: *Projekt kodeksu karnego: część szczególna*, Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości; Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1966.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

obowiązkami służbowymi. Projektodawca wprowadził obok funkcjonariusza MO inny, dodatkowy przedmiot chroniony karnej, a mianowicie: funkcjonariusza innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Ostatnim etapem na drodze do ostatecznej regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści był projekt Kodeksu karnego z 1968 roku[136]. Omawiany projekt nie wprowadzał jednak istotnych zmian do tej regulacji. Art. 241 § 1–2 otwierał rozdział XXXIII przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych. Paragraf 2 art. 241 stanowiący typ kwalifikowany otrzymał brzmienie: „jeżeli sprawca dopuszcza się czynnej napaści określonej w § 1 na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8".

Projekt art. 214 nie zawierał odpowiednika art. 133 § 2 k.k. z 1932 roku, ponieważ unormowanie odpowiedzialności karnej za czynną napaść na osobę należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa innego państwa albo na konsula obcego państwa nastąpiło w art. 142 projektu, w rozdziale XX o przestępstwach przeciwko pokojowi, ludzkości i stosunkom międzynarodowym. Regulacja przestępstwa czynnej napaści na duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego została uznana za zbędną. Ustawodawca konsekwentnie zmierzał ku zwiększaniu sankcji karnej poprzez podwyższanie górnej granicy dolnego zagrożenia karą. Nie wprowadził także elementu „chuligańskiego charakteru czynu" do omawianego przestępstwa, gdyż uczynił to poprzez jego określenie w art. 59 tego projektu. Ponadto pojęcie funkcjonariusza publicznego objaśnione zostało wśród przepisów stanowiących wyjaśnienie wyrażeń ustawowych § 11 art. 120 projektu. Zaznaczyć wypada, że szerokie ujęcie tego określenia w omawianym projekcie wywołało w doktrynie głosy krytyczne[137].

W marcu 1968 roku omawiany projekt został rozpatrzony przez Radę Ministrów i po poprawkach przekazany do Sejmu. Prace w komisjach sejmowych trwały prawie rok. W ostatecznym wyniku tych prac Komisja Wymiaru Sprawiedliwości zaproponowała liczne poprawki, w tym dotyczące przestępstwa czynnej napaści. Postanowiono przestępstwo to uregulować w art. 233 Kodeksu karnego z wyłączeniem określonej kategorii funkcjonariuszy publicznych w postaci: funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, następnie obdarzyć ich wzmożoną ochroną karną poprzez wyodrębnienie nowego czynu – art. 234 § 1–2 dotyczącego czynnej

---

136 *Projekt kodeksu karnego oraz przepisów wprowadzających kodeks karny*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1968.

137 O. Górniok, *Z problematyki ochrony instytucji państwowych i społecznych w projekcie kodeksu karnego z 1968 roku*, „Państwo i Prawo" 1968, z. 11, s. 748–755.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

napaści na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego[138].

Ostatecznie projekt kodeksu karnego, po zmianach, został uchwalony w dniu 19.04.1969 roku przez Sejm jako Kodeks karny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej[139]. W art. 233 § 1–2 wskazanego aktu prawnego zostało stypizowane przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Natomiast w art. 234 k.k. § 1 została uregulowana czynna napaść na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej i innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, a w § 2 tego przepisu, czynna napaść polegająca na spowodowaniu ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia.

Ostateczna regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści w Kodeksie karnym z 1969 roku była wynikiem przytoczonych zmian ewolucyjnych. W pierwszej kolejności dotyczyły one stopniowej zmiany przedmiotu ochrony z „urzędnika", poprzez „pracownika instytucji państwowej lub społecznej", aż po termin „funkcjonariusz publiczny". Po drugie, na wyodrębnianiu z tej kategorii osób, innych przedmiotów ochrony, tj. funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej i innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. Dla podkreślenia ich wagi i roli w systemie ochrony karnej poświęcono im odrębny czyn – art. 234 k.k. Świadczy to niewątpliwie o tym, że ustawodawca obdarzył szczególną ochroną prawną funkcjonariuszy MO i innych organów powołanych do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. Znalazło to również wyraz w znacznie ostrzejszej sankcji karnej. Zdaniem doktryny *ratio legis* wskazanego czynu uzasadnione było warunkami społeczno-politycznymi jak i ukształtowaniem się podstawowych elementów tego rodzaju przestępczości[140].

Ponadto nadmienić warto, że osobno stypizowane zostały w kodeksie karnym przestępstwa czynnej napaści na świadka, biegłego, tłumacza (art. 253 k.k.); na osobę, której przysługuje status dyplomatyczny (art. 283 k.k.) oraz czynnej napaści na osobę z powodu jej przynależności narodowościowej, etnicznej lub rasowej (art. 274 § 1–2 k.k.).

Kodeks karny z 1969 roku obowiązywał niespełna 29 lat. W tym czasie miał wśród licznych przedstawicieli doktryny nie najlepszą opinię. Zdecydowała o tym głównie jego wielka punitywność, która przyczyniła się do znacznego wzrostu represyjności polskiego prawa karnego wykorzystywanego głównie do ochrony ustroju socjalistycznego. Cechowała go także, jak wówczas sądzono, w wielu

---

138 I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1973, s. 11–12.

139 Ustawa z dnia 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. 1969 nr 13, poz. 94 ze zm.); Kodeks karny wszedł w życie dnia 1.01.1970 roku.

140 O. Górniok, *Ochrona prawna funkcjonariusza publicznego w nowym kodeksie karnym*, „Służba MO" 1969, nr 6, s. 693.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

miejscach zła technika ustawodawcza oraz legislacyjna. Z tego względu podlegał on licznym zmianom. Znamienną była nowela Kodeksu karnego z 1995 roku, która to, uwzględniając postulaty judykatury, całkowicie wykreśliła z porządku prawnego art. 234 k.k.[141]. Niewątpliwie w drodze ewolucji regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści odegrał on znaczącą rolę, która zostanie ukazana w dalszej części rozprawy.

3.1. Miejsce przestępstwa czynnej napaści na tle innych przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych

Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określone w art. 233 k.k. zostało, podobnie jak w Kodeksie karnym z 1932 roku, umieszczone w części poświęconej przestępstwom przeciwko władzy i urzędom państwowym, w rozdziale XXXII pod zmienioną nazwą *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych*. Za nim, w art. 234 § 1–2, znalazło swoje miejsce przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej i innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. W omawianym rozdziale zostały zebrane tzw. przestępstwa urzędnicze podzielone – ze względu kierunek zamachu – na dwie grupy. Pierwszą z nich stanowiły przestępstwa, w których zamach na działalność instytucji państwowych czy społecznych był dokonywany „od zewnątrz", drugą zaś tworzyły czyny, w których zamach został skierowany „od wewnątrz" przez osobę pełniącą funkcje publiczne[142].

Omówiony czyn określony został w art. 233 k.k. oraz w art. 234 § 1–2 k.k. i należał do zbioru przestępstw znamiennych zamachem „od zewnątrz". W odróżnieniu od poprzedniego uregulowania otwierał on katalog omawianych czynów. Za nim, bo aż do art. 238 k.k., znalazły swoje miejsce inne unormowania zapewniające ochronę karną. Miejsce przestępstwa czynnej napaści zostało wybrane przez ustawodawcę nieprzypadkowo. Wydaje się, że ustawodawca, dokonując klasyfikacji, pogrupował wskazane czyny ze względu na intensywność zamachu – od najgroźniejszego do najmniej intensywnego. Znajduje to swoje odzwierciedlenie również w sankcjach karnych tych czynów. Za przestępstwem czynnej napaści znalazło się bowiem przestępstwo tzw. czynnego oporu (art. 235 k.k.), następnie znieważenia (art. 236–237 k.k.) oraz bezprawne podanie się za funkcjonariusza publicznego (art. 238 k.k.). Po nich następował katalog szeregu czynów znamiennych zamachem „od wewnątrz".

---

141 Ustawa z dnia 12 lipca 1995 r. o zmianie Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego oraz o podwyższeniu dolnych i górnych granic grzywien i nawiązek w prawie karnym (Dz.U. 1995 nr 95, poz. 475).

142 I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter (red.), *Kodeks karny*…, op. cit., s. 740.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

3.2. Struktura przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w świetle art. 233 Kodeksu karnego z 1969 roku

Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego zostało uregulowane w art. 233 k.k. z 1969 roku. Przewidywał on odpowiedzialność karną w wypadku sprawcy, który dopuścił się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego albo osobę do pomocy mu przybraną w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Sprawca tego przestępstwa podlegał karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5.

Omawiany czyn stanowił typ podstawowy charakteryzujący się syntetyczną strukturą. Wśród znamion czynu widocznie zarysowywał się przedmiot czynności wykonawczej, którym pozostawał funkcjonariusz publiczny albo osoba do pomocy mu przybrana. Strona przedmiotowa tego przestępstwa polegała na dopuszczeniu się czynnej napaści. Podmiot i strona podmiotowa nie odbiegały budową od poprzedniej regulacji prawnej.

A. Przedmiot ochrony

Jak wynika z tytułu rozdziału XXXII, rodzajowym przedmiotem ochrony jego przepisów była – zdaniem części doktryny[143] – działalność instytucji państwowych i społecznych bądź też, w opinii innych, godność, autorytet i sprawność działania aparatu państwowego i społecznego[144]. W interesie publicznym leżało, aby działalność ta przebiegała prawidłowo i bez zakłóceń[145]. Czym więc była owa działalność i jaki posiadała zakres znaczeniowy?

Zgodnie z art. 2 ust. 2 i 3 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej[146] działalność instytucji państwowych i społecznych stanowił całokształt ich działalności w ramach kompetencji i na podstawie przepisów prawa. Instytucją państwową był każdy organ, każdy urząd, każda jednostka organizacyjna wchodząca w skład struktury państwowej, której działalność wykonywana była przez poszczególne osoby działające w zakresie uprawnień[147]. A zatem instytucją państwową pozostawał każdy organ władzy państwowej, np.: Sejm, Rada Ministrów, rady narodowe,

---

143 O. Chybiński, W. Gutekunst, W. Świda, *Prawo karne: część szczególna*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Wrocław 1971, s. 347.

144 J. Śliwowski, *Prawo karne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979, s. 497.

145 J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1977, s. 628.

146 Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (Dz.U. 1952 nr 33, poz. 232 ze zm.).

147 J. Śliwowski, *Prawo karne*…, op. cit., s. 497.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

prezydia rad, wydziały, a ponadto inne organy państwowe określone w Konstytucji PRL, tj. sądy, prokuratura, Najwyższa Izba Kontroli. Należy zaliczyć do instytucji państwowych również przedsiębiorstwa państwowe i zakłady. Instytucjami społecznymi natomiast były jednostki organizacyjne pozapaństwowe, których działalność ma charakter publiczny ze względu na zadania i formy działania, np.: Liga Obrony Kraju, Polski Czerwony Krzyż, Związek Samopomocy Chłopskiej[148]. Warto przy tym zaznaczyć, że § 2 art. 120 k.k. z 1969 roku, zawierający wyjaśnienie wyrażeń ustawowych, nie określał bliżej pojęcia instytucji państwowych i społecznych. Podawał jedynie, że „instytucją państwową lub społeczną jest również przedsiębiorstwo, w którym państwo jest udziałowcem, spółdzielnia, związek spółdzielczy, związek zawodowy, inna organizacja społeczna ludu pracującego oraz jednostka wojskowa".

Bezpośrednim przedmiotem ochrony przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 233 k.k. z 1969 roku była działalność funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej w związku z pełnieniem obowiązków służbowych zgodna z prawem i wolna od wszelkiego stosowania przemocy ze strony osób zakłócających tę działalność. Dodatkowym była nietykalność cielesna funkcjonariusza[149].

B. Strona przedmiotowa

a) Przedmiot czynności wykonawczej (funkcjonariusz publiczny oraz osoba do pomocy mu przybrana)

Pojęcie funkcjonariusza publicznego jako przedmiotu czynności wykonawczej było wynikiem kolejnych ewolucyjnych zmian legislacyjnych. Jak podkreślano w doktrynie, ustawodawca, wprowadzając do Kodeksu karnego z 1969 roku pojęcie funkcjonariusza publicznego, wyciągnął wnioski z kilkudziesięcioletnich sporów wokół określenia „urzędnik". Sformułowania użyte przez kodeks są wypadkową minionego okresu, dyskusji oraz krytyk, pod których obstrzałem pozostawał Kodeks karny z 1932 roku[150].

Zatem Kodeks karny z 1969 roku odrzucił pojęcie „urzędnika", a wprowadził na jego miejsce pojęcie „funkcjonariusza publicznego". Był on bowiem, zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny, nieprzydatny, gdyż tworzył zamkniętą, stojącą ponad masami pracującymi kastę urzędniczą, która nie spełniała swoich

148 Ibidem, s. 497.

149 Ibidem, s. 498.

150 E. Szwedek, *Pojęcie funkcjonariusza publicznego w nowym kodeksie karnym*, „Nowe Prawo" 1970, nr 1, s. 1.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

obowiązków w interesie mas pracujących[151]. Nie było ono bynajmniej pojęciem identycznym z pojęciem urzędnika, ale pod pewnymi względami spełniało w istniejącym systemie prawnym podobną funkcję[152].

Przede wszystkim jednak nowa regulacja dokonała ustawowego wyjaśnienia terminu „funkcjonariusz publiczny". Zostało ono zdefiniowane w art. 120 § 11 Kodeksu karnego z 1969 roku. Nie była to definicja w ścisłym tego słowa znaczeniu, gdyż przepis art. 120 k.k. starał się jedynie zakreślić ramy omawianego terminu poprzez wymienienie określonych kategorii osób. Ustawodawca, wprowadzając określenie „funkcjonariusz publiczny", miał na względzie wszystkie osoby spełniające funkcje publiczne w administracji państwowej, w organach władzy, w wymiarze sprawiedliwości, w ściganiu przestępstw, funkcje publiczne zarządu, nadzoru i kontroli w państwowych jednostkach organizacyjnych nienależących do tych, które zostały poprzednio wymienione, w organizacjach spółdzielczych i spółdzielniach oraz organizacjach społecznych realizujących funkcje organizacyjno-gospodarcze i oświatowo społeczne państwa typu socjalistycznego, osoby odbywające czynną służbę wojskową oraz inne, które nie podpadając pod jedną z tych kategorii, korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych z mocy przepisu szczególnego. Ponadto starał się on na tyle wyczerpująco określić granice pojęcia funkcjonariusza publicznego, aby w jak najmniejszym stopniu konieczne było korzystanie z wykładni, a gdy okaże się to nieuniknione, aby zasadnicze elementy przymiotu funkcjonariusza publicznego były określone w ustawie[153]. Podkreślić należy, że zdaniem doktryny umieszczenie definicji „funkcjonariusza publicznego" w kodeksie karnym położyło kres wcześniejszym trudnościom interpretacyjnym poprzez zrównanie zakresu znaczeniowego tego terminu jako przedmiotu ochrony i podmiotu przestępstwa[154].

Artykuł 120 § 11 k.k. z 1969 roku stanowił, że funkcjonariusz publiczny to:

– osoba będąca pracownikiem administracji państwowej, chyba że pełniła wyłącznie funkcje usługowe,

– sędzia, ławnik ludowy, prokurator;

– osoba zajmująca kierownicze stanowisko lub pełniąca funkcje związane ze szczególną odpowiedzialnością w innej państwowej jednostce organizacyjnej, organizacji spółdzielczej lub innej organizacji społecznej ludu pracującego;

---

151 Zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny pojęcie „urzędnika" okazało się być nieprzydatne, gdyż tworzyło ono zamkniętą, stojącą ponad masami pracującymi kastę urzędniczą, która nie spełniała swoich obowiązków w interesie mas pracujących. Zob.: O. Chybiński, W. Gutekunst, W. Świda, *Prawo karne*…, op. cit., s. 350.

152 J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 624.

153 Ibidem, s. 1577.

154 A. Spotowski, *Pojęcie funkcjonariusza publicznego w projekcie kodeksu karnego a pojęcie urzędnika w obowiązujących przepisach*, „Państwo i Prawo" 1968, z. 8/9, s. 305.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

– osoba szczególnie odpowiedzialna za ochronę porządku lub bezpieczeństwa publicznego lub też za ochronę mienia społecznego;

– osoba pełniąca czynną służbę wojskową;

– inna osoba korzystająca z mocy przepisu szczególnego z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych (funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu omawianego kodeksu był także poseł na Sejm oraz radny).

W przytoczonym przepisie ustawodawca wylicza kategorie osób, które ze względu na posiadane cechy były funkcjonariuszami publicznymi. Kategorii tych było siedem. Dały się one ująć w trzy grupy. W dalszej części zostaną one poddane bliższej analizie.

Do pierwszej kategorii należały osoby, które kodeks wymieniał według tytułu, z którego osoby te korzystały. Byli to: sędzia, ławnik, prokurator, poseł oraz radny. Wydaje się, że wyszczególnienie tych osób spowodowane było chęcią podkreślenia ich znaczenia. Kwestia, kto był sędzią, ławnikiem ludowym czy prokuratorem regulowana była przepisami prawa o ustroju sądów powszechnych o ławnikach w sądach powszechnych oraz ustawy o Prokuraturze PRL.

W skład drugiej grupy wchodziły osoby, które przymiot funkcjonariusza publicznego uzyskały ze względu na rodzaj pełnionej służby. Były nimi: osoby będące pracownikiem administracji państwowej, osoby pełniące czynną służbę wojskową oraz inne osoby korzystające z przepisu szczególnego z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Kategoria tych osób odpowiadała w zasadzie osobom zaliczanym do kręgu „urzędników" *sensu stricte*, to jest urzędników pozostających w służbie państwa lub samorządu. Nie zaliczano jednak do kręgu funkcjonariuszy publicznych takich pracowników administracji państwowej, którzy pełnią wyłącznie czynności usługowe. Przez czynności usługowe rozumiano czynności niemające związku z merytorycznymi kompetencjami organu administracji państwowej, a mające jedynie umożliwić tym organom wykonywanie pracy. Przy czym pamiętać należy, że osoby te musiały pełnić „wyłącznie" czynności usługowe, tj. nie mogły wykonywać czynności związanych z merytorycznymi kompetencjami organu i posiadać uprawnień do podejmowania samodzielnych decyzji. Toteż osobami pełniącymi wyłącznie czynności usługowe były: maszynista, sprzątaczka[155].

Wreszcie trzecią grupę tworzyły podmioty, którym szczególna odpowiedzialność nakazywała ustawodawcy zaliczyć ich do funkcjonariuszy publicznych. Obejmowała ona bardzo szeroki krąg osób, w pewnym uproszczeniu można by powiedzieć, że punkt ten zastąpił przepis art. 46 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 roku o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy

---

155 A. Spotowski, *Przestępstwa służbowe: nadużycie służbowe i łapownictwo w nowym kodeksie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1972, s. 16–18.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

państwa. Różnił się jednak od niego zakresem znaczeniowym. Stwierdzał on, że funkcjonariuszami publicznymi są osoby zajmujące kierownicze stanowiska lub pełniące funkcje związane ze szczególną odpowiedzialnością w innej państwowej jednostce organizacyjnej, organizacji spółdzielczej lub innej organizacji społecznej ludu pracującego[156]. W dalszej części art. 120 § 11 k.k. wymieniał osoby zajmujące kierownicze stanowiska lub pełniące funkcje związane ze szczególną odpowiedzialnością w innych (poza administracją państwową) państwowych jednostkach organizacyjnych, organizacjach spółdzielczych lub innych organizacjach społecznych ludu pracującego. Kryterium „zajmowanie kierowniczego stanowiska" wskazuje, że chodzi tu o kierowanie działalnością wymienionych jednostek jako całości lub ich kluczowymi ogniwami. Dotyczy to np. dyrektora przedsiębiorstwa, kierowników działów itd.[157].

Dlatego w orzecznictwie uznano za funkcjonariusza publicznego następujące osoby: pracownika państwowego ośrodka maszynowego, który zajmuje stanowisko kierownicze lub pełni funkcje związane ze szczególną odpowiedzialnością[158], kierownika kina[159] czy też kierownika państwowego sklepu komisowego[160].

Poważne wątpliwości w praktyce i doktrynie[161] związane były z wykładnią pojęcia „funkcja związana ze szczególną odpowiedzialnością". Przyjęto jednak, że funkcja związana ze szczególną odpowiedzialnością nie obejmowała szerokiego kręgu podmiotowego. Chodziło tu bowiem o osoby darzone odpowiednio wysokim stopniem zaufania publicznego, które mogą posiadać uprawnienia do wydawania samodzielnych decyzji wywołujących istotne skutki albo w sferze interesów państwa, albo w sferze żywotnych interesów grupy obywateli lub jednostki. Do osób pełniących tego rodzaju funkcje Sąd Najwyższy zaliczył, m.in.: naczelnika miasta (gminy), głównego księgowego, notariusza, kierownika wydziału urzędu administracji, prezesa zarządu WSS „Społem", inspektora Państwowej Inspekcji Handlowej oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Jednocześnie Sąd Najwyższy uznał,

---

156 Ibidem, s. 21–24.

157 Zgodnie z Uchwałą Rady Ministrów z dnia 17.09.1959 roku w sprawie określania kierowniczych i innych samodzielnych stanowisk pracy pracownikami na stanowiskach kierowniczych byli pracownicy umysłowi, którym powierzono stałe kierowanie zakładem pracy lub komórką organizacyjną w zakładzie pracy albo pracą innego określonego zespołu pracowników. Za kierownicze uważało się w szczególności stanowiska: dyrektorów (kierowników) zakładów pracy i ich zastępców, naczelnych inżynierów, kierowników produkcji, głównych księgowych, kierowników-naczelników wydziałów, działów, sekcji oraz równorzędnych komórek organizacyjnych, a także kierowników zmianowych, kierowników określonego zespołu pracowników.

158 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10.09.1971 r., VI KZP 32/71, OSP 1972, nr 10, poz. 185.

159 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30.03.1972 r., VI KZP 76/71, OSN 1972, nr 5, poz. 79.

160 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12.06.1975 r., VI KZP 4/75, OSNPG 1975, nr 9, poz. 80.

161 Por.: A. Spotowski, *Pojęcie funkcji związanej ze szczególną odpowiedzialnością w kodeksie karnym*, „Państwo i Prawo" 1975, z. 11, s. 71–73.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

że nie pełnią funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością, m.in.: prezes spółdzielni, przewodniczący komisji remanentowej, starszy księgowy, inspektor wydziału oraz wszyscy ci funkcjonariusze publiczni, do których kompetencji należy jedynie przygotowanie materiałów lub podobne czynności o charakterze biurowo-wykonawczym[162].

Zawarte w art. 120 § 11 k.k. pojęcie „organizacja społeczna ludu pracującego" wskazywało, że chodzi tu o organizację, w której zakresie działania realizowane były cele i zadania społeczne mieszczące się w ramach funkcji państwa socjalistycznego[163]. Przykładami takich organizacji były, m.in.: kółka rolnicze, związki zawodowe, Liga Kobiet, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Związek Młodzieży Socjalistycznej, Związek Młodzieży Wiejskiej. Kwestia, czy do organizacji społecznych ludu pracującego należą partie polityczne, pozostawała w doktrynie sporna[164].

Do trzeciej grupy należały również osoby szczególnie odpowiedzialne za ochronę porządku lub bezpieczeństwa publicznego albo za ochronę mienia społecznego. Użycie w art. 120 § 11 k.k. wyrazu „szczególnie" wskazywało na to, że nie każda osoba szczególnie odpowiedzialna za ochronę porządku lub bezpieczeństwa publicznego albo za ochronę mienia społecznego korzysta ze szczególnej ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym. Do pierwszej grupy osób szczególnie odpowiedzialnych zaliczano przede wszystkim funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, członków ORMO, konduktorów[165] (kierowców spełniających funkcje konduktora)[166]. Natomiast wśród osób szczególnie odpowiedzialnych za ochronę mienia społecznego wymienić należy m.in. strażników chroniących mienie społeczne[167].

Ponadto art. 120 § 11 k.k. wymienia osoby korzystające na mocy przepisu szczególnego z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Zostanie ona poddana szerszej analizie w innej części opracowania.

Ostatnią w kolejności grupą funkcjonariuszy publicznych są posłowie na Sejm oraz radni. Nie byli to funkcjonariusze publiczni w ścisłym tego słowa znaczeniu, niemniej jednak bez wątpienia korzystali z przysługującej im wzmożonej ochrony karnej.

---

162 A. Marek (red.), *Prawo karne: zagadnienia teorii i praktyki*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986, s. 426.

163 Zob.: J. Bednarzak, *Funkcjonariusz publiczny jako znamię przestępstwa służbowego*, „Nowe Prawo" 1982, nr 3/4, s. 86–88; J. Bednarzak, *Odpowiedzialność karna za przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych*, „Nowe Prawo" 1968, nr 11, s. 1576.

164 J. Bednarzak, *Funkcjonariusz*…, op. cit., s. 89; A. Marek (red), *Prawo karne*…, op. cit., s. 426.

165 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28.09.1972 r., VI KZP 12/72, OSNKW 1972, nr 12, s. 182. Zob.: T. Rzepecki, A. Bałko, *Zakres karnoprawnej ochrony konduktora PKP*, „Nowe Prawo" 1967, nr 11, s. 1473.

166 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.09.1985 r., N 15/85, OSNKW 1986, nr 5/6, s. 43.

167 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11.02.1972 r., VI KZP 66/71, OSNKW 1972, nr 4, s. 62.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Przedmiotem bezpośredniego działania obok funkcjonariusza publicznego mogła być również osoba przybrana mu do pomocy. Wykładnia co do zakresu tego pojęcia wykazywała tylko ciągłość z Kodeksem karnym z 1932 roku. Zgodnie z linią orzeczniczą osobą przybraną funkcjonariuszowi publicznemu do pomocy był nie tylko każdy, kto z inicjatywy funkcjonariusza publicznego wziął udział w czynnościach służbowych, ale i ta osoba, która bez wezwania, z własnej woli i poczucia „dobrze spełnionego obowiązku obywatelskiego"[168] przyłączyła mu się do pomocy[169]. Osoba taka korzystała z ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszowi publicznemu, jednakże tylko *ad hoc*, to znaczy, że przez przybranie nie uzyskiwała ona statusu funkcjonariusza publicznego[170]. Dla przykładu warto przytoczyć w tym miejscu fragment uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 1972 roku, w której orzekł, że „(…) kontrolerzy społeczni miejskich przedsiębiorstw komunikacyjnych, a w szczególności członkowie Pomocniczej Kontroli Biletowej w Miejskich Zakładach Komunikacyjnych w m. st. Warszawie, spełniają powierzone im zadania kontrolne jako osoby przybrane do pomocy funkcjonariuszom publicznym, odpowiedzialnym za ochronę porządku oraz bezpieczeństwa publicznego w komunalnych środkach komunikacyjnych, i korzystają ze wzmożonej ochrony prawnej przewidzianej w art. 233 k.k. (…)"[171].

b) Czynność sprawcza

Działanie przestępne stanowi stronę przedmiotową każdego czynu. W przypadku przestępstwa czynnej napaści stypizowanego w art. 233 k.k. z 1969 roku polegało na „dopuszczeniu się czynnej napaści". Na gruncie Kodeksu karnego z 1969 roku wykładnia pojęcia czynnej napaści była tożsama z ujęciem tego czynu w Kodeksie karnym z roku 1932. Dlatego zgodnie z przyjętym stanowiskiem czynna napaść obejmowała wszelkie działania podjęte z zamiarem wyrządzenia krzywdy lub dolegliwości fizycznej, choćby ta krzywda w rzeczywistości nie wystąpiła[172]. Napaść musiała być czynna, a więc konieczne było, aby polegała ona na takich formach agresji, które godzą co najmniej w nietykalność cielesną lub wywołują bezpośrednio takie zagrożenie. Mogły zatem do nich należeć uderzenia powodujące uszkodzenie ciała lub tylko naruszające nietykalność cielesną. Mogły one przybierać formy: pchnięcia,

---

168 Osoba, która interweniowała w zajściu wyłącznie w poczuciu spełnionego obowiązku obywatelskiego mającego charakter powinności moralnej – nie korzystała z ochrony karnoprawnej przewidzianej w art. 233 k.k. Zob.: *Kodeks karny z orzecznictwem*, oprac. Krzysztof Janczukowicz, Wydawnictwo Prawnicze Lex, Gdańsk 1996, s. 712.

169 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.01.1972 r., Rw 1475/71, OSNKW 1972, nr 5, poz. 92.

170 I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 741.

171 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11.05.1972 r., VI KZP 100/70, OSNKW 1972, nr 7/8, poz. 111.

172 E. Pływaczewski, *Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1985, s. 85.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

podstawienia nogi, rzucenia kamieniem (nawet bez trafienia), gdyż takie zachowania wywołują bezpośrednie zagrożenie co najmniej nietykalności cielesnej[173].

Czynna napaść w rozumieniu art. 233 k.k. nie była równoznaczna z użyciem przemocy. Przemoc bowiem, zdaniem M. Siewierskiego[174], ma w sobie pewne cechy przymusu i zawsze zmierza do tego, aby zmusić kogoś do działania lub zaniechania. Natomiast czynna napaść nie musiała zmierzać ani do wymuszania czynności urzędowej, ani do jej przeszkodzenia. Rozumiano ją bowiem jako krzywdę fizyczną, działanie zmierzające do naruszenia nietykalności ciała określonej osoby, nawet bez skutku. Samo dopuszczenie się czynnej napaści, chociażby jeszcze w stadium „usiłowania" naruszenia nietykalności, wypełnia całkowicie istotę dokonanego przestępstwa[175].

Konkludując, przestępstwo czynnej napaści z art. 233 k.k. miało charakter formalny, nie musiał nastąpić żaden skutek na ciele lub zdrowiu funkcjonariusza publicznego. Napaścią było już samo usiłowanie uderzenia, a zatem – oczywiście – również wywołanie skutku w postaci obrażeń ciała[176].

Czynna napaść musiała nastąpić w związku z pełnieniem obowiązków służbowych przez funkcjonariusza publicznego lub osobę przybraną. Czy oznaczało to, że po zakończeniu czynności służbowych funkcjonariusz publiczny nie podlegał ochronie karnej?

Termin określający znamię „w związku", w okresie obowiązywania omawianego kodeksu karnego, rozumiany był jako „z powodu pełnienia obowiązków służbowych". Napaść musiała więc wiązać się z faktem pełnienia obowiązków służbowych. Wynikało to stąd, że kodeks w innych miejscach wyraźnie używał obu pojęć: „podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych", czyli tym samym nie uważał ich za równoznaczne. W rezultacie takiego ujęcia nastąpiło na gruncie k.k. z 1969 roku zawężenie przedmiotowych i podmiotowych granic odpowiedzialności w stosunku do art. 133 k.k. z 1932 roku. Napaść w rozumieniu k.k. z 1969 roku oparta więc była na związku rzeczowym, natomiast zbieżność czasowa nie była wymagana. Nie było istotne, czy napaści dopuszczono się podczas pełnienia obowiązków służbowych, czy w czasie wolnym. Dla wyczerpania znamion omawianego czynu było konieczne, aby sprawca dokonał tego „w związku", czyli z powodu pełnienia tych obowiązków. Tak więc funkcjonariusz publiczny lub osoba do pomocy mu przybrana nie korzystali ze wzmożonej ochrony karnej, gdy napaści dokonano np. z przyczyn osobistych. I odwrotnie, funkcjonariusz

---

173 J. Bafia, *Polskie prawo karne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 402–403.

174 M. Siewierski, *Kodeks karny*..., op. cit., s. 629.

175 J. Waszczyński (red.), *Prawo karne w zarysie: część szczególna*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1981, s. 212–213.

176 I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny*..., op. cit., s. 741.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

interweniujący w czasie wolnym na targowisku celem zlikwidowania awantury korzystał ze wzmożonej ochrony prawnej[177]. Przepis ten miał więc na celu nie ochronę samego przymiotu funkcjonariusza, lecz ochronę jego działalności[178].

W doktrynie przyjęto, że pełniona czynność służbowa musiała być czynnością prawną, bowiem bezprawna czynność służbowa nie jest czynnością służbową i znajduje się poza granicami prawa, a funkcjonariusz publiczny nie korzysta wtedy z ochrony karnej. Przez czynność służbową, o której była mowa w art. 233 § 1 k.k., rozumiano czynność leżącą w zakresie uprawnień danego funkcjonariusza i zgodną z ustalonym prawnie sposobem postępowania. Obojętna przy tym była merytoryczna słuszność i celowość czynności służbowej. Nie traciła ona swojego prawnego charakteru w razie uchybienia przez funkcjonariusza poszczególnym przepisom formalnym, jeżeli tylko mieściła się w ramach jego kompetencji i w ogólnych granicach postępowania[179].

C. Podmiot i strona podmiotowa

Przestępstwo czynnej napaści z art. 233 k.k. miało charakter powszechny, czyli mogła go popełnić każda osoba zdolna odpowiadać karnie. Zgodnie z art. 9 k.k. odpowiedzialności podlegał tylko ten, kto dopuścił się czynu zabronionego po ukończeniu lat 17. Strona podmiotowa tego przestępstwa, wobec wskazanego wyżej wymogu „w związku z pełnieniem obowiązków służbowych", implikowała kierunkowy charakter tego czynu, przy czym czyn ten mógł być popełniony jedynie z winy umyślnej, w postaci zamiaru bezpośredniego – *dolus directus coloratus*. Był to występek zagrożony karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5.

3.3. Struktura przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w ujęciu art. 234 § 1–2 Kodeksu karnego z 1969 roku

W art. 234 § 1–2 k.k. zostały zawarte dwa typy kwalifikowane czynnej napaści. Pierwszy, określony w § 1, był kwalifikowanym typem przestępstwa z art. 233 k.k. Penalizował on dopuszczenie się czynnej napaści na funkcjonariusza Milicji

---

177 J. Fajnberg, M. Leonieni, E.S. Rappaport, *Kodeks karny z orzecznictwem okresu powojennego*, Wydawnictwo Zarządu Okręgu Łódzkiego Zrzeszenia Prawników Polskich, Łódź 1958, s. 183.

178 L. Lernell, A. Krukowski (red.), *Prawo karne: część szczególna: wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1969, s. 133.

179 Ibidem, s. 134.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Sprawca tego czynu podlegał karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Z przepisu wynika, że jego struktura charakteryzowała się odmiennym przedmiotem ochrony stanowiącym znamię kwalifikujące, którym był specjalny rodzaj funkcjonariusza publicznego, tj. funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego[180]. Nie mogła nim być osoba do pomocy im przybrana. Poza określeniem innym rodzajem przedmiotu ochrony dyspozycja § 1 art. 234 k.k. pozostała niezmieniona wobec regulacji z art. 233 k.k.

Natomiast drugi czyn, zawarty w § 2, stanowił kwalifikowany typ przestępstwa z art. 234 § 1 k.k. Zgodnie z jego treścią, sprawca, który dopuszczał się czynnej napaści, o której mowa w §1, polegającej na spowodowaniu ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia, podlegał karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3. Wskazany czyn stanowił swoistą odmianę typu kwalifikowanego dotyczącego tego samego przedmiotu ochrony jak i bezpośredniego działania. Znamieniem kwalifikującym było tam następstwo[181] w postaci skutku polegającego na ciężkim uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia[182].

Zakres ochrony przewidziany w art. 234 § 1–2 k.k. wraz z upływem obowiązywania Kodeksu karnego z 1969 roku podlegała znacznej krytyce powiązanej z podjętą w piśmiennictwie polemiką prawną. W szczególności była ona widoczna w latach osiemdziesiątych XX wieku i dotyczyła kwestii likwidacji tego przepisu. W doktrynie podnoszono, że byt tego kwalifikowanego przestępstwa był niczym nieuzasadnionym przywilejem i postulowano jego usunięcie. Wskazywano, że dla wzmożonej ochrony karnej podmiotów określonych w tym artykule wystarczałby w zupełności przepis art. 233 k.k.[183], dlatego nowela Kodeksu karnego z 1995 roku[184] wykreśliła z porządku prawnego omawiany przepis, przez co funkcjonariusz policji[185] podlegał ochronie karnej z art. 233 k.k.

---

180 E. Pływaczewski, *Przestępstwo*..., op. cit., s. 14.

181 J. Kochanowski, *Przestępstwa kwalifikowane przez następstwa w kodeksie karnym*, „Państwo i Prawo" 1972, nr 1, s. 62.

182 K. Buchała, *Prawo karne materialne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980, s. 738.

183 Patrz: W. Mącior, *Odpowiedzialność karna funkcjonariuszy publicznych za przestępstwa popełnione podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych*, „Państwo i Prawo" 1984, nr 3, s. 105–106; E. Pływaczewski, *Wokół zagadnienia ochrony karnoprawnej funkcjonariusza ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*, „Państwo i Prawo" 1983, nr 1, s. 99.

184 Ustawa z dnia 12.07.1995 r. o zmianie Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego oraz podwyższeniu dolnych i górnych granic grzywien i nawiązek w prawie karnym (Dz.U. 1995 nr 95, poz. 475).

185 Zgodnie z art. 153 Ustawy z dnia 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30, poz. 179, tekst pierwotny), wszelkie przepisy prawa, w których była mowa o „funkcjonariuszu Milicji Obywatelskiej", należało rozumieć jako „Policja" i „policjanci". Toteż od dnia wejścia w życie niniejszego aktu prawnego,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

A. Przedmiot ochrony

Rodzajowy przedmiot ochrony przestępstwa z art. 234 § 1–2 k.k. pozostawał tożsamy z przedmiotem ochrony określonym w art. 233 k.k. Jednak na gruncie czynu z art. 234 § 1–2 k.k. uległ on znacznemu rozszerzeniu, bowiem pod ochroną karną przewidzianą w art. 234 § 1–2 k.k. pozostawała nie ogólnie pojęta działalność instytucji państwowych i społecznych, lecz tylko funkcjonowanie określonych organów tej instytucji. Były nimi organy powołane do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w postaci funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej i innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Zatem bezpośrednim przedmiotem ochrony z art. 234 § 1–2 k.k. z 1969 roku była działalność funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. Dodatkowym pozostawała nietykalność cielesna funkcjonariuszy tych organów (§ 1) oraz ochrona ich zdrowia (§ 2)[186]. Osoba do pomocy przybrana nie stanowiła, w myśl art. 234 § 1–2 k.k., przedmiotu ochrony.

B. Strona przedmiotowa

a) Przedmiot czynności wykonawczej (funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej oraz funkcjonariusz innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego)

Pierwszym wymienionym w dyspozycji art. 234 k.k. przedmiotem czynności wykonawczej był funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej[187].

Struktura organizacyjna tego organu, jak również określenie, kto jest funkcjonariuszem Milicji Obywatelskiej, zostały zawarte w odpowiednich przepisach prawnych[188] i nie nastręczały poważnych trudności. Milicja Obywatelska przejęła zadania rozwiązanej w 1944 roku Policji Państwowej[189]. Była ona organem administracji

---

tj. od dnia 10.05.1990 roku, ochronie karnej z art. 234 k.k. podlegał funkcjonariusz Policji, za: http://www.bip.kgp.policja.gov; http://www.sejm.gov.pl.

186 O. Chybiński, W. Gutekunst, W. Świda, *Prawo karne*…, op. cit., s. 349.

187 E. Pływaczewski, *Wybrane aspekty kryminologiczne przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza MO*, „Problemy Kryminalistyki" 1977, nr 129, s. 621–641.

188 Ustawa z dnia 31.01.1959 roku o służbie funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej (Dz.U. 1973 nr 23, poz. 136 ze zm.); Ustawa z dnia 14.07.1983 r. o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów (Dz.U. nr 38, poz. 172 ze zm.).

189 Dekret z dnia 27.07.1944 roku o rozwiązaniu Policji Państwowej; Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 7.10.1946 roku o Milicji Obywatelskiej (Dz.U. 1946 nr 7, poz. 33).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

państwowej mającym postać „zorganizowanej na wzór wojskowy, uzbrojonej formacji służby bezpieczeństwa strzegącej porządku i ładu wewnętrznego, prowadzącej nieubłaganą walkę z wszelką działalnością godzącą w ustalony wolą ludu pracującego porządek prawny, chroniącej własność społeczną i strzegącą bezpieczeństwa, spokoju i mienia obywateli". Jej funkcje i zadania polegały jednak przede wszystkim na podejmowaniu działań bezpośrednio zmierzających do odwracania wszelkich zjawisk zagrażających bezpieczeństwu i porządkowi publicznemu[190]. Państwo nałożyło na Milicję Obywatelską obowiązki w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego przy pomocy jej funkcjonariuszy.

Członka Milicji Obywatelskiej (bo taką na początku nazwę przyjęto) powołał do życia dekret z dnia 7 października 1944 roku o Milicji Obywatelskiej[191]. Termin „członek" został zastąpiony pojęciem „funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej" w kolejnym dekrecie z dnia 20 lipca 1954 roku o Milicji Obywatelskiej. Następnym aktem prawnym określającym pozycję omawianego organu był dekret z dnia 21 grudnia 1955 roku o organizacji Milicji Obywatelskiej.

Zgodnie z art. 1 Ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o służbie funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej[192] funkcjonariuszem tego organu mógł być tylko obywatel polski o nieskazitelnej przeszłości, którego cechowała obywatelska i patriotyczna świadomość oraz wysoka ideowość, korzystający w pełni z praw publicznych i dający rękojmię należytego wykonywania powierzonych obowiązków ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, posiadający odpowiednie wartości moralne, określone kwalifikacje fachowe oraz zdolność fizyczną i psychiczną do służby w Milicji Obywatelskiej.

Zatem funkcjonariuszem Milicji Obywatelskiej mogła być każda osoba spełniająca wskazane wyżej kryteria i która nawiązała stosunek służbowy przez mianowanie na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się do służby. Jednakże zakres omawianego terminu nie ograniczał się tylko i wyłącznie do funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej. Sięgał dalej i swoim obejmował również pracowników innych służb. W judykaturze przez funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej rozumiano także pracownika aparatu spraw wewnętrznych, który podlegał pragmatyce służbowej określonej w przepisach szczególnych. Pragmatyka ta obejmowała pracowników zarówno pionu Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa, jak również niektórych pracowników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych[193].

---

190 E. Ura, *Milicja Obywatelska w PRL: (pozycja prawna i zakres działania)*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975, s. 43.

191 Dekret z dnia 7.10.1944 roku o Milicji Obywatelskiej (Dz.U. nr 7, poz. 33).

192 Dz.U. 1973 nr 23, poz. 136 ze zm.

193 S.R. Banajski, *Wartości i normy etyki zawodowej funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1977, s. 10.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Milicja Obywatelska była najdłużej działającą polską formacją policyjną. Jej funkcjonariusze przez 46 lat strzegli ładu i porządku wewnętrznego. Jej relacje ze społeczeństwem opierały się na dominacji i zastraszaniu, szczególnie po połączeniu jej w 1956 roku ze Służbą Bezpieczeństwa. Odmiennie niż Policja Państwowa, Milicja Obywatelska była postrzegana jako część totalitarnego aparatu władzy. Jej funkcjonariusze zostali przez państwo obdarzeni szeregiem uprawnień służących temu celowi[194]. Ochrona karna funkcjonariusza MO miała także jedno podstawowe zadanie – ochronę władzy ludowej będącą w rękach Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR) przed zamachami[195]. Warto w tym miejscu przytoczyć znamienne do dziś słowa wygłoszone w 1956 roku przez ówczesnego premiera Józefa Cyrankiewicza, który podczas krwawo stłumionych wystąpień robotniczych w Poznaniu stwierdził, że „(…) kto podniesie rękę na władzę ludową niech wie, iż ręka ta będzie mu odrąbana (…)". Wskazane „odcięcie ręki" miało być dokonywane za pomocą Milicji Obywatelskiej i jej funkcjonariuszy. Relacje milicja – społeczeństwo z biegiem lat nie ulegały poprawie. Pogorszyła się natomiast znacznie w latach 80. XX wieku, kiedy to funkcjonariusze MO stali się wyraźną stroną w toczącej się walce politycznej. Część społeczeństwa zaczęła wtedy traktować MO jak zdecydowanego przeciwnika, szczególnie po działaniach skierowanych przeciwko działaczom „Solidarności" i robotnikom. Wydarzenia takie, jak np. tragedia w kopalni „Wujek", postawiły mur między milicją a znaczną częścią społeczeństwa, dla której ucieleśnieniem wszelkiego zła stały się szczególnie Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej (ZOMO). Wszystko to sprawiło, że po stworzeniu w 1989 roku, czyli ponad 40 latach, pierwszego niekomunistycznego rządu w Polsce, sprawa likwidacji Milicji Obywatelskiej nie wzbudzała emocji.

W okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1969 roku podlegał on licznym zmianom. Dotyczyły one m.in. przepisów zapewniających ochronę karną funkcjonariuszom MO. Wskazane zmiany były wynikiem występujących już w latach 80. XX wieku postulatów przedstawicieli doktryny połączonych z naciskiem społecznym. Wobec przekształceń ustrojowych trudno było już dalej godzić się na regulację zawartą w art. 234 § 1–2 k.k. Pomimo stanowisk, które proponowały przyznanie Milicji Obywatelskiej dalszego kredytu zaufania, przepis ten, jak już wskazywano, został zniesiony. W 1990 roku rząd przyjął pakiet tzw. ustaw

---

194 A. Rozwadowski, *O postawie funkcjonariusza MO w związku ze wzmożoną ochroną prawną jego działalności służbowej*, „Służba MO" 1971, nr 3, s. 344–349.

195 Na temat ochrony karnej funkcjonariuszy MO na gruncie k.k. z 1969 roku wypowiadali sie liczni przedstawiciele doktryny, m.in.: O. Górniok, *Funkcjonariusze MO o godzącej w nich przestępczości*, „Służba MO" 1972, nr 1, s. 91–99; H. Nasiłkowski, M. Bieniek, *Czynna napaść i znieważenie funkcjonariuszy MO na terenie woj. opolskiego*, „Problemy Kryminalistyki" 1972, nr 96, s. 213–232; E. Pływaczewski, *O stosowaniu w praktyce prokuratorskiej i sądowej przepisu art. 234 § 2 k.k.*, „Problemy Praworządności" 1982, nr 10, s. 33–35.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

policyjnych. Na mocy jednej z nich została rozwiązana Milicja Obywatelska, a jej miejsce zajęła Policja, tak więc, przez okres około 5 lat, aż do noweli Kodeksu karnego w 1995 roku, funkcjonariusze Policji korzystali z ochrony karnej przewidzianej dla funkcjonariuszy MO. Sytuacja ta uległa zmianie z chwilą wejścia w życie Kodeksu karnego z 1997 roku.

Kolejnym przedmiotem bezpośredniego oddziaływania sprawcy zawartym w dyspozycji art. 234 k.k. z 1969 roku był funkcjonariusz innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Pojęcie „funkcjonariusza innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego" na gruncie Kodeksu karnego z 1969 roku nie doczekało się jednoznacznej wykładni. Próby sprecyzowania wskazanego terminu wzbudzały w doktrynie i orzecznictwie wiele kontrowersji. Najczęściej wyjaśnienie omawianego terminu sprowadzało się jedynie do egzemplifikacji tego pojęcia. Jaki był więc zakres znaczeniowy wskazanego pojęcia i kogo zaliczano do tej kategorii?

Niewątpliwie odpowiedź na to pytanie nie jest łatwa, bowiem o przynależności do kategorii „funkcjonariuszy innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego" nie decydowała żadna formalna definicja. Doktryna również nie wypracowała w tej kwestii jednolitych rozwiązań[196]. Postulowała jedynie, aby zaliczenie danej osoby do kategorii omawianych funkcjonariuszy polegało na odpowiedniej wzmiance w akcie prawnym stanowiącym podstawę jego działalności[197].

Dlatego na gruncie obowiązywania Kodeksu karnego z 1969 roku o przynależności do kategorii „funkcjonariuszy innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego" przesądzały orzeczenia Sądu Najwyższego jak i zawarta w nich wykładnia. W jednym z wyroków stwierdzał on, że o tym, czy „(…) inny organ niż Milicja Obywatelska, o którym mowa w art. 234 k.k., był uprawniony do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, powinien decydować nie terytorialny zasięg kompetencji tego organu, lecz merytoryczna treść jego uprawnień. W szczególności powinien on być do tego specjalnie „powołany", a objęte jego ochroną dobra winny być publiczne (…)[198]. Dlatego Sąd Najwyższy w konkretnych orzeczeniach uznał funkcjonariuszy takich organów, jak: Służba Ochrony Kolei[199],

---

196 E. Pływaczewski, *Z problematyki ścigania przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza organu ochrony i bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych 1983, z. 32, s. 170–180; E. Pływaczewski, *Wokół…*, op. cit., s. 99–101.

197 E. Pływaczewski, *Funkcjonariusz „innego organu powołanego do ochrony i porządku i bezpieczeństwa publicznego" jako przedmiot czynności wykonawczej z art. 234 k.k.*, Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych 1981, nr 28, s. 72.

198 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21.09.1982 r., IV KR 178/82, OSNKW 1983, nr 3, poz. 22.

199 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.06.1969 r., VI KRN 124/69, OSPiKA 1970, nr 5, poz. 105.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Służba Penitencjarna[200], Wojskowa Służba Wewnętrzna[201], Straż Przemysłowa[202], Straż Łączności[203], Straż Leśna[204], Straż Ochrony Przyrody[205] oraz konduktora PKP i funkcjonariusza Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej (ORMO)[206] jako osoby uprawnione do ochrony porządku bezpieczeństwa publicznego. Na uwagę zasługuje kwestia uznania za funkcjonariusza „innego organu" z art. 234 k.k. konduktora PKP i kierowników pociągów, która wzbudzała w doktrynie wiele kontrowersji[207]. Ta sama sytuacja dotyczyła kierownika kina, którego Sąd Najwyższy uznał za funkcjonariusza „innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego" i objął go wzmożoną ochroną karną z art. 234 k.k.[208].

Konkludując, wykładnia omawianego znamienia opierała się na swoistej dowolności w kwestii ustalenia zakresu znaczeniowego tego pojęcia jak i ochrony karnej. Wprawdzie linia orzecznicza zajmowała w tej sprawie liczne stanowiska, lecz były one niekonsekwentne i zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny zbyt daleko idące[209]. Wątpliwości w tej sprawie ostatecznie rozwiała nowela k.k. z 1995 roku, która zniosła art. 234 § 1–2 k.k.

b) Czynność sprawcza

Strona przedmiotowa przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, zarówno w kwestii zachowania sprawcy jak i modalnego określenia czynu, pozostawała tożsama typowi podstawowemu czynnej napaści określonemu w art. 233 k.k. Jednakże na gruncie art. 234 § 1–2 na uwagę zasługuje kwestia nadmiernego rozszerzania granic ochrony karnej dla wybranych kategorii podmiotów, poprzez nieprecyzyjne posługiwanie się pojęciami przy zakreślaniu znamion czynności sprawczej.

---

200 Patrz: Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.02.1975 r. w sprawie dopuszczalności użycia przez funkcjonariuszy Służby Więziennej broni oraz stosowania siły fizycznej i szczególnych środków obezwładniających (Dz.U. nr 6, poz. 34).

201 Uchwała z dnia 22.08.1974 r., VI KZP 12/74, OSNKW 1974, nr 10, poz. 108.

202 Uchwała z dnia 12.09.1973 r., VI KZP 30/73, OSNKW 1973, nr 11, poz. 134.

203 Dekret z dnia 17.10.1946 r. o Straży Pocztowej (Dz.U. nr 59, poz. 323).

204 Dekret z dnia 5.07.1946 r. o Straży Leśnej (Dz.U. nr 41, poz. 238).

205 Ustawa z dnia 7.04.1949 r. o ochronie przyrody (Dz.U. nr 25, poz. 180).

206 Uchwała Rady Ministrów z dnia 21.02.1946 r. o powołaniu Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej (dalej: ORMO).

207 Wyrok z dnia 27.11.1975 r. RW 605/75, OSNKW 1976, nr 3, poz. 48.

208 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30.03.1972 r., OSNKW 1972, nr 5, poz. 79.

209 E. Pływaczewski, *Funkcjonariusz*…, op. cit., s. 73.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Dotyczyło to funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej, który w myśl art. 120 jako osoba szczególnie odpowiedzialna za ochronę porządku i bezpieczeństwa publicznego posiadał status funkcjonariusza publicznego. Jednakże w regulacjach ustawowych powołujących do życia wskazane organy zostały zawarte przepisy, które dodatkowo zapewniały tym podmiotom ochronę karną. W przypadku funkcjonariusza MO, zgodnie z art. 28 ustawy o służbie funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, sięgały one jeszcze szerzej, bowiem zwiększały zakres znamion modalnych czynu „na czas nie tylko w związku z pełnieniem obowiązków służbowych", ale i na „czas obowiązywania innych powierzonych milicjantowi zadań". Kolejnym podmiotem był członek ORMO, którego granice ochrony karnej wobec dwóch odmiennych stanowisk Sądu Najwyższego wzbudzały wiele kontrowersji. W pierwszym z nich[210] przyznał on ochronę karną z art. 234 k.k. członkom tej organizacji tylko wtedy, gdy czynnej napaści dokonano „w związku i w czasie wykonywania obowiązków służbowych". Późniejsze orzeczenie Sądu Najwyższego[211] opowiadało się natomiast za przyznaniem im ochrony wówczas, gdy czyn ten pozostaje jedynie „w związku z wykonywaniem przez członka ORMO obowiązków". Zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny, mając na względzie art. 11 ustawy o ORMO, gdzie jasno określono ochronę karną jedynie „w czasie wykonywania powierzonych mu zadań", nie należało stosować w tym przypadku wykładni rozszerzającej. Postulowano, aby kwalifikacji z art. 234 k.k. wobec członków ORMO dokonywać jedynie, gdy czynnej napaści dopuszczono się nie tylko w związku, ale i jednocześnie w czasie wykonywania powierzonych im obowiązków[212].

C. Podmiot i strona podmiotowa

Podmiot omawianego czynu pozostawał tożsamy z założeniami omówionymi na gruncie art. 233 k.k. Natomiast strona podmiotowa zgodnie z panującym poglądem doktryny[213] powinna była polegać (z tych samych względów co przy art. z art. 233 k.k.) na winie umyślnej w postaci zamiaru bezpośredniego – *dolus directus coloratus*. Zatem sprawca musiał wiedzieć, że dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

---

210 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20.12.1972 r., VI KZP 63/72, OSNKW 1973, nr 2/3, poz. 22.

211 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.03.1975 r. Rw 121/75, OSNKW 1975, nr 6, poz. 83.

212 E. Pływaczewski, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27.03.1975 r.*, „Państwo i Prawo" 1978, z. 4, s. 174–176.

213 L. Lernell, A. Krukowski (red.), *Prawo karne*…, op. cit., s. 134.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Natomiast w doktrynie wiele emocji wzbudzała kwestia znamion strony podmiotowej zawarta w treści § 2 art. 234 k.k., który stanowił przestępstwo materialne skutkujące ciężkim uszkodzeniem ciała lub ciężkim rozstrojem zdrowia. Dyspozycja § 2 odsyłała do art. 155 § 1 k.k., w którym określone były ciężkie uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia[214]. Zatem dla odpowiedzialności sprawcy, odmiennie niż w art. 233 k.k., nie wystarczało samo zmierzanie do naruszenia nietykalności cielesnej, ale wymagany był skutek w postaci ciężkiego uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia.

Zaistniała sytuacja legislacyjna niewątpliwie pociągała za sobą liczne problemy natury praktycznej i prawnej. Czyn określony w § 2 wskazanego przepisu stanowił zbrodnię. W myśl art. 6 k.k. z 1969 roku musiała go więc charakteryzować pełna umyślność. Biorąc pod uwagę skutek polegający na spowodowaniu ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia implikujący jego materialny charakter, problematyczną kwestią pozostawała możliwość usiłowania tego przestępstwa[215]. Dlatego też stawiano pytanie, jak należy kwalifikować przypadki, gdy sprawca, dopuszczając się czynnej napaści na funkcjonariusza wymienionego w tej kategorii, wprawdzie zmierzał bezpośrednio do spowodowania wymienionych obrażeń, lecz skutek taki nie nastąpił. Wskazany problem podzielił doktrynę i wyodrębnił dwa stanowiska w tej kwestii.

Zwolennicy pierwszego z nich reprezentowali pogląd, że do przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza MO przewidzianego w art. 234 § 2 k.k. odnosi się zasada wyrażona w art. 8 k.k. W myśl tej koncepcji, do bytu tego przestępstwa wystarczało, aby sprawca obejmował umyślnością swoje działanie polegające na napaści, a co najmniej nieumyślnością następstwa w postaci ciężkiego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia[216].

Zwolennicy przeciwstawnego stanowiska zdecydowanie odrzucali zastosowanie w tym przypadku winy mieszanej i art. 8 k.k. Postulowali, że nie ma żadnych podstaw ustawowych, które zmuszałyby do przekreślenia fundamentalnej zasady, że zbrodnię można popełnić tylko z winy umyślnej. Dopuszczali tym samym usiłowanie spowodowania czynnej napaści. Twierdzili, że wykładnia powinna zmierzać do harmonizowania, a nie do wywoływania dysonansów[217].

---

214 I. Andrejew, *Kodeks karny: krótki komentarz*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986, s. 218.

215 E. Pływaczewski, *Zbrodnia czynnej napaści na funkcjonariusza MO a problematyka usiłowania*, „Nowe Prawo" 1980, nr 5, s. 65.

216 O. Chybiński, W. Gutekunst, W. Świda, *Prawo karne*…, op. cit., s. 352; J. Kochanowski, *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych w nowym kodeksie karnym*, „Palestra" 1970, nr 6, s. 994; J. Śliwowski, *Prawo karne*…, op. cit., s. 511.

217 E. Pływaczewski, *Zbrodnia*…, op. cit., s. 65–74; J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 630; I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 743.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Proponowano zatem, aby wskazany problem rozwiązać na drodze proponowanych zmian legislacyjnych[218]. Wskazane rozbieżności nie doczekały się jednak wykładni do końca okresu obowiązywania k.k. z 1969 roku

Na zakończenie dodać należy, że sprawca czynnej napaści określonej w art. 234 § 1 podlegał karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, natomiast sprawca z § 2 podlegał karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3, przez co stanowił zbrodnię.

4. OCENA EWOLUCJI PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI DO 1997 ROKU

Ocena ewolucji przestępstwa czynnej napaści do chwili wejścia w życie Kodeksu karnego z 1997 roku zostanie przeprowadzona na kilku płaszczyznach.

Regulacja przestępstwa czynnej napaści, zarówno w Kodeksie karnym z 1932 roku jak i z 1969, była wynikiem prac komisji kodyfikacyjnych. Jednak każda z nich pracowała w innych warunkach historycznych, które wywarły ogromny wpływ na obie regulacje. Kodeks karny z 1932 roku został stworzony od podstaw, a jego „następca" czerpał z niego wzorce.

Biorą pod uwagę regułę, że o kształcie systematyki decyduje tradycja danego ustawodawstwa, Kodeks karny z 1969 roku wyraźnie nawiązywał do systematyki Kodeksu karnego z roku 1932. W obu przypadkach była ona przejrzysta. Różnice w systematyce wynikały częściowo ze zmiany warunków ustrojowych, częściowo zaś z tendencji do bardziej precyzyjnego (niż w Kodeksie karnym z roku 1932) określenia przedmiotu ochrony. Dlatego, przestępstwo czynnej napaści w obu kodyfikacjach znajdowało się w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko szeroko pojętym organom władzy, zajmując miejsce wśród innych czynów zapewniającym ich ochronę.

Struktura przestępstwa czynnej napaści była co do istoty czynu podobna. Kodeks karny z 1932 roku i z 1969 w typie podstawowym zbudowany był z podobnych znamion strony podmiotowej i przedmiotowej, w tym szczególnie elementy czynności sprawczej. Podobnie rzecz się miała w kwestii podmiotu i poza innym określeniem – przedmiotu ochrony. Był on, oczywiście z poprawką na zmiany ustrojowe, również analogiczny. Natomiast już czyn ten w odniesieniu do jego odmian (typów kwalifikowanych) kształtował się odrębnie. Chodzi tu mianowicie o różnicę pomiędzy przedmiotami czynności wykonawczej określone w § 2 k.k. z 1932 roku i art. 234 § 1–2 k. k. z roku 1969. Można by wysnuć wniosek, że w obu przypadkach ustawodawca, uznając rolę wskazanych w nich osób dla państwa,

[218] E. Pływaczewski, *Przestępstwo*…, op. cit., s. 109–110.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

poświęcił im odrębne miejsce. Uznać jednak należy, że ustawodawca Kodeksu karnego z 1969 roku w większym stopniu zaznaczył wagę określonych podmiotów, poświęcając im nie paragraf artykułu, ale odrębny czyn. Na taki stan rzeczy niewątpliwy wpływ miał aspekt historyczny, który, jak widać w kształtowaniu się struktury przestępstwa czynnej napaści, odgrywał niebywałą rolę. Dodatkowo można też podkreślić, że ewolucja tego czynu we wskazanym okresie postępowała w kierunku kazuistycznym, czego przykładem jest dodatkowe kwalifikowane przestępstwo określone w art. 234 § 1–2 k.k. czy rozbudowana definicja funkcjonariusza publicznego określona w art. 120 k.k. Czy było to jednak celowe i słuszne? Jak pokazują wykazane w tej części rozprawy stanowiska doktryny i przytoczone orzecznictwo, na pewno nie. Niewątpliwie zamiarem każdego ustawodawcy jest stworzenie jak najlepszej regulacji prawnej. Jednak tworzenie rozbudowanych definicji wyrażeń ustawowych czy też norm prawnych opartych na złej technice legislacyjnej może prowadzić do niejasnych wykładni, przez co może podważać funkcję gwarancyjną prawa karnego.

Kolejną płaszczyzną wymagającą oceny pozostaje zakres pojęcia „funkcjonariusz publiczny". W Kodeksie karnym z 1969 roku pojęcie to zostało zdefiniowane. Niewątpliwie przyczyniły się do tego trudności interpretacyjne, które miały miejsce w okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1932 roku. Spowodowane one były brakiem ustawowego wyjaśnienia tego określenia. Ustawodawca, tworząc nową regulację prawną, chciał tego uniknąć i stworzył definicję terminu „funkcjonariusz publiczny". Jak wskazano wcześniej, nie uniknął on jednak w ten sposób problemów interpretacyjnych.

Zakres znaczeniowy terminu „funkcjonariusz publiczny" był jednak znacznie szerszy od pojęcia „urzędnika". Jego definicja obejmowała więcej kategorii osób niż wykładnia pojęcia „urzędnika". Urzędnikiem w okresie obowiązywania k.k. z 1932 roku był funkcjonariusz Policji Państwowej. Korzystał on z tożsamej wszystkim urzędnikom ochrony karnej przewidzianej w art. 133 § 1 k.k. Natomiast już jego następcy – funkcjonariuszowi MO – ustawodawca poświęcił odrębny przepis. Było to bez wątpienia podyktowane zaistniałą sytuacją społeczną i ustrojową.

Zmiany ewolucyjne przestępstwa czynnej napaści dokonywały się również na płaszczyźnie linii orzeczniczej. Jak wskazano, w okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1932 roku (ze zm.)[219] cechowała się ona wąską wykładnią

[219] Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sądu Najwyższego z dnia 25.11.1948 r. w sprawie wagi jurysprudencyjnej orzecznictwa obu izb Sądu Najwyższego w okresie międzywojennym 1918–1939 r. (D.P.P. 12/48, s. 58) uznała, że trwają nadal w mocy tylko te orzeczenia i zasady prawne dotyczące wskazanego okresu międzywojennego, które nie zawierają niezgodności z obowiązującym ustrojem i ustawodawstwem. Natomiast wszystkie te orzeczenia i zasady, które pozostają z nim w sprzeczności, otrzymują wyłącznie historyczne znaczenie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zakresu znaczeniowego poszczególnych elementów struktury omawianego czynu, a w szczególności przedmiotu ochrony. Po wybuchu drugiej wojny światowej sytuacja ta uległa zmianie. W tym czasie przekształcenia w prawie karnym podążały w kierunku „zapewnienia przez prawo karne pochodzące z obcej klasowo formacji, ochrony władzy ludowej”[220]. Dlatego Sąd Najwyższy do roku 1955 ciągle rozszerzał krąg osób traktowanych na równi z urzędnikami, tworząc w ten sposób nowe grupy osób stanowiących pewnego rodzaju *guasi* urzędników[221]. Przy czym nie istniały, oczywiście poza politycznymi, żadne kryteria wyboru tych kategorii osób. Przykładowo, chronieni przed zamachami byli: funkcjonariusze miejskiej straży ogniowej[222], pracownicy komisji mieszkaniowej[223], ubezpieczalni społecznej[224], konduktor lub motorniczy tramwajowy[225], strażnik Państwowego Przedsiębiorstwa Przemysłowego[226], funkcjonariusze Spółdzielni Samopomocy Chłopskiej[227], strażnik Urzędu Wodno-Melioracyjnego[228], bufetowa gospody ludowej[229], ślusarz czuwający nad całością powierzonych jego pieczy maszyn[230], traktorzysta POM-u i przewodniczący rolniczej spółdzielni produkcyjnej czy też majster budowlany[231]. Zaistniała wykładnia sądowa budziła w praktyce poważne trudności natury normatywnej. Na pytanie, które osoby – poza urzędnikami w rozumieniu Kodeksu karnego z 1932 roku – korzystały z ochrony karnej, nie można było znaleźć jasnej odpowiedzi. Ponadto przedstawiciele doktryny podnosili[232], że odmawianie ochrony karnej jednym, a przyznawanie jej drugim prowadzi do dowolności w jej przyznawaniu i nie znajduje uzasadnienia w przepisach k.k. z 1932 roku. Niewątpliwie problem ten wpłynął na zmianę stanowiska Sądu Najwyższego. Stąd też, od 1955 roku linia orzecznicza zaczęła podążać drogą

---

220 I. Andrejew, L. Lernell, J. Sawicki, *Prawo karne Polski Ludowej: zarys wykładu części ogólnej*, Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 1950, s. 22.

221 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.02.1960 r., V K 1508/59, OSPIKA 1961, nr 4, poz. 87.

222 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.03.1946 r., K 132/46, „Państwo i Prawo” 1946, z. 7, s. 96.

223 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.09.1946 r., K 873/46, „Państwo i Prawo” 1947, z. 11, s. 188.

224 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.07.1948 r., K 370/48, Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego Izby Karnej 116/48.

225 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.02.1950 r., KO 4/50, Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego Izby Karnej 4/50.

226 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.06.1950 r., KO 58/50, „Państwo i Prawo” 1951, z. 4, s. 783.

227 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.09.1950 r., KO 264/50, „Państwo i Prawo” 1951, z. 1, s. 166.

228 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.01.1950 r., K 1154/50, „Państwo i Prawo” 1951, z. 5/6, s. 1041.

229 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.11.1952 r., IV K 507/52, Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego Izby Karnej 39/53.

230 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.07.1952 r., I K 1388/51, „Nowe Prawo” 1953, z. 2, s. 74.

231 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.09.1955 r., IV KO 10/55, „Nowe Prawo” 1955, z. 11, s. 102.

232 A. Spotowski, *Pojęcie funkcjonariusza*…, op. cit., s. 304.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

pewnego kompromisu. W dalszym ciągu miała miejsce dość bogata kazuistyka orzecznicza, choć nie zawsze konsekwentna[233], jednakże zmierzająca ku wykładni zawężającej pojęcie urzędnika[234]. Przykładowo można wskazać, że w licznych orzeczeniach Sąd Najwyższy odmówił ochrony karnej: członkom komitetu blokowego[235], członkom władz partii politycznych[236], jak również wykluczył spod niej: bufetowe, kelnerów i ekspedientki uspołecznionych zakładów pracy[237], członków komisji remanentowej[238], sędziego sportowego[239], stróża mienia społecznego[240] czy strażnika straży przemysłowej[241].

Tendencja ta przedstawiała się jednak odmiennie w odniesieniu do rozwiązań prawnych w świetle ustawodawstwa pozakodeksowego, dlatego przy ocenie ewolucji przestępstwa czynnej napaści nie sposób o nich zapomnieć.

Już w okresie II RP ustawodawca w ustawodawstwie pozakodeksowym rozpoczął rozszerzanie karnoprawnej ochrony na inne kategorie osób. Widoczne były regulacje prawne, w których ochroną karną obejmował różne podmioty bez przyznawania im statusu urzędnika. Przykładowo można tu wskazać dyspozycję art. 9 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6.03.1928 roku, gdzie opiekunowie społeczni przy pełnieniu swoich obowiązków korzystali z ochrony przewidzianej urzędnikom państwowym[242]. Również pracownikom Przedsiębiorstwa Polska Poczta, Telegraf i Telefon „służyło przy pełnieniu służby prawo do ochrony prawnej przewidzianej dla urzędników w ustawie karnej"[243]. Taka praktyka legislacyjna miała miejsce w okresie obowiązywania omawianego kodeksu, aż do wybuchu drugiej wojny światowej. Kodeks karny z 1932 roku obowiązywał do czasu wejścia w życie Kodeksu karnego z roku 1969, w otoczeniu licznych aktów prawnych zabezpieczających interesy i cele nowego ustroju, dlatego też

---

233 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3.01.1957, III KO 103/56, Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego Izby Karnej 13/57.

234 Szerzej na ten temat: J. Bafia, L. Hochberg, M. Siewierski, *Ustawy karne PRL: komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1965, s. 74–78.

235 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3.01.1957 r., III K.O. 113/56, PUG 1957, nr 5, s. 192.

236 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18.02.1957 r., III K.O. 112/56, BGP 1957, nr 7/8, s. 69–70.

237 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6.02.1958 r., II K.O. 12/57, OSPiKA 1958, nr 10, s. 560.

238 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27.03.1958 r., IV K.O. 216/57, „Nowe Prawo" 1958, nr 11, s. 116–117.

239 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11.04.1958 r., I K.O. 166/57, OSPiKA 1958, nr 9, s. 560.

240 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3.05.1958 r., II K.Rn. 531/58, OSN 1958, nr 10, s. 6.

241 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20.11.1958 r., II K.O. 53/58, PiŻ 1958, nr 26, s. 7.

242 Art. 9 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6.03.1928 r. o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej (Dz.U. nr 29, poz. 267), za: http://www.sejm.gov.pl.

243 Art. 2 Rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 22.03.1928 r. o Przedsiębiorstwie Polska Poczta, Telegraf i Telefon (Dz.U. nr 38, poz. 379); Paragraf 39 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1.01.1934 r. (Dz.U. nr 4, poz. 25), za: http://www.sejm.gov.pl.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

uzupełniany był on ciągle nowymi rozwiązaniami pozakodeksowymi, jakimi były ustawy szczególne[244]. Ponadto zakres kryminalizacji przestępstwa czynnej napaści w odniesieniu do funkcjonariusza MO ulegał ciągłemu rozszerzaniu. Przyczyniła się do tego m.in. Ustawa z dnia 22 maja 1958 roku o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo[245]. Art. 4 wskazanego aktu prawnego wprowadzał normę kwalifikowaną w stosunku do art. 133 k.k. między innymi ze względu na przedmiot czynności wykonawczej. Stanowił on, że „w przypadku czynnej napaści określonej w art. 133 § 1 k.k. na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej lub innych organów powołanych do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, jeżeli działanie sprawcy ma charakter chuligański, wymierza się karę więzienia od roku do lat 5". W praktyce, w zasadzie każdy czyn napaści na funkcjonariusza MO bądź stojącego na straży spokoju i porządku publicznego kwalifikowano jako czyn o charakterze chuligańskim. Podkreślenie zastosowania takiego obowiązku można znaleźć w orzecznictwie Sądu Najwyższego[246]. Taką praktykę niewątpliwie należało uznać za błędną i nieznajdującą potwierdzenia w żadnym przepisie ówczesnego ustawodawstwa. Po wejściu w życie k.k. z 1969 roku ustawodawca nadal rozszerzał krąg podmiotów, którym na mocy rozwiązań pozakodeksowych przysługiwała karnoprawna ochrona. Art. 120 § 11 k.k. *expressis verbis* przyznawał statut funkcjonariusza publicznego każdej kategorii osób, w odniesieniu do której – na gruncie ustawy pozakodeksowej – użyto formuły przyznającej ochronę taką jak funkcjonariuszom publicznym. Pod rządami k.k. z 1969 roku wydano zatem wiele ustaw, w których zamieszczono formułę przyznającą określonym osobom ochronę taką jak funkcjonariuszom publicznym. Pozycję funkcjonariusza publicznego uzyskały w ten sposób: nauczyciel[247], strażnik Społecznej Straży Rybackiej[248], osoba dokonująca kontroli w Państwowej Inspekcji Sanitarnej[249], sołtys[250], funkcjonariusz Milicji

---

244 Najważniejszym z tego rodzaju aktów był dekret z dnia 13.06.1946 roku o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa, zwany małym kodeksem karnym (Dz.U. nr 30, poz. 192 ze zm.) wydany na podstawie ustawy z dnia 3.01.1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz.U. nr 1, poz. 1), zob.: J. Fajnberg, M. Leonieni, *Kodeks karny z orzecznictwem okresu powojennego*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Łódź 1958, s. 461; M. Siewierski, *Mały kodeks karny i ustawodawstwo przeciwfaszystowskie: komentarz i orzecznictwo*, Wydawnictwo Prawnicze i Naukowe, Łódź 1949, s. 24. Kolejnym aktem prawnym był Dekret z dnia 29.10.1949 r. o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej (Dz.U. nr 55, poz. 437).

245 Dz.U. 1958 nr 34, poz. 152.

246 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.02.1960 r., OSNKW 1960, nr 4, poz. 59.

247 Art. 63 Ustawy z dnia 26.01.1982 r. Karta nauczyciela (Dz.U. 2006 nr 97, poz. 674 ze zm.).

248 Art. 25 ust. 2 pkt. 1 Ustawy z dnia 18.04.1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz.U. 2009 nr 189, poz. 1471 ze zm.).

249 Art. 35 ust. 2 Ustawy z dnia 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. 2006 nr 122, poz. 851 ze zm.).

250 Art. 36 ust. 3, art. 37 ust. 3 Ustawy z dnia 08.03.1990 r. o samorządzie gminny (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1591 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Obywatelskiej, a potem funkcjonariusz Policji[251], notariusz jako osoba zaufania publicznego[252], strażak jednostek ochrony przeciwpożarowej i członek ochotniczych straży pożarnych i innych[253], strażak[254], osoba wchodząca w skład komisji wyborczych podczas wyboru prezydenta RP[255], inspektor oraz inny pracownik jednostek organizacyjnych kontroli skarbowej[256], pracownik służby leśnej[257], członek samorządowych kolegiów odwoławczych[258], rachmistrz spisowy i ankieter statystyczny[259], strażnik Państwowej Straży Łowieckiej[260], pielęgniarka i położna[261], lekarz i dentysta[262].

Na zakończenie odnieść się należy do zakresu penalizacji przestępstwa czynnej napaści. W okresie obowiązywania Kodeksu karnego z 1932 roku czyn ten, zarówno w § 1 jak i § 2, stanowił występek zagrożony karą do 5 lat pozbawienia wolności. W następującym po nim unormowaniu czyn ten również pozostawał występkiem (kara pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 5). Jednakże typ kwalifikowany z art. 234 § 1 k.k. zagrożony był już karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, a w § 2 – karą na czas nie krótszy od lat 3, a więc zbrodnię. Przedstawiony wymiar kary jasno wskazuje, jak bardzo wraz ze zmianami politycznymi następowało zaostrzenie odpowiedzialności karnej poprzez podnoszenie ustawowego wymiaru kary. Obrazuje to, jak w przeciwieństwie do okresu II RP ustrój komunistyczny zwiększał punitywność karną. Szczególnie była ona widoczna w latach 1946–1970, kiedy to obowiązywały ustawy szczególne, które z pobudek typowo politycznych w znaczny sposób zaostrzały odpowiedzialność karną. Pomimo że Kodeks karny z 1932 roku zawierał obok urzędnika dodatkowe kategorie osób podlegających ochronie, to nie wyróżniał ich poprzez wyższy

---

251 Art. 66 Ustawy z dnia 06.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

252 Art. 2 § 1 Ustawy z dnia 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. 2008 nr 189, poz. 1158 ze zm.).

253 Art. 27 Ustawy z dnia 24.08.1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2009 nr 178, poz. 1380 ze zm.).

254 Art. 57 Ustawy z dnia 24.08.1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. 2009 nr 12, poz. 68 ze zm.).

255 Art. 19 ust. 4 Ustawy z dnia 27.09.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2000 nr 47, poz. 544 ze zm.).

256 Art. 41 Ustawy z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej (Dz.U. 2004 nr 8, poz. 65 ze zm.).

257 Art. 46 Ustawy z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz.U. 2005 nr 45, poz. 435 ze zm.).

258 Art. 10 Ustawy z dnia 12.10.1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. 2001 nr 79, poz. 856 ze zm.).

259 Art. 28 Ustawy z dnia 26.06.1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. nr 88, poz. 439 ze zm.).

260 Art. 39 ust. 11 Ustawy z dnia 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. 2005 nr 127, poz. 1066 ze zm.).

261 Art. 24 Ustawy z dnia 5.07.1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. 2009 nr 151, poz. 1217 ze zm.).

262 Art. 44 Ustawy z dnia 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. 2008 nr 136, poz. 857 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wymiar kary. Natomiast k.k. z 1969 roku przewidywał, co potwierdzali liczni przedstawiciele doktryny, niewspółmiernie wysoką sankcję.

Każdy nowy kodeks karny stanowi regres wobec swojego poprzednika. Żadna bowiem kodyfikacja nie jest pisana od początku i całkowicie na nowo, lecz zawsze opiera się na swoich poprzednikach i to nie tylko, gdy się do nich odwołuje, ale i gdy im zaprzecza. Wydaje się, że w przypadku przestępstwa czynnej napaści wskazane zmiany ewolucyjne nie wpłynęły pozytywnie na omawianą regulację, poddając się „naciskom historii". Czy ustawodawca wyciągnął wnioski z tej lekcji i w kolejnym unormowaniu uniknął błędów? Odpowiedź na to pytanie zawarta zostanie w dalszej części rozprawy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ROZDZIAŁ II PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI W UJĘCIU KODEKSU KARNEGO Z 1997 ROKU

1. REGULACJA PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI W ŚWIETLE KODEKSU KARNEGO Z 1997 ROKU

U podstaw każdej zmiany regulacji prawnej, szczególnie ustawy karnej, muszą leżeć określone przesłanki[1]. W przypadku Kodeksu karnego z 1997 roku była nią niewątpliwie potrzeba opracowania ustawy, która nie tylko odpowiadałaby nowemu ustrojowi społeczno-gospodarczemu, lecz również korzystała z nowoczesnego dorobku doktryny i orzecznictwa prawa karnego[2]. Jak słusznie wskazywano, polskie prawo karne wymagało głębokiej i kompleksowej reformy odpowiadającej demokratycznemu państwu prawa i służącej ochronie systemu podstawowych wartości społecznych. Dlatego myślą przewodnią nowego prawa karnego stała się ochrona godności człowieka, zarówno jako pokrzywdzonego jak i sprawcy przestępstwa, a także ochrona dóbr mu służących[3]. Wskazana idea przyświecała członkom Komisji Kodyfikacyjnej ds. Reformy Prawa Karnego Zespołu Prawa Karnego Materialnego pod przewodnictwem prof. K. Buchały, która, pracując od 1987 roku, stworzyła nową i do dnia dzisiejszego obowiązującą regulację ustawową.

Niewątpliwie Kodeks karny z 1997 roku należy uznać za nowoczesny, postępowy akt prawny mimo występujących wątpliwości co do rozwiązań szczegółowych. W zakresie zasad ogólnych nawiązuje on bezpośrednio lub pośrednio do swoich poprzedników, szczególnie do Kodeksu karnego z 1932 roku. Wnosi także liczne zmiany legislacyjne, które pomimo różnicy zdań, co wydaje się być rzeczą naturalną w każdym dużym projekcie ustawodawczym, należy uznać za duże osiągnięcie

---

[1] T. Bojarski, *Kierunki zmian dokonanych w kodeksie karnym z 1997 roku: charakterystyka ogólna*, [w:] *Zmiany w polskim prawie karnym po wejściu w życia kodeksu karnego z 1997 roku: materiały z konferencji naukowej*, Lublin–Kazimierz Dolny 20–22 września 2005 roku, red. Tadeusz Bojarski [i in.], Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 21.

[2] *Uzasadnienie do projektu kodeksu karnego*, „Państwo i Prawo" 1994, z. 3, wkładka; T. Bojarski (red.), *Źródła prawa karnego*, Wydawnictwo C.H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2011, s. 215 („System prawa karnego"; t. 2).

[3] Uzasadnienie rządowego projektu nowego kodeksu karnego, zob. za: *Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami*, oprac. red. Irena Fredrich-Michalska, Barbara Stachurska-Marcińczak, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1997, s. 116 (zawiera: Kodeks karny. Kodeks postępowania karnego. Kodeks karny wykonawczy).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

na drodze dostosowania prawa polskiego do standardów demokratycznego państwa prawa obowiązujących w Unii Europejskiej[4]. Jak wskazano wcześniej, objęły one również przestępstwo czynnej napaści[5].

Od początku obowiązywania nowego kodeksu karnego przyświecało mu przekonanie, że prawo karne może być tylko pomocniczym środkiem zapobiegania przestępczości, którego efektywność uwarunkowana jest wieloma czynnikami. Toteż obowiązujący kodeks karny odrzucił dominujące w powojennym prawie karnym założenie, że efektywność zwalczania przestępczości zależy w decydującym stopniu od surowości represji karnej. W poszczególnych przepisach karnych odzwierciedlał to założenie, przyjmując, że wyznaczenie zakresu czynów zabronionych jak i intensywność karania winna odpowiadać zasadzie *ultima ratio* prawa karnego[6].

Wskazane przesłanki spowodowały daleko idące zmiany w zakresie przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych, w tym przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Podobnie jak inne przepisy uległo ono legislacyjnemu przekształceniu w oparciu o określone kryteria. Głównym z nich była bez wątpienia idea osłabienia represyjności polskiego prawa karnego połączona założeniem o równej ochronie karnej wszystkich kategorii funkcjonariuszy publicznych.

Efektem wskazanych dążeń było całkowicie nowe ujęcie przestępstwa czynnej napaści widoczne już od początków pracy nad jego unormowaniem[7]. Zgodnie z założeniami twórców obowiązującego kodeksu karnego należało zerwać z dotychczas występującym na gruncie art. 233 k.k. i art. 234 k.k. z 1969 roku nadmiernie rozszerzonym ujęciem przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego i zastąpić go innym „rodzajem" czynnej napaści charakteryzującym

---

[4] A. Marek, *Prawo karne: zagadnienia teorii i* praktyki, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1997, s. 21–23.

[5] Kodeks karny z 1997 roku przewiduje jeszcze inne typy przestępstwa czynnej napaści. Art. 135 k.k. penalizuje czynną napaść na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast w art. 136 § 1–2 k.k. przewidziana jest odpowiedzialność karna za dopuszczenie się czynnej napaści na głowę obcego państwa, akredytowanego szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego takiego państwa albo osobę korzystającą z podobnej ochrony na mocy ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych, osobę należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa albo urzędnika konsularnego. Jak widać, wskazane przepisy zapewniają podobną karną ochronę w przypadku czynnej napaści, jak była przewidziana w art. 133 k.k. z 1932 roku.

[6] *Nowe kodeksy karne*…, op. cit., s. 116.

[7] Kodeks karny z 1997 roku poprzedzony był wcześniejszymi projektami. Od początków lat 90. XX wieku opracowano nowe projekty kodeksu karnego: w 1990 roku (pierwsza robocza redakcja), 1991 (jej poprawiona wersja) i 1994 (opublikowano tekst projektu wraz z uzasadnieniem); rządowy projekt Kodeksu karnego z 1995 roku, umiejscawiając przestępstwo czynnej napaści w art. 225, w rozdziale XXIX pt. *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego*, wprowadził do jego dyspozycji dodatkowe znamiona, jak np. broń palna, nóż (zob.: *Rządowy projekt ustawy – kodeks karny*, druk sejmowy nr 1274 z dnia 18.08.1995 r., za: http:// www.sejm.gov.pl).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

się zaostrzoną odpowiedzialność karną, lecz jedynie w przypadku zbiorowego ataku na funkcjonariusza publicznego – albo połączonego z użyciem broni palnej, noża, niebezpiecznego przedmiotu, albo środka obezwładniającego. Obowiązujący kodeks karny wprowadził zatem nowy, dotąd nieznany części szczególnej polskich kodeksów karnych przepis, który pomimo nawiązywania do art. 233 k.k. z 1969 roku charakteryzował się innymi znamionami strony przedmiotowej. Penalizowały one tylko najcięższe formy ataku, stanowiąc o większym ciężarze społecznej szkodliwości czynu[8]. Wszelkie inne zachowania, które dotychczas mieściły się w zakresie przestępstwa czynnej napaści, zostały włączone do regulacji określonej w art. 222 § 1 k.k. Miało to prowadzić do „(…) bardziej precyzyjnego określenia czynu zabronionego, a ponadto do depenalizacji zachowań uznawanych dotychczas za czynną napaść (…)"[9]. W rezultacie tych działań „zburzony" został dotychczasowy model ochrony karnej wynikającej z zapoczątkowanego na gruncie art. 133 k.k. z 1932 roku ujęcia przestępstwa czynnej napaści, co zapoczątkowało nowy okres w jego normatywnej historii.

Ponadto nowy kodeks karny zrezygnował ze zróżnicowania intensywności ochrony karnej w stosunku do różnych grup funkcjonariuszy publicznych. W szczególności pominął funkcjonariuszy powołanych do ochrony porządku publicznego. Jak podnoszono, dotychczasowa wykładnia i praktyka wykazywały tendencję do rozszerzającej interpretacji jej zakresu. Dlatego uznano, że przepis art. 222 § 1 k.k. w wystarczającym i równym stopniu zapewni jednolitą ochronę karną wszystkim funkcjonariuszom publicznym, w tym najbardziej narażonym na ataki funkcjonariuszom policji.

Ten swoisty i poniekąd liberalny zakres ochrony karnej występującej na gruncie przestępstwa czynnej napaści obowiązywał przez 11 lat w niezmienionej formule[10]. W dniu 22 marca 2011 roku weszła w życie jego pierwsza zmiana[11]. Wskazana nowelizacja[12] wprowadziła do art. 223 k.k. typ kwalifikowany określony w dodanym § 2. Omawiany przepis zaostrzył sankcję karną za atak na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, uzależniając ją od następstwa w postaci skutku, tj. ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

---

[8] M. Filar (red.), *Kodeks karny: komentarz*, aut. J. Bojarski [i in.], Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010, s. 1054.

[9] Uzasadnienie rządowego projektu nowego kodeksu karnego, zob. za: *Nowe kodeksy karne*…, op. cit., s. 199.

[10] Ustawa z dnia 6.06.1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.) nazywany dalej obowiązującym kodeksem karnym.

[11] E. Kimera, *Prawnokarne aspekty przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza Policji w świetle kodyfikacji karnej z 1997 roku i proponowanych zmian*, „Policja" 2010, nr 2, s. 30.

[12] Zmiana art. 223 k.k. nastąpiła na skutek ustawy z dnia 26.11.2010 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o Policji (Dz.U. 2011 nr 240, poz. 1602).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Obecny kształt normatywny przestępstwa czynnej napaści określony w art. 223 § 1–2 k.k. rodzi więc pytanie na temat modelu ochrony karnej, jaką zapewnia on funkcjonariuszom publicznym lub osobom do pomocy im przybranym. Odpowiedź na to pytanie zostanie przedstawiona na łamach niniejszego rozdziału.

2. MIEJSCE PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI W KODEKSIE KARNYM Z 1997 ROKU NA TLE INNYCH PRZESTĘPSTW PRZECIWKO DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH I SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną umieszczone zostało w rozdziale XXIX pod nazwą „Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego". Miejsce omawianego czynu zostało przez ustawodawcę zaczerpnięte z poprzednio obowiązujących uregulowań kodeksowych, gdzie przestępstwo czynnej napaści również znajdowało się w rozdziałach grupujących czyny o tym samym przedmiocie ochrony.

Systematyka części szczególnej każdego kodeksu karnego opiera się na uszeregowaniu poszczególnych przestępstw tworzących określony porządek. Wyraża się on w kolejności zamieszczanych czynów oraz na ich łączeniu w grupy według przyjętego kryterium. W przypadku przestępstwa czynnej napaści stał się nim niewątpliwie przedmiot ochrony[13]. Jednak nie tylko on miał wpływ na miejsce poszczególnych przestępstw w omawianym rozdziale. W doktrynie ugruntowało się stanowisko, że zarówno źródło zamachu jak i jego intensywność odgrywają tutaj największe znaczenie. To one *de facto* stanowią o tym, jak są uszeregowane poszczególne przestępstwa.

Pierwsze kryterium, jakim jest źródło zamachu, dzieli czyny spenalizowane w rozdziale XXIX na chronione przed zamachami „od zewnątrz" i od „wewnątrz". Implikuje to twierdzenie, że kryterium podziału stanowi występowanie funkcjonariusza publicznego jako przedmiotu czynności wykonawczej lub podmiotu czynu zabronionego. Przestępstwo czynnej napaści określone w art. 223 § 1–2 k.k. należy bez wątpienia do przestępstw, w których funkcjonariusz publiczny chroniony jest przed zamachami „od zewnątrz".

Na miejsce omawianego czynu ma wpływ nie tylko źródło ataku, ale również intensywność zamachu sprawcy. Mając na względzie wskazane kryterium, ustawodawca pogrupował przestępstwa znamienne zamachami „od zewnątrz" według

[13] I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978, s. 171.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

określonej kolejności, tj. od najlżejszego do najbardziej intensywnego. Jak wynika z dyspozycji omawianego przepisu, już w samej nazwie czynności sprawczej wyrażony został większy ładunek społecznego niebezpieczeństwa, niż w przypadku innych przestępstw z rozdziału XXIX. Wpływają na to w szczególności znamiona modalne czynu, środki, jakich używa sprawca oraz ustawowy wymiar kary. Dlatego w porównaniu z innymi zamachami na przedstawicieli instytucji państwowych i samorządu terytorialnego czynna napaść – jako najostrzejsza forma ataku – zajmuje miejsce po przestępstwie naruszenia nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego (art. 222 § 1 k.k.). Należy też dodać, że za wskazanymi przestępstwami znalazły swoje miejsce czyny zapewniające również ochronę funkcjonariuszowi publicznemu przez inną formą ataku, tj. zmuszanie funkcjonariusza publicznego do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej (art. 224 § 2 k.k.), znieważenie (art. 226 § 1 k.k.) oraz przywłaszczenie funkcji (art. 227 k.k.).

Jak wskazano, miejsce przestępstwa czynnej napaści, podobnie jak w Kodeksie karnym z 1932 roku i 1969, znalazło usystematyzowane w rozdziale zapewniającym ochronę szeroko pojętym organom władzy, a obecnie i samorządu terytorialnego. Od lat zaliczyć je można do czynów znamiennych zamachem „od zewnątrz". Jednakże jego miejsce wśród wskazanych czynów ulegało zmianom. W obowiązującym stanie prawnym kolejność czynów zapewniających ochronę karną nawiązuje do systematyki Kodeksu karnego z 1932 roku, gdyż to tam właśnie przestępstwo czynnej napaści z uwagi na najcięższą formę ataku zostało umieszczone na końcu rozdziału.

3. STRUKTURA PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI W UJĘCIU KODEKSU KARNEGO Z 1997 ROKU

Przestępstwo czynnej napaści zostało spenalizowane w art. 223 § 1–2 k.k.

W myśl § 1 kodeksu, za tego rodzaju przestępstwo odpowiada osoba, która działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Sprawca tego czynu podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Z § 2 tego przepisu wynika, że w sytuacji, gdy w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Ilość wariantów zachowania przestępnego zawarta w dyspozycji wskazanego przestępstwa implikuje jej złożoną budowę. Działanie sprawcy, określone w § 1 stanowiącym typ podstawowy tego przestępstwa, polegające na dopuszczeniu się czynnej napaści poprzez działanie wspólnie i w porozumieniu z inną osobą lub

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

na użyciu broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego wskazuje na alternatywnie i wieloodmianowo zbudowaną dyspozycję tego czynu. Wśród niej najwięcej miejsca zajmują liczne znamiona strony przedmiotowej w postaci znamion określających przedmiot czynności wykonawczej i czynność sprawczą, połączonych funktorami alternatywy zwykłej bądź rozłącznej.

W § 2 ustawodawca stworzył – opierającą się na normie prawnej z art. 223 § 1 k.k. – odmianę przestępstwa czynnej napaści. Powstała ona poprzez dodanie do znamion typu podstawowego nowego elementu, który zdaniem ustawodawcy zasługiwał na specjalne (odrębne) potraktowanie. Stało się nim następstwo znamienne skutkiem w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej.

Nie ulega wątpliwości, że czyn określony w § 2 art. 223 k.k. stanowi przestępstwo kwalifikowane przez następstwo. Następstwa kwalifikujące mają charakter dynamiczny, cechuje je czasowe „następstwo" w stosunku do czynu podstawowego i mają postać dalszego skutku. Można stwierdzić, nawiązując do stanowiska K. Buchały[14], że następstwa kwalifikujące oznaczają pewną zmianę w świecie zewnętrznym odrywającą się od czynu i tym samym różną od niego. Struktura przestępstw kwalifikowanych przez następstwa polega więc na połączeniu dwóch członów: czynu podstawowego i dalszego następstwa. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku omawianego przestępstwa czynnej napaści. Jednak w ocenie autorki przedstawione rozważania rodzą pytanie na temat samodzielności prawnej czynu określonego w § 2 art. 223 k.k.

Na ogół element kwalifikujący w postaci „następstwa" może stanowić sam w sobie czyn przestępny. Dokonując jednak analizy omawianej normy prawnej, stwierdzić należy, że pozytywna odpowiedź na pytanie, czy czyn ten może samodzielnie stanowić czyn zabroniony, nie wydaje się oczywista. Przesądza o tym budowa § 2 art. 223 k.k., a szczególnie zwrot „czynna napaść", który nie oddaje w pełni wymaganego opisu czynności wykonawczej[15]. Niewątpliwie spowodowane jest to błędną techniką legislacyjną, która dodatkowo pogłębia i tak skomplikowaną budowę tego czynu oraz przysporzy problemów praktycznych.

Ponadto dodać należy, że w ocenie autorki opracowania obecna struktura przestępstwa czynnej napaści jest wynikiem pospiesznych i nie końca celowych zmian. Wydaje się, że ustawodawca tworząc obowiązujący k.k., w tym przestępstwa czynnej napaści, nie czerpał wzorców z syntetycznej budowy norm prawnych zawartych w Kodeksie karnym z 1932 roku. Istniejącą dotąd kazuistyczną

---

[14] K. Buchała, *Odpowiedzialność za przestępstwa kwalifikowane przez następstwa*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1972, nr 1, s. 21.

[15] T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów przestępstw w polskim prawie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1982, s. 21.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

strukturę omawianego czynu dodatkowo pogłębił poprzez wprowadzenie typu kwalifikowanego. Można przypuszczać, że pociągnie to za sobą problemy natury praktycznej i przyczyni się do jeszcze bardziej rozbieżnych wykładni judykatury i orzecznictwa.

4. USTAWOWE ZNAMIONA PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI NA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO

Z zasady *nullum crimen sine lege* wynika, że czyn stanowiący przestępstwo musi być określony w ustawie. Oznacza to, że ustawa karna powinna zawierać dokładny opis czynu, za który grozi kara. Opis ten dokonywany jest przez wskazanie w ustawie charakterystycznych, typowych dla danego przestępstwa cech, określanych mianem ustawowych znamion.

Przenosząc wskazane rozważania na określony typ przestępstwa, jakim jest czynna napaść na funkcjonariusza publicznego, stwierdzić należy, że posiada on w swojej dyspozycji liczne, często rozbudowane znamiona. Cechą charakterystyczną tego czynu, w porównaniu do poprzednich regulacji kodeksowych, jest fakt nagromadzenia znamion po stronie przedmiotowej, gdzie określają one czynność sprawczą i przedmiot czynności wykonawczej.

Pod względem klasyfikacji ustawowych znamion przestępstwo czynnej napaści zawiera ich różne odmiany. Występują tu obok znamion ostrych i opisowych, takich jak np. „nóż", znamiona nieostre podlegające ocenie, np. „podobnie niebezpieczny przedmiot", „czynna napaść" czy „środek obezwładniający". Dyspozycja zawiera również znamiona normatywne (pojęcie „funkcjonariusz publiczny") lub kwalifikujące – „ciężki uszczerbek na zdrowiu". Wszystkie wskazane cechy przestępstwa czynnej napaści zostały pogrupowane w oparciu o kryterium stopnia niebezpieczeństwa.

Jak już wskazano, kumulacja znamion po stronie przedmiotowej omawianego czynu, w większości nieostrych i podlegających ocenie, wiąże się obecnie z rozbieżnością poglądów w doktrynie i niejednolitością rozstrzygnięć judykatury. Stwarza także problemy praktyczne dla osób stosujących prawo. Porównanie struktury obecnego kodeksu karnego z poprzednimi legislacjami może prowadzić do wniosku, że ustawodawca uwzględniając doświadczenia z k.k. z 1969 roku, chciał zawęzić zakres kryminalizacji, powodując tym samym ograniczenie zakresu ochrony karnej.

Mając na uwadze okoliczność, że w doktrynie przyjmuje się różne klasyfikacje i odmiany znamion przestępstwa, na potrzeby niniejszego opracowania postanowiono przyjąć ich podział na: znamiona przedmiotu, strony przedmiotowej, podmiotu i strony podmiotowej. Będzie on podstawą dalszych rozważań niniejszej rozprawy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

4.1. Przedmiot przestępstwa

W nauce prawa karnego przy określaniu znamienia, jakim jest przedmiot przestępstwa, używane są pojęcia: przedmiot ochrony, a także przedmiot zamachu czy czynności wykonawczej.

Przedmiot przestępstwa jest tożsamy z przedmiotem ochrony i zamachu. Pojęć przedmiot ochrony i przedmiot zamachu można zatem używać zamiennie, pod warunkiem jednak, że uwzględnia się przy tym rożny punkt widzenia, tj. od strony czynu sprawcy czy też od strony przepisu ustawy. Najważniejsze jednak jest to, by pojęcia przedmiotu przestępstwa czy ochrony nie utożsamiać z przedmiotem czynności wykonawczej, gdyż istnieją pomiędzy nimi różnice natury zasadniczej[16]. Doktryna prawa karnego wyróżnia również, ze względu na stopień konkretyzacji, podział przedmiotu ochrony na: ogólny przedmiot ochrony, rodzajowy i indywidualny.

Rodzajowymi przedmiotami zamachu są dobra prawne chronione przez zespoły przepisów karnych[17]. Tytuł rozdziału XXIX – *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego* – wskazuje, że pozostaje nim wszelka działalność wskazanych instytucji. Nic bardziej mylnego, bowiem z użytego wyrażenia „działalność", oznaczającego ogół działań podejmowanych w określonym kierunku, wynika, że to owa działalność, a nie sam byt chroniony jest przepisami tego rozdziału[18]. Dlatego rodzajowym przedmiotem ochrony wspólnym wszystkich przepisom wskazanego rozdziału, w tym przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, jest prawidłowa działalność instytucji państwowych i samorządowych.

Warto w tym miejscu podkreślić, że w obowiązującym kodeksie karnym nastąpiła zmiana rodzajowego przedmiotu ochrony. Zmiany w określeniu rodzajowego dobra chronionego przepisami tego rozdziału uzasadniają zmiany ustrojowe, w tym szczególnie zmiana funkcji państwa w zakresie sprawowania władzy. Konsekwencją takich zmian jest wyeksponowanie w tytule rozdziału działalności instytucji samorządu terytorialnego jako rodzajowego dobra chronionego. Zgodnie bowiem z Konstytucją RP[19] samorząd terytorialny wykonuje istotną część

---

[16] S. Pławski, *Prawo karne (w zarysie)*, cz. 1, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1965, s. 99; T. Bojarski, *Polskie prawo karne: zarys części ogólnej*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2006, s. 103; K. Buchała, A. Zoll, *Polskie prawo karne*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 1997, s. 146–147.

[17] A. Gubiński, *Zasady prawa karnego*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 1996, s. 49.

[18] O. Górniok, S. Hoc, S.M. Przyjemski, *Kodeks karny: komentarz*, t. 3 (art. 117–363), „Arche"; „Info-Trade", Gdańsk 2001, s. 232.

[19] Art. 15–16 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 roku (Dz.U. 2001 nr 28, poz. 319 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zadań publicznych oraz obowiązany jest zaspokajać wszystkie potrzeby wspólnoty w zakresie, w jakim nie czyni tego inny podmiot. Do instytucji samorządu terytorialnego należą zatem: gminy, powiaty i województwa. Ochroną objęta jest ich działalność wraz z władzami i organami rad, radnymi, zarządami i osobami wchodzącymi w skład zarządów, a także związki międzygminne, stowarzyszenia gminy, sejmiki samorządowe[20]. Jak wskazywano w doktrynie nie było podstaw, aby na równi z instytucjami państwowymi i samorządowymi chronić instytucje społeczne, spółdzielnie czy przedsiębiorstwa państwowe. Kodeks karny wyraźnie oddziela od siebie sferę władzy publicznej od sfery gospodarczej, tę ostatnią „chroniąc" w rozdziale XXXVI. Zaznaczyć przy tym należy, że działalność gospodarcza instytucji państwowych i samorządu terytorialnego jest jednak chroniona przepisami rozdziału XXIX wówczas, gdy „w ramach wykonywania swoich funkcji podejmują w sferze gospodarczej działania organizacyjne, wynikające z uprawnień władczych w danym zakresie"[21].

Ponieważ niezbędnym warunkiem prawidłowego funkcjonowania organów państwowych jest posiadanie przez nie autorytetu, dlatego w doktrynie przyjmuje się, że przedmiotem ochrony staje się nie tylko prawidłowe, sprawne działanie tych instytucji, ale i ich autorytet[22]. Podkreślić przy tym należy, że przedmiotem ochrony jest także prawidłowa działalność instytucji międzynarodowych, a przede wszystkim zagranicznych instytucji państwowych, w których wykonują swoje obowiązki funkcjonariusze publiczni.

Obowiązujący kodeks karny nie zawiera wyjaśnienia terminu „instytucja państwowa" i „samorząd terytorialny". Zdaniem A. Zolla[23] przez „instytucję państwową należy rozumieć organy państwowe, tzn. organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, organy kontroli państwowej wraz z urzędami powołanymi do ich obsługi, a także instytucje sprawujące funkcje z zakresu zarządu państwowego (np. NBP, ZUS, PAN), a także inne instytucje, takie jak szkoły, szpitale należące do państwa, powołane do zaspokajania potrzeb ludności ze strony państwa. Przez instytucje samorządu terytorialnego należy rozumieć organa samorządu terytorialnego działające na podstawie ustawy, a także organy kontroli samorządu terytorialnego".

Wartość chroniona, jaką jest prawidłowa działalność instytucji państwowych lub samorządowych, wymaga wolnej od napaści aktywności funkcjonariuszy publicznych. Bezpieczeństwo przy wykonywanej funkcji jest przy tym warunkiem koniecznym.

---

[20] O. Górniok, S Hoc, S.M. Przyjemski, *Kodeks*…, op. cit., s. 232.

[21] O. Górniok (red.), *Kodeks karny: komentarz*, aut. M. Bojarski [i in.], Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2004, s. 674.

[22] Ibidem, s. 674.

[23] A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna: komentarz do art. 117–277 Kodeksu karnego*, aut. G. Bogdan [i in.], Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 1999, s. 913.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Dlatego, podzielając stanowiska przedstawicieli doktryny, można uznać, że rodzajowym przedmiotem ochrony karnej przestępstw zawartych w rozdziale XXIX obowiązującego kodeksu karnego, w tym przestępstwa czynnej napaści, jest „prawidłowa działalność instytucji państwowych i samorządowych, i ich autorytet wymagający bezpiecznej, wolnej od napaści aktywności funkcjonariusza publicznego".

Każde przestępstwo ma swój własny, indywidualny przedmiot ochrony. Z reguły pokrywa się on z przedmiotem rodzajowym, w niektórych przypadkach pokrywa się z przedmiotem rodzajowym, niekiedy jednak bywa węższy, bardziej zindywidualizowany.

Taka sytuacja ma miejsce w przypadku przestępstwa czynnej napaści. Jego indywidualny przedmiot ochrony podlega szczegółowej konkretyzacji. Indywidualnym przedmiotem ochrony jest w przypadku przestępstw charakteryzujących się zamachami „od zewnątrz" pozostaje nietykalność cielesna funkcjonariusza publicznego jako wartość związana ściśle z godnością osoby ludzkiej oraz prawidłowe wykonywanie jego zadań służbowych (bliższy przedmiot ochrony)[24]. Znamiona przestępstwa czynnej napaści warunkują dalsze uściślenie przedmiotu ochrony. Stanowi go życie i zdrowie funkcjonariusza publicznego (dalszy przedmiot ochrony). W tej postaci zrealizowany czyn zabroniony jest podobny do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, tworząc z nimi tożsamość rodzajową[25].

4.2. Strona przedmiotowa

Jak już wcześniej sygnalizowano, ustawowe znamiona przestępstwa dotyczą m.in. cech jego strony przedmiotowej. Określa ona wszystkie te znamiona, które charakteryzują czyn zabroniony od strony zewnętrznej (sposobu popełnienia przestępstwa), przedmiot wykonawczy, formę i okoliczności oraz skutek tego zachowania, a także powiązanie między zachowaniem a skutkiem[26]. W przypadku przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego dyspozycja tego przepisu karnego zawiera wszystkie wskazane wcześniej elementy.

---

[24] A. Marek. *Prawo karne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 621.

[25] Ibidem, s. 717.

[26] Marek A. (red.), *Prawo karne: zagadnienia teorii i praktyki*, aut. E. Pływaczewski [i in.], Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986, s. 66.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

A. Znamiona określające przedmiot czynności wykonawczej

Jak wynika z dyspozycji art. 223 § 1 k.k., znamieniem normatywnym określającym przedmiot czynności wykonawczej jest funkcjonariusz publiczny lub osoba do pomocy mu przybrana. Zatem to osoba, na którą skierowany jest bezpośrednio zamach sprawcy.

Zaznaczyć przy tym wypada, że wskazanie przez ustawodawcę obu tych kategorii osób jako przedmiotu zamachu świadczy o tym, że prawo karne otacza ochroną nie tylko instytucje, ale i ich funkcjonariuszy oraz osoby do pomocy im przybrane.

a) Funkcjonariusz publiczny (w tym funkcjonariusz policji)

Zakres pojęcia funkcjonariusza publicznego od lat budzi wiele emocji i jest przedmiotem sporów w doktrynie. Na przestrzeni lat krąg osób zaliczanych do grupy funkcjonariuszy ulegał istotnym modyfikacjom. Kodeks karny z 1997 roku zdefiniował pojęcie funkcjonariusza publicznego, starając w ten sposób uniknąć rozbieżności w sposobie jego rozumienia. Pojęcie funkcjonariusza publicznego umieszczone zostało w rozdziale XIV Kodeksu karnego zawierającym objaśnienie wyrażeń ustawowych.

Według ustawowego wyjaśnienia zawartego w art. 115 § 13 k.k. funkcjonariuszem publicznym jest:

1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
2) poseł, senator, radny;
3) poseł do Parlamentu Europejskiego;
4) sędzia, ławnik, prokurator, funkcjonariusz finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, notariusz, komornik, kurator sądowy, syndyk, nadzorca sądowy i zarządca, osoba orzekająca w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy;
5) osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnej;
6) osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe;
7) osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej;
8) funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz służby więziennej;
9) osoba pełniąca czynną służbę wojskową;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

10) pracownik międzynarodowego trybunału karnego, chyba że pełni wyłącznie funkcję usługową.

Analiza art. 115 § 13 k.k. jednoznacznie wskazuje, że zawiera on zamknięty katalog podmiotów[27], którym ustawodawca przyznał status funkcjonariuszy publicznych[28]. Umieszczenie go w rozdziale zatytułowanym *Objaśnienia wyrażeń ustawowych* ma daleko idące konsekwencje praktyczne: narzuca konkretny, wiążący sposób interpretacji, ograniczając możliwość dokonywania wykładni rozszerzającej. Oznacza to, że jako funkcjonariusza publicznego w rozumieniu przepisów kodeksu karnego nie można traktować osoby, która nie należy do żadnej kategorii osób wskazanych w art. 115 § 13 k.k. Przepis ten zawiera bowiem enumeratywne wyliczenie osób będących funkcjonariuszami publicznymi[29]. Dlatego powinno się unikać przełamywania jednoznacznego, językowego brzmienia sensu definicji legalnej i rozszerzania go dla określenia znamion czynów zabronionych. Do kwestii tej odniósł się Sąd Najwyższy w postanowieniu z 2004 roku[30], w którym uznał, że analiza kryteriów decydujących o uznaniu danej osoby za funkcjonariusza publicznego w kontekście art. 115 § 13 k.k. winna być podporządkowana rygorom ścisłej wykładni. Wobec faktu, że przepis ten należy interpretować zawężająco, należałoby przyjąć[31], że osoba w nim niewymieniona nie może być uznana za funkcjonariusza, nawet gdy przepisy prawa gwarantowały jej nadzwyczajną ochronę prawną[32].

Wykazany pogląd wiąże się ze zmianą w sposobie postrzegania nie tylko samej pozycji ochrony karnej i definicji, ale także roli funkcjonariuszy publicznych w latach 90. XX wieku. W uzasadnieniu do Kodeksu karnego z 1997 roku wskazano, że „(…) zmiany ustrojowe muszą prowadzić do istotnej zmiany pojęcia funkcjonariusza publicznego. Z zakresu tego pojęcia kodeks wyłącza osoby sprawujące funkcje w gospodarce uspołecznionej (w tym także osoby zajmujące kierownicze stanowiska w kontrolowanych przez państwo podmiotach gospodarczych), spółdzielniach lub organizacjach społecznych (…)”[33], jak również osoby szczególnie odpowiedzialne za ochronę mienia społecznego. Obowiązujący kodeks karny, zachowując nazwę funkcjonariusz publiczny w odniesieniu

---

27 G. Rejman (red.), *Kodeks karny: część ogólna: komentarz*, aut. E. Bieńkowska [i in.], Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999, s. 1440.

28 J. Wyrembak, *Pojęcie funkcjonariusza publicznego w prawie karnym*, „Państwo i Prawo” 2007, nr 4, s. 83.

29 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8.12.2004 r., IV KK 126/04, OSNKW 2005, nr 1, poz. 9.

30 Ibidem.

31 Wyrok Sądu Najwyższego z 27.11.2000 r., WKN 27/00, OSNKW 2001, nr 1/2, poz. 21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.05.2004 r., WK 10/04, OSNKW 2004, nr 7/8, poz. 71.

32 A. Molińska, *Kontrowersje wokół pojęcia funkcjonariusza publicznego w polskim prawie karnym*, „Państwo i Prawo” 2010, nr 10, s. 76.

33 *Nowe kodeksy karne*…, op. cit., s. 176.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

do przedmiotu czynności wykonawczej, ujął go znacznie węziej niż to miało miejsce w k.k. z 1969 roku. Jak zauważa A. Wąsek[34], obecnie zakres znaczeniowy znamienia „funkcjonariusz publiczny" bliższy jest wąskiemu pojęciu „urzędnika" w rozumieniu k.k. z 1932 roku. Podkreślić jednak należy, że w swoim założeniu ustawodawca nie był do końca konsekwentny. Z jednej strony dyspozycją art. 115 § 13 k.k. objął węższy krąg osób, z drugiej zaś poszerzył ten katalog, przyznając status funkcjonariusza publicznego osobom, którym dawny kodeks takiego prawa nie nadawał, np. komornikom[35]. Niemniej jednak, w ocenie autorki rozprawy, zawężające podejście ustawodawcy do terminu „funkcjonariusz publiczny" miało na celu z pewnością uniknięcie problemów interpretacyjnych występujących w poprzednich regulacjach. Jak zostanie przedstawione to w dalszej części opracowania, nie zostało to w pełni osiągnięte.

Ponadto normatywny kształt definicji legalnej zawartej w art. 115 § 13 k.k. budzi wiele wątpliwości. Z jej treści wynika, że ustawodawca wskazuje przy pomocy różnych metod[36] osoby, którym przysługuje status funkcjonariusza publicznego. Posługuje się jednak przy tym różnymi nieprecyzyjnymi pojęciami lub poprzez stosowanie klauzul opisowych. Jak podkreślano w doktrynie, pociąga to za sobą spore trudności interpretacyjne.

Pierwsza z metod polega na wskazaniu nazwy, której desygnaty stanowią osoby będące funkcjonariuszami publicznymi, tj. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, poseł, senator, radny, poseł do Parlamentu Europejskiego, sędzia, ławnik, prokurator, notariusz, komornik, kurator sądowy, syndyk, nadzorca sądowy i zarządca, osoba pełniąca czynną służbę wojskową.

Inną metodą jest wskazanie osoby będącej funkcjonariuszem publicznym poprzez określenie rodzaju jej działalności, tj. osoba orzekająca w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy.

Kolejnym najliczniejszym sposobem jest ujęcie osób metodą mieszaną: przez wskazanie organu, w którym dana osoba jest zatrudniona i określenie wykonywanej tym organie działalności, tj. funkcjonariusz finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni

---

[34] A. Wąsek, *Kodeks karny: komentarz*, t. 1 (art. 1–31), Wydawnictwo „Arche"; „Info-Trade", Gdańsk 1999, s. 402.

[35] A. Molińska, *Kontrowersje*…, op. cit., s. 75.

[36] W doktrynie wskazuje się na różne metody, za pomocą których kodeks karny dokonuje podziału osób zaliczonych do kategorii funkcjonariuszy publicznych. Zob.: M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny: praktyczny komentarz*, aut. M. Budyn-Kulik [i in.], Kantor Wydawniczy „Zakamycze", Kraków 2006, s. 235; *Prawo karne: część ogólna, szczególna i wojskowa*, pod red. Teresy Dukiet-Nagórskiej, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010, s. 661–662.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnej, osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej, funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz służby więziennej.

Mając na względzie wagę, jaka wiąże się z określeniem granic zakresu pojęciowego terminu „funkcjonariusz publiczny", zostanie on poddany szczegółowej analizie w dalszej części opracowania.

Pierwsze miejsce w katalogu podmiotów, którym ustawodawca przyznał status funkcjonariusza publicznego, zajął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Art. 126 Konstytucji RP określa go jako najwyższego przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej i gwaranta ciągłości władzy państwowej. Kwestię wyboru prezydenta regulują przepisy Konstytucji RP[37] i ustawa o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej[38]. Katalog podmiotów, którym przysługuje status funkcjonariusza publicznego, obejmuje oprócz prezydenta RP, także innych funkcjonariuszy publicznych. Należą do nich osoby pełniące funkcję: posła, senatora[39], radnego[40] oraz posła do Parlamentu Europejskiego. Zakres kompetencji tych osób nie powoduje wątpliwości. Podobnie rzecz się ma wobec desygnatów osób wymienionych w grupie czwartej, tj. sędziego[41], ławnika[42], prokuratora[43], funkcjonariusza finansowego organu postępowania przygotowawczego lub organu nadrzędnego nad finansowym organem postępowania przygotowawczego[44], notariusza[45], komornika[46], kuratora sądowego[47], syndyka, nadzorcy sądowego i zarządcy[48], osoby

---

37 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 roku (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.).

38 Ustawa z dnia 27.09.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1990 nr 67, poz. 398).

39 Ustawa z dnia 9.05.1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz.U. nr 221, poz. 2199 ze zm.).

40 Ustawa z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1991 nr 142, poz. 1591 ze zm.); Ustawa z dnia 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1592 ze zm.); Ustawa z dnia 5.06.1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1590 ze zm.).

41 Ustawa z dnia 21.07. 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. nr 98, poz. 1070 ze zm.).

42 Ibidem.

43 Ustawa z dnia 20.06.1985 r. o prokuraturze (Dz.U. 2008 nr 7, poz. 39 ze zm.).

44 Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej (Dz.U. 2002 nr 8, poz. 65 ze zm.).

45 Ustawa z dnia 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. 2002 nr 42, poz. 369 ze zm.); R. Sztyk, *Notariusz jako funkcjonariusz publiczny*, „Rejent" 2006, nr 11, s. 28.

46 Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. 2006 nr 167, poz. 1191 ze zm.).

47 Ustawa z dnia 27.07.2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. nr 98, poz. 1071 ze zm.).

48 Ustawa z dnia 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. nr 60, poz. 535 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

orzekającej w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy[49]. Jak wskazano, o ile zakres działania tych osób nie nastręcza trudności, to zastrzeżenia może budzić pominięcie niektórych współpracujących z nimi osób. Dotyczy to w szczególności asesorów prokuratorskich, komorniczych i notarialnych. W doktrynie przeważa pogląd, że osobom takim także powinien przysługiwać status funkcjonariusza, o ile powierzono mu wykonywanie odpowiednich obowiązków urzędniczych. Zagadnieniem tym zajmował się również Sąd Najwyższy w odniesieniu do asesorów komorniczych i wskazał, że nie są oni funkcjonariuszami publicznymi w rozumieniu art. 115 § 13 pkt. 3 k.k., jednakże stają się nimi, gdy pełnią zlecone obowiązki w zakresie typowych czynności zleconych przez komornika i status ten przysługuje im tylko w zakresie tych uprawnień[50]. W ocenie autorki opracowania wyrażony przez sąd pogląd pozostaje wielce kontrowersyjny, szczególnie w świetle innych orzeczeń zalecających zawężającą wykładnię art. 115 § 13 k.k.

Kolejną i wydaje się najliczniejszą grupę tworzą osoby, których status został określony jako osoby będące pracownikami administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełnią one wyłącznie czynności usługowe, a także inne osoby w zakresie, w którym uprawnione są do wydawania decyzji administracyjnej. Jak wynika z pkt. 4 i 5 art. 115 § 13 k.k. znamię funkcjonariusza publicznego zostało uzależnione od faktu bycia pracownikiem wskazanych organów.

Omówienie tej przesłanki może okazać się problematyczne, gdyż ustawodawca posługując się pojęciem „pracownika", odsyła do przepisów Kodeksu pracy (k.p.). Zakłada też, że w danym przypadku istnieje stosunek pracy pracownik–pracodawca w rozumieniu wskazanego kodeksu. Ponadto wymaga ustalenia, czy podmiot, będący drugą stronę relacji jest pracodawcą spełniającym reguły wynikające z k.p. Zatem w pierwszej kolejności należy sprawdzić, czy dany podmiot, co do którego istnieje wątpliwość, jest funkcjonariuszem publicznym, czy spełnia warunki określone w art. 2 k.p., a pracodawca z art. 3 k.p., mając na uwadze, czy jest on pracodawcą „rządowym, samorządowym bądź innym organem państwowym". Przesłanki te spełniają pracownicy administracji rządowej na szczeblu centralnym, wojewódzkim (wojewoda i pracownicy jednostek organizacyjnych administracji rządowej będącej ich aparatem pomocniczym), urzędnicy służby cywilnej[51],

---

[49] Kategorię tych osób określają ustawy szczególne.

[50] Uchwala Sądu Najwyższego z dnia 30.04.2003 r., I KZP 12/03, OSNKW 2003, nr 5/6, poz. 42; Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2.07.2007 r., K 41/05, OTK-A 2007, nr 7, poz. 72; A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2003 rok*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2004, nr 1, s. 94–95; A. Molińska, *Kontrowersje*…, op. cit., s. 81.

[51] Ustawa z dnia 24.08.2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. nr 170, poz. 1218 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

pracownicy urzędów państwowych[52] oraz pracownicy rządowej administracji specjalnej (celnej[53], górniczej[54], leśnej[55], morskiej[56] itp.)[57]. Ponadto należą do nich pracownicy innych organów państwowych, takich jak: Kancelaria Prezydenta RP[58], Kancelaria Sejmu[59] i Kancelaria Senatu[60], Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich[61] czy Biuro Trybunału Konstytucyjnego[62]. Natomiast kryterium tego mogą nie spełniać pracownicy np. spółek komunalnych czy gospodarstw pomocniczych[63] jak również podmioty, takie jak likwidator przedsiębiorstwa wyznaczony przez organ założycielski[64].

Kolejną kwestią wymagającą omówienia jest wykładnia zapisu „samorządu terytorialnego" ujęta w pkt. 4 art. 115 § 13 k.k. Sprowadza się ona do odpowiedzi na pytanie, czy chodzi tu o pracownika organu samorządu terytorialnego, czy o każdego pracownika samorządowego? Odpowiedź na to pytanie pozornie wydawać się może mało istotna, jednak z punktu widzenia zakresu ochrony karnej nabiera dużego znaczenia, bowiem oba zwroty nie są pojęciami równoznacznymi. Określenie „pracownik samorządu terytorialnego" jest terminem zakresowo szerszym i aczkolwiek kodeks karny nie zawiera katalogu osób mających ten status, to w systemie prawa funkcjonuje ustawowa definicja „pracownika samorządowego"[65]. Natomiast w przypadku wyrażenia „pracownik organu samorządu

---

52 Ustawa z dnia 16.09.1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. 2001 nr 86, poz. 953 ze zm.).

53 Ustawa z dnia 24. 07.1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U. 2004 nr 156, poz. 1641 ze zm.).

54 Ustawa z dnia 4.02.1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2005 nr 228, poz. 1947 ze zm.).

55 Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz.U. 2005 nr 45, poz. 435 ze zm.).

56 Ustawa z dnia 21.03.1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz.U. 2003 nr 153, poz. 1502 ze zm.).

57 J. Bednarzak, *Odpowiedzialność karna*…, op.cit., „"s. 1574–1583.

58 Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28.03.2006 r. w sprawie nadania statutu Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, „Monitor Polski" 2006 nr 49, poz. 526 ze zm.

59 Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30.07.1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, „Monitor Polski" 2002 nr 23, poz. 398 ze zm.

60 Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23.11.1990 r. – Regulamin Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, „Monitor Polski" 2002 nr 54, poz. 741 ze zm.

61 Ustawa z dnia 15.07.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. 2001 nr 14, poz. 147 ze zm.).

62 Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3.10.2006 r. w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego, „Monitor Polski" 2006 nr 72, poz. 720 ze zm.

63 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.05.2004 r., I PK 135/04, OSNP 2005, nr 15, poz. 224; we wskazanym orzeczeniu sąd stwierdził, że mogą one być pracodawcą tylko wtedy, gdy statut nadany przez jednostkę tworzącą przewiduje samodzielność w zatrudnianiu pracowników.

64 Uchwała z dnia 17.05.2000 r., I KZP 10/2000, OSNKW 2000, nr 5/6, poz. 40; A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 rok*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2001, s. 116–117.

65 Por. art. 1 ustawy z dnia 22.03.1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. 2001 nr 142, poz.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

terytorialnego" już sama jego treść wskazuje, że chodzi tu jedynie o wybrane osoby, np. w odniesieniu do ustawy o samorządzie gminnym będą nimi: rada gminy, wójt (burmistrz, prezydent miasta).

Odnosząc się do tak postawionego pytania, przyznać należy, że w doktrynie i piśmiennictwie prawa karnego poglądy w tym przedmiocie są różne. Część autorów twierdzi rzeczywiście, że funkcjonariuszem publicznym jest tylko pracownik organu samorządu terytorialnego, przy czym w wypowiedziach tych trudno znaleźć argumentację na podstawie której występujący w przepisie po słowie „lub" zwrot „samorządu terytorialnego" uzupełniono o słowo „organu"[66]. W drugiej grupie wypowiedzi funkcjonariusza publicznego postrzega się jako każdego pracownika samorządu terytorialnego[67]. W trzeciej grupie mieszczą się stanowiska „mieszane", które niejednoznacznie wskazują, że funkcjonariuszem publicznym jest pracownik organu samorządu terytorialnego, ale przy ocenie kręgu tych osób należy powołać się na ustawę o pracownikach samorządowych[68]. Kluczowe w tej kwestii, a zarazem rozstrzygające, stało się postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2010 roku[69], w którym orzekł, że funkcjonariuszem publicznym jest pracownik samorządu terytorialnego w ujęciu określonym w ustawie z dnia 21.11.2008 roku o pracownikach samorządowych, a nie tylko jego organu. Zatem zdaniem autorki, podzielającej tezy wskazanego orzeczenia, status funkcjonariusza publicznego przysługuje pracownikom organów samorządu terytorialnego jak również wszystkim innym pracownikom samorządowym w rozumieniu ustawy o pracownikach samorządowych[70] zatrudnionym w urzędach gminy, jednostkach pomocniczych gminy, biurach sejmików samorządowych, ośrodkach opieki społecznej, Straży Miejskiej – o ile nie pełnią oni wyłącznie funkcji usługowych. Do grona pracowników samorządu terytorialnego należy zaliczyć także członków organów powiatowych w myśl ustawy o samorządzie powiatowym oraz członków organów wojewódzkich w rozumieniu ustawy o samorządzie wojewódzkim.

1593 ze zm.) oraz art. 2 ustawy z dnia 21.011.2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. nr 223, poz. 1458 ze zm.).

66 Z. Kallaus, *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego*, [w:] *Kodeks karny: krótkie komentarze*, oprac. red. Barbara Kubiak, Marian Romanowski, Ministerstwo Sprawiedliwości Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1997, s. 70 („Nowa kodyfikacja karna"; z. 2); A. Marek, *Prawo karne*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2001, s. 629.

67 G. Rejman (red.), *Kodeks karny: część ogólna: komentarz…*, op. cit., s. 1443; *Kodeks karny: część ogólna*, t. 2, *Komentarz do artykułów 32–116*, red. Michał Królikowski, Robert Zawłocki, aut. M. Błaszczyk [i in.], Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 987.

68 M. Filar M. (red.), *Kodeks karny: komentarz…*, op. cit., s. 211.

69 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.02.2010 r., III KK 333/09, OSNKW 2010, nr 7, poz. 62.

70 Ustawa z dnia 22.03.1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1593 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Nie są natomiast funkcjonariuszami publicznymi pracownicy zatrudnieni w wyżej wymienionych organach i urzędach, którzy pełnią wyłącznie funkcje usługowe. Dla rozstrzygnięcia oceny, czy osoba lub pracownik pełni wyłącznie czynności usługowe, należy sięgać nie tylko po kryterium oceny wagi i charakteru wykonywanych przez nią czynności, ale przede wszystkim po kryterium sprawowania przez daną osobę, pewnego zakresu władztwa w ramach należnych im kompetencji, tj. posiadanie uprawnień do wydawania samodzielnych decyzji lub posiadania instytucjonalnego wpływu na wydawanie decyzji w ramach swej pracy[71]. Zdaniem G. Rejman, pracownikiem usługowym jest taki pracownik, „do którego kompetencji nie należy rozstrzyganie i podejmowanie decyzji na temat funkcjonowania instytucji lub urzędu, w którym jest zatrudniony, lecz wykonywanie pomocniczych lub porządkowych czynności według ustalonych norm postępowania, których zmiana, a nawet uzupełnienie nie należy do jego kompetencji"[72] (sprzątaczki sekretarki, pracownicy zaopatrzenia, obsługa techniczna, kierowcy). Według podzielającego przedstawiony pogląd A. Spotowskiego czynnościami usługowymi są czynności niemające związku z merytorycznymi kompetencjami administracji państwowej, które mają jedynie umożliwiać tym organom wykonywanie pracy. Jako przykłady takich czynności podaje on np. utrzymanie czystości, ogrzewania[73].

Natomiast specyficznej kategorii „innych osób" występującej w art. 115 § 13 k.k. pkt. 4. przysługuje status funkcjonariusza publicznego tylko w zakresie kompetencji do wydawania odpowiednich decyzji administracyjnych, co w doktrynie nazywa się czasami imitowaniem statusu funkcjonariusza[74]. Decyzje wydawane przez te osoby muszą spełniać warunki określone w przepisach procedury administracyjnej. Udowodnienie, że dane rozstrzygnięcie jest decyzją administracyjną, może się w praktyce okazać kłopotliwe albo nawet niemożliwe, gdy np. decyzję wydało kilka osób[75]. Według A. Zolla[76] w takim przypadku należałoby ustalić, czy zamach ten powstał w związku z jej uprawnieniem do wydania decyzji administracyjnej lub był dokonany w toku ich podejmowania, czy też dotyczył on innych jej kompetencji. Ponadto ustawodawca nie sygnalizuje możliwych źródeł upoważnienia, na podstawie których decyzje te mogłyby być podejmowane. W ocenie

---

71 J. Kochanowski, *Przestępstwa przeciwko*..., op. cit., s. 46.

72 G. Rejman (red.), *Kodeks karny: część ogólna: komentarz*..., op. cit., s. 1441; M. Rogalski, *Prawnokarna definicja funkcjonariusza publicznego oraz osoby pełniącej funkcję publiczną w administracji samorządowej*, „Samorząd Terytorialny" 2005, nr 3, s. 36.

73 A. Spotowski, *Przestępstwa służbowe*..., op. cit., s. 18.

74 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część ogólna: komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–116 k.k.*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007, s. 1214.

75 Zob.: A. Molińska, *Kontrowersje*..., op. cit., s. 82.

76 K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny: część ogólna: komentarz do art. 1–116 Kodeksu karnego*, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 1998, s. 639 (Komentarz do K.K.; t. 1).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

autorki opracowania, podzielającej stanowisko doktryny, wskazaną decyzję należy rozumieć jako akt rozstrzygający określoną sprawę wydany po przeprowadzeniu przewidzianego prawem postępowania administracyjnego w danej instytucji. Należy ją również odnieść na grunt regulacji prawnych zawartych w Kodeksie postępowania administracyjnego. Według § 2 art. 1 k.p.a. do postępowania takiego uprawnione są nie tylko organy państwowe i samorządu terytorialnego, ale i organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych zakresie praw należących do ich kompetencji. Zalicza się do nich m.in. osoby zatrudnione w spółdzielczych jednostkach organizacyjnych, władze samorządów zawodowych, np. Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej[77], osoby zatrudnione w izbach rzemieślniczych, organizacjach społecznych czy kombatanckich[78].

Kolejna grupa funkcjonariuszy publicznych zawarta w pkt. 5 art. 115 § 13 k.k. obejmuje pracowników organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe. Zgodnie z Konstytucją RP organami kontroli państwowej i ochrony prawa są: Najwyższa Izba Kontroli[79], Rzecznik Praw Obywatelskich, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji[80]. Funkcjonariuszami publicznymi są także pracownicy Państwowej Inspekcji Pracy[81], Inspekcji Handlowej[82], Izb i Urzędów Skarbowych[83], Państwowej Inspekcji Sanitarnej[84] i regionalnych izb obrachunkowych[85].

Do kręgu funkcjonariuszy publicznych ustawa zalicza także osoby zajmujące kierownicza stanowiska w innej instytucji państwowej. Pojęcie stanowiska kierowniczego nie zostało zdefiniowane, dlatego w piśmiennictwie i orzecznictwie brak jest konsensusu co do zakresu znaczeniowego tego pojęcia. Istniejący w doktrynie spór dotyczy głównie tego, czy zajmowanie kierowniczego stanowiska to kierowanie całą instytucją lub wyodrębnionym jej działem, czy też sprawowanie każdego stanowiska uznanego za kierownicze bez względu na to, czy kieruje ono mniejszymi czy większymi zespołami[86]. Warto tu przytoczyć zdanie O. Górniok[87],

---

77 Ibidem, s. 639.

78 A. Marek, *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2005, s. 266.

79 Ustawa z dnia 23.12.1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. 2007 nr 231, poz. 1701 ze zm.).

80 Ustawa z dnia 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. 2004 nr 253, poz. 2531 ze zm.).

81 Ustawa z dnia 13.04.2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz.U. nr 89, poz. 589 ze zm.).

82 Ustawa z dnia 15.12.2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz.U. 2001 nr 4, poz. 25 ze zm.).

83 Ustawa z dnia 21.06.1996 r. o urzędach i izbach skarbowych (Dz.U. 2004 nr 121, poz. 1267 ze zm.).

84 Ustawa z dnia 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. 2006 nr 122, poz. 851 ze zm.).

85 Ustawa z dnia 7.10.1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. 2001 nr 55, poz. 577 ze zm.).

86 A. Marek, *Kodeks*…, op. cit., s. 266.

87 R. Góral, O. Górniok, *Przestępstwa przeciwko instytucjom państwowym i wymiarowi sprawiedliwości: rozdział XXIX i XXX Kodeksu karnego: komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2000, s. 20.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

która wskazała, że stosownie do znaczenia tego zwrotu w języku potocznym, kierownicze stanowisko zajmuje osoba kierująca całością jednostki organizacyjnej. Różnica poglądów dotyczy tych osób, które kierują wyodrębnionymi działami w ramach tej jednostki. A. Wąsek[88] opowiada się za szerokim rozumieniem tego zwrotu i uznaniem za kierownicze stanowisko każdego, które w strukturze danej jednostki uznano oficjalnie za kierownicze niezależnie od tego, czy kierującemu podlegają mniejsze czy większe zespoły personalne. Występują również inne interpretacje określenia związane z wykładnią części zwrotu „innej instytucji państwowej". Wśród nich dominuje kierunek wskazujący, że pod pojęciem tym należy rozumieć organy państwowe (władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej), organy kontroli państwowej wraz z urzędami powołanymi do ich obsługi oraz instytucje sprawujące zadania z zakresu zarządu państwowego[89]. Natomiast część doktryny podkreśla, że nie ma podstaw do zawężania wykładni tylko do takich struktur, których zadaniem jest podejmowanie decyzji władczych. Zakres ten jest szerszy i powinien obejmować wszystkie państwowe jednostki organizacyjne powołane do realizacji konstytucyjnych obowiązków państwa wobec obywateli oraz innych zadań publicznych, w tym instytucji samorządowych. Zasadność tej ostatniej praktyki została jednak zakwestionowana przez orzecznictwo[90].

Mając na względzie, że istnieje bardzo wąskie porozumienie co do desygnatów pojęcia „osoby zajmującej kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej", w doktrynie jako typowe przykłady tego określenia wskazuje się, m.in.: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Rolniczego, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz prezesa Rady Ministrów, wiceprezesów i prezesa Narodowego Banku Polskiego, prezesa Polskiej Akademii Nauk, szefa Urzędu Rady Ministrów, ale również wojewodę, prezydenta miasta stopnia wojewódzkiego, kierownika urzędu centralnego, dyrektora generalnego w ministerstwach i urzędach centralnych i ich zastępców[91]. W myśl przepisów o służbie cywilnej należy przyjąć, że w ramach ustawy o służbie cywilnej kierownicze funkcje pełnią również osoby wchodzące w skład korpusu służby cywilnej zatrudnione w administracji państwowej i innych urzędach (art. 1 ust. 2 ustawy)[92]. W ocenie autorki opracowania, wobec braku definicji legalnej oraz występowaniu przedstawionych rozbieżności, analiza określenia „osoby zajmującej kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej" powinna być

---

88 A. Wąsek, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 405.

89 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część ogólna*…, op. cit., s. 1457–1458.

90 Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2001 r., I KZP 5/01, OSNKW 2001, nr 9/10, poz. 71.

91 Patrz: Art. 4 ust. 2 Ustawy z dnia 31.07.1981 r. o wynagrodzeniach osób zajmujących kierownicze stanowiska w państwie (Dz.U. nr 20, poz. 101 ze zm.).

92 G. Rejman (red.), *Kodeks karny: część ogólna: komentarz*…, op. cit., s. 1442.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

dokonywana z uwzględnieniem przepisów określających te stanowiska, tj. ustawy z dnia 31 lipca 1981 roku o wynagradzaniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe[93].

Jak słusznie to ujmuje Z. Kallaus[94], cecha funkcjonariusza publicznego w kolejnej grupie (pkt. 7) uzależniona jest od posiadania przez daną osobę statusu funkcjonariusza Straży Więziennej lub organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego, a taki przyznają poszczególnym pracownikom akty prawne regulujące działalność tych instytucji. Wobec jednoznaczności nazwy Służba Więzienna nie ma wątpliwości, kto z zatrudnionych w tej instytucji jest funkcjonariuszem publicznym. Wątpliwości pojawiają się przy interpretacji mniej jednoznacznej nazwy – organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego. Nie dotyczy to jednak funkcjonariuszy: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu[95], Straży Granicznej[96], Agencji Kontrwywiadu Wojskowego i Agencji Wywiadu Wojskowego[97], Żandarmerii Wojskowej[98] czy też Służby Celnej[99].

W kontekście wskazanych wcześniej przesłanek nie ulega wątpliwości, że funkcjonariusze policji[100] pozostają funkcjonariuszami publicznymi. Pełnią oni służbę w umundurowanej i uzbrojonej formacji służącej społeczeństwu i przeznaczonej do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, jaką jest Policja[101]. Do podstawowych zadań policji należy, m.in.: ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

W obecnej dobie Policja bez wątpienia nawiązuje do swojej poprzedniczki z okresu II RP poprzez swoją apolityczność oraz filozofię zakładającą służbę społeczeństwu. Od 1990 roku, kiedy to Sejm RP przyjął tzw. pakiet ustaw policyjnych i powołał do życia w miejsce Milicji Obywatelskiej – Policję, stara się ona zmieniać swój wizerunek. Proces ten trwa, a istniejące w niej, w oczach społeczeństwa, mimo wszystko ułomności, powinny stać się wyzwaniem i motywacją dla jej

---

93 Dz.U. nr 20, poz.101 ze zm.); podobnie A. Molińska, *Kontrowersje*..., op. cit., s. 83; M. Rogalski, *Prawnokarna*..., op. cit., s. 37.

94 Z. Kallaus, *Przestępstwa przeciwko*..., op. cit., s. 15.

95 Ustawa z dnia 24.05.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. nr 74, poz. 676 ze zm.).

96 Ustawa z dnia 12.10.1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. 2005 nr 234, poz. 1997 ze zm.).

97 Ustawa z dnia 09.06.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U. nr 104, poz. 709 ze zm.).

98 Ustawa z dnia 24.08.2001 r. o Żandarmerii Wojskowej (Dz.U. nr 123, poz. 1353 ze zm.).

99 Ustawa z dnia 24.07.1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U. nr 72, poz. 802 ze zm.).

100 Ustawa z dnia 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

101 Art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

funkcjonariuszy. W czym się więc przejawia szczególna pozycja i rola funkcjonariusza policji jako podmiotu korzystającego ze wzmożonej ochrony karnej?

Specyficzną pozycję ustrojową funkcjonariusza policji warunkują określone przesłanki, jakie musi spełniać obywatel, aby mógł zostać policjantem. Zgodnie z ustawowym brzmieniem, może nim być tylko „każdy obywatel polski o nieposzlakowanej opinii, niekarany, korzystający z pełni praw publicznych, posiadający co najmniej średnie wykształcenie oraz zdolność fizyczną i psychiczną do służby w formacjach uzbrojonych, podległych szczególnej dyscyplinie służbowej, której gotów jest się podporządkować”[102]. Po spełnieniu tych warunków oraz przejściu szkolenia zawodowego, będąc wyposażony w środki przymusu bezpośredniego (w tym broń palną), jest gotowy do służby w policji.

Jednak nie odrębne kwalifikacje i przygotowanie zawodowe czyni z policjantów szczególną kategorię funkcjonariuszy publicznych. Decydują o tym wyznaczone prawem zadania. Policjanci jako jedyni funkcjonariusze publiczni zostali zobowiązani przez prawo do chronienia porządku publicznego, stania na straży bezpieczeństwa obywateli, nawet z narażeniem życia. Z tego względu wydaje się, że specjalna pozycja funkcjonariuszy policji jest w pełni uzasadniona.

Nie należy jednak zapominać, że w demokratycznym państwie prawa naród powinien stawiać funkcjonariuszom policji wysokie wymagania. Obywatele nie mogą zapominać, że reprezentują oni państwo i działają w jego imieniu, natomiast policjant powinien pamiętać, że mu służy. Dlatego tak ważne jest, aby dbać o właściwy dobór osób, którym powierza się władzę i obowiązki funkcjonariuszy policji. Należy starannie wybrać, uwzględniając cechy charakteru człowieka i odpowiednio przeszkolić, aby mógł swoje trudne zadania wykonywać prawidłowo[103]. W dalszej kolejności obywatele powinni wymagać od funkcjonariuszy policji właściwego wywiązywania się z powierzonych im zadań, nieprzekraczania nakreślonych w nich granic, bycia lojalnym wobec społeczeństwa i zasad, które w tym społeczeństwie są uznane za normę. Przysługująca im wzmożona ochrona karna powinna posiadać ściśle określone granice, aby nie stanowiła przywileju dla funkcjonariuszy policji, lecz odpowiadała potrzebie ochrony niezbędnej do właściwego wypełniania ich obowiązków służbowych. Dopiero tak rozumiana ochrona karna, zarówno przez obywateli jak i policjantów, spełni swoją rolę. Uzasadnieniem dla wzmożonej prawnej ochrony funkcjonariuszy policji jest również odpowiednio zwiększona odpowiedzialność karna tych podmiotów w wypadku dopuszczenia się czynów przestępnych. Praworządność i prawomyślność policjantów powinna być bez zarzutu, a zasadą naczelną powinna być służba społeczeństwu[104].

---

[102] Art. 25 ust. 1 Ustawy z dnia 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

[103] J. Alderson, *Policjant w państwie prawa*, tł. z ang. Joanna Krahelska, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 1994, s. 5 („Prawa Człowieka a Policja”).

[104] R. Rauhut, *Etyka zawodowa*, Wydawnictwo Szkoły Policji, Piła 2008, s. 6.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Funkcjonariuszem publicznym jest także osoba pełniąca czynną służbę wojskową (pkt. 8), a więc zgodnie z § 17 art. 115 k.k. jak również art. 3 pkt. 1 Ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych[105]. Żołnierze zawodowi pełnią czynną służbę wojskową jako służbę stałą albo kontraktową dla dobra Rzeczypospolitej Polskiej.

Ostatnią, wymienioną w pkt. 9 art. 115 § 13 k.k. kategorię funkcjonariuszy publicznych stanowi pracownik Międzynarodowego Trybunału Karnego, chyba że pełni wyłącznie funkcję usługową[106]. Wskazana grupa funkcjonariuszy publicznych obejmuje pracowników Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze, który jest międzynarodowym organem sądowniczym utworzonym 17 lipca 1998 roku na Konferencji Dyplomatycznej Pełnomocników Rządów w Rzymie. Jest to więc stały, bazujący na stabilnej podstawie prawnej międzynarodowy trybunał, którego zadaniem jest ściganie i karanie osób fizycznych winnych najpoważniejszych naruszeń praw człowieka[107].

Po analizie prowadzonych rozważań w pierwszej kolejności nasuwa się pytanie zasadnicze dotyczące istoty statusu funkcjonariusza publicznego oraz kwestii, na ile jego granice faktycznie wyznacza art. 115 § 13 k.k. O skali trudności przy wykładni tego pojęcia świadczyć może fakt, że wiele orzeczeń z ostatnich lat poświęconych jest wykładni tego właśnie określenia i zmierza do uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy konkretny podmiot może być uznany za funkcjonariusza publicznego? Poza osobami wymienionymi *expressis verbis* w art. 115 § 13 k.k. każdorazowo należy zbadać, czy dany podmiot spełnia dodatkowe przesłanki. Jeżeli nie, to może jedynie korzystać z ochrony karnej przewidzianej w przepisach szczególnych. Mimo że katalog zawarty w kodeksie karnym został oparty na zasadzie *numerus clausus*, to w praktyce o jego faktycznym zakresie niejednokrotnie decydują sądy przy rozstrzyganiu określonego stanu faktycznego. Stwarza to niebezpieczeństwo wadliwej wykładni dokonywanej w oparciu o niejednoznaczne założenia. Dlatego autorka dysertacji nie kwestionuje co do zasady „modelu" tworzenia zamkniętego katalogu wyjaśniającego terminy ustawowe, w tym funkcjonariusza publicznego. Niewątpliwie eliminuje to problemy interpretacyjne. Jednakże ich tworzenie wymaga precyzyjnej techniki legislacyjnej, czego, jak wykazano, w obecnym kształcie przepisu art. 115 § 13 k.k. niewątpliwie

---

105 Ustawa z dnia 11.09.2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. 2010 nr 90, poz. 593 ze zm.).

106 Wskazana kategoria funkcjonariuszy publicznych została wprowadzona ustawą z dnia 20.05.2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o Policji, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2010 nr 98, poz. 626).

107 Polska podpisała statut rzymski 9.04.1999 roku, a następnie ratyfikowała go 12.11.2001 roku, stając się jednym z krajów-założycieli tej instytucji, zob.: M. Królikowski, P. Wiliński, J. Izydorczyk, *Podstawy prawa karnego międzynarodowego*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, s. 69.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zabrakło. Szersze uzasadnienie tej tezy znajduje się w dalszej części opracowania poświęconej ocenie obecnie obowiązującej regulacji prawnej.

b) Osoba przybrana do pomocy funkcjonariuszowi publicznemu

Obok funkcjonariusza publicznego kolejnym przedmiotem czynności wykonawczej jest „osoba do pomocy mu przybrana". Staje się ona zatem niejako „dodatkowym" przedmiotem zamachu, przez co jednak nie uzyskuje statusu funkcjonariusza publicznego. Zgodnie bowiem z przyjętym stanowiskiem doktryny, włączenie osoby przybranej do pomocy funkcjonariuszowi publicznemu do ustawowych znamion czynnej napaści nie oznacza zaliczenia jej do funkcjonariuszy publicznych w rozumieniu art. 115 § 13 k.k.[108].

Podkreślić jednak należy, że w literaturze prawniczej poświęconej temu zagadnieniu, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego, trudno jest znaleźć wyraźne stwierdzenie, które uzasadniałoby *ratio legi*s uznanie osoby do pomocy przybranej za przedmiot zamachu. Toteż można wysunąć wniosek, że uznanie osoby do pomocy przybranej funkcjonariuszowi publicznemu może być rezultatem poglądu, że przedmiotem ochrony z rozdziału XXIX jest prawidłowa działalność instytucji państwowych, która wymaga w niektórych przypadkach pomocy innej osoby.

Treść i zakres nazwy „innej osoby przybranej do pomocy" nie został zdefiniowany w obowiązującym kodeksie karnym. Jednakże pozostaje on tożsamy z jego pojęciem na gruncie k.k. z 1932 roku. Dotyczy to również kwestii spornych.

Długoletnie funkcjonowanie tego znamienia w nauce i praktyce wymiaru sprawiedliwości sprawiło, że jest ono stosunkowo jednolicie rozumiane na jednej tylko płaszczyźnie. Mianowicie, nie ma zasadniczych różnic poglądów, co do uznania za osobę do pomocy przybraną każdego, „kogo on sam sobie do pomocy w spełnianiu konkretnych obowiązków służbowych wybierze lub czyją pomoc zaoferowaną przyjmie albo osobę, którą przydzieli mu władza przełożona bądź wskaże jakakolwiek zainteresowana władza, instytucja lub organizacja, a urzędnik tę pomoc przyjmie"[109].

Sporne jest natomiast w doktrynie i orzecznictwie to, czy ten, kto „samorzutnie" pomaga funkcjonariuszowi publicznemu w pełnieniu jego obowiązków służbowych, jest „osobą przybraną do pomocy" w rozumieniu art. 223 § 1–2 k.k.

---

[108] I. Andrejew, L. Kubicki, J. Waszczyński (red.), *System prawa karnego*, t. 4, *O przestępstwach w szczególności*, cz. 2, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa 1989, s. 537.

[109] Patrz: Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29.05.1958 r., I KO 61/58, za: Z. Kubiec, *Przestępstwo oporu władzy w świetle orzecznictwa SN*, „Państwo i Prawo" 1962, nr 2, s. 282; B. Ratajczak, *Osoba do pomocy*…, op. cit., s. 1026.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Zdaniem T. Guzkiewicza[110] każda osoba niosąca pomoc funkcjonariuszowi publicznemu korzysta ze wzmożonej ochrony karnoprawnej, gdyż funkcjonariusz przybrał ją do pomocy w sposób dorozumiany. W ocenie wskazanego autora wydaje się, że „dla udzielenia tej osobie wzmożonej ochrony wystarczy sam fakt, że znajduje się ona w miejscu dokonywanej czynności urzędowej i sama swoją obecnością udziela urzędnikowi pomocy psychicznej". Natomiast niektórzy przedstawiciele doktryny dopuszczają możliwość uznania takiej osoby za przedmiot czynności wykonawczej przy przestępstwie czynnej napaści określonym w art. 223 k.k., ale tylko wtedy, gdy funkcjonariusz publiczny wyraźnie zaakcentował jej pomoc.

W ocenie autorki rozprawy, która podziela pogląd niejako kompromisowy, że dla przyjęcia osoby przybranej do pomocy funkcjonariuszowi publicznemu konieczne jest, aby zaakcentowała ona – nawet dorozumianie – swoją pomoc. Jak bowiem zweryfikować ową pomoc psychiczną? Fakt, że funkcjonariusz publiczny „czuł się pewniej" podczas pełnienia czynności służbowych w obecności innej osoby, która wykazywała bierną postawę, nie może przesądzać o wyczerpaniu znamion czynu określonego w art. 223 § 1–2 k.k. Odmienna wykładnia mogłaby prowadzić do nieuzasadnionej wykładni rozszerzającej, w której jakakolwiek osoba stojąca obok policjanta, np. w miejscu interwencji policyjnej, została zaatakowana nożem przez agresywnego sprawcę, uznana byłaby za osobę przybraną mu do pomocy, gdyby tylko policjant stwierdził, że pomagała mu ona samą swoją obecnością.

Powyższy pogląd oparty jest na ustaleniu zakresu znaczeniowego określenia „przybrać", który w języku polskim oznacza „przyjąć coś na siebie", a więc *de facto* zaaprobować. Dla przyjęcia pierwszego stanowiska, które wzmożoną ochroną karną otaczałby każdego, kto samorzutnie pomaga funkcjonariuszowi publicznemu, konieczna byłaby zmiana wskazanego terminu.

W tej sytuacji, czy słuszny wydaje się *de lege lata* postulat, aby termin „osobę do pomocy mu przybraną" zastąpić określeniem „osoby, która mu pomaga"? W przypadku takiego unormowania prawnego ochroną karną z art. 223 k.k. objęte byłyby osoby, z których pomocy funkcjonariusz skorzystał. Bez znaczenia byłoby tu dorozumienie czy akceptacja.

W ocenie autorki postulat taki nie jest w pełni uzasadniony. O ile nie budzi wątpliwości, że nie stanowi przedmiotu zamachu osoba, która bez wiedzy funkcjonariusza publicznego, wbrew jego woli pomaga mu w wykonaniu obowiązków, to uznanie każdej innej osoby udzielającej bez chociażby zaakcentowania (gestem, słowem) pomocy byłoby za daleko idące. Wprawdzie Sąd Najwyższy w uchwale z 1972 roku[111], uznając osobę, która samorzutnie pomaga funkcjonariuszowi

---

[110] T. Guzkiewicz, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego*, „Nowe Prawo" 1958, nr 11, s. 114–116; podobnie K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks*…, op. cit., s. 711.

[111] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.01.1971 r., Rw 145/71, OSNKW 5/72, poz. 92.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

publicznemu, za przedmiot zamachu stwierdził, że odmienne stanowisko skutkowałoby gorszą ochroną dla osoby, która zainicjowała ją sama w poczuciu godnej pochwały obywatelskiej postawy niż ta, wobec której się o nią zwrócono. Jednak w przytaczanym orzeczeniu w grę wchodziła fizyczna pomoc funkcjonariuszowi publicznemu, a nie bierna postawa, chociażby ze wsparciem psychicznym.

Podzielając stanowisko I. Andrejewa[112], zdaniem autorki wykładnia taka, chociaż słuszna w intencjach, jest sprzeczna z brzmieniem omawianego przepisu. W przyjętej wykładni przytoczony autor nie uwzględnił jednak sytuacji, co byłoby w przypadku, gdyby osoba błędnie oceniła okoliczności bądź sama, z powodów egoistycznych, wtrąciła się do wykonywania obowiązków służbowych przez funkcjonariusza publicznego, w następstwie czego dokonano na niej czynnej napaści. W związku z tym wobec obowiązującego terminu „przybrać" wskazane byłaby niestosowanie wykładni rozszerzającej to określenie. Ponadto podkreślić należy, że w doktrynie ugruntowany jest pogląd, iż osoba ta musi być przybrana do konkretnej czynności służbowej. Nie będzie więc korzystał ze wzmożonej ochrony karnej np. asystent czy sekretarka funkcjonariusza tylko z powodu, że pomagają mu w pełnieniu obowiązków.

Kończąc rozważania na temat przedmiotu czynności wykonawczej, jakim jest osoba przybrana do pomocy funkcjonariuszowi publicznemu, stwierdzić należy, że zakres znaczeniowy wskazanego pojęcia winien obejmować osobę niebędącą funkcjonariuszem publicznym, którą „on sam sobie do pomocy w spełnianiu konkretnych obowiązków służbowych wybrał lub czyją zaoferowaną zaakcentowaną pomoc przyjął, albo osobę, którą przydzieliły mu właściwe organy władzy, a funkcjonariusz tę pomoc przyjął". Ponadto autorce opracowania, wobec przedstawionych wyżej rozważań, uzasadnione wydaje się wysunięcie *de lege lata* postulatu, aby termin „osobę do pomocy mu przybraną" zastąpić określeniem „osoby, która mu pomaga". Niewątpliwie położyłoby to kres wykładni rozszerzającej, jak i pomogłoby na gruncie praktycznym.

B. Znamiona określające czynność sprawczą

Znamiona określające czynność sprawczą stanowią najistotniejszy element struktury przestępstwa czynnej napaści. To one określają sposób działania sprawcy, którym jest m.in. używanie broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego[113]. Stanowią go również znamiona modalne.

---

112 Odmiennie I. Andrejew, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 217.

113 K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, op. cit., s. 224.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

W porównaniu z poprzednimi regulacjami kodeksowymi elementy czynności sprawczej zostały określone w sposób kazuistyczny. Wydaje się, że wolą ustawodawcy było stworzenie takiej regulacji prawnej, która możliwie wyraźnie zarysowywałaby granice ochrony karnej jak również zakres kryminalizacji. Skutkiem tego powstała odmienna regulacja prawna, która zawiera liczne znamiona określające czynność sprawczą. Zostaną one poddane analizie w dalszej części rozprawy.

a) Dopuszczenie się czynnej napaści

Znamię czynnościowe „dopuszczenie się czynnej napaści" od 1932 roku poddawane było wielokrotnej wykładni judykatury i doktryny[114]. Pozostaje ono bowiem pojęciem ocennym, którego treści nie wyjaśniono w przepisach obowiązującego Kodeksu karnego, pozostawiając jego interpretację doktrynie i orzecznictwu[115].

Literalna budowa terminu skłania do wniosku, że na pojęcie to składają się dwa elementy, które razem określają przestępcze zachowanie sprawcy[116]. Jeden z nich opisuje rodzaj czynności, którą sprawca powinien zrealizować dla bytu przestępstwa, ustalając, że czynność ta musi polegać na „dopuszczeniu się napaści". Drugi – zakreśla granice napaści, gdyż formułuje tezę, że napaść, jeżeli ma mieć charakter przestępny, musi być „czynna"[117].

Przez słowo „czynna" *Słownik języka polskiego* rozumie działanie „aktywne, energiczne, żywe, gorliwe"[118], natomiast termin „napaść" oznacza nie tylko „zaczepne, niespodziewane bądź podstępne wystąpienie przeciwko osobie lub rzeczy, ale także jakiekolwiek zaatakowanie tych dóbr lub chociażby gwałtowne, słowne wystąpienie przeciwko nim, zazwyczaj niczym nieuzasadnione, niekonieczne, polegające na bezpośrednim zetknięciu się z przedmiotem napaści"[119]. Dosłownie można więc uznać, że „czynna napaść" to aktywne, energiczne wystąpienie, którego sprawca „dopuszcza się", tj. dokonuje przeciwko osobie.

Ponieważ napaść w znaczeniu potocznym może przejawiać się zarówno w postaci słownej jak i fizycznej, występująca na pozór nielogiczność w układzie słów „czynna napaść" ma swój normatywny cel. Zamiarem ustawodawcy bowiem było ograniczenie odpowiedzialności z tego tytułu tylko do napaści przy użyciu

---

114 O. Górniok, *Przestępstwa*…, op. cit., s. 38.

115 A. Marek, *Prawo karne: zagadnienia*…, op. cit., s. 634.

116 O. Górniok, *Kodeks karny: komentarz*…, op. cit., s. 678.

117 B. Ratajczak, *Pojęcie czynnej napaści w polskim prawie karnym*, „Nowe Prawo" 1969, nr 4, s. 561.

118 *Słownik języka polskiego*, t. 1, A–Ć, red. nacz. Witold Doroszewski, Wiedza Powszechna, Warszawa 1958, s. 184.

119 *Słownik języka polskiego PWN*, t. 2, L–P, red. nauk. Mieczysław Szymczak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 260; J. Wojciechowski, *Kodeks karny: komentarz, orzecznictwo*, Wydawnictwo Librata, Warszawa 1998, s. 394.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

siły fizycznej. Dlatego impulsem do wprowadzenia tego terminu była zasada, że napaść musi być czynna, tzn. że musi polegać na wykonywaniu pewnych czynności. Potwierdza to słowo „dopuszczenie się", a więc dokonanie.

Za słusznością takiego uzasadnienia przemawiają nie tylko wyniki wykładni gramatycznej, ale i poglądy doktryny oraz orzecznictwa. W ogólnym ujęciu wynika z nich, że „dopuszczenie się czynnej napaści" to „krzywda fizyczna, naruszenie nietykalności cielesnej określonej osoby, której zadaje się ból fizyczny w związku z jej czynnościami urzędowymi, podczas nich albo w innym czasie"[120].

Wobec braku bliższego sprecyzowania pojęcia czynnej napaści w obowiązującym Kodeksie karnym należy przyjąć, że nadal będą zachowywały aktualność wnioski doktryny i orzecznictwa Sądu Najwyższego wyrosłe na tle wykładni art. 133 § 1 k.k. z 1932 roku, jak i art. 233 k.k. i art. 234 § 1–2 k.k. z roku 1969. Wydaje się to naturalne, skoro konstrukcja czynnej napaści pozostaje niewątpliwie w ciągle żywym związku w wymienionymi przestępstwami, a kwestia wykładni omawianego znamienia nie napotykała w nich na istotne rozbieżności. Wszystkie z nich nawiązują zazwyczaj do potocznego znaczenia wyrażenia „dopuszczenie się czynnej napaści", określając ją jako np. „działanie podjęte w celu pobicia, a więc wyrządzenie dolegliwości przez uderzenie ciała"[121] lub jako „każde działanie podjęte w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej, chociażby ten cel nie został osiągnięty"[122] bądź też „targnięcie się na pełniącego obowiązki służbowe funkcjonariusza publicznego".

W obowiązującym stanie prawnym w doktrynie przyjęto szeroką wykładnię tego pojęcia, według której czynną napaścią jest „każde działanie zmierzające do wyrządzenia krzywdy fizycznej funkcjonariuszowi, nawet gdy ten cel nie został osiągnięty". Oznacza to uznanie za dokonanie działania zmierzającego bezpośrednio do wyrządzenia krzywdy fizycznej, które nawet nie spowodowało naruszenia nietykalności cielesnej, np. chybione rzucenie w stronę funkcjonariusza niebezpiecznym przedmiotem[123]. Wskazane stanowisko może rodzić w literaturze zarzuty odnośnie zbyt szerokiej interpretacji tego znamienia, co jednak, w ocenie autorki, pozostaje w sprzeczności z dążeniem do wzmożonej ochrony funkcjonariuszy publicznych. Podjęta w literaturze próba zawężenia, zdaniem niektórych, tej zbyt szerokiej interpretacji, a polegająca na postulacie uznania za dokonanie czynnej napaści tylko takiego działania, które „efektywnie" poprzedza naruszenie dobra,

---

120 Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt wstępny części szczególnej, t. 5, z. 4, Wydawnictwo Urzędowe Komisji Kodyfikacyjnej, Warszawa 1930, s. 51.

121 J. Makarewicz, Kodeks karny…, op. cit., s. 233.

122 *Mała encyklopedia prawa*, red. nacz. Zygmunt Rybicki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980, s. 81; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.03.1995 r., III KRN 222/94, „Prokuratura i Prawo" 1995, nr 9, poz. 7, wkładka.

123 A. Marek (red.), *Prawo karne: zagadnienia*…, op. cit., s. 634.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

musi być uznane za nieudane[124]. Brak jest bowiem uchwytnej granicy pomiędzy działaniem zmierzającym „bezpośrednio" do dokonania a „początkiem" dokonania, gdyż w obu przypadkach nie następuje efektywne naruszenie dobra. Przyjąć więc trzeba, że jedynym sposobem ograniczenia tej szerokiej konstrukcji jest wprowadzone w art. 222 § 1 k.k. kryterium naruszenia nietykalności cielesnej. Rozwiązanie takie odpowiadało najbardziej subiektywizmowi k.k. z 1932 roku i było zgodne z podstawowymi zasadami k.k. z roku 1969[125]. W ocenie autorki opracowania jest aktualne również w obecnym stanie prawnym.

Praktykowi oceniającemu działanie sprawcy jest z reguły dostępna tylko wykonywana przez sprawcę czynność zewnętrzna. Znany jest mu sposób, w jaki sprawca realizuje swój zamiar. Sposób działania często określa jednoznacznie zamiar działającego, np. w przypadku, gdy sprawca używa noża czy broni palnej. Nie są jednak odosobnione takie działania, które budzą w zamiarze sprawcy szereg wątpliwości. Mogą sprowadzać się one do wielu czynników, np. postawy funkcjonariusza publicznego. Decydować tu też może budowa fizyczna sprawcy czy jego osobowość. Jak więc odróżnić, czy działanie sprawcy miało na celu dokonanie czynnej napaści, czy tylko naruszenia nietykalności cielesnej? Zatem czy sprawca chciał tylko naruszyć nietykalność cielesną, czy może w „zmierzaniu" do tego naruszenia chciał doprowadzić do poważniejszych skutków i niebezpieczeństwa dla zdrowia albo nawet życia[126]. Trudności w odróżnianiu czynnej napaści od naruszenia nietykalności cielesnej pomnaża fakt, że oba te działania są formami zachowań agresywnych. Dla takich zaś jest charakterystyczny ogólny „zamiar zaszkodzenia osobie"[127]. Dlatego formalny charakter przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego wymaga przede wszystkim ustalenia zamiaru sprawcy[128]. W praktyce, w różnych fazach działania przestępnego może dochodzić do swoistego „konfliktu" dopuszczania się czynnej napaści z różnymi innymi przestępstwami, w tym z naruszeniem nietykalności cielesnej[129]. Dla przykładu można tu wskazać sytuację, gdy np. dwóch sprawców, przy użyciu przemocy polegającej na uderzaniu rękami funkcjonariuszy policji, chce osiągnąć określony cel. Czy jest nim sama

---

124 E. Pływaczewski, *Zagadnienie usiłowania na tle czynnej napaści na funkcjonariusza*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1981, nr 1, s. 88.

125 Wskazany pogląd reprezentowany był już przed twórców Kodeksu karnego z 1932 roku, którzy uznawali, że „czynna napaść jest niejako uzupełnieniem przepisów o naruszeniu nietykalności i znieważeniu urzędnika". Ten kierunek interpretacyjny podziela A. Marek (A. Marek, *Prawo karne: zagadnienia*…, op. cit., s. 635).

126 B. Ratajczak, *Pojęcie*…, op. cit., s. 562.

127 M. Bereżnicki, *Sprawcy przestępstw z art. 132 i 133 k.k.*, „Służba MO" 1967, nr 3, s. 405; W. Kubala, *Pobudka w prawie karnym*, „Nowe Prawo" 1976, nr 1, s. 21–25; E. Pływaczewski, *Motywy działania sprawców czynnych napaści (art. 234 k.k.)*, „Służba MO" 1980, nr 6, s. 708–725.

128 O. Górniok, *Ochrona prawna*…, op. cit., s. 689–690.

129 W. Kubala, *Czyny z pogranicza czynnej napaści oraz czynnego oporu*, „Palestra" 1979, nr 3, s. 39–50.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

napaść, czy naruszenie nietykalności cielesnej? Wskazane sytuacje rodzą przypadki graniczne, które warunkują zbadanie zamysłu sprawcy. Jego analiza prowadzi do wniosku, że w większości przypadków w zasadzie nie budzi wątpliwości tylko to, że sprawca zamierza naruszyć integralność ciała osoby atakowanej. Natomiast treść i znaczenie, jakie sprawca przypisuje temu działaniu, trudno ustalić. Dlatego konieczne jest poza ustaleniem kryterium działania sprawcy zbadanie jego granic przedmiotowych, a mianowicie – zamierzonych przez sprawcę skutków działania. Wobec tego czy jest działaniem charakteryzującym się większym nasileniem (intensywnością) działania, większym niż przy naruszeniu nietykalności cielesnej[130]. Zatem dopuszczenie się czynnej napaści musi mieć w sobie pewien większy stopnień gwałtowności, tj. być „gwałtownym działaniem przeciwko ciału atakowanego"[131] połączonym z działaniem „zmierzającym do naruszenia nietykalności cielesnej w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej"[132]. Pamiętać przy tym należy, że działanie sprawcy, w którym będzie brak owej cechy „gwałtowności", stanowi dalej czynną napaść, o ile tylko celem sprawcy będzie wyrządzenie krzywdy fizycznej funkcjonariuszowi publicznemu. W dalszej części uściśleniu powinno być poddane owo kryterium „naruszenia nietykalności cielesnej w celu wyrządzenia krzywdy fizycznej", bowiem ma ono szeroki zakres znaczeniowy. W związku z tym może należy z niego wykluczyć takie zachowanie, jak np.: odepchnięcie, oplucie, szarpanie za umundurowanie (ubranie), targanie za włosy, podstawianie nogi czy wylanie na niego wody. Dla uzyskania zatem możliwie surowego kryterium, w ocenie autorki opracowania, wskazane jest pozostawienie w zakresie pojęcia „czynna napaść", a co za tym idzie w zasięgu tego znamienia tylko takich działań, w których zamiar sprawcy jest ewidentnie jasny, tj. wynika z jego czynności i zmierza do wyrządzenia krzywdy fizycznej. W praktyce pozwoli to na wyeliminowanie przypadków granicznych, co do których istnieje wątpliwość działania sprawczego[133].

Reasumując. Podzielając poglądy doktryny, przyjąć należy, że pomiędzy zakresami znamienia „dopuszczenie się czynnej napaści" a terminem „naruszenie nietykalności cielesnej" zachodzi stosunek krzyżowania, bowiem pierwszy termin jest pojęciem szerszym[134] obejmującym nie tylko naruszenie nietykalności cielesnej, ale i działania będące usiłowaniem tego naruszenia, np. rzut niebezpiecznym przedmiotem w kierunku funkcjonariusza publicznego[135].

---

130 O. Górniok, *Kodeks karny: komentarz*..., op. cit., s. 679.

131 I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny*..., op. cit., s. 741.

132 I. Andrejew, *Kodeks karny*..., op. cit., s. 217.

133 O. Górniok, *Przestępstwa*..., op. cit., s. 52–56.

134 R. Góral, *Kodeks karny: praktyczny komentarz z przepisami wprowadzającymi oraz indeksem rzeczowym*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2002, s. 353.

135 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25.01.2001 r., II Aka 574/00, OSA 2002, z. 7, poz. 53.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ponadto przytoczona argumentacja prowadzi do wniosku, że czynność sprawcza polegająca na „dopuszczeniu się czynnej napaści" wymaga w praktyce dbałości w ustalaniu jej granic, bowiem obecnie obowiązująca szeroka wykładnia tego czynu może rodzić w praktyce obawę o zbyt szeroką interpretację tego znamienia. O wadze niniejszych działań może świadczyć fakt, że jest to jedyne znamię, co do którego doktryna i judykatura przez zgoła 60 lat była w swoich stanowiskach raczej zgodna. Dlatego w ocenie autorki dysertacji podkreślić należy niewątpliwy geniusz techniki legislacyjnej ustawodawcy z 1932 roku, który tak sformułował omawiane znamię, że do chwili obecnej zachowało ono swoje znaczenie prawne. Ciągle aktualna i niezbita jest wykładnia J. Makarewicza stwierdzająca, że to „działanie podjęte w celu pobicia, a więc wyrządzenia dolegliwości przez uderzenie ciała, chociażby cel ten nie został osiągnięty", potwierdza wyrażony pogląd. Dlatego troska o właściwą wykładnię tego znamienia w praktyce jest sprawą bezsporną. Niewątpliwie przyczyni się ona do wzmożenia ochrony karnej funkcjonariuszy publicznych jak również odparcia głosów krytyki podważających zasadność jej istnienia.

Po ustaleniu, że działaniem sprawcy jest chęć wyrządzenia krzywdy fizycznej funkcjonariuszowi publicznemu, należy ustalić, czy sprawca dopuścił się jej, a więc czy dokonał w co najmniej jednej z dwóch przewidzianych przez kodeks karny postaciach. Sprawca musi działać wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami lub też używać broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego.

b) Działanie wspólnie i w porozumieniu z inną osobą

Znamię „wspólnie i w porozumieniu" należy interpretować podobnie jak w przypadku postaci zjawiskowej współsprawstwa, o której mowa w art. 18 § 1 k.k.[136]. Według niego elementami współsprawstwa są wykonanie wspólnie i w porozumieniu z inną osobą. Sprawcy muszą działać zarówno wspólnie jak i w porozumieniu, tak więc oba te elementy muszą być spełnione łącznie. Porozumienie między sprawcami musi być zawarte wyraźnie lub co najmniej w sposób dorozumiany, np. poprzez gesty. Sprawcy muszą świadomie dążyć do tego samego celu, realizować go wspólnymi siłami i na podstawie wspólnego porozumienia[137].

Użyty w dyspozycji art. 223 § 1 k.k. zwrot „z inną osobą" wymaga, aby współsprawców było co najmniej dwóch. Przesądza o tym niewątpliwie określenie

---

[136] W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne: część ogólna*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2010, s. 1158.

[137] R.A. Stefański, *Prawo karne materialne: część szczegółowa*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009, s. 321.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

„z osobą". Każda z tych osób musi pełnić role sprawcze, tj. realizować znamiona współsprawstwa, tworząc tzw. współsprawstwo konieczne[138].

Wspólnie i w porozumieniu z inną osobą jest więc znamieniem kwalifikującym, koniecznym dla wyczerpania znamion przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Nie jest to więc „zwykłe" współsprawstwo, które dopuszcza niesprawcze postacie współdziałania, tj. podżeganie, pomocnictwo, sprawstwo kierownicze, a znamię określające czynność wykonawczą. Mając na względzie fakt, że do istoty przestępstwa należy, jak wskazuje się w doktrynie, „możliwość poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej", która uzasadnia przyjęcie właśnie takiego stanowiska, należy pogląd o odmiennym stanowisku odrzucić[139].

Ponadto dla wymagania dwuosobowego składu, a więc wystąpienia omawianego znamienia, nie wystarczy, jeśli jedna z tych osób była podżegaczem czy pomocnikiem[140]. O ile udział wszystkich dwóch współsprawców w dokonaniu czynnej napaści jest konieczny, o tyle forma porozumienia pomiędzy nimi nie ma tutaj znaczenia. Relacja czasowa porozumienia i rozpoczęcia wykonywania czynu jest również dla rozpoznania współsprawców obojętna. Współsprawcy mogą się porozumieć przed podejmowaniem czynności wchodzących w skład mechanizmu wykonawczego danego przestępstwa, jak i w toku realizowania czynności stanowiących dopuszczanie się czynnej napaści. Jednakże kto dopuszcza się czynnej napaści wspólnie z jedną osobą i w momencie włączenia się kolejnych osób do akcji wycofał się z udziału w niej, nie wypełnia wskazanego znamienia[141].

Wskazane znamię otrzymało omawiany kształt w drodze zmiany legislacyjnej[142], która zmieniła jego brzmienie. Polegało ono na zmniejszeniu liczby osób wymaganych dla kwalifikowanego współsprawstwa z trzech na dwie osoby. W ocenie autorki opracowania, w praktyce rozszerzyło to zakres penalizacji zachowań dotyczących zamachów na funkcjonariuszy publicznych. Taka też była wola ustawodawcy, który w uzasadnieniu do projektu proponowanych zmian stwierdza, że „przewaga wynikająca ze wspólnego oddziaływania na napadniętego funkcjonariusza już przez dwóch sprawców, na tyle podwyższa stopień zagrożenia dla osoby napadniętej, w tym niebezpieczeństwo doznania istotnych obrażeń w rezultacie dokonania na jej

---

138 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna: komentarz*, t. 2, *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, aut. A. Barczak-Oplustil [i in.], Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Kraków 2008, s. 913.

139 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna*…, op. cit., s. 718.

140 R. Góral, O. Górniok, *Przestępstwa przeciwko*…, op. cit., s. 35.

141 Ibidem, s. 36.

142 Art. 223 k.k. zmienił brzmienie na mocy ustawy z dnia 26.11.2010 r. (Dz.U. nr 240, poz. 1602), która weszła w życie w dniu 22.03.2011 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

szkodę czynnej napaści, że uzasadnia dokonanie projektowanej zmiany znamion przestępstwa czynnej napaści w stosunku do obowiązującego stanu prawnego”[143].

c) Użycie przez sprawcę broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego

Kolejnymi występującymi alternatywnie ze współsprawstwem elementami kształtującymi ten typ przestępstwa są znamiona nierozerwalnie związane z przedmiotami, jakich używa sprawca, dopuszczając się czynnej napaści. Są nimi: broń palna, nóż lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot albo środek obezwładniający. Zakres znaczenia tych pojęć zostanie omówiony w tej części dysertacji.

Pierwszej analizie zostanie poddany zakres znaczeniowy terminu „broń palna”. W zrozumieniu potocznym jest to narzędzie walki służące do obrony lub ataku. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, podobnie jak i inne przestępstwa zawarte w obowiązującym Kodeksie karnym, wyróżnia nie każdy rodzaj broni, a tylko jeden jej rodzaj, a mianowicie broń palną.

Kodeks karny z 1997 roku nie zawiera definicji legalnej broni palnej. Znamię broń palna należy do języka technicznego i w prawie karnym zachowuje znaczenie nadane jej w ustawie z dnia 21 maja 1999 roku o broni i amunicji[144].

Aby uzyskać odpowiedź na pytanie, czym jest broń palna, należy dokonać analizy art. 4 ust. 1 i art. 7 wskazanej ustawy, bo ich wzajemna korelacja tworzy definicję tego pojęcia. Bronią palną jest każdy przedmiot, urządzenie spełniające wymagania określone w art. 4 i 7 ust. 1–3 ustawy o broni i amunicji.

Zgodnie z art. 7 bronią palną jest „każda przenośna broń lufowa, która miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego”. Natomiast art. 4 ust. 1 stwierdza, że o ile w ustawie jest mowa o broni, należy przez nią rozumieć: broń palną, w tym broń bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową i sygnałową[145].

Zdaniem Sądu Najwyższego relacja między normą zawartą w art. 4 ust. 1 pkt. 1 a normą zawartą w art. 7 ustawy o broni i amunicji jest całkiem jasna.

---

143 Uzasadnienie projektu zmian czynu określonego w art. 223 k.k. pochodzi z oficjalnej strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, za: http://www.ms.gov.pl, dostęp: 02.09.2010 r.

144 Ustawa z dnia 21.05.1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. 2004 nr 52, poz. 525 ze zm.). Istotne zmiany z punktu widzenia znamion omawianego czynu zostały wprowadzone w niniejszym akcie prawnym Ustawą z dnia 5.01.2011 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Dz.U. 2001 nr 38, poz. 195).

145 Dla definiowania broni, zgodnie z komentowanym przepisem, nie ma znaczenia kaliber broni, natomiast ma on znaczenie przy rozstrzyganiu kwestii, czy wymagane jest pozwolenie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Otóż, ustawa ta w art. 4 ust. 1 pkt. 1 zawiera niepełną definicję zakresową broni palnej, zaliczając do broni palnej między innymi broń gazową. Jest to definicja niepełna, ponieważ nie wymienia wszystkich elementów zbioru urządzeń określanych jako broń palna, zaliczając do niej jedynie przykładowo (o czym świadczy zwrot „w tym") broń gazową. Inaczej mówiąc, do broni palnej zaliczyć będzie można także inne jeszcze urządzenia niż tylko broń bojowa, myśliwska, sygnałowa i alarmowa. Mogą to być nietypowe urządzenia, które pojawią się, co oczywiste, wraz z coraz szybszym rozwojem technicznym typów i rodzajów broni, a które, nie będąc bronią bojową, myśliwską, sportową, gazową, alarmową i sygnałową, będą wypełniały kryteria ustalone w definicji treściowej zawartej w art. 7 wskazanej ustawy[146].

Jest więc jasne, że art. 7 tej ustawy zawiera definicję treściową broni palnej, wskazując na te wszystkie elementy zbioru urządzeń określanych jako broń palna, a nie tylko te, które zostały przykładowo wymienione w definicji przyjętej w art. 4 ust. 1 pkt. 1. Inaczej mówiąc, bronią palną są te wszystkie urządzenia, które do niej zostały zaliczone w art. 4 ust. 1 pkt. 1, oraz te nienazwane, które mogą pojawić się w przyszłości. Interpretując zatem art. 4 ust. 1 pkt. 1 i art. 7 omawianej ustawy, dla ustalenia, czy jakiś przedmiot należy zaliczyć do broni palnej, trzeba sprawdzić, czy jest on objęty niepełną definicją zakresową (jeżeli tak, to bez wątpienia jest on bronią palną), jeżeli nie, to trzeba posłużyć się definicją treściową zawartą w art. 7 ustawy i ustalić, czy odpowiada on wskazanym tam kryteriom.

W ocenie autorki rozprawy, w razie wątpliwości czy dane urządzenie jest bronią palną, oceny dokonują biegli, a ostatecznie decyduje sąd. W praktyce, w początkowym stadium postępowania, rzadko istnieje pewność, że dane urządzenie jest bez wątpienia bronią palną. W związku z ciągłym rozwojem technicznym typów i rodzajów broni, jej wyglądem, w tym dokonywanymi w niej przeróbkami bardzo trudno nawet dla doświadczonego policjanta stwierdzić, czy dany przedmiot jest bronią palną. Dlatego dopiero po uzyskaniu opinii biegłych możliwe jest zakwalifikowanie użycia przez sprawcę urządzenia jako broni palnej, wcześniej działanie sprawcy powinno być uznane za użycie niebezpiecznego przedmiotu.

Opinia biegłych w szczególności będzie kluczowa w przypadku, gdy sprawca użyje broni palnej jako przenośnej broni lufowej „mogącej być przystosowaną do miotania", a więc o cechach przedmiotu wymienionego w art. 7 ust. 1a omawianej ustawy. W myśl tego przepisu bronią palną jest przedmiot, który ze względu na swoją budowę lub materiał, z którego jest wykonany, może być łatwo przerobiony w celu miotania jednego lub większej liczny pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego. W praktyce stwierdzenie, że dany przedmiot posiada wszystkie te cechy, może okazać się zadaniem trudnym.

---

146 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22.01.2003 r., I KZP 40/02, OSNKW 2003, nr 1/2, poz. 11.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

W szczególności dotyczy to cechy wysoce ocennej, tj. „łatwo". Analiza wskazanych przepisów, w ocenie autorki rozprawy, skłania do wniosku, że intencją ustawodawcy było objęcie definicją broni palnej wszelkich rodzajów broni podlegającym przeróbkom.

Kluczową instytucją rozstrzygającą zagadnienia, czy dane urządzenie jest bronią, jest Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji (CLK KGP) oraz laboratoria w komendach wojewódzkich policji. W myśl § 13 ust. 1 zarządzenia nr 372 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 kwietnia 2008 roku w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji[147] zadaniem CLK KGP jest tworzenie warunków techniczno-kryminalistycznego zabezpieczenia procesu zapobiegania i zwalczania przestępczości, rozwoju techniki kryminalistycznej oraz wykonywanie prac eksperckich w dziedzinie kryminalistyki, w tym m.in. wykonywanie ekspertyz kryminalistycznych o szczególnie wysokim stopniu skomplikowania czy zatwierdzanie specyfikacji technicznych i potwierdzanie pozbawienia broni palnej cech użytkowych. W Centralnym Laboratorium Kryminalistycznym działa Wydział Mechanoskopii i Balistyki, m.in. z Zespołem Badań Broni i Balistyki. W laboratorium tym wykonuje się badania broni palnej.

Bronią palną jest bez wątpienia broń bojowa, myśliwska, alarmowa oraz sygnałowa. W związku ze zmienionymi zapisami omawianej ustawy, zakres i terminy wymienionych rodzajów broni nie nastręczają poważnych trudności. Wcześniejsze wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie wzbudzały poglądy odmawiające uznania broni gazowej za broń palną[148]. Obecnie straciły one na aktualności.

Następnym znamieniem określającym czynność sprawczą przy dopuszczeniu się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną, jest nóż. W prawie karnym niewątpliwie zachowuje on swoje znaczenie zaczerpnięte z języka potocznego. Jest więc nim wszelkiego rodzaju narzędzie składające się z metalowego ostrza, z reguły osadzonego na trzonku. Niewątpliwie zakres tego pojęcia obejmuje noże wykonane fabrycznie, np. noże, kuchenne, chirurgiczne, ogrodnicze itd., ale również wykonane doraźnie, samodzielnie.

Jak wynika z dyspozycji przepisu art. 223 § 1 k.k., zarówno broni palnej i noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu[149] albo środka obezwładniającego, sprawca musi użyć.

---

147 Dz.U. KGP nr 8, poz. 47 ze zm.

148 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29.01.2004 r., I KZP 39/03, OSNKW 2004, nr 2, poz. 13.

149 W Kodeksie karnym z 1969 roku, przy działaniu określającym czynność sprawczą w wielu przestępstwach funkcjonowało określenie „niebezpieczne narzędzie". Obecnie zastąpił go termin „niebezpieczny przedmiot". W ocenie autorki opracowania oba te określenia są jednoznaczne, a utrwalone w judykaturze i doktrynie zasady dotyczące interpretacji tych pojęć są adekwatne, zob.: Z. Trzciński, *Niebezpieczne narzędzie w świetle badań empirycznych*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1980, s. 66.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Przystępując do analizy poszczególnych części wspomnianego elementu, na wstępie należy poświęcić większą uwagę znamieniu czasownikowemu określającemu działanie sprawcy, tj. terminowi „użycie".

Słownik języka polskiego określa pojęcie „użycie" jako rzeczownik od użyć, tj. „posłużyć się, posiłkować się czymś, stosować jako środek, narzędzie". Jak widać termin „użycie" używany jest zamiennie. Zatem z semantycznego punktu widzenia słowa te stanowią synonimy. Z prawnego, posiadają inne zakresy znaczeniowe. Dlatego też różnice pomiędzy znaczeniem określeń „użycie" i „posłużenie" było od lat jasno podkreślane przez wykładnię i doktrynę.

W judykaturze przyjmuje się, że zakres terminu „używać", jaki ustawodawca zastosował przy przestępstwie czynnej napaści, jest węższy od pojęcia „posługiwać się", które występuje np. przy przestępstwie rozboju kwalifikowanego.

Zgodnie z ugruntowaną wykładnią „użycie" oznacza zastosowanie przedmiotu zgodnie z jego przeznaczeniem, z wykorzystaniem jego specyficznych właściwości. Zdaniem O. Górniok użycie przy dokonywaniu czynnej napaści musi polegać na takim korzystaniu z danego przedmiotu, przy którym jego niebezpieczne właściwości zagrażają ofierze[150]. J. Śliwowski[151] przyjmuje, że „użycie" to nie tylko demonstrowanie posiadanego przedmiotu, ale uczynienie z tego przedmiotu bezpośredniego użytku. Zatem użycie to zadanie ciosu, oddanie strzału lub usiłowanie oddania strzału. Nie jest nim manipulowanie niebezpiecznym narzędziem stanowiące groźbę jego użycia[152], w tym także okazanie przez sprawcę takiego narzędzia osobie pokrzywdzonej w celu wzbudzenia w niej obawy jego użycia, przełamania oporu i wywołania w psychice uczucia bezbronności przez paraliż woli[153].

Zatem „użycie" wyraża w głównej mierze formę oddziaływania na sferę fizyczną człowieka. Zgodnie z ugruntowaną już wykładnią tego znamienia „używanie" oznacza zastosowanie broni (noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego) zgodnie z jego przeznaczeniem, z wykorzystaniem jego specyficznych właściwości. W praktyce nie będzie więc użyciem demonstrowanie[154] czy celowanie z broni palnej do funkcjonariusza publicznego[155].

---

150 O. Górniok, *Przestępstwa*..., op. cit., s. 38.

151 J. Śliwowski, *Prawo karne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1975, s. 384.

152 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.04.1971 r., IV KR 22/71, NP 1972, nr 4, s. 671; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.09.1975 r., VI KRN 33/75, OSNKW 1976, nr 1, poz. 3.

153 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.09.1971 r., IV KR 186/71, OSNPG 1972, nr 1, poz. 12; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.04.1984 r., II KR 73/84, OSNKW 1984, nr 9/10, poz. 91.

154 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28.06.2001 r., II Aka 249/01, „Prokuratura i Prawo" 2002, nr 5, poz. 14.

155 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27.06.2002 r., II Aka 498/01, „Prokuratura i Prawo" 2003, nr 5, poz. 20.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Na tle konstrukcji przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego z art. 223 § 1–2 k.k. nie ma znaczenia dla kwalifikacji prawnej fakt, czy broni palnej, noża lub niebezpiecznych przedmiotów używają wszyscy współsprawcy czy tylko jeden z nich, bowiem współsprawstwo i używanie tych przedmiotów są równorzędnymi, niezależnymi od siebie odmianami zachowań sprawczych.

Sprawca, aby użyć niebezpiecznego przedmiotu czy broni, musi rzecz jasna nimi władać[156], jak również musi on być widoczny dla ofiary[157]. Uzewnętrznienie wskazanych w art. 223 § 1–2 k.k. przedmiotów nie musi nastąpić od początku i przez cały czas przestępstwa, musi się jednak mieścić w ramach jednej akcji przestępczej. Sprawca może to uczynić na każdym etapie czynu[158].

Zdaniem niektórych przedstawicieli doktryny broń palna, nóż lub inny podobnie niebezpieczny przedmiot albo środek obezwładniający musi być nie tylko uzewnętrzniony, ale i dostrzeżony przez pokrzywdzonego funkcjonariusza publicznego[159]. W ocenie autorki podzielającej odmienny pogląd[160] wydaje się, że wymóg ten nie jest do końca uzasadniony. Gdyby go przenieść na grunt praktyczny, mógłby doprowadzić do paradoksalnej sytuacji, gdzie wszelkie ataki na funkcjonariuszy publicznych dokonane np. w porze nocnej, gdy ofiara nie widziała u sprawcy noża czy środka obezwładniającego, wyłączałyby jego odpowiedzialność karną.

Natomiast użycie broni palnej na gruncie art. 223 § 1–2 k.k. będzie polegało co najmniej na usiłowaniu oddania strzału, tj. gdy sprawca próbował z niej oddać strzał, który jednak nie padł. Musi tu mieć miejsce coś więcej niż „mierzenie z broni palnej", a mianowicie składanie się do oddania strzału i naciskanie na spust, bez oddania strzału. W takim przypadku, zakładając, że wymaganym dla odpowiedzialności karnej z art. 223 § 1–2 k.k. zamiarem sprawcy jest co najmniej wyrządzenie krzywdy fizycznej funkcjonariuszowi publicznemu, możliwości są dwie – broń musiała być nienabita albo uszkodzona.

Za broń palną nie uznaje się niesprawnego pistoletu[161]. Cech wymaganych dla broni palnej nie mają także straszaki i inne zbliżone do nich przedmioty[162].

---

156 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.02.1986 r., II KR 16/86, OSPIKA 1986, nr 11/12, poz. 239.

157 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.09.1989 r., III KR 163/89, OSNPG 1990, nr 4, poz. 22.

158 Wskazana wykładnia dotyczyła czynności sprawczej w rozboju kwalifikowanym, jednak można ją przenieść na grunt przestępstwa czynnej napaści, zob.: K. Daszkiewicz, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12.11.1973 r., I KR 209/73*, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 144.

159 S. Majewski, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17.10.1967 r., III KR 105/67*, „Państwo i Prawo" 1969, nr 1, s. 224; W. Radecki, K. Urbanek, *Uwagi o rozboju kwalifikowanym*, „Palestra" 1974, nr 2, s. 49.

160 Zob.: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.09.1975 r., V KR 157/75, System Informacji Prawnej Lex 31369; A. Lisowski, *Niebezpieczne narzędzie w prawie karnym*, „Przegląd Sądowy" 1993, nr 10, s. 30.

161 Zob.: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.02.1962 r., IV K 986/61, OSNPG 1962, nr 1–7, poz. 72; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.12.1981 r., I KR 288/81, OSNPG 1982, nr 8/9, poz. 115.

162 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30.12.1963 r., II K 274/63; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08.10.1976 r., IV KR 196/76, OSNKW 1976, nr 2, poz. 147.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Sytuacja, gdy broń palna była sprawna, ale nienabita, rodzi problem natury interpretacyjnej. W odniesieniu do przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w doktrynie panuje pogląd, że nie jest użyciem broni palnej, w znaczeniu art. 223 § 1–2 k.k., posłużenie się nienabitym pistoletem[163]. Broń niesprawna lub nienabita może jednak, według części poglądów doktryny, spełniać przesłanki wymagane dla przyjęcia „innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu"[164].

Zgodnie z art. 5 ust. 1–3 ustawy o broni i amunicji, gotowe[165] lub obrobione[166] istotne części broni palnej uważa się za broń. Ustawodawca jednak, również w przytaczanej ustawie, nie zdefiniował pojęć gotowych lub obrobionych istotnych części broni, dokonał tylko niejako ich enumeratywnego wyliczenia[167]. Taki zapis ustawy wzbudza w doktrynie poważne wątpliwości, jednak część autorów za broń palną uznaje także gotowe lub obrobione istotne części broni palnej – a więc części wymienione w ust. 2 (art. 5)[168].

Jak więc z punktu widzenia penalizacji przestępstwa czynnej napaści będzie wyglądało ich użycie? Przecież sprawca trzymający w ręku np. szkielet broni czy zamek, nie jest w stanie oddać strzału. Zatem musi użyć istotnej części broni, np. poprzez uderzenie nim w funkcjonariusza publicznego. Czy będzie to więc użycie broni palnej, czy może niebezpiecznego przedmiotu? Chociaż w praktyce sytuacja taka może wydać się mało prawdopodobna, w przypadku zaistnienia może powodować poważne problemy interpretacyjne.

Użycie noża wydaje się polegać na wykonywaniu wobec pokrzywdzonego ruchów świadczących o wykorzystaniu jego właściwości tnących, tj. zamachach nożem celem jego uderzenia w jakąkolwiek część ciała. Zdaniem autorki, posiłkując się wykładnią zastosowaną w przypadku broni palnej, dla wyczerpania znamion nie jest konieczne wystąpienie skutku w postaci obrażeń ciała spowodowanych użyciem noża.

---

163 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna* …, op. cit., s. 719.

164 Taki pogląd zaprezentował A. Lisowski, *Niebezpieczne narzędzie*…, op. cit., s. 43, powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4.03.1975 r., III KR 235/47, niepublikowane.

165 Część gotowa broni palnej jest wykonana zgodnie z wymaganiami dokumentacji technicznej lub myśli, a która po zmontowaniu z innymi częściami zapewni prawidłowe działanie broni.

166 Część obrobiona jest to pojęcie mało konkretne i trudne do zdefiniowania z powodu liczby rodzajów obróbek. Można przyjąć, że to część jeszcze niegotowa, w trakcie wykonywania, z której ma powstać istotna część broni. Trudno powiedzieć, na którym etapie obróbki można już uznać, że mamy do czynienia z istotną częścią broni. Stworzenie tego pojęcia miało zapewne zapobiec nielegalnemu wytwarzaniu broni i jej części.

167 Art. 5 ust. 2 Ustawy z dnia 21.05.1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. 2004 nr 52, poz. 525 ze zm.) stwierdza, że istotnymi częściami broni palnej są: szkielet broni, baskila, lufa, zamek, komora zamkowa oraz bęben nabojowy. Nie jest istotną częścią broni kolba, magazynek czy spust.

168 K. Gorazdowski, A. Nowak, *Wątpliwości wokół pojęcia broni palnej pozbawionych cech użytkowych*, „Prokuratura i Prawo" 2004, nr 6, poz. 159.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Natomiast działanie sprawcy używającego niebezpiecznego narzędzia dla wyczerpania znamion przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, musi spełnić dodatkowy warunek. Nie wystarczy bowiem samo jego „zwykłe" użycie. Kodeks wymaga, aby stopień zagrożenia dla życia lub zdrowia funkcjonariusza albo osoby do pomocy mu przybranej, w wyniku użycia tego narzędzia, był porównywalny z zagrożeniem dla tych dóbr wynikających z użycia broni palnej i noża. Przesądza o tym spójnik „lub", który niejako określa wskazany stopień zagrożenia. Chodzi więc tu o związanie z użyciem danego przedmiotu z zagrożeniem dla życia bez względu na sposób użycia przedmiotu. Podstawą jest więc tutaj wykazanie „niebezpieczności" przedmiotu, a nie jego właściwości i sposobu, w jaki tego dokonano[169]. Na podstawie wskazanej wykładni rodzi się więc pytanie, jak ustalić i wykazać ową „niebezpieczność" przedmiotu, jakim posłużył się sprawca?

Przystępując do oceny wspomnianej cechy „niebezpieczeństwa dla życia" wymaganej dla uznania środka obezwładniającego jako przesłanki kwalifikującej rozbój, należy odnieść ją do dysputy naukowej dotyczącej pojęcia „niebezpieczny przedmiot". Skoro trzeba dokonywać ustalenia stopnia „niebezpieczności" przedmiotu, to należy uprzednio wiedzieć, z czego to niebezpieczeństwo powinno wynikać. Nie jest to jednak sprawą łatwą, bowiem spór wokół terminu „niebezpiecznego przedmiotu" trwa w doktrynie od lat, prowadząc, zdaniem niektórych jej przedstawicieli, do dodatkowego „zaciemnienia" tego zagadnienia.

Praktyk mający dokonać oceny, czy przedmiot, jakiego użył sprawca, posiada cechę „niebezpieczności", ma przed sobą zadanie niełatwe. Musi bowiem dokonać wyboru pomiędzy często bardzo skrajnymi stanowiskami doktryny w tej kwestii.

Pierwsze stanowisko, zapoczątkowane jeszcze w okresie międzywojennym, wskazywało, że „niebezpiecznym narzędziem" jest każda rzecz ruchoma, która ze względu na swoje przedmiotowe właściwości lub sposób użycia nadaje się do spowodowania znacznego uszkodzenia ciała[170]. Powyższy pogląd dominował na gruncie Kodeksu karnego z 1969 roku, jednak nadal jest popierany przez niektórych przedstawicieli doktryny.

Według odmiennego poglądu o niebezpieczności przedmiotu decyduje wyłącznie sposób jego użycia. Jego przedstawiciele głosili, że niektóre przedmioty w razie użycia zawsze stwarzają niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia oraz takie, które dopiero przy określonym sposobie ich użycia stają się niebezpieczne[171].

---

169 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna*…, op. cit., s. 719.

170 Zob.: Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 12.10.1933 r., za: J. Makarewicz, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 546.

171 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.06.1971 r., Rw 633/71, OSNKW 1971, nr 11, poz. 180; A. Lisowski, *Niebezpieczne narzędzie w prawie karnym*, cz. 2, „Przegląd Sądowy" 1993, nr 11/12; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21.05.1996 r., II AKa 111/96, „Prokuratura i Prawo" 1996, nr 11, poz. 21.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

W kontekście tego stanowiska dość duże poruszenie skutkujące rozbieżnością stanowisk wzbudziły orzeczenia Sądu Najwyższego z 2003 roku odmawiające uznania samochodu, w tym ciężarowego, poruszającego się z dość dużą prędkością za podobnie niebezpieczny przedmiot, co broń palna lub nóż[172].

Istnieje również i trzecie stanowisko, według którego o niebezpieczeństwie przedmiotu decydują tylko i wyłącznie właściwości przedmiotu, nie zaś sposób jego użycia. Jego przedstawiciele twierdzą, że gdyby o niebezpieczeństwie przedmiotu decydował sposób jego użycia, to każdy przedmiot mógłby zostać uznany za niebezpieczny[173]. Postulują oni, aby sprawdzając występowanie cechy „niebezpieczności" przedmiotu, skoncentrować się na charakterystyce przedmiotu działania pod kątem spełnienia następujących kryteriów: cechy przedmiotu, takiej jak: ostrość, twardość, masa, właściwości tnące, żrące lub trujące; możliwość wyrzutu lub przenoszenia znacznej energii; zdolność do wywoływania skutku w postaci śmierci w wyniku wykorzystania zwykłych funkcji przedmiotu; realność zagrożenia życia lub zdrowia porównywalna z użyciem broni palnej lub noża[174]. Przy czym podkreślić należy, że chodzi tu o zwykłe użycie przedmiotu, co nie jest jednoznaczne z użyciem tego przedmiotu zgodnie z jego przeznaczeniem. Artykuł 223 § 1–2 k.k. nie wspomina „o innym niebezpiecznym sposobie działania"[175].

Należy jednak przyznać rację K. Daszkiewicz[176], która prowadząc rozważania na temat kryteriów oceny „niebezpiecznych narzędzi" w obowiązującym Kodeksie karnym, podnosi, że prezentowana do tej pory przez orzecznictwo i doktrynę wykładnia „niebezpieczności" przedmiotów i środków, którymi posługiwał się bądź użył ich sprawca, łamie głęboko zakorzenione w tradycji polskiego prawa karnego zasady, w myśl których o cechach „niebezpieczności" danych narzędzi

---

172 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.03.2003 r., V KK 148/02, „Prokuratura i Prawo" 2003, nr 9, poz. 4; Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29.05.2003 r., I KZP 13/03; odmiennie: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12.02.2004 r., II Aka 12/04, KZS 2004, nr 9, poz. 60; za uznaniem rozpędzonego samochodu za inny niebezpieczny przedmiot opowiadał się R.A. Stefański (zob.: R.A. Stefański, *Prawo karne*…, op. cit., s. 322).

173 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15.11.2000 r., II AKa 199/00, „Prokuratura i Prawo" 2001, nr 6, poz. 24.

174 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.02.1990 r., II KR 231/89, OSP 1991, nr 5, poz. 121; Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11.09.1992 r., I KZP 31/92, OSNKW 1992, nr 11/12, poz. 85; zob. także: A. Spotowski, *Glosa do wyroku z dnia 31.05.1984 r., I KR 105/04*, „Państwo i Prawo" 1985, nr 7/8, s. 192–195; W. Smardzewski, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 8.01.1991 r., II AKr 21/90*, „Palestra" 1991, nr 8/9, s. 85–88; M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 1999, s. 112–114.

175 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29.05.2003 r., I KZP 13/03, OSNKW 2003, nr 7/8, poz. 69 oraz A. Gaberle, *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 maja 2003 r., I KZP 13/03*, OSP 2004, z. 4, poz. 43.

176 K. Daszkiewicz, *Kodeks karny z 1997 roku: uwagi krytyczne*, Wydawnictwo Infor, Gdańsk 2001, s. 172–173.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

winny decydować łącznie trzy elementy, tj.: jego właściwości, sposób użycia oraz konsekwencje. Odmienne ujęcie tematu prowadzi do korzystniejszych kwalifikacji dla sprawców.

Przechodząc do kolejnego znamienia czynności sprawczej, a mianowicie środka obezwładniającego, w doktrynie wątpliwości budzi odpowiedź na pytanie, czy do realizacji znamion czynu zabronionego określonego w art. 223 § 1 k.k. wystarczające jest użycie przez sprawcę jakiegokolwiek środka obezwładniającego, czy też musi być to taki środek, który w konkretnym wypadku jest niebezpieczny, w stopniu podobnym do broni palnej lub noża.

Dokonując analizy dyspozycji tego przepisu, widać, że środek obezwładniający został wymieniony enumeratywnie przez ustawodawcę jako ostatni przedmiot, jakiego może użyć sprawca podczas dokonania tego przestępstwa. Poprzedzony on został innymi alternatywnymi znamionami, tj. działaniem z innymi osobami, bronią palną, nożem i innymi niebezpiecznymi przedmiotami.

W związku z usytuowaniem środka obezwładniającego, po zwrocie „inne podobnie niebezpieczne przedmioty" wyłania się wątpliwość, czy odnosi się on również do niego i czy dla prawidłowej kwalifikacji prawnej wystarczy stwierdzenie samego faktu użycia przez sprawcę środka obezwładniającego, czy też należy ustalić w danym przypadku jego niebezpieczny charakter.[177].

Zgodnie z prezentowaną linią orzecznictwa przyjąć należy, że w przypadku i tego czynu zabronionego konieczny jest wymóg ustalenia cechy „niebezpieczności" środka obezwładniającego[178]. Zdaniem O. Górniok[179] fakty zdają się przemawiać za wymogiem ustalenia cechy „podobnie niebezpieczny" także w odniesieniu do środków obezwładniających. Cecha „niebezpieczności" środka obezwładniającego w przypadku przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego powinna odpowiadać stopniowi niebezpieczeństwa użycia innych elementów obok niego występujących, a więc: broni palnej, noża. Zatem broń palna i nóż orientują niejako w stopniu niebezpieczności jako użyty przez sprawcę środek obezwładniający. Powinien on nieść za sobą taki ładunek niebezpieczeństwa jak broń palna, nóż lub podobnie niebezpieczny przedmiot.

Zdaniem jednak większości przedstawicieli doktryny należy odrzucić stanowisko, zgodnie z którym ustalać należy cechę „niebezpieczeństwa" także w stosunku do środków obezwładniających[180]. Według nich użycie środka obezwładniającego

---

177 R. Góral, O. Górniok, *Przestępstwa przeciwko*..., op. cit., s. 38.

178 Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29.12.2000 r., II AKa 444/00, OSA 2001, z. 6, poz. 35 oraz Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11.03.1999 r., II AKa 17/99, „Prokuratura i Prawo" 1999, nr 11/12, poz. 19.

179 R. Góral, *Kodeks karny*..., op. cit., s. 38.

180 Zoll A. (red.), *Kodeks karny: część szczególna*..., t. 2, op. cit., s. 917; M. Siwek, *Glosa do Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9.12.2002 r., II AKa 306/02*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2003, nr 3, s. 152.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

przez sprawcę przy czynnej napaści, odmiennie niż rozboju, realizuje znamiona tegoż przestępstwa bez względu na to, czy *in concreto* nastąpiło zagrożenie życia[181].

Wskazany pogląd, podzielany przez autorkę opracowania, znajduje potwierdzenie podczas analizy dyspozycji artykułu 223 § 1 k.k. Wykładnia językowa bowiem tego przepisu jasno określa, że sformułowanie „inny podobnie niebezpieczny przedmiot" nie odnosi się do środka obezwładniającego. Potwierdza to funktor alternatywy rozłącznej „albo". Sprawa się ma w tym przypadku inaczej niż na gruncie art. 280 § 2 k.k. Tam ustawodawca zdecydował się na użycie alternatywy zwykłej (spójnik „lub"), przez co określenie „inny podobnie niebezpieczny przedmiot" należy odnosić także do środka obezwładniającego. Nie wolno przy tym zapominać, że przestępstwo czynnej napaści uznawane jest w doktrynie za przestępstwo abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo. Dla jego dokonania nie jest konieczne powstanie żadnego skutku w postaci np. obrażeń ciała funkcjonariusza publicznego. Dlatego też, dla realizacji znamion tego czynu zabronionego nie jest konieczne wystąpienie bezpośredniego niebezpieczeństwa, w tym ze strony środka obezwładniającego, wobec chronionych tym przestępstwem dóbr[182].

Przyjęcie takiego stanowiska skutkuje w praktyce brakiem konieczności ustalania stopnia niebezpieczności środków obezwładniających. Użycie przez sprawcę jakiegokolwiek środka obezwładniającego wobec funkcjonariusza publicznego – w postaci np. ręcznego miotacza gazu czy paralizatora – nie pociąga za sobą przeprowadzania dalszych badań w kierunku ustalenia niebezpieczeństwa i zagrożenia życia ofiary. Wystarczy, że sprawca użył środka obezwładniającego wobec pokrzywdzonego, co mogło doprowadzić do braku możliwości swobodnego poruszania się w ogóle lub unieruchomienia niektórych części ciała.

W omawianym kontekście uznanie użycia psa jako środka obezwładniającego przy przestępstwie czynnej napaści wywołało w doktrynie intensywną dysputę naukową[183]. Według pierwszego stanowiska, pomimo że przy szczuciu psem określonej rasy jego agresywność, zajadłość i nieustępliwość może posłużyć jako środek do pozbawienia ofiary swobody ruchów, wskutek czego będzie ona bezwładna, bezsilna, to nie należy działania sprawcy polegającego na szczuciu psem uznać za użycie środka obezwładniającego. Należy go natomiast zaliczyć do innych podobnie niebezpiecznych przedmiotów[184]. Według odmiennego poglądu szczucie psem, np. atakującym szyję pokrzywdzonego, to forma przestępnego

---

181 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna*..., op. cit., s. 719.

182 E. Kimera, *Środek obezwładniający jako znamię czynności wykonawczej*, „Prokuratura i Prawo" 2011, nr 5, s. 66–79.

183 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9.12.2002 r., II AKa 306/02, OSA 2004, z. 7, poz. 50.

184 A. Sakowicz, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27.11.2003 r., II AKa 280/03*, „Prokuratura i Prawo" 2006, z. 10, s. 144.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zachowania polegającego na „działaniu w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu" na gruncie art. 280 § 2 k.k.[185].

Czymże więc jest środek obezwładniający i co się kryje pod tym pojęciem? Szukając odpowiedzi na to pytanie, na pierwszym miejscu należy skupić się na zakresie znaczeniowym określenia (wyrażenia) „środek obezwładniający". W obowiązującej ustawie karnej na próżno bowiem szukać objaśnienia ustawowego tego terminu. Dlatego uznać należy, że brak ustawowej definicji tego pojęcia został pozostawiony doktrynie i orzecznictwu.

Słownik języka polskiego[186] pod hasłem „środek" kryje wiele pojęć. Środek to m.in. „coś, co umożliwia lub ułatwia zrobienie czegoś" bądź „metoda prowadząca do osiągnięcia celu", aż wreszcie „substancja np. chemiczna, preparat itp. stosowane w określonym celu".

Odnosząc powyższe określenia do środka obezwładniającego wstępnie należy przyjąć, że do kategorii środków obezwładniających będą należeć przedmioty, substancje jak również metody, które użyte zgodnie z przeznaczeniem umożliwiają i prowadzą do określonego przez nas celu. Na gruncie prawa karnego celem tym będzie dokonanie czynu zabronionego. Jednak wspomniany środek musi polegać, jak sama nazwa wskazuje, na obezwładnieniu osoby (ofiary) przy dokonaniu na niej przestępstwa. Na czym jednak winno polegać to „obezwładnienie"?

Obezwładnienie to „uczynienie kogoś bezsilnym lub niezdolnym do działania, pozbawienie kogoś swobody ruchów"[187]. W przedstawionym kontekście owo „obezwładnienie" powinno więc mieć na celu unieruchomienie fizyczne lub psychiczne części lub całego ciała człowieka pozbawiające go (lub ograniczające) możliwości jego poruszania.

Zdaniem B. Michalskiego[188] środkiem obezwładniającym jest każdy środek, którego użycie zgodnie z przeznaczeniem i właściwościami prowadzi do pozbawienia ofiary możliwości swobodnego poruszania się w ogóle lub unieruchomienia tylko niektórych części jej ciała.

---

185 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27.11.2003 r., II AKa 280/03, OSAB 2005, nr 1, poz. 39; M. Budyn, M. Kulik, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 09.12.2002 r., II AKa 306/02*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2004, nr 3, s. 149 w której stwierdzono, że pies w określonej sytuacji może być traktowany jako „niebezpieczny sposób działania"; będzie to miało miejsce wówczas, gdy „sprawca posłużył się psem, który nie jest niebezpieczny, czyli nie może zostać uznany ani za przedmiot niebezpieczny, ani za środek obezwładniający, jednak uczynił to w sposób zagrażający ludzkiemu życiu lub zdrowiu".

186 *Słownik języka polskiego PWN*, t. 3, R–Z, red. nauk. Mieczysław Szymczak, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 423–424.

187 Ibidem, s. 251.

188 B. Michalski, *Przestępstwa przeciwko mieniu: rozdział XXXV Kodeksu karnego: komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999, s. 137.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Środki obezwładniające to także wszelkiego rodzaju środki „(…) które posiadają zdolność do oddziaływania na procesy psychiczne wywołujące paraliż, ograniczenie lub wyłączenie zdolności poruszania się (…)”[189]. Zatem środkami obezwładniającymi będą środki: mechaniczne (techniczne), naturalne i chemiczne (w tym farmakologiczne), które użyte zgodnie z ich przeznaczeniem i właściwościami wywołują wskazany powyżej skutek.

W ujęciu kryminalistycznym, do kategorii takich urządzeń zalicza się bez wątpienia broń obezwładniającą. W doktrynie na próżno szukać jej precyzyjnego podziału. Taką próbę podjął B. Hołyst[190]. Podzielił on broń obezwładniająco-paraliżującą na: a) straszaki i pistolety startowe; b) miotacze i granaty gazowe; c) pistolety i rewolwery uniwersalne gazowo-hukowe; d) urządzenia rażące prądem elektrycznym; e) broń rażącą pociskami gumowymi; f) inne urządzenia obezwładniająco-paraliżujące.

Według niektórych przedstawicieli doktryny[191] broń obezwładniającą stanowią urządzenia powodujące czasowe obezwładnienie rażonej osoby, np. w wyniku huku wystrzału, dawki substancji łzawiącej, iskry elektryczności statycznej, uderzenia kulą gumową lub pociskiem w postaci poduszeczki wypełnionej drobnym śrutem, innego bodźca obezwładniającego (np. siatki obezwładniającej, silnego oświetlenia).

Bronią obezwładniającą będą więc straszaki i pistolety startowe, pistolety na amunicję hukową, miotacze i granaty gazowe, urządzenia rażące prądem elektrycznym, broń służąca do rażenia pociskami gumowymi oraz inne urządzenia obezwładniająco-paraliżujące, np. wyrzutniki sieci obezwładniających.

Użycie broni obezwładniającej z reguły nie zagraża życiu człowieka. Została ona stworzona głównie z myślą o wykorzystaniu jej na potrzeby służb mundurowych, np. Policji, Straży Granicznej czy Służby Więziennej. Zaliczana jest do środków przymusu bezpośredniego i stosowana w razie niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa poleceniom organów tych służb lub jej funkcjonariuszy, w związku z wykonywaniem przez nich zadań służbowych[192]. Dla przykładu, funkcjonariusze policji, mając prawo do użycia m.in. fizycznych, technicznych, chemicznych i wodnych środków obezwładniających służących do obezwładniania bądź konwojowania osób oraz do zatrzymania pojazdów[193].

---

189 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna: komentarz*, t. 3, *Komentarz do art. 278–363 K.K.*, aut. A. Barczak-Oplustil [i in.], Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, s. 146.

190 B. Hołyst, *Kryminalistyka*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 1996, s. 450.

191 W. Kędzierski (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. 3, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 1995, s. 351.

192 E. Szafrańska, *Prawne i organizacyjne uwarunkowania interwencji policyjnych*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2006, s. 10.

193 Art. 16 ust. 1 pkt. 1–5 Ustawy o Policji z dnia 6.04.1990 r. (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Broń obezwładniająca, a szczególnie niektóre jej rodzaje, znalazły powszechne zastosowanie w społeczeństwie. Obywatele dokonują jej zakupu z myślą o obronie osobistej w warunkach realnego zagrożenia. Dotyczy to w szczególności najczęściej spotykanych urządzeń, takich jak: przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, m.in. paralizatorów czy innych urządzeń, jak miotacze gazu obezwładniającego.

Przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej są bronią w rozumieniu art. 4 ust. 4 pkt. c ustawy o broni i amunicji z 1999 roku[194] poprzez uznanie ich za narzędzia i urządzenia, których używanie może zagrażać życiu lub zdrowiu człowieka. Paralizator to jeden z rodzajów wskazanych urządzeń zwany jest także bronią elektryczną, która służy do obezwładniania przeciwnika za pomocą ładunku elektrycznego o wysokim napięciu, ale niskim natężeniu prądu[195]. Zgodnie z art. 11 pkt. 7 wskazanej ustawy posiadanie przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej o średniej wartości prądu w obwodzie nieprzekraczającej 10 mA nie wymaga pozwolenia. W tej sytuacji oczywiste jest, że decydujące znaczenie dla odpowiedzialności za wykroczenie określone w art. 51 ust. 1 ustawy, penalizujące nielegalne posiadanie oraz zbycie tych przedmiotów, będzie miało każdorazowe ustalenie parametrów technicznych paralizatora elektrycznego[196].

Podobna sytuacja dotyczy miotaczy gazu obezwładniającego, z tym jednak wyjątkiem, że jest ona z gruntu wykładni prawa bardziej skomplikowana. Dlatego też poświęcono jej więcej uwagi.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 4 ustawy o broni i amunicji miotacz gazu obezwładniającego jest bronią, czego następstwem jest obowiązek posiadania zezwolenia stosownego organu Policji. Prawnokarną konsekwencją braku posiadania takiego zezwolenia w odniesieniu do miotacza gazu obezwładniającego jest odpowiedzialność za wykroczenia, przewidziana w art. 51 ust. 1 ustawy. Zagadnienie tej odpowiedzialności nabiera szczególnego znaczenia ze względu na art. 11 pkt. 6 ustawy, który zwalnia z obowiązku posiadania zezwolenia m.in. „ręczne miotacze gazu obezwładniającego"[197]. Wynika stąd, że penalizacji podlega posiadanie bez wymaganego zezwolenia miotaczy gazu obezwładniającego – innych niż wymienione w art. 11 pkt. 6 ustawy. A zatem, z punktu widzenia odpowiedzialności karnej, zupełnie zasadniczego znaczenia nabiera prawidłowa ocena każdego konkretnego stanu faktycznego i wyraźne wskazanie, z jakim urządzeniem mamy do czynienia w danym wypadku – czy niejako ze „zwykłym" miotaczem gazu

---

194 Ustawa z dnia 21.05.1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. 2004, nr 52, poz. 525 ze zm.).

195 S. Maj, *Ustawa o broni i amunicji: komentarz*, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010, s. 70.

196 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.10.2002 r., V KKN 268/01, LexPolonica nr 391313.

197 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15.01.2002 r., V KKN 387/01, LexPolonica nr 356458.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

obezwładniającego, czy jego ręczną odmianą. Zatem ciężar sformułowania pewnych kryteriów pomocniczych przy dokonywaniu rozróżnienia między „ręcznymi miotaczami gazu obezwładniającego" i „miotacza gazu obezwładniającego" będzie musiał w większym stopniu spoczywać na orzecznictwie sądowym. Z punktu widzenia tych kryteriów zasadnicze znaczenie będą miały cechy fizyczne i konstrukcyjne urządzenia, sposób działania, zachowanie pełnej kontroli nad czasem i zakresem użycia. Z samej istoty „ręcznego miotacza gazu obezwładniającego" wynika, że jest to urządzenie przeznaczone do obsługi ręką ludzką, zawierające pewną ilość sprężonego gazu obezwładniającego, pozwalające na ukierunkowanie wypływu dokonującego się pod wpływem wewnętrznego ciśnienia oraz zapewniające możliwość kontroli i zatrzymania działania przez czas użycia. Każdorazowa analiza okoliczności sprawy z uwzględnieniem wskazanych cech charakterystycznych powinna pozwolić na określenie rodzaju urządzenia i dokonanie prawidłowej oceny prawnej pod kątem obowiązku uzyskania stosownego zezwolenia bądź braku takiego obowiązku[198].

Środkiem obezwładniającym mogą być również inne nietypowe urządzenia techniczne, jak np. aparat emitujący dźwięk o natężeniu większym od progu bólu, karabin laserowy wysyłający promieniowanie elektromagnetyczne mogące sparaliżować człowieka czy wreszcie urządzenie o nazwie taser (odmiana paralizatora wielkością przypominająca telefon komórkowy) rażące prądem z wbudowanym celownikiem laserowym i oświetleniem taktycznym, za pomocą dwóch wystrzelonych w kierunku osoby elektrod, które zakotwiczają się w ciele człowieka i zakłócają pracę mięśni. Urządzenia rażące prądem elektrycznym wyglądem mogą przypominać np. pałkę, latarkę lub pistolet. Działanie tych urządzeń polega na rażeniu człowieka prądem o różnicy potencjałów rzędu 30 000–120 000 V w czasie 0,5 sekundy powoduje gwałtowną reakcję nerwowo-bólową. Dłuższe działanie impulsu elektrycznego powoduje jego obezwładnienie poprzez np. upadek i utratę przytomności.

Środek obezwładniający jest pojęciem szerszym od broni obezwładniającej. Nie ogranicza się on jedynie do narzędzi czy urządzeń technicznych. Środkiem obezwładniającym mogą być również substancje naturalne bądź chemiczne. Przykładem takich środków są substancje potocznie nazywane narkotykami, tj. substancje psychotropowe i środki odurzające. Środkiem obezwładniającym może też być substancja farmakologiczna, np. leki.

W ujęciu semantycznym środkiem obezwładniającym może być również określona metoda działania zastosowana przez sprawcę przy popełnieniu przestępstwa, np. sposób obezwładniania przeciwnika tzw. chwytem za krawat. Jednak na gruncie prawa karnego środek obezwładniający ma znaczenie przedmiotowe,

---

198 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.04.2001 r., IV KKN 579/00, LexPolonica nr 392669.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

nie stanowi metody działania. W przeciwnym bowiem przypadku środek obezwładniający w takim rozumieniu byłby zupełnie nieprzydatny do uznania go jako znamię kwalifikujące, np. przy przestępstwie rozboju z art. 280 § 2 k.k. Inne twierdzenie byłoby błędem logicznym przekreślającym całą pozostałą treść tego przepisu[199].

Czy jednak do kategorii środków obezwładniających zaliczają się tylko przedmioty bądź substancje, które zostały stworzone fabrycznie w celu obezwładnienia człowieka, tj. posiadają stałe cechy przeznaczone do spełniania tego rodzaju zdań, czy też do kategorii środków obezwładniających należą też środki sporządzone doraźnie przez sprawcę w zamiarze dokonania przestępstwa po uprzednim obezwładnieniu ofiary? W ocenie autorki opracowania odpowiedź na to pytanie jest bez wątpienia twierdząca. We wszystkich kategoriach środków obezwładniających mogą znaleźć się ich rodzaje, które sprawca może przygotować sam w celu użycia ich (posłużenia się nimi) przy dokonaniu przestępstwa. Mianowicie, sprawca może przecież sam skonstruować urządzenie bądź przedmiot, który obezwładni ofiarę. Może również przygotować substancję, np. z mieszaniny leków, i podać ją ofierze. Nawet „nieszkodliwe" i zażywane przy często występujących schorzeniach tabletki czy proszki podane w zwiększonej dawce mogą wywołać u ofiary efekt obezwładnienia.

d) Podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych

Czynna napaść realizuje znamiona określone w art. 223 § 1–2 k.k. tylko wtedy, gdy została dokonana podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych.

Znamię „podczas" występujące w tym przestępstwie rozumiane było przez doktrynę jednolicie. Oznacza ono zbieżność czasową i miejscową zachowania sprawcy i wykonywania obowiązków służbowych przez funkcjonariusza publicznego[200]. Nie jest ono uzależnione od „wykonywania ich w godzinach urzędowania, lecz uzależnione jest od istoty samych czynność oraz od tego, czy formalnie wchodzą one w zakres działania funkcjonariusza, który w charakterze organu publicznego te czynności wykonuje"[201].

W przypadku funkcjonariuszy policji wykonują oni swoje obowiązki służbowe, przebywając w macierzystej siedzibie komendy, komisariatu czy posterunku. Najczęściej jednak, zgodnie z poleceniem służbowym, realizują oni swoje zadania w terenie, np. policjanci służby prewencyjnej patrolują rejon miasta czy policjanci

---

199 Szerzej Oktawia Górniok w: *Kodeks karny: krótkie komentarze*, oprac. Marian Filar i Wojciech Radecki, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 1998, s. 60–61 („Nowa kodyfikacja karna"; z. 18).

200 Ibidem, s. 316.

201 J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 634.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

służby dochodzeniowo-śledczej bądź kryminalnej dokonują przeszukania. Dotyczy to również dzielnicowych, którzy pełnią służbę w rejonie im podległym. Dla nich miejscem pracy będzie nie tylko budynek instytucji, lecz również np. ulica, radiowóz policyjny, a nawet mieszkanie sprawcy, w którym wykonują swoje czynności służbowe.

W tym czasie bez wątpienia podlegają prawnokarnej ochronie zawartej w art. 223 k.k., pod jednym wszakże warunkiem – muszą pełnić obowiązki służbowe. Nie wolno przy tym zapominać, że termin „obowiązki" użyty przez ustawodawcę jest pojęciem o szerszym znaczeniu niż „czynność" i nie należy ich używać jako synonimów.

Taką wykładnię potwierdzają przedstawiciele doktryny, stwierdzając, że „urzędnik przybyły na miejsce celem spełnienia czynności służbowych korzysta z przewidzianej mu ochrony w pełnym zakresie i w zasadzie przez cały czas pobytu, chyba że pobyt ten zupełnie utraci charakter służbowy"[202].

Podobne stanowisko podzielił J. Wojciechowski[203], uznając, że w przypadku, gdy w oficjalnym miejscu i czasie pracy funkcjonariusz publiczny nie zajmuje się sprawami służbowymi, a załatwia swoje prywatne sprawy, nie podlega karnej ochronie przysługującej funkcjonariuszom publicznym, gdyż jego zachowanie nie wyczerpuje znamienia „podczas pełnienia obowiązków służbowych".

Jak przedstawia się sytuacja, gdy funkcjonariusz publiczny wykonuje czynności, które nie należą do jego zakresu obowiązków? W tym przypadku w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że czynności przez niego wykonywane nie tracą charakteru czynności służbowych, bowiem pojęcie pełnienia obowiązków służbowych jest szersze od pojęcia spełnienia czynności urzędowej[204]. Podlega on więc pełnej karnej ochronie prawem przewidzianej. Rozciąga się ona również na czynności bezpośrednio przed nimi, jak i po ich wykonaniu, jeśli pozostają one w związku z pełnionymi obowiązkami. Toteż czynna napaść na funkcjonariusza publicznego może być dokonana w miejscu jego służby, w chwili, w której przystępuje on do wykonywania swych obowiązków służbowych, w przerwie pomiędzy dokonywanymi czynnościami oraz bezpośrednio po ich zakończeniu, czy też gdy opuszcza on miejsce służby[205].

Zauważyć przy tym należy, że nie ma tu znaczenia wewnętrzny podział czynności wśród tej samej kategorii funkcjonariuszy w danej instytucji. Również zgodność z normami określającymi sposób realizowania danej czynności służbowej nie jest rozumiana formalistycznie, nie rozciąga się na zgodność z przepisami

---

202 Ibidem, s. 635.

203 J. Wojciechowski, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 393.

204 J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 634.

205 Ibidem, s. 635.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wewnętrznymi. Jak słusznie podkreślał J. Makarewicz[206], a sformułowanie to pozostało nadal aktualne, kodeks nie kładzie nacisku na „prawidłowość" urzędowania, a tylko na istnienie podstawy prawnej. Pamiętać więc należy, że czynności funkcjonariusza publicznego wykonywane podczas lub w związku z jego obowiązkami muszą być zgodne z prawem. Brak cech prawności w czynnościach służbowych, podczas których lub w związku z którymi sprawca atakuje funkcjonariusza publicznego, pozbawia taki atak cech przestępstwa określonego w art. 223 k.k. Nieprawna bowiem czynność służbowa nie leży w zakresie obowiązków służbowych funkcjonariusza. Czyn sprawcy nie traci jednak charakteru przestępstwa[207]. Odpowiednio do formy ataku popełnia on przestępstwo, np. z art. 217 § 1 k.k. czy art. 159 k.k.

Bezprawność czynności służbowej nie jest tożsama z jej nieprawidłowością. Nauka prawa karnego i orzecznictwo Sądu Najwyższego systematycznie i konsekwentnie podkreślały różnice między „bezprawnym" a „nieprawidłowym" wykonaniem czynności służbowych przez funkcjonariusza, zajmując jednocześnie stanowisko, że owa „nieprawidłowość" nie wyłącza przestępności ataku na samą czynność czy funkcjonariusza[208]. Nie jest to jednak jednoznacznie ze stwierdzeniem, że nieprawidłowe, niewłaściwe czy też prowokujące zachowanie funkcjonariusza publicznego pozbawione jest wpływu na agresywne zachowanie sprawcy czynnej napaści[209]. Jednakże w przypadku zaistnienia takich okoliczności, przepis art. 223 k.k. nie zawiera w podstawy prawnej dla nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 222 § 2 k.k.).

Jak podnoszono wcześniej, znamię „podczas pełnienia obowiązków służbowych" jest nierozerwalnie związane z inną przesłanką – „w związku z pełnieniem tych obowiązków". Pojawia się więc pytanie, czy chodzi tu o samo wykonywanie obowiązków służbowych, czy też o konkretną czynność funkcjonariusza policji?

W doktrynie panuje zgodność, że musi zachodzić związek między działaniem sprawcy a pełnieniem obowiązków przez atakowanego funkcjonariusza publicznego. Sam fakt, że dana osoba jest np. policjantem, nie wystarcza dla stwierdzenia realizacji znamion omawianego czynu zabronionego[210]. Pozostaje to w zgodzie z założeniami ustawodawcy, który wzmożoną ochroną karną otoczył nie samego funkcjonariusza publicznego, lecz działalność instytucji, którą funkcjonariusz swoimi czynnościami realizuje.

---

206 J. Makarewicz, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 230.

207 Ibidem, s. 231; I. Andrejew, L. Kubicki, J. Waszczyński (red.), *System prawa karnego*, t. 4…, op. cit., s. 553.

208 Z. Kubiec, *Przestępstwo oporu władzy*…, op. cit., s. 277–290; L. Peiper, *Komentarz do Kodeksu karnego*…, op. cit., s. 280–281.

209 Z. Skorny, *Psychologiczna analiza agresywnego zachowania się*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1968, s. 288.

210 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna*…, op. cit., s. 713.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Związek z pełnieniem obowiązków służbowych może być rozumiany ściśle i oznaczać powiązanie motywacyjne działania sprawcy z konkretną czynnością służbową, jaką dany funkcjonariusz wykonuje, wykonał lub ma wykonać. Natomiast przy szerszym rozumieniu takiej więzi wystarczyłoby stwierdzenie, że motywem działania sprawcy był fakt, że dana osoba jako funkcjonariusz publiczny zobowiązana jest do wykonywania określonych czynności, ma dany zakres kompetencji służbowych[211].

W ocenie autorki wskazany związek należy rozumieć szeroko. W przypadku, gdy dopuszczono się względem funkcjonariusza publicznego czynnej napaści, należy jedynie ustalić, czy istniał związek pomiędzy zamachem a całokształtem jego obowiązków, nie konkretnej czynności. Gdy jest on niewątpliwy, wzmożona ochrona karna wobec funkcjonariuszy publicznych jest pożądana.

Obowiązki służbowe funkcjonariusz publiczny może wykonywać w godzinach urzędowania, a w przypadku funkcjonariuszy policji – w czasie pełnienia służby. Zgodnie jednak z nałożonymi na nich obowiązkami[212] może je wykonywać, a nawet jest zobligowany do ich podjęcia w czasie wolnym. Jak w takim przypadku kształtuje się jego karna ochrona?

Odmiennie niż w przypadku przestępstwa znieważenia funkcjonariusza publicznego, dopuszczenie się czynnej napaści penalizowane jest również jedynie w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Wydaje się, że przesądza o tym spójnik alternatywy „lub", rozszerzając zakres ochrony karnej na napaści dokonane poza czasem pełnienia obowiązków służbowych. Toteż, np. policjant podejmujący w czasie wolnym od służby działania zmierzające do ochrony porządku prawnego w zgodzie z nałożonymi na niego obowiązkami i zgodnie z wymogami regulującymi wykonywanie tych czynności, korzysta ze wzmożonej ochrony przewidzianej w przepisie art. 223 § 1–2 k.k.

Zatem, posiłkując się przyjętą przez Sąd Najwyższy[213] wykładnią, uznać należy, że w przypadku przestępstwa czynnej napaści celem najważniejszym jest zapewnienie prawidłowego, wolnego od ataków wykonywania obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy publicznych. Nie było przecież wolą ustawodawcy, aby

---

211 Ta ostatnia wersja interpretacyjna pokrywa się z wykładnią przedstawioną przez J. Bafię, K. Mioduskiego i M. Siewierskiego, *Kodeks karny*..., op. cit., s. 642.

212 Zgodnie z rotą ślubowania zawartą w art. 27 ust.1 Ustawy o Policji z dnia 6.04.1990 r. (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.), którą składa każdy funkcjonariusz Policji, ma on obowiązek „(...) chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia (...)".

213 Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11.10.2006 r. (Dz.U. 2006 nr 190, poz. 1409) stwierdził niezgodność art. 226 § 1 k.k. z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78, poz. 483 ze zm.) i zawęził jego penalizację z pełnienia obowiązków służbowych „podczas lub w związku", czyli także poza służbą, wyłącznie do czynności dokonanych podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

np. sędzia podejmujący działania wynikające z jego prawnego obowiązku i obywatelskiej postawy został pozbawiony ochrony karnej. Posługiwanie się przez ustawodawcę terminem „obowiązki", a nie „czynności", również to potwierdza.

Podkreślić przy tym należy, że ujęta w szerszym stopniu poprzez zwrot „podczas lub w związku" ochrona karna funkcjonariuszy publicznych uzasadniona jest obowiązkami, jakie osoby te wykonują. Jak już wcześniej podkreślano, w praktyce nie należą do wyjątków stany faktyczne, gdy sprawca dopuszcza się agresji wobec danej osoby tylko dlatego właśnie, że jest ona funkcjonariuszem publicznym, że posiada pewien zakres uprawnień i obowiązków należących do jego funkcji. Motywacja taka może powstać pod wpływem pobudek wynikających z przykrych doświadczeń, jakich sprawca doznał w przeszłości od funkcjonariuszy danej kategorii, np. był zatrzymany przez policję, został skazany przez sąd, przebywał w zakładzie karnym, gdzie dochodziło do konfliktu między nim a funkcjonariuszami służby więziennej. Sprawcy takich agresji mogą być zainteresowani w zapobieganiu w ten sposób „gorliwemu" wykonywaniu przez nich obowiązków. W takich sytuacjach nie ma to związku z konkretną czynnością służbową i nie jest w jej trakcie, lecz związek z całokształtem pełnionych obowiązków służbowych jest niewątpliwy i wzmożona ochrona karna funkcjonariuszy publicznych jest pożądana. Jednocześnie nie ma wątpliwości, że kryterium konkretnej czynności służbowej dla rozpoznania związku czynu sprawcy z pełnieniem obowiązków służbowych jest prostsze i bezpieczniejsze. Jego konkretność sprzyja jednoznaczności w ustaleniu tego kryterium. Natomiast szerzej rozumiana więź z całokształtem pełnionych obowiązków nie jest łatwa do udowodnienia i może prowadzić do wykładni rozszerzającej. Dlatego konieczne wydaje się każdorazowe ustalenie charakteru i zakresu omawianego związku i jego bezsporne wykazanie w zgromadzonym materiale dowodowym. Podzielając stanowisko Sądu Najwyższego, dla osiągnięcia takiego efektu nie może wystarczyć samo ustalenie, że sprawca nie dopuścił się danego czynu na tle prywatnych stosunków z funkcjonariuszem publicznym[214].

Wskazane stanowisko podzielił Sąd Najwyższy, który stwierdził, że, „związek zachodzi wtedy, kiedy motywem działania sprawcy jest fakt, że funkcjonariusz publiczny zobowiązany jest do wykonywania określonych czynności, ma określony zakres kompetencji. Ponadto sprawcy należy udowodnić, że obejmował swoim zamiarem, iż dopuszcza się napadu na osobę, która jest funkcjonariuszem publicznym, a także udowodnić, że swoim zamiarem obejmował, że funkcjonariusz jest w trakcie wykonywania obowiązków służbowych"[215].

Dlatego tak ważne jest, aby funkcjonariusze publiczni, w tym policji, a w szczególności ci wykonujący obowiązki służbowe bez umundurowania służbowego,

---

[214] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1.12.1972 r., RW 1192/72, OSNKW 1973, nr 4, poz. 55.

[215] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.11.2004 r., LEX nr 141319.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

przed rozpoczęciem czynności, do których są uprawnieni, podjęli je zgodnie z przepisami służbowymi po wcześniejszym poinformowaniu o swoim statusie[216]. Policjant podejmujący czynności wynikające z jego obowiązków poza służbą powinien je wykonywać zgodnie z regulującymi je przepisami wewnętrznymi w służbie, przy pełnej, niebudzącej wątpliwości świadomości innych osób, że podjął je funkcjonariusz policji.

Mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności, nie można również zapominać o tym, że ustawodawca nie ogranicza czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego tylko i wyłącznie do sytuacji, gdy zaistniało ono publicznie, a więc w miejscu, w którym przekaz informacyjny i użyte w nim środki wyrazu dostępne były dla bliżej nieokreślonego kręgu osób[217]. Pamiętać więc należy, że zarówno publiczne jak i niepubliczne znieważenie funkcjonariusza policji podlega takiej samej odpowiedzialności karnej.

4.3. Podmiot przestępstwa

Typ czynu zabronionego określony w art. 223 § 1–2 k.k. stanowi przestępstwo powszechne. Jego sprawcą może być każdy, w tym także inny funkcjonariusz publiczny lub osoba do pomocy mu przybrana.

Co do zasady, w myśl obowiązującego Kodeksu karnego, sprawca czynnej napaści ponosi odpowiedzialność karną po ukończeniu 17. roku życia (art. 10 § 1 k.k.). Nie dotyczą go wyjątki określone w art. 10 § 2 i 4 k.k.

Zgodnie z treścią art. 10 § 2 k.k. sprawcą czynnej napaści jest nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuścił się czynu zabronionego określonego w art. 223 § 2 k.k., tj. kwalifikowanego typu czynnej napaści, gdy skutkiem czynnej napaści jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka.

---

216 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26.07.2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu uprawnień policjantów (Dz.U. 2005 nr 141, poz. 1186, w § 2 ust. 1–3) określa, że policjanci przystępujący do czynności służbowych mają obowiązek podać swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych, a także podstawę prawną i przyczynę podjęcia czynności służbowej. Gdy są nieumundurowani, muszą okazać dodatkowo legitymację służbową. Po zakończeniu czynności służbowych w postaci: legitymowania, zatrzymania osoby, pobierania wymazu ze śluzówki policzków oraz kontroli osobistej, policjanci są obowiązani ustnie poinformować osobę, wobec której czynności te podjęto, o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzenia tych czynności.

217 Termin „miejsce publiczne" nie został nigdzie zdefiniowany i poddawany był od lat w doktrynie i orzecznictwie licznej wykładni. W ocenie autorki opracowania należy przez nie rozumieć „miejsce, do którego dostęp jest niczym nieograniczony dla nieokreślonej liczby osób". Natomiast „dostęp niczym nieograniczony" to miejsce, z którego można korzystać całkowicie swobodnie, nieograniczone godzinowo ani mechanicznie (bramy, drzwi i inne przeszkody); zob. nadal zachowujące aktualność orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9.11.1971 r., V KRN 219/71, OSNPG 1972, nr 2, poz. 25.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Przepis art. 10 § 2 k.k. umożliwiający pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nieletnich, którzy dopuścili się omawianego czynu po ukończeniu 15 lat, mówi w pierwszej kolejności o wysokim stopniu społecznej szkodliwości tego czynu. Po drugie, za objęciem katalogiem czynów zawartych w art. 10 § 2 k.k. również nowego, kwalifikowanego typu przestępstwa czynnej napaści przemawiają także względy związane z generalną prewencją oraz ochronną płaszczyzną oddziaływania karnego, nakazującą objęcie funkcjonariuszy publicznych, w szczególności pełniących obowiązki związane z ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego, adekwatną do potrzeb ochroną prawną również przez przybierającymi postać takich czynów atakami ze strony sprawców, którzy nie osiągnęli w chwili czynu wiekowej granicy odpowiedzialności karnej[218].

4.4. Strona podmiotowa

Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określone w art. 223 § 1 k.k., zgodnie z ugruntowanymi poglądami doktryny, może być popełnione jedynie w formie winy umyślnej w postaci zamiaru bezpośredniego (*dolus directus*). W przypadku czynnej napaści w ramach działania „wspólnego i w porozumieniu z inną osobą" również wymagane jest, aby współuczestnicy objęci porozumieniem podczas dopuszczania się czynnej napaści kierowali się zamiarem bezpośrednim[219].

A zatem, przy realizacji objętej znamionami strony podmiotowej tego przestępstwa sprawca musi wiedzieć, że dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Jego działanie musi być zatem celowe i nacechowane zamiarem bezpośrednim, o czym przesądza charakter działań objętych pojęciem czynnej napaści[220]. Ponadto konieczne jest, aby wobec osoby funkcjonariusza publicznego sprawca podjął działania w celu wyrządzenia mu dolegliwości, krzywdy fizycznej. Implikując, sprawca musi chcieć, co najmniej naruszyć nietykalność cielesną funkcjonariusza, nie wystarczy, aby się z tym godził. Nie musi już jednak tego dokonać, gdyż jak wcześniej podkreślano, czynna napaść jest przestępstwem formalnym, w którym dokonanie następuje już w chwili podjęcia działania zmierzającego bezpośrednio do zrealizowania celu.

Wątpliwości powstają przy próbie znalezienia odpowiedzi na pytanie o to, z jaką formą zamiaru działa sprawca, który realizuje znamię czasownikowe,

---

218 Uzasadnienie projektu zmian czynu określonego w art. 223 k.k. pochodzi z oficjalnej strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, za: http://www.ms.gov.pl, dostęp: 02.09.2010 r.

219 A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny: część szczególna*, t. 2, *Komentarz do artykułów 222–316*, aut. O. Górniok [i in.], Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 35.

220 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26.03.2002 r., II AKa 46/02, nr 2, poz. 24, „Prokuratura i Prawo" 2003, wkładka.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

dopuszcza się czynnej napaści na osobie funkcjonariusza publicznego. Innymi słowy, jak przedstawia się sytuacja, gdy sprawca chce dokonać czynnej napaści, ale co do pozostałych znamion typu czynu zabronionego (wyrządzenie co najmniej krzywdy fizycznej) jedynie się godzi? Podkreślić należy, że dopiero z realizacją tych znamion związane jest naruszenie dobra chronionego prawem (prawidłowość funkcjonowania instytucji państwowych). Wątpliwości te pogłębiają się, gdy sprawca nie ma pewności, że osoba może być funkcjonariuszem publicznym i pełnić w tym czasie służbę.

Szukając odpowiedzi na to pytanie, należy przenieść omawiany problem na grunt praktyczny i zastanowić się, czy jest możliwa sytuacja, gdy w poszczególnych formach działania sprawcy dopuszczającego się czynnej napaści brakuje zamiaru bezpośredniego? Pamiętać jednak przy tym należy, że w zasadzie nie można przypisać sprawcy zamiaru bezpośredniego ani ewentualnego jedynie na podstawie okoliczności przedmiotowych, chyba że wskazują one jednoznacznie na cel, do którego sprawca zmierzał[221]. Jednakże rzadko można oprzeć się tylko na nich[222]. Rozpoznanie zamiaru bezpośredniego sprawcy następuje na podstawie obiektywnie postrzegalnych okoliczności, poprzez które przejawia się motywacja sprawcy[223] wskazująca na pewien skutek, który może stanowić cel jego działania. Nie należy jednak zapominać, że ów skutek i cel mogą się ze sobą nie pokrywać[224]. Ponadto nie można domniemywać, czy też domyślać się zgody sprawcy na skutek i poprzestać na ustaleniu, że sprawca liczył się ze skutkiem[225]. Trzeba wykazać, że owa zgoda na skutek i przekonanie o nieodzowności jego nastąpienia zaistniały w psychice sprawcy[226]. Należy zatem bezspornie wykazać, że sprawca chciał jego dokonania bądź tylko na nie się godził[227].

Dokonując analizy poszczególnych znamion działania sprawczego, można założyć, że możliwa jest sytuacja, iż sprawca działający wspólnie i w porozumieniu z inną osobą i mający zamiar dopuszczenia się czynnej napaści, nie chciał spowodowania u niej dolegliwości (krzywdy fizycznej), np. w postaci co najmniej

---

221 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.06.1979 r., II KR 118/79, OSNPG 1980, nr 1, poz. 2; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11.07.2002 r., II Aka 143/02, OSA 2003, z. 4, poz. 29; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14.05.2002 r., II Aka 141/02, OSA 2002, z. 11, poz. 79.

222 I. Andrejew, *Kwalifikacja prawna czynu przestępnego*, Wydawnictwa Prawnicze, Warszawa 1987, s. 38–39; I. Andrejew, *Ustawowe znamiona czynu: typizacja i kwalifikacja przestępstw*, Wydawnictwa Prawnicze, Warszawa 1978, s. 284–293.

223 I. Andrejew, *Ustawowe*…, op. cit., s. 211–212.

224 I. Andrejew, *Kwalifikacja*…, op. cit., s. 36.

225 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.09.1973 r., I KR 116/72, OSNKW 1974, nr 2, poz. 26.

226 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.11.1981 r., II KR 267/81, OSNPG 1982, nr 8, poz. 112; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.07.1973 r., IV KR 153/73, OSNKW 1974, nr 1, poz. 5.

227 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.11.1985 r., III KR 332/85, OSNPG 1986, nr 8/9, poz. 100; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5.09.1991 r., II Akr 88/91, „Wokanda" 1992, nr 2, s. 27.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

naruszenia nietykalności cielesnej, a jedynie na nią się godził? Sytuacja jeszcze może skomplikować się w przypadku, gdy sprawca nie wie, że osoba jest funkcjonariuszem publicznym i pełni obowiązki służbowe. Innymi słowy sprawca chce realizacji znamienia czasownikowego, ale co do pozostałych znamion, co najwyżej godzi się, że zostaną one zrealizowane jego zachowaniem.

Od lat w orzecznictwie i doktrynie reprezentowana jest teza, że o umyślnie popełnionym czynie zabronionym mówić można jedynie wówczas, gdy sprawca obejmuje zamiarem realizację wszystkich znamion strony przedmiotowej. Zatem w przypadku, gdy sprawca nie wie, że osoba, na którą dokonuje zamachu, nie jest funkcjonariuszem publicznym (lub nie korzysta z ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszowi publicznemu), co niewątpliwie może mieć często miejsce – wykluczona jest umyślana realizacja czynu zabronionego. Nie można bowiem chcieć czegoś, czego się nie obejmuje swoją świadomością. Czy konstatacja taka miałaby jednak oznaczać, że sprawca uniknie odpowiedzialności karnej, gdyż jego zamiar nie obejmuje wszystkich znamion strony przedmiotowej[228]?

W ocenie autorki opracowania, która podziela stanowisko niektórych przedstawicieli doktryny[229], celowość działania sprawcy determinująca istnienie zamiaru bezpośredniego (określonego w czynności sprawczej) nie przesądza o tym, że typ czynu zabronionego można popełnić wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. Zamiar bowiem – jak to określił W. Wolter – odnosi się do wszystkich znamion strony przedmiotowej jako pewnej całości, nie zaś do poszczególnych tych znamion z osobna. Dlatego dopuszczalna jest sytuacja, aby sprawca co do pozostałych znamion jedynie godził się, a więc przewidywał realną możliwość popełnienia przestępstwa i godził się na sytuację, że atakowana osoba może być funkcjonariuszem publicznym. A jeżeli przyjmuje się, że choć jedno ze znamion jest objęte „świadomością możliwości" i sprawca podejmuje realizację znamienia czynności wykonawczej, to nie jest wykluczone przyjęcie, iż działa on z zamiarem wynikowym zrealizowania znamion typu czynu zabronionego, nie z zamiarem bezpośrednim.

W ocenie autorki rozprawy sytuacja taka jest w pełni możliwa. Paradoksalnie uzasadnieniem dla przytoczonego poglądu są dotychczasowe orzeczenia Sądu Najwyższego. Wykazane w nich zostało bowiem niezbicie, że ustalanie umyślności powinno być dokonywane po szczegółowej analizie ujawnionych w toku przewodu sądowego okoliczności podmiotowych i przedmiotowych. Odtwarzając w toku procesu przestępny zamiar sprawcy, należy brać pod uwagę, obok wyjaśnień oskarżonego, także inne jego wypowiedzi manifestujące zamiar przed, w trakcie, jak i po zdarzeniu stanowiącym przedmiot rozpoznania. Starannej ocenie należy

---

228 J. Majewski (red.), *Umyślność i jej formy: pokłosie VII Bielańskiego Kolokwium Karnistycznego*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora", Toruń 2011, s. 78–79; prof. Jacek Giezek podczas VII Bielańskiego Kolokwium Karnistycznego prezentował wskazany pogląd.

229 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna*..., t. 2, op. cit., s. 920.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

poddać wszystkie okoliczności dotyczące zachowania sprawcy (zapowiedź, groźbę, zadowolenie po uderzeniu niebezpiecznym przedmiotem) i to nie tylko w trakcie zdarzenia, ale i przed, i po nim. Istotnym elementem, który powinien być także w tym kontekście brany pod uwagę, jest także skutek działania sprawcy. Dla rekonstrukcji strony podmiotowej niezbędne będzie w praktyce wnioskowanie opierające się na analizie nie tylko ujawnionych faktów dotyczących osoby sprawcy, kategorii funkcjonariusza publicznego, miejsca zdarzenia i zachodzących między nimi relacji (areszt, zakład karny, interwencja policyjna), tła rozważanego czynu, ale i poprzedzających je zdarzeń i ich logiczny ciąg. Wszystkie te okoliczności wymagają kompleksowego i drobiazgowego rozważenia. Nie można bowiem domniemywać rodzaju zamiaru ani się go domyślać, lecz należy go ustalić w powiązaniu z całokształtem sprawy, z pełnym zastosowaniem zasady *in dublo pro reo*[230].

Problematycznie również przedstawia się sytuacja w typie kwalifikowanym określonym w § 2 art. 223 k.k., gdzie ustawodawca przewidział wzmożoną sankcję za następstwo czynnej napaści w postaci skutku, tj. ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Jak w tym przypadku kształtuje się strona podmiotowa tego czynu?

W ocenie autorki, w poszukiwaniu odpowiedzi na to pytanie można w pewnym stopniu posiłkować się stanowiskami wynikłymi podczas dysputy naukowej, która towarzyszyła kwalifikowanemu przestępstwu czynnej napaści na funkcjonariusza MO lub innego organu powołanego do ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego w Kodeksie karnym z 1969 roku. W dawnym jednak unormowaniu czyn określony w art. 234 § 2 k.k. stanowił zbrodnię, zatem do występującej tam wykładni należy podejść jednak z dystansem. Ponadto nie ulega wątpliwości, że w obecnym kształcie prawnym art. 223 § 2 k.k. stanowi typ kwalifikowany przez następstwa. Strona podmiotowa określona w § 2 art. 223 k.k., z uwagi na krótki czas obowiązywania, nie doczekała się jeszcze stosownej wykładni. Dlatego też autorka postanowiła poświęcić mu większą uwagę.

Typ przestępstwa kwalifikowanego określony w § 2 art. 223 k.k. został utworzony przez dodanie samych tylko znamion kwalifikujących, o czym przesądza ustawowy zapis, „jeżeli w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek (…)". Między zachowaniem sprawcy opisanym w typie podstawowym a następstwem musi

---

230 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.10.1981 r., III KR 242/81, OSNPG 1982, nr 5, poz. 63; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.06.1977 r., VI KRN 14/77, OSNKW 1978, nr 4/5, poz. 43 z glosą W. Radeckiego, „Nowe Prawo" 1979, nr 1, s. 141; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.06.1974 r., III Kr 53/74, OSNKW 1974, nr 9, poz. 170 z glosą Z. Czeszejko-Sochackiego, „Państwo i Prawo" 1976, z. 4, s. 176; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.12.1990 r., II KR 94/90, OSP 1992, z. 1, poz. 13; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.03.1984 r., IV KR 52/84, OSPiKA 1985, z. 1, poz. 13; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.10.1984 r., V KR 245/84, OSNPG 1985, nr 6, poz. 79; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.10.1981 r., III KR 242/81, OSNPG 1982, nr 5, poz. 63; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.11.1980 r., III KR 351/80, OSNKW 1981, nr 6, poz. 31 z glosą W. Woltera, „Państwo i Prawo" 1982, z. 10, s. 145 i Z. Jędrzejewskiego, „Państwo i Prawo" 1984, z. 5, s. 145.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

istnieć związek przyczynowy[231]. Można go najprościej wyprowadzić z użytego słowa „nastąpił", rozumianego jako skutek w postaci następstwa, a więc implikującego istnienie powiązania przyczynowego[232].

Ponieważ można zasadnie twierdzić, że słowo „następstwo" wskazuje na zaistnienie w czasie określonego skutku, to rodzi się kolejne pytanie związane ze stroną podmiotową czynu. Związane jest ono z koniecznością istnienia wymogu zamiaru bezpośredniego co do spowodowanych przez sprawcę następstw.

Jednakże autorka dysertacji, odnosząc wskazaną regulację do ogólnych zasad materialnego prawa karnego, skłonna jest uznać, że z uwagi na charakter strony podmiotowej typu podstawowego zawartej w § 1 art. 223 k.k., implikuje to dwa warianty strony podmiotowej (winy kombinowanej przez następstwa), tj. umyślno-umyślny, umyślno-nieumyślny[233].

W przypadku umyślno-umyślnym sprawca dopuszcza się czynnej napaści umyślnie (z zamiarem bezpośrednim), chce tego lub godzi się także na następstwo tego czynu w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Sprawca zatem, działając z zamiarem bezpośrednim, „współchce" skutku[234]. W drugim przypadku sprawca natomiast tego następstwa nie chce, nie godzi się na nie, ale je przewiduje, sadząc, że go uniknie lub nie przewiduje, choć mógł je przewidzieć[235].

Dlatego przy ustalaniu przestępnego zamiaru sprawcy na gruncie art. 223 § 2 k.k. należy brać pod uwagę wszelkie konieczne do odtworzenia przesłanki omówione wcześniej. Podobnie jak na gruncie § 1 wymaga on wnikliwego rozpoznania, tym bardziej że ustalenie zamiaru sprawcy nie jest sprawą prostą. To okoliczność o charakterze wewnętrznym, której istnienie trudno stwierdzić na podstawie samych tylko okoliczności zewnętrznych.

Starając się bardziej przybliżyć omawiane kwestie, stwierdzić należy, że z reguły nie można, badając, czy sprawca obejmował swoją wolą i świadomością skutek, tj. ciężki uszczerbek na zdrowiu, poprzestać na ustaleniu, że zadane np. nożem uderzenie godziło w newralgiczne dla życia miejsce i oceniać umyślność działania sprawcy tylko przez pryzmat jego skutków. W świetle przytoczonych wcześniej rozważań konieczne będzie ustalenie, najczęściej przy pomocy biegłego medycyny sądowej, siły, z jaką uderzenie zadano, kierunku tego uderzenia, liczby tych uderzeń oraz wszystkich innych okoliczności towarzyszących działaniu sprawcy i jego

---

231 J. Giezek, *Przyczynowość oraz przypisanie skutku w prawie karnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1994, s. 10 (Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo; nr 229).

232 J. Kochanowski, *Przestępstwa kwalifikowane*…, op. cit., s. 66.

233 T. Bojarski, *Polskie prawo karne*…, op. cit., s. 144–146.

234 Niektórzy przedstawiciele nauki dopuszczają w ramach winy umyślnej i zamiaru bezpośredniego tzw. przestępstwa nieuchronne. W doktrynie jednak wyodrębnienie tego jest kontrowersyjne.

235 Skutek określony w § 2 art. 223 k.k. zdaniem A. Marka jest nieumyślny, zob.: A. Marek, *Prawo karne*..., op. cit., s. 622.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

stosunku do funkcjonariusza publicznego. Ustalenia te powinny być dokonywane w odniesieniu do konkretnego sprawcy, z uwzględnieniem jego osobowości, stanu psychicznego i możliwości intelektualnych ocenianych przy tym najczęściej przez biegłych psychiatrów. I o ile świadomość godzenia w ważne dla życia miejsca ciała funkcjonariusza publicznego (częste uderzenie nożem w klatkę piersiową lub kopanie w głowę) oceniana powinna być wstępnie na tle powszechnej, przeciętnej wiedzy na ten temat, to o tyle każdorazowo odnieść tę wiedzę należy do konkretnego sprawcy i jego indywidualnych zdolności oraz możliwości. Ważne dla oceny są przy tym, obok zdolności intelektualnych sprawcy, jego warunki fizyczne, w tym umiejętności związane np. ze sportami walki czy posługiwaniem się określonymi narzędziami (np. kijem bejsbolowym), w tym bronią palną. Starannego badania przy ustalaniu umyślności, jak się wydaje, wymaga także stan świadomości sprawcy i wpływ alkoholu bądź narkotyków na jego zachowanie[236].

Podsumowując tę część rozważań, stwierdzić należy, że ustalenie zamiaru sprawcy pozostaje sprawa kluczową. Powinno ono dotyczyć kompleksowej oceny wszystkich przesłanek jednocześnie, analizy całokształtu zarówno przedmiotowych jak i podmiotowych okoliczności, z sięgnięciem do najbardziej uchwytnych i widocznych elementów działania sprawcy[237].

5. FORMY STADIALNE I ZJAWISKOWE PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI

Formalny charakter przestępstwa czynnej napaści implikuje stwierdzenie, że zasadniczą, karalną formą stadialną tego przestępstwa jest dokonanie. Przestępstwo czynnej napaści nie jest więc przykładem modelowego czynu, w którym to sprawca w drodze przestępczej (*inter delicji*) realizuje poszczególne jej stadia.

Dokonanie przestępstwa jest aktem rozciągniętym w czasie[238]. Następuje ono z chwilą realizacji wszystkich znamion typu czynu zabronionego. W przypadku przestępstw formalnych dokonanie tego czynu następuje, gdy znamię czasownikowe występujące w ustawie dla określenia typu czynu zabronionego może być użyte w czasie przeszłym.

Przenosząc to na grunt przestępstwa będącego przedmiotem naszych rozważań, dokonanie tego czynu nastąpi w chwili, gdy sprawca dopuści się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Mając na uwadze formalny charakter

---

236 J. Majewski (red.), *Umyślność i jej formy*…, op. cit., s. 51–64.

237 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.01.2004 r., IV KK 276/03, R-OSNKW 2004, poz. 29.

238 M. Bryła, *Sprawstwo a formy stadialne popełnienia przestępstwa*, „Prokuratura i Prawo" 2002, nr 2, s. 39.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

przestępstwa, które w doktrynie nazywane jest przestępstwem abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo, stwierdzić należy, że jego dokonanie następuje wraz z podjęciem działania zmierzającego bezpośrednio do zrealizowania celu, tj. pobicia czy naruszenia nietykalności cielesnej[239]. Jest to więc przestępstwo, dla którego stadium usiłowania jest już dokonaniem[240]. Pamiętać przy tym jednak należy, że do dokonania przestępstw formalnych wywołanie skutku nie jest wymagane, penalizowane jest bowiem już samo zabronione zachowanie się sprawcy. Oczywiście nie oznacza to, aby z tego zachowania nie mógł wyniknąć żaden skutek. Pozostaje on jednak poza zakresem znamion przestępstwa i może być brany pod uwagę jedynie jako okoliczność wpływająca na wymiar kary[241]. Dokonanie przestępstwa przez sprawcę stanowi podstawę do przyjęcia dokonania przestępstwa przez pozostałe osoby współdziałające w jego popełnieniu – współsprawca, sprawca kierowniczy, podżegacz, pomocnik[242].

Mając na względzie przytoczone wcześniej okoliczności, pierwsza postać dopuszczenia się czynnej napaści, tj. wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, warunkuje stwierdzenie, że każdy z współsprawców musi podjąć działania zmierzające bezpośrednio do zrealizowania celu – napaści na funkcjonariusza publicznego, chociażby nie został on osiągnięty. Jak już wskazywano, w doktrynie prezentowany jest pogląd, zgodnie z którym każda z dwóch osób musi pełnić role sprawcze, nie wystarczy, aby była podżegaczem lub pomocnikiem. Szczególny charakter występującego w przestępstwie czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego współsprawstwa oraz *ratio legis* wskazanej regulacji warunkuje brak możliwości występowania przy tym typie czynu zabronionego innych form zjawiskowych przestępstwa, a mianowicie – sprawstwa kierowniczego czy polecającego.

W przypadku drugiej postaci czynności sprawczej sytuacja przedstawia się odmiennie. Działanie sprawcy polegające na użyciu broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego może przybierać formę współsprawstwa. Sprawców czynnej napaści może być przecież dwóch, przy czym jeden z nich używać może np. noża. Czy jednak ta postać współsprawstwa także przybiera formę tzw. współsprawstwa koniecznego? W ocenie autorki odpowiedź na to pytanie jest jednoznaczna. Jeżeli sprawców jest dwóch,

---

239 Patrz: E. Pływaczewski, *Przestępstwo*…, op. cit., s. 72.

240 Na taki charakter przestępstwa czynnej napaści od lat wskazywał Sąd Najwyższy. W jednym z orzeczeń z 1949 roku stwierdził, że sąd błędnie zakwalifikował czyn jako usiłowanie czynnej napaści, bowiem „oskarżony przyłapany przez „gajowego" na gorącym uczynku zakładania sideł, a następnie idący do niego z siekierą" nie usiłował na nim dokonać czynnej napaści, a jej dokonał. Bowiem stadium usiłowania naruszenia nietykalności cielesnej wypełnia całkowicie istotę dokonanego przestępstwa czynnej napaści, zob.: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.03.1949 r., OSN I K nr 2/1949, poz. 44; Z. Kubiec, *Przestępstwa oporu władzy*…, op. cit., s. 284.

241 A. Marek (red.), *Prawo karne: zagadnienia*…, op. cit., s. 112.

242 K. Buchała, A. Zoll, *Polskie prawo*…, op. cit., s. 280.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

a jeden z nich używa noża, to zaistniały jednym działaniem dwa alternatywne znamiona, tj. działanie z inną osobą i użycie noża. I o ile wszyscy współsprawcy realizują czynności wykonawcze, to nie ma w praktyce możliwości, aby czyn nie zaistniał. Zatem w tym przypadku również nie wystarczy, aby jakikolwiek sprawca pozostawał tylko podżegaczem lub pomocnikiem czy też był sprawcą kierowniczym, czy polecającym.

Na zakończenie omówienia wymaga jeszcze kwestia dotycząca możliwości zaistnienia innej formy stadialnej przestępstwa czynnej napaści, a mianowicie usiłowania. Jak wiadomo, usiłowanie dokonania przestępstwa czynnej napaści nie było dotychczas możliwe[243]. Jednakże problem możliwości zaistnienia usiłowania pojawia się art. 223 § 2 k.k. Określenie stopnia intensywności czynnej napaści poprzez spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu atakowanego funkcjonariusza publicznego wyłania pytanie, czy jest ono przestępstwem materialnym? I czy w tym kontekście możliwe jest jego usiłowanie?

W ocenie autorki zaistniały przy czynnej napaści skutek warunkuje jego materialny charakter. Jednakże kluczem do dalszych rozważań jest wskazanie momentu, w którym czyn określony w art. 223 § 2 k.k. zostanie dokonany. Skoro czynną napaścią jest czyn zmierzający co najmniej do naruszenia nietykalności cielesnej, to jest nim również czyn zmierzający do spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Można by więc przyjąć, że samo podjęcie takiego działania byłoby zatem już dokonaniem tego przestępstwa. Mając na uwadze materialny charakter tego czynu, pogląd taki wydaje się być jednak błędny. Dokonaniem bowiem czynu będzie spowodowanie skutku w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Wobec tego możliwe jest jego usiłowanie. Zaistnieje ono wówczas, gdy w czynności wykonawczej sprawcy pojawią się widoczne dodatkowe przesłanki w postaci np. użycia „odpowiedniej" siły lub użytego przedmiotu, przy użyciu których widoczny jest zamiar wywołania ciężkiego uszkodzenia ciała, a zamiar taki nie zostanie zrealizowany. W takim przypadku sprawca powinien ponieść odpowiedzialność za usiłowanie przestępstwa określonego w art. 223 § 2 k.k.[244]. W ocenie autorki rozprawy, wobec braku obowiązującej wykładni § 2, prezentowane stanowisko znajduje oparcie w doktrynie i orzecznictwie Kodeksu karnego z 1969 roku, podkreślając podobieństwo zachodzące między wskazanym czynem a przestępstwami polegającymi na powodowaniu uszkodzeń ciała[245].

---

243 Odmiennie: A. Marek, *Kodeks karny*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Kraków 2010, s. 496 („Komentarz") (autor postuluje, że każde działanie, które bezpośrednio zmierza do wyrządzenia krzywdy fizycznej funkcjonariuszowi publicznemu (a więc co najmniej naruszenia jego nietykalności cielesnej), lecz chybiło celu, powinno być jego karalnym usiłowaniem).

244 J. Waszczyński (red.), *Prawo karne w zarysie*…, op. cit., s. 546–547.

245 I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny*…, op. cit., s. 743.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ustalenie momentu usiłowania w praktyce będzie się wiązało z poważnymi trudnościami. Sprowadzać się one będą do ustalenia nie tylko chwili, kiedy to już zaistniały dodatkowe okoliczności (przesłanki), ale i rzeczy trudniejszej. Mianowicie „uchwycenia" momentu, kiedy były one na tyle intensywne, aby mogły spowodować następstwo w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Mając na względzie przepisy k.p.k.[246], oceny tej będzie dokonywał prokurator przy wydawaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Jednak, aby mogło do tego dojść, sprawca musi zostać zatrzymany. Determinuje to stwierdzenie, że ustalenia, czy dokonano usiłowania przestępstwa czynnej napaści, będzie dokonywała osoba zatrzymująca sprawcę, tj. najczęściej funkcjonariusz policji wykonujący tę czynność. W ocenie autorki czas pokaże, czy policjanci sprostają temu zadaniu i na ile typ kwalifikowany określony w art. 223 § 2 k.k. będzie przepisem martwym.

6. PROBLEMY KWALIFIKACJI PRAWNEJ I WYMIARU KARY W ZWIĄZKU Z POPEŁNIENIEM PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI NA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO

Jak wiadomo, na gruncie obowiązującego Kodeksu karnego przy przestępstwie czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określonego w art. 223 § 1–2 k.k. może dojść do zbiegu przestępstw bądź zbiegu przepisów ustawy.

Zbieg przestępstw zachodzi wówczas, gdy ten sam sprawca popełnia dwa lub więcej czynów traktowanych jako odrębne przestępstwa, które są rozpoznawane w jednym postępowaniu, a czyni to zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregokolwiek z nich (art. 85 k.k.). Może on być rzeczywisty lub pozorny. Dla konstrukcji rzeczywistego zbiegu przestępstw nie ma znaczenia kwalifikacja prawna składających się na to przestępstwo. Sprawca może dopuścić się kilku czynów tego samego rodzaju, np. kilku czynnych napaści (zbieg jednorodzajowy) lub też kilku różnego rodzaju przestępstw, np. obok czynnej napaści, gróźb karalnych (zbieg wielorodzajowy). Szczególną postacią rzeczywistego zbiegu przestępstw jest tzw. ciąg przestępstw. Musi on spełniać przesłanki zbiegu rzeczywistego (wynikające z art. 85 k.k.) oraz inne zawarte w art. 91 k.k.

Pozorny zbieg przestępstw jest konstrukcją wieloczynową, a różnica wyraża się w tym, że – inaczej niż w zbiegu rzeczywistym – niektóre ze współtworzących go przestępstw zostają pominięte przy wymiarze kary[247]. Jego konstrukcja ma

---

[246] Art. 325b k.p.k. stanowi, że przestępstwo czynnej napaści ze względu na zagrożenie karą prowadzone jest w formie śledztwa. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zgodnie z art. 311 § 3 k.p.k. wydaje prokurator.

[247] M. Bojarski (red.), *Prawo karne materialne: część ogólna i szczególna*, aut. M. Bojarski, J. Giezek, Z. Sienkiewicz, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010, s. 252.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zastosowanie do wypadków, gdy w grę wchodzą tzw. przestępstwa współukarane. Moment dokonania, jak i formalny charakter przestępstwa czynnej napaści wydaje się warunkować brak możliwości wystąpienia współukaranych przestępstw uprzednich. Natomiast współukarane przestępstwa następcze mogą mieć miejsce. Jeśli zatem np. sprawca dopuści się czynnej napaści i pozostawi funkcjonariusza publicznego na miejscu zdarzenia, poniesie odpowiedzialność z art. 223 k.k., a nie dodatkowo z art. 162 k. k.

Kontynuując rozważania, należy odnieść się do zbiegu przepisów ustawy, tj. zasady prawnej jedności czynu zawartej w art. 11 § 1 k.k. Wynika z niej, że ten sam czyn może stanowić jedno przestępstwo. Z zasady tej nie można wyprowadzić wniosku, że przestępstwem może być tylko jeden czyn. Trzeba bowiem wziąć pod uwagę sytuację, gdy prawo traktuje jako jedno przestępstwo wielość czynów. Przykładem takiego czynu jest przestępstwo czynnej napaści. Jest to bowiem przestępstwo złożone, składające się z kilku rodzajów zachowań (czynów), które połączone tworzą samoistne nowe przestępstwo.

W przypadku przestępstwa czynnej napaści zbieg przepisów ustawy bez wątpienia będzie miał miejsce w przypadku, gdy sprawca jednym czynem zrealizuje jego znamiona na kilku osobach (funkcjonariuszach publicznych lub osobach do pomocy im przybranych). Ponadto zaistnieje on również, gdy sprawca jednym działaniem wyczerpie znamiona innych przestępstw. Można wtedy mówić o kumulatywnym zbiegu przepisów ustawy. O ile na gruncie normatywnym konstrukcja kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu wydaje się oczywista, o tyle w praktyce wywołuje wątpliwości organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Niejednokrotnie bowiem, pomimo zastosowania reguł wyłączania wielości ocen, odpowiedź na pytanie, czy w konkretnym przypadku zachodzi kumulatywny zbieg przepisów, nie jest wcale rzeczą łatwą. Tak jest również w odniesieniu do omawianej kategorii czynów skierowanych przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego, w tym przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Dlatego postanowiono w szczególności zająć się tym problemem i podjąć się jego analizy.

Rozważania należy rozpocząć od kwestii, które w doktrynie i orzecznictwie nie napotykają na istotne rozbieżności. Dotyczy to w szczególności przestępstw chroniących zdrowie funkcjonariuszy publicznych. W szczególności, według dotychczas konsekwentnie utrzymanego stanowiska judykatury, przestępstwa określone w art. 157 § 1–2 k.k. należy łączyć w kwalifikacji prawnej z art. 223 § 1 k.k. Jednak w ocenie autorki opracowania zaznaczyć należy, że w przypadku wystąpienia skutku w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego zastosowanie będą miały dwie sytuacje wyznaczone przez następstwo (§ 2). W pierwszej sytuacji, gdy sprawca następstwo w postaci uszczerbku na zdrowiu obejmuje nieumyślnością (typ umyślno-nieumyślny), nie będzie dochodziło do zbiegu pomiędzy dwoma przepisami. Jeżeli natomiast sprawca realizujący

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

znamiona przestępstwa z art. 223 § 1 k.k. jednocześnie umyślnie spowoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu, należy przyjmować kwalifikację kumulatywną[248].

W wypadku, gdy skutkiem czynnej napaści będzie śmierć funkcjonariusza publicznego, a działaniom sprawców można przypisać co najwyżej nieumyślność, wystąpi zbieg właściwy art. 155 k.k. z art. 223 § 1 k.k. Ta sama sytuacja będzie miała miejsce w przypadku pełnej umyślności (w obu zamiarach bezpośrednim i ewentualnym), tym razem jednak z art. 148 k.k. Nie jest także wykluczony rzeczywisty właściwy zbieg przepisów ustawy (art. 148 § 3 k.k.) w przypadku, gdy sprawca dokona zabójstwa funkcjonariusza publicznego podczas i w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Sporne są doktrynie natomiast zbiegi przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego z innymi czynami skierowanymi przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego. W szczególności dotyczy to dwóch przestępstw, tj. naruszenia nietykalności cielesnej (art. 222 § 1 k.k.) oraz czynnego oporu przeciwko czynnościom służbowym (art. 224 § 2 k.k.). Nie dotyczy to przestępstwa znieważenia funkcjonariusza publicznego (art. 226 § 1 k.k.).

Przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji czynu zależy od oceny stosującego przepisy. W praktyce często powtarzają się stany faktyczne, w których sprawca, zmuszając funkcjonariusza publicznego lub osobę przybraną mu do pomocy, do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej, wyczerpuje jednocześnie znamiona czynnej napaści czy też naruszenia nietykalności cielesnej. Judykatura[249] utrzymuje od lat w tej kwestii konsekwentne stanowisko, twierdząc, że przepis art. 223 § 1 k.k. należy przy kwalifikacji prawnej kumulować z art. 224 § 2 k.k. W przypadku natomiast przestępstwa naruszenia nietykalności cielesnej (art. 222 § 1 k.k.) stanowiska w tej sprawie są podzielone. Zdaniem części doktryny[250] czynna napaść może pozostawać w zbiegu właściwym z art. 222 § 1 k.k. Natomiast w ocenie E. Pływaczewskiego[251] czynna napaść z reguły (z wyjątkiem usiłowania) wiąże się

---

248 Powyższy pogląd w odniesieniu do art. 224 § 2–3 k.k., gdzie również ma miejsce typ kwalifikowany przez następstwo, reprezentuje O. Górniok i R. Zawłocki, zob.: A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny: część szczególna*, t. 2…, op cit., s. 46–47.

249 W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11.04.1980 r., IV KR 67/80, OSNPG 190, nr 11, poz. 133 przyjęto, że działanie sprawcy, który rzucił w kierunku milicjanta transporterem metalowym, aby zmusić go do zaniechania prawnej czynności służbowej, wypełnia znamiona zarówno czynnej napaści, jak i zmuszania funkcjonariusza publicznego i z tego względu przepisy te podlegają kumulacji; por.: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9.10.2003 r., II Aka 259/03, „Prokuratura i Prawo" 2004, nr 7, poz. 17, wkładka; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13.05.2003 r., II AKa 122/03, „Prokuratura i Prawo" 2004, nr 2, poz. 18, wkładka.

250 A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna*..., t. 2, op. cit., s. 921.

251 E. Pływaczewski, *Niektóre aspekty zbiegu przepisów na tle przestępstw skierowanych przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych (art. 233–236 k.k.)*, „Palestra" 1981, nr 5, s. 68; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25.01.2001 r., II AKa 574/00, „Prokuratura i Prawo" 2001, nr 1, poz. 3, wkładka.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

z naruszeniem nietykalności cielesnej funkcjonariusza. Jej znamiona są tak skonstruowane, że w zasadzie zawierają w sobie naruszenie przepisu z art. 222 § 1 k.k. i dlatego powinna mieć do nich zastosowanie zasada konsumpcji.

Sporne w doktrynie jest także to, czy zbieg rzeczywisty, kumulatywny zbieg przepisów ustawy, zachodzi również pomiędzy art. 223 § 1–2 k.k. a art. 160 k.k. Zdaniem A. Zolla[252] art. 160 § 1 k.k. jest konsumowany przez art. 223 § 1–2 k.k. (zbieg rzeczywisty niewłaściwy). Podzielając zdania części judykatury, z poglądem tym trudno się zgodzić w całości. Mając na uwadze fakt, że do znamion przestępstwa opisanego w art. 223 § 1–2 k.k. nie należy narażenie na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (jest to przecież przestępstwo tzw. abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo), to w praktyce działanie sprawcy może doprowadzić do powstania takiej sytuacji. W takim przypadku wskazane będzie (dla podkreślenia i oddania całej istoty czynności sprawczej) zastosowanie kwalifikacji kumulatywnej obu przepisów. Zatem przepis art. 160 § 1 k.k. może, ale nie musi być konsumowany przez art. 223 § 1 k.k. Nie można generalnie założyć, że art. 160 § 1 k.k. jest pochłonięty przez art. 223 § 1–2 k.k. i argumentować tego tym, że co do istoty użycie przedmiotów takich jak broń palna, nóż czy inny podobnie niebezpieczny przedmiot stwarza bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia funkcjonariusza publicznego. Co w takim wypadku z pierwszą postacią czynnej napaści, tj. działaniem wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami. Przyjęcie założenia, że i ta forma działania sprawców naraża funkcjonariusza publicznego na bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia byłaby zbyt daleko idąca. Nie mniej jednak, jak podkreślano wcześniej, w praktyce działanie reguły konsumpcji, co do zasady, należy ustalać *in concreto*, a nie *in abstracto.* Nie zawsze bowiem jest ona zasadna i trzeba przyjmować kumulatywny zbieg przepisów. To stosujący przepisy prawa ocenia, czy dla wyrażenia całej społecznej szkodliwości czynu wystarczy jeden z przepisów, przez którego „pryzmat" zostanie oddana w kwalifikacji prawnej najpełniej treść bezprawności danego czynu.

Realizacja znamion przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określona w art. 223 §1 k.k. została zagrożona karą pozbawienia wolności od jednego roku do lat 10. Typ kwalifikowany określony w § 2 przewiduje sankcję karną od dwóch do 12 lat pozbawienia wolności. Czyn ten więc stanowi występek. Ustawowym wymiarem kary mogącym być wymierzonym wobec sprawcy czynnej napaści w § 1 jest jedynie kara pozbawienia wolności od jednego roku do lat 10, natomiast w § 2 nie mniejsza niż dwa lata pozbawienia wolności. Jednakże kara za dokonanie wskazanego czynu może zostać wymierzona poza granicami ustawowego wymiaru kary. W przypadku recydywy specjalnej zwykłej sąd może

[252] A. Zoll (red.), *Kodeks karny: część szczególna*…, op. cit., s. 721.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wymierzyć karę do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę (art. 64 § 1 k.k.), tj. w § 1 od jednego roku do 15 lat pozbawienia wolności, natomiast w § 2 – od dwóch lat do 18 lat pozbawienia wolności. W przypadku recydywy specjalnej wielokrotnej (tzw. multirecydywy – art. 64 § 2 k.k.) wobec sprawcy zostanie orzeczona kara co najmniej miesiąc powyżej jednego roku do 15 lat pozbawienia wolności.

Konsekwencją wystąpienia rzeczywistego zbiegu przestępstw jest tzw. kara łączna. Jej wymierzenie następuje w dwóch etapach: w pierwszym dochodzi do wymierzenia kar jednostkowych za każde z przestępstw, w drugim etapie (jeżeli kary są tego samego rodzaju lub podlegają łączeniu) wymierza się karę łączną. Stosownie do art. 86 § 1 k.k. sąd wymierza karę łączną granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając 810 stawek dziennych grzywny, dwóch lat ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności. W przypadku wystąpienia ciągu przestępstw sąd orzeka jedną karę na podstawie przepisu, którego znamiona każde z tych przestępstw wyczerpuje, w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę (art. 91 § 2 k.k.).

W przypadku rzeczywistego właściwego zbiegu przepisów sąd skazuje za jedno przestępstwo na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów (art. 11 § 2 k.k.). Wymierza zaś karę na podstawie przepisu przewidującego karę najsurowszą (art. 11 § 3 k.k.). O wyborze przepisu decyduje określone zagrożenie ustawowe, nie mają tu znaczenia modyfikacje tego zagrożenia związane z nadzwyczajnym wymiarem kary. Jeżeli okaże się, że zbiegające się przepisy mają identyczną sankcję, wówczas sąd orzeka karę na podstawie przepisu, którego znamiona wypełnia zachowanie sprawcy stanowiące główny a nie uboczny element czynu.

Ze względu na wysokość zagrożenia nie znajdzie tutaj zastosowania regulacja zawarta w art. 58 § 3 k.k. Nie jest także możliwe warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec sprawcy czynnej napaści. W przypadku orzeczenia kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej dwóch lat (§ 1 art. 223 k.k.) możliwe jest warunkowe zawieszenie jej wykonania. Jednakże sąd przy jej zawieszaniu winien brać pod uwagę m.in. przesłanki art. 69 § 2 k.k. oraz inne o charakterze indywidualno-prewencyjnym. Zasadniczo przy orzekaniu kary pozbawienia wolności okres próby wynosi od 2 do 5 lat, jeśli sprawcą jest młodociany lub multirecydywista specjalny, podwyższeniu ulega dolny próg okresu próby – do 3 lat. Przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary możliwe jest jednoczesne orzeczenie tzw. grzywny samoistnej (art. 71 § 1 k.k.). Warunkowe zawieszenie wykonania kary może również wiązać się z dozorem kuratora oraz nałożeniem na skazanego pewnych obowiązków. Katalog tych obowiązków zakreśla art. 72 k.k. Jednakże zauważyć należy, że katalog zawartych tam obowiązków nie jest zamknięty i sąd może je zastosować stosownie do potrzeb związanych z oddziaływaniem resocjalizacyjnym i wychowawczym na sprawcę.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ustawodawca nie przewidział również odrębnej podstawy prawnej dla nadzwyczajnego złagodzenia kary w sytuacji, gdy czynna napaść była wynikiem niewłaściwego zachowania się funkcjonariusza publicznego (jak np. w art. 222 § 2 k.k.). W takich okolicznościach nadzwyczajne złagodzenie kary może nastąpić tylko na warunkach ogólnych określonych w art. 60 § 1–7 k.k. Karą nadzwyczajnie złagodzoną będzie w tym przypadku: kara grzywny, kara ograniczenia wolności lub kara pozbawienia wolności od jedengo miesiąca do 11 miesięcy.

Podsumowując, zaznaczyć należy, że występujący przy omawianym przestępstwie wymiar kary sytuuje czynną napaść w grupie wydzielanej ze względu na ładunek społecznego niebezpieczeństwa wśród przestępstw poważnych[253]. Dlatego w przypadku orzekania środków karnych celowe będzie przede wszystkim orzeczenie przepadku przedmiotów użytych do popełnienia przestępstwa, ich równowartości albo nawiązki na rzecz Skarbu Państwa (art. 44 k.k.). Może także znaleźć zastosowanie obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę z art. 46 k.k., a także nawiązka na cel społeczny (art. 47 k.k.).

7. OCENA UJĘCIA PRAWNEGO PRZESTĘPSTWA CZYNNEJ NAPAŚCI

Już J. Rousseau doszedł do wniosku, że rozum nie najlepiej radzi sobie ze stanowieniem prawa, gdyż prawa stanowione przez ludzi obarczone są wszystkimi ludzkimi wadami i stwierdził: „Trzeba by bogów, by nadać prawa ludziom”[254]. Wskazana myśl bez wątpienia prowadzi do wniosku o niedoskonałościach praw stanowionych przez ludzi. Nie jest od nich wolny Kodeks karny z 1997 roku, w tym przestępstwo czynnej napaści.

Obecnie obowiązująca regulacja przestępstwa czynnej napaści to swoiste zespolenie elementów zaczerpniętych z jej odpowiednika w k.k. z 1932 roku jak również wielu nowych, ocennych znamion. Już pierwsze spojrzenie na budowę normy prawnej określonej w art. 223 § 1–2 k.k. powoduje, że zauważamy w niej wszystkie elementy występujące w art. 133 k.k. z 1932 roku, tj. znamiona czynności sprawczej, znamion modalnych jak również przedmiotu czynności wykonawczej, oczywiście z uwzględnieniem zmian ewolucyjnych. Nawet określenie podmiotu takiego jak „osoba do pomocy przybrana” nie uległo zmianie. Jednakże obecne ujęcie przestępstwa czynnej napaści zawiera w sobie elementy zaczerpnięte z k.k. z 1969 roku (art. 234 § 2 k.k.). W szczególności dotyczy to wprowadzonego nowelizacją typu kwalifikowanego przez następstwo określonego w § 2 art. 223 k.k.

---

253 A. Wąsek, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny: część szczególna*, t. 2…, op. cit., s. 36.

254 Za: S. Filipowicz, *O demokracji bez złudzeń i sentymentów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992, s. 91.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Nie kwestionując niektórych ustaw nowelizujących prawo karne w Polsce, które były nierzadko konieczne, należy sceptycznie ocenić nowelizację przestępstwa czynnej napaści, a co za tym idzie zastosowany wobec niej kierunek polityki karnej państwa. Należy tu podkreślić, że jej wprowadzenie spotkało się z ostrą krytyką środowisk naukowych[255], w szczególności z negatywną opinią Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, która nie kwestionując zasadności rozszerzania ochrony karnej, podważała celowość proponowanych zmian, wskazując jednocześnie liczne błędy legislacyjne. Podnoszono, że projekt powstał po głośnym zabójstwie policjanta na warszawskiej Woli i nie znajduje on uzasadnienia w świetle konstytucyjnej zasady proporcjonalności[256]. Jednakże legislacyjne działania ustawodawcy ostatnich lat wskazują, że zjawisko wykorzystywania prawa karnego głównie poprzez zwiększenie jego represyjności dla uzyskania politycznego wsparcia społeczeństwa, występuje niestety coraz częściej[257]. Dlatego autorka opracowania, podzielając niemal jednomyślne stanowisko przedstawicieli nauki prawa karnego i kryminologii, wskazuje, że system prawa karnego powinien opierać się na osiągnięciach nauki i praktyki sądowej. Przepisy prawa karnego nie powinny być traktowane instrumentalnie w celach *stricte* politycznych, w negatywnym rozumieniu polityki. Jest to najważniejsza przestroga, jaką należy brać pod uwagę w ewentualnych dalszych zmianach prawa karnego[258].

Należy też zaznaczyć, że analiza regulacji przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k.k. skłania do wniosku, że obowiązująca od marca 2011 roku zmiana pozostaje w sprzeczności z ideą twórców k.k. z roku 1997 w kwestii obniżania represyjności prawa karnego. Jednakże na gruncie polskiego prawa karnego nie jest ona zjawiskiem nowym. Tendencja do znacznego zaostrzenia polskiej polityki karnej zaznacza się już od 2000 roku[259] i wywołuje w doktrynie wiele dyskusji. W ciągle żywym sporze na temat poziomu represyjności polskiego prawa karnego, dokonana przez ustawodawcę zmiana legislacyjna przestępstwa czynnej napaści odgrywa niemałą rolę. Stworzona przez niego regulacja jest swoistym „zlepkiem" założeń. W § 1 przyświeca jej idea obniżania punitywności, natomiast w § 2 zasada zaostrzania represji karnej. Z tego też względu wydaje

---

255 M. Filar, *Jakobini znad Wisły*, „Palestra" 2010, nr 11/12, s. 204–205.

256 Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego, Opinia o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, ustawy – Kodeks postepowania karnego oraz ustawy o Policji, wersja z dnia 26.03.2010 r., za: http:// www.bip.ms.gov.pl.

257 J. Jakubowska-Hara, C. Nowak, J. Skupiński (red. nauk.), *Reforma prawa karnego: propozycje i komentarze: księga pamiątkowa profesor Barbary Kunickiej-Michalskiej*, aut. A. Błachnio-Parzych [i in.], Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, s. 9–10.

258 T. Kaczmarek, *Racjonalny ustawodawca wobec opinii społecznej a populizm penalny*, „Archiwum Kryminologii" 2009, t. 29/30, s. 519.

259 M. Melezini, *Czy zaostrzyć represję karną? O projektach nowelizacji kodeksu karnego*, [w:] J. Jakubowska-Hara, C. Nowak, J. Skupiński (red. nauk.), *Reforma prawa karnego*..., op. cit., , s. 148–158.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

się, że w obecnym kształcie regulacja przestępstwa czynnej napaści to połączenie „starych" znamion wraz z nowymi, wysoce ocennymi elementami (§ 1). To również krzyżujące się ze sobą stanowiska w kwestii granic ochrony karnej, bowiem zawarta w § 1 idea liberalizacji zakresu ochrony karnej połączona została w § 2 z założeniem zaostrzania represji karnej. W szczególności dotyczy to § 2 art. 223 k.k. Niewątpliwie w przypadkach zaistnienia skutku w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, przed nowelizacją czyn podlegałby kumulatywnej kwalifikacji z art. 156 § 1–3 k.k., tylko że z mniejszym zagrożeniem ustawowym karą. Wydaje się więc, że zamysłem ustawodawcy było wzmożenie ochrony karnej funkcjonariuszy publicznych poprzez zaostrzenie wymiaru kary. Kierunek tych zmian, jak już wskazywano, pozostaje wątpliwy.

Bez wątpienia wszelkie niejasności prawne można usunąć w drodze interpretacji. Nie może ona jednak „poprawiać" stanowionego prawa, gdyż – jak się wydaje – brak jest szans na jednolitość rezultatów wykładni. Z tego względu zamysł ustawodawcy, aby zawęzić kryminalizację omawianego czynu poprzez zawarcie w dyspozycji kilku ocennych znamion, powoduje nadal problemy natury praktycznej. Można więc w tym miejscu postawić *de lege ferenda* postulat o powrót do kodeksowej regulacji przestępstwa czynnej napaści zawartej w art. 133 k.k. z 1932 roku, który bez wątpienia rozszerzyłby tak pożądaną w ostatnim czasie przez ustawodawcę ochronę karną w przypadku dopuszczenia się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Brak rozbudowanych znamion strony przedmiotowej paradoksalnie rozszerza przecież zakres ochrony karnej i zwiększa możliwości wymiaru sprawiedliwości.

W podsumowaniu rozważań zawartych w niniejszym rozdziale pojawia się także pytanie o zakres pojęcia funkcjonariusza publicznego. Jest to zadanie niełatwe, gdyż wszelkie niejasności dotyczące tego terminu mają zróżnicowaną naturę. Można się zastanawiać nad różnymi wariantami rozwiązań – od najbardziej skrajnych po liberalne (np. włączenie do niego innych osób, którym przysługuje ochrona karna wynikająca z rozwiązań pozakodeksowych). Jednakże ustawodawca powinien zastanowić się nad ustaleniem jasnych granic tego pojęcia, w tym, na ile wyznacza je art. 115 § 13 k.k. Ponadto powinien rozważyć ustalenie spójnego statusu prawnego funkcjonariuszy publicznych jak i osób objętych ochroną karną na mocy przepisów szczególnych, bowiem obecna sytuacja prawna nastręcza wiele problemów natury teoretycznej i praktycznej. Warto zatem w tym miejscu poddać ocenie prawnej ujęcie przestępstwa czynnej napaści w świetle rozwiązań pozakodeksowych, na mocy których określone kategorie osób mogą korzystać z ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym, w tym funkcjonariuszom policji.

W treści art. 115 § 13 k.k. prawodawca sformułował definicję legalną pojęcia funkcjonariusza publicznego. Fakt zamieszczenia tej definicji w kodeksie nie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wykluczył jednak wątpliwości wyrażającej się w pytaniu, czy przepis art. 115 § 13 k.k. powinien być w całym kodeksie jedynym i ostatecznym wyznacznikiem sposobu rozumienia wielokrotnie użytego tam określenia funkcjonariusz publiczny, czy też zakres tego pojęcia za każdym razem, gdy jest ono używane poza treścią art. 115 § 13 k.k. – w ramach przepisów pozakodeksowych winien obejmować grupy podmiotów w nim nieuwzględnione. Wskazany problem jest o tyle złożony, że z art. 115 § 13 k.k. jednoznacznie wynika, że kreuje on zamknięty katalog podmiotów, którym ustawodawca przyznał status funkcjonariusza publicznego. Ich enumeratywne wyliczenie nie zawiera ponadto zapisu wyrażającego możliwość włączenia do katalogu funkcjonariuszy publicznych innych osób, szczególnie tych, którym została przyznana na mocy przepisów pozakodeksowych ochrona taka jak funkcjonariuszom publicznym. Art. 115 § 13 k.k. nie zawiera bowiem jakiegokolwiek zapisu, chociażby podobnego do tego, który znajdował się w art. 120 § 11 k.k. z 1969 roku precyzującego w szczególności, że „funkcjonariusz publiczny jest to (…) osoba, której na mocy przepisów szczególnych przyznana została ochrona taka jak funkcjonariuszom publicznym".

Tym samym ujawnia się poważny problem wykraczający daleko poza obszar prawa karnego, a dotykający niełatwych i różnie rozumianych zagadnień z zakresu ogólnej teorii prawa. Trzeba bowiem zadecydować, czy zamieszczenie w części ogólnej Kodeksu karnego definicji legalnej określonego pojęcia oznacza, że sposób rozumienia tego terminu musi abstrahować od innych aktów prawnych czy też nie. Przenosząc to na omawiany grunt, powstaje pytanie, czy status funkcjonariusza publicznego przysługuje tylko podmiotom wymienionym w art. 115 § 13 k.k., czy też są nimi inne kategorie osób, którym na mocy przepisów pozakodeksowych została przyznana ochrona karna taka sama jak funkcjonariuszom publicznym?

Odpowiedź na to pytanie wywołuje ogromne spory natury praktycznej, a doktryna od początku obowiązywania ustawy karnej nie może się z nimi uporać. Zauważyć należy, że „pod rządami" dawnego Kodeksu karnego wydano wiele ustaw, w których zamieszczono formułę przyznającą określonym kategoriom podmiotów ochronę taką jak funkcjonariuszom publicznym. Dotyczyło to w szczególności: nauczycieli[260], strażników Społecznej Straży Rybackiej[261], osób dokonujących kontroli w Państwowej Inspekcji Sanitarnej[262], sołtysów[263], policjantów[264], notariuszy jako

---

[260] Art. 63 Ustawy z dnia 26.01.1982 r. – Karta nauczyciela (Dz.U. 2006 nr 97, poz. 674 ze zm.).

[261] Art. 25 ust. 2 pkt. 1 Ustawy z dnia 18.04.1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz.U. 2009 nr 189, poz. 1471 ze zm.).

[262] Art. 35 ust. 2 Ustawy z dnia 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. 2006 nr 122, poz. 851 ze zm.).

[263] Art. 36 ust. 3, art. 37 ust. 3 Ustawy z dnia 08.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1591 ze zm.).

[264] Art. 66 Ustawy z dnia 06.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

osoby zaufania publicznego[265], strażaków jednostek ochrony przeciwpożarowej i członków ochotniczych straży pożarnych i innym[266], strażaków[267], osób wchodzących w skład komisji wyborczych podczas wyboru prezydenta RP[268], inspektorów oraz innych pracowników jednostek organizacyjnych kontroli skarbowej[269], pracowników służby leśnej[270], członków samorządowych kolegiów odwoławczych[271], rachmistrzów spisowym i ankieterów statystycznych[272], strażników Państwowej Straży Łowieckiej[273], pielęgniarek i położnych[274], lekarzy i dentystów[275].

W okresie obowiązywania powołanego kodeksu byt prawny klauzuli uzasadniała *expressis verbis* treść art. 120 § 11 k.k. z 1969 roku. Stanowił on swojego rodzaju „łącznik" normatywny między regulacją kodeksową a wyrażeniami zawartymi w ustawach szczególnych. Po wejściu w życie Kodeksu karnego z 1997 roku wskazany stan prawny uległ zasadniczej komplikacji. Przejawiała się ona na kilku płaszczyznach i spowodowana była faktem, że nowy Kodeks karny nie powtórzył klauzuli zawartej w art. 120 § 1 k.k. z 1969 roku.

Jako pierwszy pojawia się dylemat natury zasadniczej, a mianowicie, czy ochrona ustanowiona na mocy ustaw, które weszły życie przed 6 lipca 1997 roku – tj. przed uchwaleniem obowiązującego Kodeksu karnego – trwa nadal. Treść art. 3 § 1 przepisów wprowadzających kodeks karny stanowi, że: „Z dniem wejścia w życie Kodeksu karnego tracą moc przepisy dotyczące przedmiotów w tym kodeksie unormowanych, chyba że przepisy tej ustawy stanowią inaczej". Paragraf 2 art. 3 precyzuje: „Przepisu § 1 nie stosuje się do ustaw, które weszły życie po dniu 6 czerwca 1997 r.". Nasuwa się więc pytanie, czy przepisy ustaw pozakodeksowych, przyznając określonym kategoriom osób status funkcjonariusza publicznego, „dotyczą przedmiotów w tym kodeksie unormowanych" czy też nie? Skoro bowiem wskazany przepis utracił moc prawną, wydawałoby się,

---

265 Art. 2 § 1 Ustawy z dnia 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. 2008 nr 189, poz. 1158 ze zm.).

266 Art. 27 Ustawy z dnia 24.08.1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2009 nr 178, poz. 1380 ze zm.).

267 Art. 57 Ustawy z dnia 24.08.1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. 2009 nr 12, poz. 68 ze zm.).

268 Art. 19 ust. 4 Ustawy z dnia 27.09.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2000 nr 47, poz. 544 ze zm.).

269 Art. 41 Ustawy z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej (Dz.U. 2004 nr 8, poz. 65 ze zm.).

270 Art. 46 Ustawy z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz.U. 2005 nr 45, poz. 435 ze zm.).

271 Art. 10 Ustawy z dnia 12.10.1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. 2001 nr 79, poz. 856 ze zm.).

272 Art. 28 Ustawy z dnia 26.06.1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. 1995 nr 88, poz. 439 ze zm.).

273 Art. 39 ust. 11 Ustawy z dnia 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. 2005 nr 127, poz. 1066 ze zm.).

274 Art. 4 i 5 Ustawy z dnia 15.07.2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. 2011 nr 174, poz. 1039.

275 Art. 44 Ustawy z dnia 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. 2008 nr 136, poz. 857 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

że należy uznać, iż ochrona, którą przewidywał, także stała się nieaktualna albo przynajmniej wątpliwa. Z drugiej jednak strony wskazane ustawy nadal obowiązują, a ustawodawca do chwili obecnej stosuje w praktyce klauzulę rozszerzającą ochronę na inne osoby i wprowadza ją w różnych aktach ustawodawczych.

Pomimo rozbieżnych stanowisk przedstawicieli doktryny decydującej wykładni dokonał Sąd Najwyższy[276], który stwierdził, że zapis zawarty w art. 3 § 1 przepisów wprowadzających Kodeks karny nie może odnosić się do przepisów szczególnych zapewniających ochronę prawną. Wobec powyższego obowiązują one nadal.

Z racji takiego stanowiska kluczowa wydaje się odpowiedź na pytanie, czy wobec braku w Kodeksie karnym podstawy normatywnej do wykazania łączności z przepisami pozakodeksowymi zapewniającymi określonym kategoriom osób ochronę taką jak funkcjonariuszom publicznym, podmioty te są funkcjonariuszami publicznymi?

W ocenie autorki opracowania odpowiedź na to pytanie wydaje się jednoznaczna. O statusie funkcjonariusza publicznego przesądza definicja legalna art. 115 § 13 k.k., i o ile podmioty te nie są tam wymienione, nie posiadają pozycji funkcjonariusza publicznego. Czy jednak wobec braku tego statusu osoby te zachowują nadal ochronę karną? Wydaje się, że skoro ustawodawca nie odciął się od stosowania klauzul ochronnych w nowych przepisach, to może uzasadnione jest pozostawienie w mocy ochrony przewidzianej przez dawną ustawę (oczywiście z zastrzeżeniem utraty przez te osoby statusu funkcjonariusza publicznego na gruncie obowiązujących przepisów).

Wskazana kwestia nie jest jednak jednoznaczna, a ustawodawca niejako sam otwiera drogę do wielopłaszczyznowej interpretacji. Stosując już w unormowaniach ustawowych wydanych po wejściu w życie k.k. z 1997 roku, swoisty model rozszerzający ochrony karnej obliguje praktykę stosowania prawa do wywodzenia, czy dana osoba posiada status funkcjonariusza publicznego, czy tylko korzysta z ochrony karnej. Spowodowane jest to umieszczaniem w coraz to nowych przepisach szczególnych klauzul ochronnych dotkniętych poważnymi słabościami legislacyjnymi. Po uchwaleniu obowiązującego Kodeksu karnego użyto jej już blisko trzydzieści razy. Dotyczy to takich kategorii podmiotów, m.in. jak: pracownik ochrony[277], strażnik gminny[278], rachmistrz spisowy[279], organ dozoru jądrowego[280], pracownik Inspekcji Handlowej[281], funkcjonariusz Służby Celnej[282], funkcjonariusz

---

276 Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7.09.2000 r., I KZP 26/00, OSNKW 2000, nr 9/10, poz. 88.

277 Art. 42 Ustawy z dnia 22.08.1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. 2005 nr 145, poz. 1221 ze zm.).

278 Art. 23 Ustawy z dnia 29.08.1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. 1997 nr 123, poz. 779 ze zm.).

279 Art. 16 pkt. 3 Ustawy z dnia 17.07.2009 r. o powszechnym spisie rolnym w 2010 r. (Dz.U. 2009 nr 126, poz. 1040 ze zm.).

280 Art. 66 ust. 2 Ustawy z dnia 29.11.2000 r. – Prawo atomowe (Dz.U. 2007 nr 42, poz. 276 ze zm.).

281 Art. 22 Ustawy z dnia 15.12.2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz.U. 2009 nr 151, poz. 1219 ze zm.).

282 Art. 133 Ustawy z dnia 27.08.2009 r. o Służbie Celnej (Dz.U. 2009 nr 168, poz. 1323 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Biura Ochrony Rządu[283], funkcjonariusz Straży Ochrony Kolei[284], pracownik socjalny[285], pracownik służby parku narodowego[286], osoba udzielająca pierwszej pomocy medycznej oraz podejmująca medyczne czynności ratunkowe[287], lekarz sądowy[288], pracownik spółki akcyjnej Poczta Polska[289].

Oczywiście prawem ustawodawcy jest podejmowanie decyzji o rozszerzaniu ochrony karnej na coraz to nowe kategorie podmiotów, jednakże motywy ich przyznawania wzbudzają wiele wątpliwości. W piśmiennictwie pojawiają się opinie krytyczne wskazujące, że prawodawca w dość selektywny sposób przydziela szczególny przymiot ochrony różnym osobom, a wskazanie obiektywnego kryterium nastręcza poważne trudności. Nie jest jasne, dlaczego jedne osoby korzystają z ochrony, a inne nie, mimo pełnienia podobnych funkcji. Szczególnie, że brak jest korelacji ochrony karnej z regułą wzmożonej odpowiedzialności. Zakładając, że ustawodawca przy przyznawaniu klauzul ochrony kieruje się racjonalnymi przesłankami, można by sądzić, że istnieją doniosłe powody uzasadniające taką praktykę. Jak może się wydawać, głównym celem jest dodatkowe zabezpieczenie pewnych grup osób podczas wykonywania przez nie czynności zawodowych. Można by jednak poddać w wątpliwość, czy taki pogląd jest słuszny i czy jest on najlepszym sposobem na osiągnięcie zamierzonego celu. Podobne wątpliwości wyrażała O. Górniok[290], postulując, że owe osoby i tak są chronione przez prawo, i nie jest potrzebne dodatkowe wzmacnianie tej ochrony. W ocenie autorki, w większości przypadków wystarczyłoby skuteczne egzekwowanie istniejących już przepisów, np. dotyczących uszkodzeń ciała czy naruszenia nietykalności cielesnej. Analizując katalog osób, którym przyznano ochronę karną, nie sposób oprzeć się wrażeniu, że przyznanie klauzuli ochronnej jest co najmniej sprawą dyskusyjną. Jak bowiem odnieść się do przyznania wzmożonej ochrony karnej np. egzaminatorowi sprawdzającemu kwalifikacje osoby ubiegającej się o przyznanie uprawnienia do kierowania pojazdami[291] czy pracownikowi ochrony podczas

---

283 Art. 60 Ustawy z dnia 16.03.2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz.U. 2004 nr 163, poz. 1712 ze zm.).

284 Art. 63 Ustawy z dnia 28.03.2003 r. o Straży Ochrony Kolei (Dz.U. 2007 nr 16, poz. 94 ze zm.).

285 Art. 121 ust. 1 Ustawy z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2009 nr 175, poz. 1362 ze zm.).

286 Art. 104 Ustawy z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2009 nr 151, poz. 1220 ze zm.).

287 Art. 5 Ustawy z dnia 08.09.2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. 2006 nr 191, poz. 1410 ze zm.).

288 Art. 2 ust. 3 Ustawy z dnia 15.06.2007 r. o lekarzu sądowym (Dz.U. 2007 nr 123, poz. 849 ze zm.).

289 Art. 20 Ustawy z dnia 05.09.2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska" (Dz.U. 2008 nr 180, poz. 1109 ze zm.).

290 O. Górniok, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 17.04.1997 r., I KZP 43/96*, „Państwo i Prawo" 1998, nr 1, s. 110.

291 Zob.: Art. 110a ust. 3 Ustawy z dnia 20.06.1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 2005 nr 108, poz. 908 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wykonywania zadań ochrony obiektów i urządzeń podlegających jej obowiązkowi[292]. Czy faktycznie wskazane osoby tak często narażone są napaść ze strony innych osób i czy pełnią aż tak ważne funkcje, aby przyznawać im taką ochronę? Odpowiedź twierdząca na to pytanie jest co najmniej wątpliwa.

Ponadto kolejne niejasności powoduje fakt poddawania określonych osób dublującej się regulacji zawartej w samym Kodeksie karnym, np. w odniesieniu do Prezydenta Rzeczypospolitej (art. 135 k.k.), bądź też na gruncie innych aktów prawa materialnego. Dla przykładu można tu wskazać np. strażnika gminnego[293], policjanta[294] czy radnego zarządu powiatu[295]. Na mocy ustaw szczególnych przyznano im jedynie karnoprawną ochronę, a są oni przecież funkcjonariuszami publicznymi. Ustawodawca poprzez powielanie regulacji wprowadza jedynie niepotrzebne komplikacje i podważa zasady logicznego myślenia.

Dodatkowo sam kształt prawny klauzul ochronnych budzi wiele refleksji. Dokonując ich analizy na gruncie obowiązującego ustawodawstwa pozakodeksowego, można z całą pewnością stwierdzić, że nie ma ona jednolitego wzoru. Potwierdzeniem tego może być fakt, że sam ustawodawca używa przy ich regulacji różnych określeń, np. „podlega ochronie karnej przysługującej funkcjonariuszowi publicznemu"; „korzysta z ochrony karnej przewidzianej w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych"; „korzysta z ochrony przewidzianej w ustawie z dnia 6.06.1997 r. – Kodeks karny". Ponadto ustawodawca wydaje się nie przywiązywać wagi do zakresu ochrony karnej, nie stosując jednolitości w zapisach określających znamiona modalne. W jednych aktach prawnych określone w nim podmioty korzystają z ochrony jedynie „przy wykonywaniu czynności", w innych „podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych". Jak widać, niejednolitość w zapisach skutkuje wąskim bądź, w niektórych przypadkach, bardzo szerokim zakresem ochrony. Wskazana różnorodność ujęcia przepisów zakreślających jej zakres sprowadza się w praktyce do każdorazowej wnikliwej analizy określonego aktu prawnego.

Konkluzja na temat rozwiązań pozakodeksowych odnoszących się do przestępstwa czynnej napaści skłania do niełatwego, lecz koniecznego wniosku o niewątpliwym chaosie prawnym połączonym ze złą techniką legislacyjną, jaka ma w nich miejsce. Prowadzą one do sytuacji, w której na potrzeby praktyki każdorazowo należy zbadać, czy dany podmiot, na którym dokonano napaści, podlega pozakodeksowej ochronie karnej. Gdy jednak już odnajdzie się w gąszczu aktów prawnych ten właściwy, należy dodatkowo zbadać jego zakres. Bowiem, jak wykazano, nie ma

---

[292] Zob.: Art. 42 Ustawy z dnia 22.08.1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. 1997 nr 114, poz. 740 ze zm.).

[293] Art. 23 Ustawy z dnia 29.08.1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. 1997 nr 123, poz. 779 ze zm.).

[294] Art. 66 Ustawy z dnia 06.04.1990 r. o Policji, tekst jednolity (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

[295] Art. 21 ust. 3 Ustawy z dnia 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 nr 91, poz. 578 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

w tej sprawie jednolitych rozwiązań. Dodatkowo należy również mieć na względzie fakt, że niektóre z obowiązujących regulacji pozakodeksowych posiadają już obecnie jedynie walor historyczny i są mało przydatne dla obecnej wykładni.

Ponadto podkreślić należy, że przytoczone wyżej aspekty prowadzą do jeszcze jednego bardzo istotnego wniosku. Sprowadza się on do tezy o nieuzasadnionym i nadmiernym rozszerzaniu ochrony karnej dotyczącej także przestępstwa czynnej napaści przez ustawodawcę w pozakodeksowych aktach prawnych. Nawet autorce opracowania, która nie jest przeciwnikiem pozakodeksowej ochrony karnej, trudno znaleźć argumenty wskazujące na zasadność i celowość takich działań. Skoro bowiem ustawodawca uznaje określone podmioty i wykonywane przez nie zadania za ważne, i obejmuje je szczególną ochroną karną, to powinien je również poddać wzmożonej odpowiedzialności. Tak jednak nie czyni, przez co podważa fundamentalne zasady prawa. Klauzule zapewniające ochronę karną winny dotyczyć kategorii osób pełniących istotne zadania z punktu widzenia co najmniej głównego przedmiotu ochrony przestępstw z rozdziału XXIX Kodeksu karnego. Nie powinny one obejmować nierzadko wyrywkowo wybranych podmiotów, które w wyniku nagłośnionych przez środki masowego przekazu przestępstw stały się ofiarami ataku. Stąd wniosek, że jednak brakuje kompleksowego spojrzenia ustawodawcy na zakres ochrony karnej i jej celowość.

Przedstawione rozważania rodzą pytanie o model ochrony karnej, jaką w obowiązującym unormowaniu kodeksowym zapewnia przestępstwo czynnej napaści[296]. W ocenie autorki opracowania zapewnia on należytą ochronę karną funkcjonariuszowi publicznemu i osobie do pomocy mu przybranej w przypadku najcięższych zamachów. Została ona dodatkowo wzmocniona przez wprowadzenie do obecnie obowiązującej regulacji nowego typu kwalifikowanego zabójstwa funkcjonariusza publicznego (art. 148 §3 k.k.) oraz dodatkowo rozszerzona o nowe kategorie podmiotów (art. 25 § 4 k.k.). Pamiętać bowiem należy, że art. 115 § 13 k.k. wymienia wyczerpująco kilkanaście rodzajów funkcji, których sprawowanie odnosi się do statusu funkcjonariusza publicznego. Są to funkcje najbardziej doniosłe dla funkcjonowania państwa, a osoby je sprawujące mają rzeczywisty i istotny wpływ na życie każdego obywatela[297]. Dlatego na pewno pozostaje sprawą dyskusyjną, czy ochrona karna powinna być rozciągana na nowe podmioty, którym na mocy ustaw szczególnych przyznano wzmożoną ochronę w przypadku dokonania czynnej napaści. Takie ujęcie tematu stwarza bowiem swoisty model rozszerzonej ochrony i rodzi pytanie, czy nie jest on nadmiernie szeroki. W ocenie autorki dysertacji powinien on być normatywnie ujednolicony oraz istotnie ograniczony.

---

296 E. Kimera, *Nowe granice ochrony karnej funkcjonariusza Policji*, „Policja" 2011, nr 2, s. 12; E. Kimera, *Czynna napaść na funkcjonariusza Policji*, „Policja 997" 2010, nr 4, s. 40.

297 R. Zawłocki, *Błąd funkcjonariusza publicznego jako podstawa jego odpowiedzialności karnej*, „Monitor Prawniczy" 2004, nr 22, s. 1023.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ROZDZIAŁ III CZYNNA NAPAŚĆ W ŚWIETLE WYBRANYCH REGULACJI MIĘDZYNARODOWYCH

1. WYBRANE REGULACJE PRAWNE ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

Umiędzynarodowienie systemów karnych nie przebiega w próżni. Obejmuje ono m.in. określone dobra prawne, które od lat pozostawały pod ochroną karną przepisów organizacji międzynarodowych. Celem rozważań zawartych w niniejszym paragrafie jest spojrzenie na czynną napaść przez pryzmat najważniejszej z nich, a mianowicie – Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ).

System prawa międzynarodowego zawiera szereg unormowań prawnych regulujących funkcjonowanie i zadania Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ)[1]. Wśród nich istotne miejsce zajmują akty prawne zapewniające jednolitą, a zarazem szczególną ochronę karną personelowi tej organizacji. Ich celem jest zapewnienie bezpieczeństwa dla personelu ONZ oraz go wspomagającego przed atakami lub innymi formami złego traktowania[2].

Art. 9 Konwencji o bezpieczeństwie personelu Organizacji Narodów Zjednoczonych i personelu współdziałającego, sporządzonej w Nowym Jorku 9 grudnia 1994 r., zapewnia ochronę karną poprzez uznanie przez każde państwo, które ratyfikowało wskazaną konwencję, za przestępstwo zgodnie z jego ustawodawstwem wewnętrznym, umyślnego dokonania: „zabójstwa, uprowadzenia lub innej napaści na osobę albo wolność członków personelu Organizacji Narodów Zjednoczonych lub personelu współdziałającego; gwałtownej napaści na oficjalną siedzibę, prywatne mieszkanie lub środki transportu personelu ONZ lub personelu współdziałającego, która to napaść może zagrażać bezpieczeństwu osobistemu członka personelu lub jego wolności; groźby dokonania takiej napaści w celu zmuszenia osoby fizycznej lub prawnej do dokonania jakiegokolwiek czynu lub powstrzymania się od niego; usiłowania popełnienia takiej napaści oraz czynu stanowiącego współuczestnictwo w popełnieniu takiej napaści albo

[1] Karta Narodów Zjednoczonych. Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie Ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych (Dz.U. 1947 nr 23, poz. 90).

[2] Konwencja dotycząca przywilejów i immunitetów Narodów Zjednoczonych zatwierdzona przez Ogólne Zgromadzenie Narodów Zjednoczonych dnia 13.02.1946 r. (Dz.U. 1948 nr 39, poz. 286).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

w usiłowaniu popełnienia takiej napaści, albo w organizowaniu lub nakazywaniu popełnienia takiej napaści".

Zatem ochronę karną uzyskał personel ONZ, przez który konwencja rozumie: „osoby zaangażowane lub rozmieszczone przez Sekretarza Generalnego ONZ w charakterze członków wojskowych, policyjnych lub cywilnych części składowych operacji ONZ; innych funkcjonariuszy oraz ekspertów w misji ONZ lub jej organizacji wyspecjalizowanych albo w Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej, którzy przebywają służbowo na obszarze, gdzie prowadzona jest operacja ONZ; personel współdziałający, tj. osoby wyznaczone przez rząd lub organizację pozarządową porozumieniu z właściwym organem ONZ; osoby zaangażowane przez Sekretarza Generalnego ONZ lub przez organizację wyspecjalizowaną albo przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej; osoby rozmieszczone przez pozarządową organizację humanitarną lub instytucję humanitarną zgodnie z porozumieniem zawartym z Sekretarzem Generalnym ONZ lub organizację wyspecjalizowaną albo Międzynarodową Agencję Energii Atomowej – w celu prowadzenia działalności na rzecz wypełnienia mandatu operacji ONZ".

Wskazana ochrona karna personelu ONZ na gruncie polskiego prawa karnego znajduje zastosowanie w treści art. 136 § 1–2 k.k. Penalizuje ona dopuszczenie się czynnej napaści m.in. „(…) na osobę korzystającą z ochrony na mocy ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych (…)". Treść dyspozycji art. 136 § 1–2 k.k. w porównaniu z art. 223 § 1–2 k.k. prowadzi do wniosku, że zakres ochrony osób mogących z niej skorzystać jest znacznie szerszy niż karna ochrona funkcjonariusza publicznego przewidziana w przypadku przestępstwa czynnej napaści. Brak jest w niej bowiem jakichkolwiek znamion ograniczających zarówno czynność wykonawczą jak i sprawczą. Regulacja prawna przewidziana w art. 136 § 1–2 k.k. podobna jest w zakresie ochrony unormowaniu czynnej napaści z art. 133 k.k. z 1932 roku, gdzie zarówno funkcjonariusz publiczny, jak i inne kategorie podmiotów, chroniony był na mocy jednego przepisu.

2. WYBRANE AKTY PRAWNE UNII EUROPEJSKIEJ

Przystępując do analizy prawa wspólnotowego, stwierdzić należy, że od lat Unia Europejska współpracuje i tworzy akty prawne obejmujące ochroną karną określone dobra prawne. Zakres dóbr chronionych przez regulacje unijne, jak też obszary, na których świadczona jest ochrona tych dóbr, zostały na chwilę obecną określone w drodze przyjętych konwencji i decyzji ramowych, tworząc m.in. tzw. korpus przestępstw europejskich. Mają one za zadanie harmonizację dóbr wymagających ponadnarodowej ochrony, czyli m.in.: seksualnego wykorzystywania

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

dzieci i pornografii dziecięcej[3], handlu ludźmi[4], terroryzmu[5], przestępczości zorganizowanej[6], przestępczości komputerowej[7], prania pieniędzy[8], ochrony środowiska[9], nielegalnego handlu narkotykami[10], rasizmu, ksenofobii[11] oraz w zakresie problematyki konfiskaty przedmiotów pochodzących z przestępstwa[12]. Ponadto obejmują one regulacje związane z rozszerzeniem ochrony na wewnętrzny porządek prawny dóbr unijnych w postaci: unijnych interesów finansowych, korupcji[13] oraz ochrony euro jako wspólnotowej waluty[14].

---

[3] Decyzja ramowa Rady UE 2004/68/WSiSSW z dnia 22.12.203 r. dotycząca zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej (Dz.U. L 13 z dnia 20.01.2004 r., s. 44).

[4] Decyzja ramowa UE z dnia 19.07.2002 r. (Dz.U. WE L 203 z dnia 1.08.2002 r., s. 1).

[5] Decyzja ramowa Rady UE 2008/919/WSiSW z dnia 28.11.2008 r. zmieniająca decyzję ramową 2002/475/WSiSW w sprawie zwalczania terroryzmu (Dz.U. WE L 330 z dnia 9.12.2008 r., s. 21).

[6] Decyzja ramowa Rady UE z dnia 24.10.2008 r. w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej zmieniająca decyzję ramową Rady UE 98/733/WSiSW z dnia 21.12.1998 r. w sprawie uznawania za przestępstwa karne uczestnictwa w organizacji przestępczej w państwach członkowskich UE (Dz.U. WE L 300 z dnia 11.11.2008 r., s. 42).

[7] Decyzja ramowa Rady UE z dnia 24.02.2005 r. w sprawie ataków na systemy informatyczne (Dz.U. WE L 69 z dnia 16.03.2005 r., s. 67).

[8] Dyrektywa Rady UE 91/308/EWG z dnia 10.06.1991 r. w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy (Dz.U. WE L 166 z dnia 28.06.1991 r., s. 77); Decyzja ramowa z dnia 26.06.2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrażania, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz zysków pochodzących z przestępstwa (Dz.U. WE L 182 z dnia 5.07.2001 r., s. 1).

[9] Dyrektywa z dnia 19.11.2008 r. w sprawie ochrony środowiska przez prawo karne (Dz.U. WE L 328 z dnia 6.12.2008 r., s. 29).

[10] Decyzja ramowa Rady UE 2004/68/WSiSW z dnia 25.10.2004 r. ustanawiająca minimalne przepisy określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami (Dz.U. WE L 335 z dnia 11.11.2004 r., s. 8).

[11] Decyzja ramowa UE z dnia 28.11.2008 r. w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych (Dz.U. WE L 328 z dnia 6.12.2008 r., s. 55).

[12] E. Hryniewicz, *Regulacje prawa karnego materialnego Unii Europejskiej w świetle polskiego prawa*, [w:] A.J. Szwarc, J. Piskorski, (red.) *Unijna polityka karna w świetle polskiego prawa: materiały z konferencji, 14–15 stycznia 2010 r., Poznań*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2010, s. 33–34; Decyzja ramowa Rady UE z dnia 24.02.2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz.U. WE L 68 z dnia 15.03.2005 r., s. 50).

[13] Zob.: Prawnokarna Konwencja o korupcji sporządzona w Strasburgu dnia 27.01.1999 r., ratyfikowana dnia 5.11.2002 r. (Dz.U. 2005 nr 29, poz. 249); Protokół do Konwencji w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich, sporządzony dnia 27.09.1996 r., wszedł w życie dnia 17.10.2002 r. (Dz.U. UE C 313 z dnia 23.10.1996 r., s. 1); Konwencja o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych, sporządzona dnia 17.12.1997 r. (Dz.U. 2001 nr 23, poz. 264); Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 31.10.2003 r. (Dz.U. 2007 nr 84, poz. 563); Decyzja ramowa Rady UE z dnia 22.07.2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym (Dz.U. WE L 192 z dnia 31.07.2003 r., s. 54).

[14] Decyzja ramowa z dnia 29.05.2000 r. w sprawie zwiększenia ochrony poprzez sankcje karne i inne sankcje za fałszowanie pieniędzy w związku z wprowadzaniem euro (Dz.U. WE L 140 z dnia 15.06.2000 r., s. 1); Decyzja ramowa z dnia 28.05.2001 r. w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi (Dz.U. WE L 149 z dnia 2.06.2001 r., s. 1).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Pomimo że art. 83 ust. 2 traktatu o Unii Europejskiej nie wyklucza możliwości objęcia regulacjami unijnymi nowych dóbr i obszarów ich ochrony, do 2001 roku[15] kierunek polityki karnej UE nie był nakierowany na tworzenie regulacji zapewniającej bezpieczeństwo osobom publicznym. Jednakże w 2002 roku nastąpił w tej sprawie istotny zwrot legislacyjny.

Rada Unii Europejskiej z inicjatywy Królestwa Hiszpanii, kierując się faktem, że „nie istnieją żadne przepisy, standardy ani podręczniki Unii o charakterze ogólnym regulujące ochronę osób publicznych bez względu na to, czy chodzi o krajowe osoby publiczne pochodzące ze Wspólnoty czy spoza Wspólnoty", a nie mogąc wykluczyć możliwości zamachów i ataków na osoby publiczne, zarówno będące urzędnikami jak i nimi niebędące, decyzją z dnia 28 listopada 2002 roku ustanowiła europejską sieć ochrony osób publicznych[16].

Europejska sieć ochrony osób publicznych (*European Network for the Protection of Public Figures* – ENPPF) składa się z krajowych służb policyjnych i innych służb odpowiedzialnych za ochronę osób publicznych. Zgodnie z nałożonymi na nią celami ma się ona przyczyniać do ochrony osób publicznych jako oficjalny kanał komunikacji i konsultacji między organami krajowymi poszczególnych państw poprzez, m.in.: wspieranie wymiany informacji i doświadczeń dotyczących ochrony osób publicznych (w tym operacyjnej) pomiędzy departamentami biorącymi udział w sieci; wspieranie rozwoju wspólnych praktyk w tym zakresie; wymianę informacji w celu zapobiegania zamachom i atakom na osoby publiczne[17].

Na gruncie polskiego systemu prawnego, członkiem ENPPF jest Biuro Ochrony Rządu (BOR) w ramach współpracy międzynarodowej. Realizuje ono zadania wynikające z omawianej decyzji, w szczególności dokonuje wymiany informacji przy planowaniu zabezpieczeń wizyt osób ochranianych w krajach UE, wypracowuje wspólne procedury w trakcie działań ochronnych i wspólnego stanowiska w zakresie metod działania, celem zapewnienia właściwego bezpieczeństwa osób ochranianych.

Z uprawnień europejskiej sieci ochrony osób publicznych korzystają osoby publiczne, przez które należy rozumieć „osoby zarówno będące urzędnikami, jak i nimi niebędące, którym przyznaje się ochronę przez służbę ochrony, zgodnie z ustawodawstwem krajowym państwa członkowskiego lub na podstawie przepisów organizacji lub instytucji o charakterze międzynarodowym lub ponadnarodowym"[18]. Ponadto ochrona osób publicznych należy do obowiązków państwa

---

[15] Zalecenie Rady UE z dnia 6.12.2001 r. w sprawie zagrożeń odniesieniu do osób publicznych odwiedzających Unię Europejską (Dz.U. C 356 z dnia 14.12.2001 r., s. 1).

[16] Decyzja Rady UE 2002/956/WSiSW z dnia 28.11.2002 r. w sprawie ustanowienia europejskiej sieci ochrony osób publicznych (Dz.U. L 333 z dnia 10.12.2002 r.) została zmieniona Decyzją 2009/796/WSiSW z dnia 4.06.2009 r. (Dz.U. L 283 z dnia 30.10.2009 r., s. 1).

[17] Ibidem, s. 1–5.

[18] Art. 2 Decyzji 2009/796/WSiSW z dnia 4.06.2009 r. (Dz.U. L 283 z dnia 30.10.2009 r., s. 1).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

przyjmującego. Środki ochronne w takim przypadku oparte są wyłącznie na przepisach prawnych obowiązujących w tym państwie członkowskim i odpowiednich umowach międzynarodowych[19]. Analiza przytoczonych przepisów skłania do wniosku, że zakres terminu „osoba publiczna" jest znacznie szerszy od występującego w polskim systemie prawnym pojęcia „funkcjonariusz publiczny". Zatem stwierdzić można, że o przyznanie ochrony przez odpowiednie służby mogą do Biura Ochrony Rządu wystąpić nie tylko polscy funkcjonariusze publiczni, ale również osoby, które na mocy rozwiązań pozakodeksowych korzystają ze wzmożonej ochrony karnej. Dodatkowo, zgodnie z wytycznymi Rady UE, ochrona ta ma obejmować również „osoby publiczne niebędące urzędnikami, a które uważa się za zagrożone ze względu na ich głos w debacie publicznej lub wpływ na nią".

W ocenie autorki opracowania, dobro prawne, jakim jest na gruncie prawa unijnego ochrona prawna osób publicznych, rozumiane jest bardzo szeroko. Niewątpliwie może to skutkować wieloma problemami natury praktycznej. I nie będą one dotyczyły kwestii typowo ogólnych czy technicznych związanych ze współpracą pomiędzy służbami w sieci, ale głównie problemów prawnych. Wydaje się bowiem, że przepisy prawne w danych państwach w różny sposób rozumieją termin „osoba publiczna", jak również posiadają odmienne modele ochrony karnej.

Konkludując, zauważyć należy, że regulacja prawna w postaci europejskiej sieci ochrony osób publicznych (ENPPF) nie zapewnia funkcjonariuszom publicznym kompleksowej i jednolitej ochrony karnej we wszystkich krajach członkowskich. Ma ona miejsce głównie na gruncie narodowych systemów prawa karnego i, pomimo tendencji do jej globalizacji, nadal pozostaje domeną ustawodawstwa poszczególnych państw Unii Europejskiej. Od wielu lat w państwach Unii obowiązują różnorodne systemy prawa karnego i wymiaru sprawiedliwości, nie tylko różniące się między sobą technicznie, ale i mające często odmienną tradycję i ideologię. Dlatego rozwiązania prawne zapewniające ochronę instytucjom państwowym oraz jej przedstawicielom uregulowane są odmiennie. W dalszej części rozprawy zostaną one poddane analizie z uwzględnieniem podziału na określone regulacje prawne w wybranych krajach Unii Europejskiej.

3. REGULACJE WYBRANYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Chociaż prawo karne wielu państw europejskich kształtowało się historycznie według odmiennych tradycji, miało niewątpliwie wspólne korzenie, którym była tradycja prawa rzymskiego. Tradycja ta, adaptowana następnie do realiów „pozarzymskich", obok własnych obyczajowości lokalnych poszczególnych państw,

[19] Pkt. 2 preambuły Decyzji 2009/796/WSiSW z dnia 4.06.2009 r. (Dz.U. L 283 z dnia 30.10.2009 r., s. 1).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wywarła wpływ na obecne systemy prawa karnego. Pozwala to na stwierdzenie, że w europejskim obszarze prawnym wytworzył się teraz porównywalny system prawa karnego, kierujący się wspólnymi zasadami ogólnymi, zbliżoną systematyką i aksjologią wewnętrzną. Czy jednak wszystkie te cechy dotyczą również karnej ochrony działalności instytucji państwowych, a w szczególności jej przedstawicieli, tj. funkcjonariuszy policji jak również innych funkcjonariuszy publicznych? Czy są oni karnie chronieni przed napaściami, atakami? A jeżeli tak, to jak kształtuje się ich ochrona i czy została ona uregulowana w jakimkolwiek przestępstwie będącym analogią polskiego przestępstwa czynnej napaści? Odpowiedzi na te pytania zostaną zaprezentowane w dalszej części rozdziału na przykładzie wybranych państw europejskich, których systemy są szczególnie charakterystyczne dla trzech tradycyjnych, ukształtowanych historycznie modeli prawa karnego, tj. modelu romańskiego (Francja, Włochy), modelu germańskiego (Niemcy) i tzw. modelu *common law* (Anglia i Walia)[20].

Dlatego celem niniejszego rozdziału stało się poznanie i zrozumienie regulacji prawnych będących korelatem polskiego przestępstwa czynnej napaści w wybranych systemach prawnych państw członkowskich. W ocenie autorki rozprawy, w kontekście procesu europeizacji systemów karnych[21], alienacja polskiej regulacji przestępstwa czynnej napaści, od innych tego typu unormowań europejskich, jest niemożliwa. Ponadto w ciągle żywej dyskusji na temat łagodności bądź surowości polskiego prawa karnego warto zwrócić uwagę na to, w jaki sposób analogiczne czyny unormowane są w innych państwach. Pozwoli to na pełne zrozumienie polskiej regulacji przestępstwa czynnej napaści, jak i na wyciągnięcie wniosków *de lege ferenda*. Mając na względzie fakt, że analiza całości zagadnienia wykracza poza ramy niniejszej rozprawy, a ambicją autorki nie jest tworzenie pracy prawno-porównawczej, omówieniu poddane zostaną jedynie wybrane elementy odpowiedników polskiego przestępstwa czynnej napaści na przykładach wybranych państw europejskich[22].

Punktem wyjścia dla rozważań na temat zakresu ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszowi publicznemu, w tym funkcjonariuszowi policji, będzie prawo karne Francji[23].

---

[20] A. Adamski [i in.], *Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej: wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2007, s. 17.

[21] M. Małolepszy, *Kulturowe uwarunkowania procesu europeizacji prawa karnego na przykładzie orzecznictwa Sądu Najwyższego*, **[w:]** A.J. Szwarc, J. Piskorski, (red.) *Unijna polityka karna w świetle polskiego prawa: materiały z konferencji, 14–15 stycznia 2010 r., Poznań*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2010, s. 33–34.

[22] A. Adamski [i in.], *Prawo karne*…, op. cit., s. 13–14.

[23] A. Machowska, K. Wojtyczek (red.), *Prawo francuskie*, t. 2, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 2005, s. 105–140.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Francja od czasu rewolucji z 1789 roku pozostawała kolebką nie tylko zmian ustrojowych, ale i prawnych. W dziedzinie prawa karnego przez wiele stuleci była wzorem kompleksowych kodyfikacji, której kodeksy karne, m.in. napoleoński Kodeks karny z 1810 roku, posłużyły jako przykład i model dla kodeksów karnych innych państw europejskich. Na gruncie obowiązującego porządku prawnego, francuskie prawo karne materialne zasadniczo ujęte zostało w akcie normatywnym, jakim jest kodeks karny – *Code pénal* z 1992 roku. „Zasadniczo" oznacza, że nie jest tak, iż w kodeksie tym zawarty został ogół przepisów karnoprawnych obowiązujących we Francji. Wiele przepisów karnych – ze względów systematyzacyjnych – znaleźć można w innych ustawach.

Bez wątpienia w systemie francuskiego prawa karnego materialnego eksponowaną pozycję zajmuje Kodeks karny *Code pénal* (f.k.k.)[24]. Odpowiada on wymaganiom, jakie stawiane są karnej legislacji przez demokratyczne państwo prawa, inspirowany jest wartościami humanistycznymi, które odzwierciedlają prawa człowieka. Obejmuje swoim zasięgiem wiele rodzajów przestępstw, w tym m.in. czyny skierowane przeciwko państwu i jego funkcjonariuszom. W części IV pt. *Zbrodnie i występki przeciwko narodowi, państwu i spokojowi publicznemu* (*Crimes et délits contre la nation, l'État et la paix publique*), tytule III i rozdziale III dotyczącym wykroczeń w stosunku do osób pełniących funkcje administracji publicznej dokonane przez osoby indywidualne, sekcji II, w art. 433–3 spenalizowane zostały groźby i akty zastraszania popełnione wobec osób pełniących funkcje publiczne.

Art. 433–3 (f.k.k.) stanowi[25], że „kto używa groźby popełnienia przestępstwa lub występku przeciwko osobom lub mieniu skierowanej w stosunku do osoby zaufania publicznego/posiadającej mandat wyborczy, sędziego, ławnika, adwokata, funkcjonariusza publicznego lub urzędnika sądowego, żołnierza Żandarmerii Wojskowej, funkcjonariusza Policji, Urzędu Celnego, Inspekcji Pracy, administracji więziennej lub w stosunku do wszelkich innych osób będących depozytariuszami władzy publicznej, strażaka zawodowego lub ochotniczego, przysięgłego dozorcy budynków lub zespołu nieruchomości lub członka personelu pełniącego w imieniu właściciela nieruchomości funkcje nadzoru i ochrony budynków przeznaczonych na cele mieszkaniowe zgodnie z art. prawa 127-1 Kodeksu budownictwa i mieszkalnictwa, ze względu na jego funkcje i obowiązki, gdy status ofiary/pokrzywdzonego jest widoczny lub znany sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności na 2 lata i 30 000 euro grzywny"[26].

---

[24] *Code Pénal: annotations de jurisprudence et bibliographie* par Yves Mayaud, Carole Gayet, Dalloz 2011, za: http://urlmetriques.co/www.codesrougesdalloz.fr.

[25] W niniejszym opracowaniu zdecydowano się na zacytowanie treści analogicznych przepisów obcych kodeksów karnych. Zmierzano w ten sposób do precyzyjnego ukazania zakresu regulacji prawnych badanych państw, wzbogaconych na tej podstawie o odpowiednie komentarze różnych badaczy i autorki tej rozprawy.

[26] *Code Pénal*…, op. cit., s. 1192.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tym samym karom podlega, „kto używa groźby popełnienia przestępstwa lub występku przeciwko pracownikowi sieci transportu publicznego podróżnych, nauczycielowi i wszystkim członkom personelu pracującego w placówkach oświatowych, lub wszystkim innym osobom wykonującym obowiązki na rzecz społeczeństwa, podobnie też służby zdrowia, gdy status ofiary/pokrzywdzonego jest widoczny lub znany sprawcy". Również te same kary mają zastosowanie w przypadku groźby wobec współmałżonka, krewnych i potomstwa w linii bezpośredniej osób wspomnianych w dwóch pierwszych akapitach lub każdej innej osoby mieszkającej na co dzień pod ich dachem, ze względu na obowiązki pełnione przez te osoby. Kara jest surowsza i wzrasta do 5 lat więzienia oraz 75 000 euro grzywny w przypadku pogróżek śmiercią lub niebezpiecznej dla ludzi groźby uszkodzenia mienia. Natomiast „kto używa gróźb, przemocy lub dokonuje każdego innego aktu zastraszania, aby uzyskać od osoby wspomnianej w pierwszym lub drugim akapicie, bądź wykonania lub zaniechania wykonania czynności wynikającej z pełnionej przez nią funkcji, misji czy mandatu, bądź ze względu na ułatwienie wynikające z pełnienia funkcji, misji czy mandatu, nadużycie rzeczywistej lub domniemanej władzy w celu otrzymania od władz czy osób administracji publicznej wyróżnień, zatrudnienia, transakcji lub każdej innej korzystnej dla siebie decyzji, podlega karze pozbawienia wolności na 10 lat i 150 000 euro grzywny".[27]

Z przytoczonego powyżej przepisu jasno wynika, że francuski kodeks karny chroni przed groźbami, przemocą i innymi atakami zastraszenia osoby pełniące funkcje publiczne. Na pozór wydawać by się mogło, że czyni to w sposób wysoce kazuistyczny, gdyż przepis art. 433–3 ma rozbudowaną strukturę. Jednak zauważyć należy, że dotyczy ona jedynie strony przedmiotowej, a konkretnie przedmiotu bezpośredniego oddziaływania sprawcy. Jak bowiem jasno wynika z dyspozycji omawianego czynu, ustawodawca francuski zdecydował się na szczegółowe wymienienie poszczególnych rodzajów osób pełniących funkcje publiczne. Ich liczebność powoduje, że budowa przepisu jest złożona i mało przejrzysta. Analiza prawno-porównawcza skłania jednak do wniosku, że zastosowana w niniejszym artykule technika legislacyjna jest wysoce odmienna od naszych uregulowań kodeksowych. Bez wątpienia wynika to z faktu, że na gruncie prawodawstwa francuskiego istnieje odmienne podejście, a co za tym idzie, ujęcie określenia „funkcjonariusz publiczny (urzędnik)". W polskim Kodeksie karnym termin ten „mieści" w sobie określone i dość liczne kategorie osób. Na gruncie art. 433–3 francuskiego prawa karnego jest on znacznie węższy i rozumiany jako określony, wybrany podmiot, jeden z wielu innych wymienionych w f.k.k.

Ponadto warto zauważyć, że na gruncie francuskiego prawa karnego, na mocy art. 433–3 (f.k.k.), ochronie karnej podlegają takie same grupy osób, jak na gruncie

[27] Ibidem, s. 1193.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

polskiej regulacji przestępstwa czynnej napaści. Dla przykładu można by tu wskazać, m.in.: osoby zaufania publicznego/posiadające mandat wyborczy (w polskim k.k. – poseł, senator, radny), sędziego; żołnierza czy też osoby będące depozytariuszami władzy publicznej. Dodatkowo kwestią interesującą i z punktu widzenia polskiego ustawodawstwa dość istotną jest zawarcie w omawianej regulacji kodeksowej pewnych kategorii osób (np. nauczyciel, funkcjonariusz Inspekcji Pracy czy też strażak zawodowy), których ochrona karna na gruncie naszego prawodawstwa została ujęta w rozwiązaniach pozakodeksowych. Warto też zaznaczyć, że treść art. 433–3 wskazuje, że sprawca musi wiedzieć, iż grozi chronionym tym przepisem osobom, a świadczy o tym zapis „status pokrzywdzonego jest widoczny lub znany". Sankcja, jaką ustawodawca przewidział za groźby wobec osób pełniących funkcje publiczne, wzrasta wraz z pojawieniem się dodatkowych elementów w działaniu sprawcy, w tym przemocy. I tak, przy występowaniu samej groźby popełnienia przestępstwa kara stanowi 2 lata pozbawienia wolności i grzywna. Natomiast w okolicznościach „kwalifikujących" (zbliżonych do naszej regulacji przestępstwa czynnej napaści) stanowią ją już 10 lat pozbawienia wolności i znacznie wyższa kara grzywny. Jak podnosi się w literaturze[28], od 2003 roku we Francji widoczny jest proces zaostrzania kar za czyny skierowane wobec funkcjonariuszy publicznych. Wprowadzone zmiany poddane są jednak krytyce, gdyż dotychczas wprowadzone reformy prawa karnego materialnego wyraźnie podporządkowane są zadaniu zwalczania pewnych problemów społecznych.

Warto także zaznaczyć, że funkcjonariusze publiczni (urzędnicy) we Francji to określone prawem podmioty. Dzielą się one na:

a) urzędników państwowych (*fonctionnaires d'État*) w szczególności urzędników „siedzących", tj. sędziów (zawodowych), oraz urzędników „stojących" pozostałych, do których należą: prokuratorzy, adwokaci generalni;

b) urzędników ministerialnych (*offciers ministériels*); są nimi osoby, które sprawują urząd za zezwoleniem władzy wykonawczej i wykonują określone czynności, na które mają monopol. Urzędnicy ministerialni wykonują swoje zadania na zasadzie wolnego zawodu, nie są zatrudnieni przez żadną instytucję związaną z wymiarem sprawiedliwości. Tytuł określonego urzędnika ministerialnego nadawany jest przez rząd. Obowiązki wykonywane przez nich związane są z wykonywaniem określonych funkcji, są zbywalne i dziedziczone[29]. Należą do nich m.in. notariusze, komornicy, rzeczoznawcy majątkowi;

---

[28] A. Machowska, K. Wojtyczek (red.), *Prawo francuskie*, t. 1, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 2004, s. 495.

[29] Dziedziczność oznacza, że można „sprzedać urząd" za zgodą rządu (w praktyce za zgodą ministra sprawiedliwości). Traktowany on jest jak tzw. dobre imię firmy z tradycjami, dlatego na dokumentach urzędowych we Francji można się spotkać z zapisami np. „X, następca swojego ojca", za: A. Machowska, K. Wojtyczek K. (red.), *Prawo francuskie*, t. 1…, op. cit., s. 126.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

c) urzędników publicznych (*officiers publics*), do których należą, m.in. sekretarz sądowy, kierownicy kancelarii. Ta kategoria urzędników ma za zadanie sporządzanie dokumentów urzędowych, a więc o szczególnym charakterze. Jednakże pojęcie urzędnika publicznego nie jest tożsame z terminem urzędnika ministerialnego. Zdarza się, ze urzędnicy ministerialni są jednocześnie urzędnikami publicznymi (notariusz, komornik), lecz nie jest to regułą[30].

Jak wynika z treści art. 433–3 (f.k.k.) funkcjonariusz policji korzysta ze wzmożonej ochrony karnej przysługującej mu w myśl omawianego przepisu. Cechą charakterystyczną francuskiego systemu ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego jest, mający swoje zakotwiczenie w historii i tradycji, dualizm funkcji policyjnych, które sprawowane są przez Policję Państwową (*La Police Nationale*) oraz Żandarmerię Państwową (*La Gendarmerie Nationale*). Policja Państwowa prowadzi swoje działania na obszarach miejskich i podmiejskich, natomiast Żandarmeria działa w obszarach mniej zurbanizowanych. W dodatku we Francji działają oddziały Policji Municypalnej – *La Police Municipale*, które odpowiadają polskim strażom miejskim. Zarówno jedna jak i druga formacja policyjna realizują swoje zadania w zakresie profilaktyki i prewencji oraz zwalczania przestępczości. Wobec braku aktu prawnego, który przyznawałby którejkolwiek z nich wyłączność właściwość w odniesieniu do ludności cywilnej, każda z nich realizuje na swoim obszarze role – administracyjną (profilaktyka i prewencja) oraz sądową (zwalczanie przestępczości). Dlatego na gruncie francuskim możemy mówić o Policji Sądowej, która pełni funkcję wykrywczą i zajmuje się prowadzeniem postępowań karnych (*La Police Judiciaire*), oraz o Policji Administracyjnej (*La Police Administrative*). Interesujące jest, że między Policją Państwową a Żandarmerią toczy się aż od czasów napoleońskich swoisty spór. Funkcjonariusze Policji Państwowej uważają, że żandarmom dużo brakuje, aby reprezentować ich poziom, natomiast funkcjonariusze Żandarmerii uważają swoją formację za bardziej profesjonalną i mniej uwikłaną politycznie od Policji Państwowej[31].

Kolejnym przykładem systemu prawnego opartego na tradycji romańskiej, a dotyczącego przestępstwa czynnej napaści, będzie prawo karne Włoch.

Italia pozostaje kolebką nowoczesnego prawa karnego i myśli kryminologicznej w Europie. U źródeł prawa włoskiego legło prawo rzymskie transponowane następnie na inne narody. Współczesne prawo karne włoskie ukształtowało się ostatecznie w okresie zjednoczenia Włoch w drugiej połowie XIX wieku. W tym czasie powstał Kodeks toskański z 1853 roku. Został on zastąpiony tzw. Kodeksem Rocco z 1930 roku, który wszedł w życie 1 lipca 1931 roku i w swym zasadniczym nurcie obowiązuje do dziś. W okresie powojennym kodeks Rocco poddany

[30] Ibidem, s. 126.

[31] A. Adamski [i in.], *Prawo karne*…, op. cit., s. 118–119.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

został swoistej defaszyzacji, następnie w latach 60. i 70. XX wieku gruntownym nowelizacjom utrzymanym w liberalistycznym duchu depenalizacji i dekryminalizacji. Procesy te z biegiem lat zostały wyhamowane, lecz co do zasady nie uległ on zmianom[32].

Nominalnie więc we Włoszech obowiązuje nadal kodeks karny Rocco z 1930 roku (w.k.k.)[33]. W ostatnich jednak latach „obrósł" on tak licznymi dodatkowymi ustawami karnymi, że nie jest już w zasadzie głównym źródłem włoskiego prawa karnego. Nie trudno się domyślać, że powstały w ten sposób system prawa karnego we Włoszech na chwilę obecną trudno uznać za zunifikowany i przejrzysty. Dodatkowo technika legislacyjna, a zwłaszcza stylistyka przepisów, wydaje się anachroniczna. Razi też nadmierna kazuistyka przepisów powodująca swoistą „sztywność" przepisów prawa[34].

Pomimo jednak wskazanych powyżej okoliczności, główne regulacje zapewniające ochronę karną instytucjom państwowym i jej przedstawicielom zostały unormowane we włoskim kodeksie karnym. W księdze drugiej (*Libro secondo*) poświęconej szczególnym przestępstwom (*Dei delitti in particolare*); części II (*Titolo II*) dotyczącej przestępstw przeciwko administracji publicznej (*Dei delitti contro la Pubblica Amministrazione*), tytule II pod nazwą przestępstw prywatnych przeciwko administracji publicznej (*Dei delitti dei privati contro la Pubblica Amministrazione)* uregulowane zostały czyny penalizujące przemoc, gwałt groźbę jak również obrazę na funkcjonariuszu (urzędniku) publicznym. Ich analiza skłania do wniosku, że w omawianym kodeksie karnym brak jest jednego, kompleksowego odpowiednika polskiego przestępstwa czynnej napaści.

Art. 336 w.k.k., określający przemoc lub groźbę na urzędniku publicznym (*Violenza o minaccia a un publico ufficiale*), stanowi, że „ktokolwiek używa przemocy lub groźby na urzędniku publicznym i pełniącym publiczną służbę, przez nakłanianie go (przyciśnięcie) do robienia czegoś, co jest sprzeczne (odwrotne) z jego własnym obowiązkiem lub naciskanie do nieuczynienia tego, co nakazuje mu służba (obowiązek służbowy), jest ukarany pozbawieniem wolności od 6 miesięcy do 5 lat. Kara pozbawienia wolności wynosi do 3 lat, jeżeli czyn jest popełniony przez zmuszanie osób wcześniej wspomnianych poprzez własny urząd i stanowisko lub poprzez wpływ (nacisk) na tę osobę".

Art. 337 w.k.k. pod nazwą opór (sprzeciw) na urzędniku (*Resisteza a un pubblico unifficiale*) mówi, że „kto używa przemocy, groźby przez opór na urzędniku publicznym czy na pełniącym publiczną służbę podczas, po pełnieniu jego służby

---

[32] A. Adamski [i in.], *Prawo karne*…, op. cit., s. 172.

[33] Za: http://www.altalex.com/index.php; http://www.rerrupato.it/codici/codice penale.htm.

[34] S. Frankowski (red.), *Prawo karne niektórych państw Europy Zachodniej: wybrane zagadnienia*, aut. M. Filar [i in.], Wydawnictwa Prawnicze, Warszawa 1982, s. 65–78.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

publicznej czy pracy lub do tych, którzy żądają (używają) pomocy do pełnienia tego czynu podlegają karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat".

Art. 338 w.k.k. określony jako przemoc i groźba na organie politycznym administracyjnym lub sądowym (*Violenza o minaccia ad un corpo politico, amministrativo o giudiziario*) stwierdza: „ktokolwiek używa przemocy czy groźby na organie politycznym, administracyjnym lub sądowym, lub na jego reprezentancie, lub na jakimkolwiek autorytecie publicznym ustanowionym przez kolegium (zgromadzenie) przez zabronienie (przeszkadzanie) we wszystkim lub w części także, tymczasowo w jakiejkolwiek aktywności, jest ukarany karą pozbawienia wolności od 1 do 7 lat. Ta sama kara obowiązuje, kto popełni ten fakt, używając wpływu (pomocy, nacisku) na połączone przedsięwzięcia, które zarządzają służbą publiczną, jakichkolwiek koniecznych obrad, debat, gdy mają za przedmiot organizowanie i wykonanie tej służby".

Szczególnego jednak znaczenia z punktu widzenia polskiej struktury przestępstwa czynnej napaści nabiera art. 339 w.k.k. zawierający tzw. okoliczności pogorszające (*Circostanze aggravanti*), który stanowi, że „kary ustalone przez 3 poprzednie artykuły (art. 336, 337, 338) będą powiększone, jeśli przemoc lub groźba jest popełniona z użyciem broni lub przez osobę, która przeinacza fakty albo przez osoby połączone (kilka osób) lub przez pismo bezimienne lub w sposób symboliczny, lub wykorzystując siły przestraszające od ukrytych do sekretnych organizacji istniejących lub przypuszczających (wymyślonych). Jeśli przemoc czy groźba jest popełniona przez więcej niż 5 osób zjednoczonych ze sobą wraz z użyciem broni, nawet jeśliby ją miała tylko jedna osoba, lub przez 10 osób bez użycia broni, kara w przypadku przewidzianym przez art. 336, art. 337 i 338 wzrasta od 3 do 15 lat, a w przypadku art. 336 przewidzianym w pierwszym brzmieniu od 2 do 8 lat pozbawienia wolności. Te rozporządzenia stosuje się według paragrafu także, jeśli czyn był ciężki w przemoc lub groźba była popełniona, czuwając i używając narzędzi (przedmiotów) lub petard (przedmiotów pirotechnicznych) w sposób, który by kierował niebezpieczeństwo dla osób".

Jak wynika z przytoczonych powyżej przepisów, włoski kodeks karny w sposób wysoce kazuistyczny określa zakres ochrony karnej funkcjonariuszy (urzędników) publicznych. Ochrona zawarta jest już nie tylko w kilku artykułach, ale i w kilku przepisach w ramach jednej normy prawnej. Znamiona, zarówno czynności wykonawczej jak i działania sprawczego, są znacznie rozbudowane. Dodatkowo zawiera ona przestarzałe słownictwo, które powoduje, że przepis jest mało czytelny. Niewątpliwie jednak granice ochrony karnej wyznaczonej przez kodeks karny Rocco są bardzo szerokie, szersze niż w polskiej regulacji przestępstwa czynnej napaści określonej w art. 223 § 1–2 k.k. Na uwagę jednak zasługuje fakt wymiaru kary przy poszczególnych czynach. W przypadku występowania okoliczności pogorszających (w naszej regulacji typ podstawowy) wymiar kary jest znacznie większy niż nawet przy typie kwalifikowanym art. 223 § 2 polskiego kodeksu karnego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Zrozumienie ochrony karnej przewidzianej we włoskim systemie prawnym nie byłoby w pełni możliwe, bez wyjaśnienia, kto może z niej korzystać. Włoski kodeks karny dokonuje wyjaśnienia terminu urzędnika publicznego w art. 357 w.k.k., gdzie stwierdza, że „według prawa karnego urzędnikami (funkcjonariuszami) publicznymi są ci, którzy pełnią publiczną służbę (funkcję) ustawodawczą, sądowniczą lub administracyjną, która to funkcja jest uregulowana normami prawnymi i aktami władzy, i charakteryzuje się w zależności od formacji i od reprezentowanej woli tej publicznej administracji i od swoich środków władzy (obowiązków) stosownie do uprawnień – pozwoleń urzędniczych". Jak wynika ze wskazanego przepisu, zakres pojęcia urzędnika publicznego jest szeroki. Obejmuje on bez wątpienia funkcjonariuszy policji. Należy jednak podkreślić, że Włochy odmiennie niż Polska posiadają liczne formacje typu policyjnego, które różnią się od siebie statusem i strukturą. Najważniejsze z nich to jednak Policja (*Polizia Statale*) i karabinierzy (*Arma dei Carabinieri*). Policja podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych, karabinierzy zaś posiadają strukturę wojskową i podlegają Ministrowi Obrony. We Włoszech występuje też szereg wyodrębnionych przedmiotowo formacji policyjnych, jak np. *Guardia di Finanza* (ochrona sfery finansów publicznych); policje „branżowe", np. Państwowa Straż Leśna, czy też Antymafijna Dyrekcja Śledcza (*Direzione investigativa antimafia*).

Następnym przykładem czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji, będzie prawo karne Republiki Federalnej Niemiec (RFN).

Współczesne niemieckie prawo karne wydaje się głęboko zakorzenione w obszernych i różnorodnych źródłach historycznych, aktach poszczególnych państw niemieckich, których przytoczenie wykraczałoby poza ramy niniejszego opracowania. Obecnie w Niemczech obowiązuje kodeks karny *Strafgesetzbuch* z 1871 roku (StGB)[35]. Od chwili uchwalenia podlegał on licznym zmianom i nowelizacjom, lecz jego pierwotna systematyka w zasadzie zachowała się do czasów współczesnych[36].

Główne regulacje zakreślające zakres ochrony karnej funkcjonariusza publicznego znajdują się w StGB. W rozdziale szóstym dotyczącym stawiania oporu władzy państwowej (*Sechster Abschnitt Widerstand gegen die Staatsgewalt*) spenalizowano działania stanowiące opór przeciwko urzędnikom. W § 113 StGB znalazło miejsce przestępstwo stanowiące swoistą analogię polskiej regulacji przestępstwa czynnej napaści.

Paragraf 113 pkt 1 StGB (*Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte*) stanowi, że „kto wobec urzędnika lub żołnierza Armii Republiki Federalnej Niemiec,

---

[35] H. Tröndle, *Strafgesetzbuch: StGB, Kommentar*, Verlag Beck, München 1997, p. 345 oraz http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stgb/gesamt; http://dejure.org/gesetze/StGB.

[36] A. Adamski [i in.], *Prawo karne*…, op. cit., s. 214.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

który jest powołany do egzekucji ustaw, rozporządzeń, wyroków, postanowień sądowych i dekretów, podczas wykonywania tejże czynności służbowej lub grożąc przemocą, stawia opór lub go przy wykonywaniu czynności czynnie atakuje, podlega karze pozbawienia wolności do lat dwóch lub karze pieniężnej"; pkt 2 – w szczególnie ciężkich przypadkach orzeka się karę pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do lat pięciu. Szczególnie ciężki przypadek ma zwykle miejsce, gdy: 1) sprawca lub inny uczestnik posiada przy sobie broń, by tę podczas czynu użyć lub 2) sprawca na skutek brutalności spowodował niebezpieczeństwo zagrożenia życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu ofiary. W punktach 3–4 zostały określone okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną i przewidujące nadzwyczajne złagodzenie kary.

Omawiany paragraf zawiera więc kilka czynności sprawczych. Wśród nich znajduje się czynny atak (napaść) rozumiany jako skierowane na ciało człowieka wrogie działanie, przy którym nie musi dojść od razu do zetknięcia z nim. Musi jednak ono zaistnieć podczas wykonywania czynności. Szczególne przypadki dotyczą sytuacji, gdy sprawca posiada przy sobie broń. Nie chodzi tu jedynie o broń palną w znaczeniu technicznym, ale także o inne jej wykorzystanie, np. do uderzeń, jednak tylko wtedy, gdy był on świadomy zagrożenia. Natomiast brutalność rozumiana jest jako pojęcie węższe niż przemoc i oznacza skierowanie siły fizycznej bezpośrednio przeciwko osobie w formie agresywnego działania. Mogą to być, np.: ciosy kamieniami, chybione kłucia, zajechanie samochodem drogi, ale i obrażenia ciała, które wprawdzie nie prowadzą do śmierci, ale wywołują znaczne zagrożenie. Pkt. 2 § 113 StGB jest tylko wtedy spełniony, gdy sprawca działa przynajmniej warunkowo umyślnie. Poza typowymi przykładami, szczególnie ciężkie przypadki zachodzą, jeśli np. urzędnik (funkcjonariusz) doznał znacznych obrażeń ciała, pomimo że nie nastąpiło zagrożenie w rozumieniu pkt 2, kiedy to kilka osób pobiło go lub kiedy kierowane są pod jego adresem niebezpieczne groźby, lub został bezprawnie pozbawiony wolności. Również przypadek grożenia przez sprawcę naładowaną bronią może być szczególnie poważny[37].

W części drugiej w § 11 ust. 1 StGB dokonano wyjaśnienia terminu urzędnika. Zgodnie z prawem niemieckim (nr 2a) urzędnikiem (*Amtstrager*) jest ten, kto: (nr 2a) „jest urzędnikiem lub sędzią; (nr 2b) jest w innym publicznoprawnym stosunku urzędowym; (nr 2c) w inny sposób działa na rzecz urzędu lub innej instytucji lub na ich polecenie został powołany do wykonywania zadań w ramach pełnionej funkcji z zakresu administracji publicznej bez szkody dla powołującej ją instytucji".

W rozumieniu niemieckiego prawa karnego urzędnikami pozostają jedynie osoby w konstytucyjnym znaczeniu, czyli zostały powołane (mianowane) zgodnie

[37] Ibidem, s. 346.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

z ustawą regulującą jego status jako urzędnika. Chodzi tu więc o właściwą relację osoby względem państwa. Jest ona rozumiana jako akt prawa publicznoprawnego. Zakłada obowiązek służby i wierności funkcjonariusza oraz obowiązek opieki i zarobku państwa. Urzędnikami są zatem osoby, które pozostają w związku służbowym bądź zleconym przez administrację publiczną, przy czym owa zależność musi wynikać z prawa niemieckiego. Decydujące jest tutaj obowiązujące w Republice prawo federalne oraz landowe. Urzędnikiem są także osoby, które pozostają w innym publicznoprawnym stosunku urzędniczym. Chodzi tu o pozostałe stosunki, które nie uzasadniają statusu urzędnika, jednak umiejscawiają się w obszarze władzy wykonawczej. Do tej grupy należą, np.: ministrowie rządu federalnego, notariusze i asesorzy notarialni, ławnicy. Do urzędników są w końcu zaliczane osoby, które w inny sposób w ramach urzędu lub innej instytucji, lub na ich zlecenie wykonują zadania administracji publicznej. Zatem wymagane jest, aby osoby z upoważnienia wykonywały zadania administracji publicznej. Ponadto, aby osoby te uzyskały status urzędnika, musi być im być przekazane wykonywanie wskazanych zadań. Urzędnik musi swoje obowiązki wykonywać dla urzędu lub innej instytucji bądź na ich zlecenie. W końcu powołany musi wykonywać zadania administracji publicznej, a nie spełniać czynności pomocnicze. Podkreślenia wymaga fakt, że pojęcie administracji publicznej w prawie niemieckim określa jasno, że inne państwowe czynności nie obejmują zapisu z pkt 2c art. 113 StGB. W szczególności dotyczy to prawodawczych i parlamentarnych czynności. Dlatego m.in. posłowie (radni) niemieccy nie są urzędnikami. Świadome wyłączenie przez ustawodawcę posłów z kategorii urzędników spotyka się jednak z głosami krytyki[38].

Członkowie policji niemieckiej są urzędnikami poszczególnych krajów związkowych. Korzystają z wszelkich praw im przysługujących, w tym ochrony karnej w przypadku napaści. Policja w RFN nie posiada scentralizowanej struktury. Jej organizacja należy do kompetencji krajów związkowych, co daje im pewną niezależność. Jednakże działania policji muszą mieścić się w ramach ujednoliconego prawa federalnego i kraju związkowego. Równolegle obok policji krajów związkowych działają nieliczne, choć istotne, federalne organy policyjne, które spełniają specjalne zadania. Wśród organów federalnych należy wymienić: Policję Federalną – *Bundespolizei*; Federalny Urząd Kryminalny – *Bundeskriminalamt* czy Urząd Ochrony Konstytucji – *Bundesamt für Verfassungsschutz*.

Ostatnim przykładem systemu prawnego normującego przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji, pozostaje prawo karne Anglii i Walii.

Prawo karne Anglii i Walii stanowi jeden z istniejących systemów prawnych Wielkiej Brytanii. Określany jest mianem *common law* (prawa zwyczajowego).

[38] Ibidem, s. 347.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Jego podstawową cechą jest ciągłość czasowa, przez co nie można jego podzielić na „stare" czy „nowe" prawo.

W Anglii i Walii nie ma kodeksu karnego ani spisanej konstytucji. Źródłami prawa karnego są precedensowe wyroki sądów oraz ustawy parlamentu. Zasada wiążącego precedensu zaczęła się kształtować około połowy XVIII wieku, natomiast w wieku XIX parlament zdobył dominującą pozycję, jeżeli chodzi o tworzenie norm prawa karnego. Tworzenie nowych typów przestępstw nie należy już do sądów, a stanowi obecnie już właściwie domenę działalności parlamentu. Sądy nie mają obecnie prawa do tworzenia nowych przestępstw, ale nadal uczestniczą w procesie interpretacji, jakie czyny są, a jakie nie są przestępstwami. Obecnie około 8 tys. czynów uznawanych jest za przestępstwo, które zawierają się w wielu ustawach karnych. Można więc powiedzieć, że angielskie prawo karne[39] zostało już spisane, ale nie zostało do tej pory skodyfikowane[40].

W angielskim prawie karnym funkcjonariusze publiczni co do zasady traktowani są w taki sam sposób, jak wszyscy inni obywatele. Ponadto w systemie prawa karnego angielskiego nie występuje jednolita ustawa regulująca karną ochronę osobom, które w naszym rozumieniu są funkcjonariuszami publicznymi. Jedną z głównych przyczyn, dla której prawo karne Anglii i Walii nie przewiduje specjalnej ochrony karnej dla wybranych kategorii podmiotów, jest podstawowa zasada równości wobec prawa. Wyjątek stanowi Królowa (Korona). Mając na względzie regułę, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa, atak na funkcjonariusza publicznego co do zasady ścigany jest na ogólnych zasadach.

Jak już wskazano, prawo karne Anglii i Walii przewiduje od tego wyjątki. Najważniejszy z nich dotyczy osoby szczególnej, tj. Korony, czyli Królowej, która została objęta specjalną ochroną karną. Z tego względu penalizacji w angielskim prawie karnym pozostają „akty stanowiące zdradę" i „ataki na monarchę". Zgodnie z *Treason Act* z 1351 roku, osoba winna zdrady, gdy m.in. „wyznacza lub wyobraża sobie śmierć władcy lub najstarszego syna monarchy i następcy" (wskazany akt obejmuje śmierć monarchy, świadome czynienie lub usiłowanie zrobienia czegokolwiek przy czym życie władcy mogłoby być zagrożone lub spiskowanie do zrealizowania tego celu)[41]. Ataki na monarchę obejmują wszelkie działania, a wręcz nawet ich usiłowanie, które mogłyby stworzyć zagrożenie dla Królowej.

---

[39] W dalszej części autorka dla określenia prawa karnego Anglii i Walii będzie posługiwała się określeniem „angielskie prawo karne".

[40] A. Adamski [i in.], *Prawo karne*…, op. cit., s. 239–311.

[41] Treason Act 1351, za: http://www.legislation.gov.uk; *Halsbury's Laws of England: Criminal Law*, 2010, vol. 25, paras. 1–426; 2010, vol. 26, paras. 427–792/5; Offences Against the State or Security (1). Treason and Related Offences / 356. Acts Constituting Treason; http://www.lawsociety.org.uk/home.law; http://www.cjsonline.gov.uk (Criminal Justice System of England and Wales); http://www.soca.gov.uk (Serious Organised Crime Agency); http://www.opsi.gov.uk (Office of Public Sector Information).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Każda osoba, która działa „(1) z zamiarem zranienia osoby Monarchy lub złamania spokoju publicznego, lub w którym spokój publiczny może być zagrożony, lub by zaalarmować, umyślnie przeładowuje, celuje lub zamierza się na bądź w pobliżu władcy, jakąkolwiek broń, pistolet lub inną broń palną lub inne środki, niezależnie od tego, czy jest czy też niezaładowany, lub zamierza odpalić jakąkolwiek broń wybuchową lub inne wybuchowe substancje w pobliżu Monarchy, umyślnie uderza lub zamierza uderzyć, uderza Monarchę jakąkolwiek bronią lub w jakikolwiek inny sposób, celowo rzuca lub usiłuje rzucać jakąkolwiek substancję, materię lub (2) umyślnie stwarza lub posiada w pobliżu monarchy jakikolwiek pistolet, broń lub inną broń palną, lub materiał wybuchowy, niszczący, lub niebezpieczną substancję, lub rzecz z zamiarem użycia lub zranienia osoby Monarchy, lub by ją zaalarmować – winny jest poważnego wykroczenia i może zostać skazany na karę pozbawienia wolności z oskarżenia publicznego na okres nieprzekraczający siedmiu lat”[42].

Natomiast w przypadku zaistnienia ataku na jakąkolwiek inną osobę, poza Królową, konieczne staje się odnalezienie ustaw bądź precedensów, na podstawie których można by im przypisać specjalną ochronę. W poszukiwaniach dodatkową trudność przysparza fakt, że prawo angielskie historycznie rozróżnia przestępstwa „ataku” (*assault*) od innych czynów, np. „uszkodzenia ciała” (*battery*). Pierwszy typ przestępstwa polega na wywołaniu u ofiary strachu przed natychmiastowym użyciem przemocy, podczas gdy drugi polega na faktycznym jej użyciu. Mając na względzie trudności wynikające z kazuistycznego charakteru angielskiego prawa karnego, w dalszej części opracowania omówieniu poddane zostaną jedynie najistotniejsze regulacje prawne mające związek z tematem rozprawy.

Podstawowym, lecz nie jedynym aktem regulującym omawiane kwestie, jest *Offences against the Person Act* (OAPA) z 1861 roku. Zasadniczo zranienie lub spowodowanie ciężkiego uszkodzenia ciała każdej osoby (w tym, w polskim ujęciu funkcjonariusza publicznego) w celu spowodowania ciężkiego uszkodzenia ciała lub w celu zapobieżenia legalnemu zatrzymaniu osoby zagrożone jest karą dożywotniego pozbawienia wolności (art. 18 OAPA). Warto dodać, że ten typ przestępstwa może być popełniony na cztery sposoby: zranienie z zamiarem spowodowania ciężkiego uszkodzenia ciała; zranienie z zamiarem zapobieżenia legalnemu zatrzymaniu; spowodowanie ciężkiego uszkodzenia ciała z zamiarem spowodowania ciężkiego uszkodzenia ciała; spowodowanie ciężkiego uszkodzenia

[42] *Halsbury's Laws of England: Criminal Law*, 2010, vol. 25, paras. 1–426; 2010, vol. 26, paras. 427–792/5; Offences Against the State or Security (1). Treason and Related Offences / 361. Assaults on the Sovereign; http://www.lawsociety.org.uk/home.law; http:// www.cjsonline.gov.uk (Criminal Justice System of England and Wales); http://www.soca.gov.uk (Serious Organised Crime Agency); http://www.opsi.gov.uk (Office of Public Sector Information).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ciała z zamiarem zapobieżenia legalnemu zatrzymaniu[43]. Angielska *Sentencing Council*[44] sformułowała propozycję odpowiednich wytycznych odnośnie wymiaru kary za spowodowanie ciężkiego uszkodzenia ciała w zależności od rodzaju uszkodzeń oraz zamiaru sprawcy. Zatem 13 lat pozbawienia wolności (w zależności od okoliczności łagodzących lub obciążających sugerowany podział 10–16 lat) to sugerowana kara za czyn popełniony z premedytacją przy użyciu wcześniej przygotowanej broni i spowodowaniu trwałego kalectwa albo uszkodzenia ciała zagrażającego życiu. W następnej kolejności występują różne wymiary kar, począwszy od 8 lat pozbawienia wolności, przez 5 lat aż do 4 lat pozbawienia wolności, w zależności od rodzaju skutków. Jednak z punktu widzenia tematu rozprawy istotny jest tzw. katalog okoliczności obciążających wpływających na wcześniej wskazany wymiar kary, gdy sprawca popełnił czyn, m.in. „na szkodę osób pracujących w sektorze publicznym albo świadczących usługi o charakterze publicznym". Warto też zaznaczyć, że ciężkie uszkodzenie ciała stanowi również ciężkie przestępstwo w rozumieniu *Criminal Justice Act* z 2003 roku. Zgodnie z przepisami tej ustawy, jeżeli osoba po ukończeniu 18 roku życia popełni poważne przestępstwo, a sąd jest przekonany, że istnieje poważne ryzyko popełnienia przez niego w przyszłości przestępstw, m.in. z użyciem przemocy, to może orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności, jeżeli czyn taką karą jest zagrożony, a sąd, mając na uwadze ważkość sprawy, uzna orzeczenie takiej kary za celowe, albo karę pozbawienia wolności na czas nieoznaczony dla ochrony społeczeństwa.

Kolejną, nie mniej ważną regulacją zapewniającą wzmożoną karną ochronę określonym kategoriom osób przed atakami i groźbami jest *Terrorist Act* (Ustawa o terroryzmie) z 2000 roku[45], która przewiduje w wyjątkowych przypadkach możliwość pociągnięcia sprawcy ataku do odpowiedzialności w oparciu o tzw. akt terroru. W ujęciu wskazanej ustawy „terroryzm" oznacza użycie groźby lub działanie obejmujące m.in. „poważną przemoc wobec osoby, zagrożenie życia człowieka lub stworzenie poważnego zagrożenia dla zdrowia, lub bezpieczeństwa publicznego,

---

[43] J. Czabański, *Zagrożenie karą oraz orzecznictwo za najpoważniejsze przestępstwa w ujęciu międzynarodowym*, „Prokuratura i Prawo" 2008, nr 1, s. 28.

[44] Jest to instytucja (rada) do spraw wytycznych w orzekaniu, która opracowuje wytyczne dla sądów katalogu okoliczności obciążających jak i łagodzących oraz wymiaru kary za poszczególne przestępstwa. Wytyczne te mają moc wiążącą. Zob.: J. Czabański, *Zagrożenie karą*…, op. cit., s. 28.

[45] Dla celów niniejszej rozprawy dokonano analizy następujących aktów prawnych odnoszących się do terroryzmu: Terrorism Act z 2000, za: http://www.legislation.gov.uk; Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001, za: http://www.legislation.gov.uk; Prevention of Terrorism Act 2005, za: http://www.legislation.gov.uk; Terrorism Act 2006, za: http://www.legislation.gov.uk oraz Counter-Terrorism Act 2008, za: http://www.legislation.gov.uk; http://www.lawsociety.org.uk/home.law; http:// www.cjsonline.gov.uk (Criminal Justice System of England and Wales); http:/www.soca.gov.uk (Serious Organised Crime Agency); http://www.opsi.gov.uk (Office of Public Sector Information).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

lub części społeczeństwa"[46]. Wskazane działania podjęte wobec szczególnej grupy podmiotów o statusie „osób chronionych", którymi są, m.in.: głowa państwa, członek organu, który wykonuje funkcje głowy państwa, szefa rządu lub ministra spraw zagranicznych, przedstawiciela lub urzędnika państwowego lub przedstawiciela międzynarodowej organizacji oraz ich rodzin i osób towarzyszących, stanowią „przestępstwa zwyczajowe" i zagrożone są wyższym wymiarem kary[47].

Specjalna ochrona karna w prawie angielskim przysługuje również funkcjonariuszom policji. Policja w Anglii i Walii strukturalnie podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych i składa się z lokalnych jednostek o krajowym zasięgu: *National Criminal Squad* (Narodowa Brygada Kryminalna), *National Criminal Intelligence Service* (Narodowa Służba Wywiadu Kryminalnego) czy też *Serious Organised Crime Agency* (Agencja ds. Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej). W angielskim systemie wymiaru sprawiedliwości istnieją inne wydzielone struktury, które działają w określonym obszarze czy dziedzinie. Dla przykładu można tu wskazać brytyjską Policję Transportu (*British Transport Police*), której zadaniem jest zapewnienie ochrony m.in. liniom kolejowym (metro) i ich pasażerom.

Napaść (atak) na policjanta jest odrębnym przestępstwem określonym w *Police Act* (Ustawa o Policji) z 1996 roku[48]. Część V niniejszej regulacji pt. *Różne i ogólne* (*Miscellaneous and General*) penalizuje napaści i utrudnianie wykonywania obowiązków policjantowi. W art. 89 stanowi, że „każda osoba, która napada na policjanta (funkcjonariusza) podczas wykonywania przez niego obowiązków lub na osobę pomagającą policjantowi w wykonywaniu jego obowiązków, winna jest przestępstwa i podlega odpowiedzialności w postępowaniu uproszczonym na karę pozbawienia wolności na okres nieprzekraczający sześć miesięcy lub karę grzywny nieprzekraczająca poziomu piątego w skali standardowej lub obu". Wskazane przepisy stosuje się wobec policjantów będących członkami międzynarodowego zespołu śledczego, jak również do policjanta *British Transport Police*[49].

---

[46] *Halsbury's Laws of England: Criminal Law*, 2010, vol. 25, paras. 1–426; 2010, vol. 26, paras. 427–792/5; Offences Against the State or Security (5). Prevention of Terrorism, Introduction / 372. Meaning of Terrorism; http://www.lawsociety.org.uk/home.law; http://www.cjsonline.gov.uk (Criminal Justice System of England and Wales); http://www.soca.gov.uk (Serious Organised Crime Agency); http:/www.opsi.gov.uk (Office of Public Sector Information).

[47] *Halsbury's Laws of England: Criminal Law*, 2010, vol. 25, paras. 1–426; 2010, vol. 26, paras. 427–792/5; Offences Against the State or Security (5). Prevention of Terrorism, Introduction / 426. Attacks and Threats of Attacks on Protected Persons; http://www.lawsociety.org.uk/home.law; http://www.cjsonline.gov.uk (Criminal Justice System for England and Wales); http://www.soca.gov.uk (Serious Organised Crime Agency); http://www.opsi.gov.uk (Office of Public Sector Information).

[48] Patrz: https://www.police.uk (Police UK service).

[49] Patrz: Ustawa o kolei i bezpieczeństwie transportu (The British Transport Police: the Railways and Transport Safety Act 2003); https://www.lawsociety.org.uk/home.law (The Law Society of England and Wales).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Podsumowując rozważania na temat czynnej napaści w wybranych krajach Unii Europejskiej, stwierdzić należy, że systemy prawa karnego Francji, Włoch, Republiki Federalnej Niemiec oraz Anglii i Walii zawierają kodeksowe i pozakodeksowe unormowania zapewniające karną ochronę funkcjonariuszom publicznym, w tym funkcjonariuszowi policji. Ich analiza skłania do wniosku, że mieszczą one w sobie podobieństwa, ale też znaczne różnice.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że w kodeksach karnych Francji, Włoch, RFN oraz w regulacjach ustawowych Anglii i Walii brak jest analogicznego odpowiednika polskiego przestępstwa czynnej napaści. Spenalizowane w nich jednak zostały czyny, które mogą stanowić pewnego rodzaju korelat omawianego przestępstwa. Jednakże ich normatywne uregulowania wykazują znaczne różnice wobec przestępstwa czynnej napaści, tzn. zakres omówionych regulacji prawnych państw europejskich pozostaje znacznie szerszy niż czynna napaść określona w art. 233 § 1–2 polskiego k.k., bowiem unormowania te łączą w sobie inne czyny, które na gruncie polskiego prawa karnego materialnego stanowią odrębne przestępstwa. W szczególności integrują się one z przestępstwem czynnej napaści – przestępstwo oporu władzy – art. 224 § 2 k.k. i gróźb karalnych – art. 190 § 1 k.k. (Francja, Włochy, Niemcy). W związku z tym, wstępnie struktura tych norm wydawać się może nazbyt rozbudowana, a wręcz kazuistyczna (Włochy). Jednakże bliższa ich analiza prowadzi do wniosku, że jest to spowodowane po części przestarzałym słownictwem i rozbudowanymi znamionami modalnymi (Włochy) czy też rozbudowanym katalogiem osób będących przedmiotem czynności wykonawczej (Francja). Najbliższa naszej regulacji jest budowa dyspozycji przepisu w ujęciu kodeksu karnego niemieckiego. Nie posiada ona jednak tak mocno rozbudowanych znamion czynności sprawczej. Bez wątpienia polskie unormowanie przestępstwa czynnej napaści ma tych elementów najwięcej. Wykazują one podobieństwa z kodeksem karnym Włoch, gdzie występują takie znamiona, jak: konfiguracja osobowa czy broń (również Niemcy). Natomiast brak jest w omawianych systemach znamienia „środek obezwładniający" czy „niebezpieczny przedmiot". Podobieństwa sprowadzają się także do przedmiotu czynności wykonawczej, jakim jest we wszystkich omawianych systemach prawnych funkcjonariusz publiczny (urzędnik). Pozostaje nim także bez wątpienia funkcjonariusz policji, który występuje jako samodzielny podmiot (Francja, Anglia i Walia) lub jako jedna z osób zaliczana do tej kategorii.

Wnioski w kwestii ustawowego zagrożenia karą przestępstwa czynnej napaści w porównaniu z jego odpowiednikami w innych systemach prawnych utrudnia ich budowa, dlatego też, przyjmując do celów porównawczych kumulatywną kwalifikację czynnej napaści np. z art. 224 § 1–2 k.k., stwierdza się, że nie należy ona do nadmiernie wysokich.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

CZĘŚĆ DRUGA EMPIRYCZNA

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ROZDZIAŁ I **METODA BADAŃ WŁASNYCH**

1. PRZEDMIOT I CEL BADAŃ

Zdobycie możliwie szerokiej wiedzy na temat rzeczywistych rozmiarów przestępczości wymaga badań empirycznych.

Badania we wszystkich naukach są inspirowane przez liczne i różnorodne potrzeby. Dlatego przystępując do wyboru przedmiotu badań, w pierwszej kolejności należy zastanowić się, jakie stanowisko ontologiczne należy wybrać. Następnie trzeba postawić sobie pytanie, co chcemy badać i jak realizować zamierzenia badawcze. Zatem określenie zakresu badanego zjawiska stanowi pierwszy krok w procedurze badawczej i jest niezmiernie ważne dla każdego badacza, umożliwia bowiem formułowanie odpowiednich do wymiaru zjawiska pytań oraz zastosowania właściwej metody[1].

Badanie naukowe to wieloetapowy proces różnych działań mających na celu zapewnienie obiektywnego, dokładnego i wyczerpującego poznania obranego wycinka rzeczywistości[2]. Proces badania naukowego wymaga od badacza wszechstronnej wiedzy, rzetelności, dokładności i dociekliwości. Każdy badacz zmierza, by poznać prawdę. Aby oddać prawdziwy obraz obszaru badanego, potrzebujemy do tego wiedzy maksymalnie ścisłej, pewnej, również ogólnej i prostej, ale o maksymalnej zawartości informacji.

Każde działanie naukowe wymaga zatem wykonania wielu czynności badawczych, podczas których należy dokonać wyboru przedmiotu badań. Badacz przy jego doborze powinien kierować się osobistym poczuciem związku z daną problematyką.

W kontekście tak pojmowanego procesu, zjawisk społecznych, autorka opracowania w pierwszej kolejności skoncentrowała swoją uwagę na problemie przestępczości pojmowanej jako zjawisko społeczne[3]. Następnie postanowiła zainteresować się fragmentem ujawnionej „rzeczywistości przestępczej", który chciała poznać.

---

[1] E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, przeł. Witold Betkiewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 110.

[2] E. Sobol (red.), *Mały słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 854.

[3] J. Błachut, A. Gaberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, „Info-Trade"; „Arche", Gdańsk 1999, s. 189.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Kierując się zdaniem R. Podgórskiego[4], w ocenie którego przedmiot badań jest bardzo skomplikowany i obejmuje całą rzeczywistość społeczną, autorka postanowiła zbadać pewien wymiar zjawiska przestępczości, czyniąc go ogólnym przedmiotem swoich badań[5]. Jej kilkuletnie doświadczenie zawodowe jako funkcjonariusza publicznego stało się asumptem, aby uczynić nim przestępczość zagrażającą działalności instytucji państwowych i samorządowych przed zamachami „z zewnątrz".

Wielowymiarowość ogólnego przedmiotu badań w licznych przypadkach powoduje konieczność skonkretyzowania kategorii metodologicznych[6], dlatego w ogólnej charakterystyce zjawiska przestępczości pojmowanej jako zagrożenie dla działalności instytucji państwowych i samorządowych przed zamachami „z zewnątrz", autorka dokonała wyboru szczegółowego przedmiotu badań, którym uczyniła przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji, który jest funkcjonariuszem publicznym.

Realizacja przedmiotu badań nie jest możliwa bez wyznaczenia jej celów. Jak podkreśla się w doktrynie, celem każdego badania naukowego jest wzbogacenie naszej wiedzy i zrozumienie jakiegoś, choćby bardzo drobnego, wycinka rzeczywistości[7]. Można zatem stwierdzić, że cel badań naukowych wyznacza odpowiedź na pytanie, po co chcemy badać dane przestępstwo?

W niniejszej rozprawie głównym celem badań stało się zatem zbadanie przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w aspekcie karnoprawnym i kryminologicznym. W dążeniu do tak wyznaczonego celu kierowano się również dodatkowym założeniem. Uznano bowiem, że przy badaniu regulacji czynnej napaści na funkcjonariusza policji nie można pominąć faktu, że pozostaje on funkcjonariuszem publicznym. Pozwoliło to zatem na ukazanie tego czynu w aspekcie ogólnym, a więc w odniesieniu do wszystkich kategorii funkcjonariuszy publicznych. Dla uzyskania jak najdokładniejszej wiedzy na temat przedmiotu badań, autorka opracowania wyznaczyła uszczegółowiła cele.

Mając na względzie płaszczyznę dogmatyczną, celem badań stało się poznanie regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści w aspekcie jej zmian ewolucyjnych. Uzyskaną w ten sposób wiedzę wykorzystano do poznania obecnie

---

[4] R.A. Podgórski, *Metodologia badań socjologicznych: kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz–Olsztyn 2007, s. 169.

[5] J. Błachut, *Problemy związane z pomiarem przestępczości*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007, s. 36.

[6] Na przydatność rozróżniania kategorii metodologicznych zwracał uwagę J. Sztumski, zob. szerzej: J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk", Katowice 1999, s. 24.

[7] W. Pytkowski, *Organizacja badań i ocena prac naukowych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 187.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

obowiązującego unormowania tego czynu. Zmierzano w ten sposób do poznania zakresu ochrony funkcjonariusza policji, w tym funkcjonariusza publicznego, przy przestępstwie czynnej napaści w ujęciu karnoprawnym.

W aspekcie empirycznym celem badań stało się poznanie przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji (w tym funkcjonariusza publicznego) pod względem ilościowym i jakościowym. Zmierzano więc do poznania jego rozmiarów i dynamiki w Polsce oraz fenomenu tego negatywnego zjawiska społecznego pod kątem sprawcy i mechanizmów jego zachowania. Dążono także do zbadania polityki karnej sądów wobec sprawców czynnej napaści. W badaniach skupiono się również na ocenie prawnej i praktycznych spostrzeżeniach funkcjonariuszy policji w zakresie ich ochrony karnej.

Zatem badania miały charakter diagnostyczny i eksplanacyjny. Pozwoliły one na rozwiązanie problemu badawczego oraz uprawniły do zweryfikowania postawionych hipotez oraz wyciągnięcia wniosków.

2. PROBLEMY I HIPOTEZY BADAWCZE

Badanie naukowe rozpoczyna się od sformułowania problemów badawczych, wokół których badacz będzie poruszał się, przeprowadzając badania. Jest to z pozoru prosty zabieg polegający na rozbiciu tematu na zagadnienia, problemy. Zdaniem M. Sztumskiego[8] problemem badawczym nazywamy to, co orientuje nasze przedsięwzięcia badawcze. To również bodziec intelektualny wywołujący reakcję w postaci badań naukowych[9].

Przystępując zatem do badań, należało sformułować główny problem badawczy, którym stało się pytanie: Jak współcześnie w praktyce kształtuje się przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji i jakiej reakcji karnej państwa wymaga?.

Tak postawiony problem badawczy posłużył do wysunięcia hipotezy głównej, a więc zdania o nieustalonej wartości logicznej, które prowizorycznie przyjmujemy za prawdziwe i na które poszukuje się odpowiedzi[10]. Hipotezą główną stało się zatem przypuszczenie, że czynna napaść na funkcjonariusza policji jest współcześnie przestępstwem wykazującym znaczną dynamikę w zakresie skali i różnorodności zachowań sprawców wymagającym odpowiednio wyważonej reakcji karnej państwa.

---

[8] M. Sztumski, *Wstęp do metod*..., op. cit., s. 35.

[9] Ch. Frankfort-Nachmias, D. Nachmias, *Metody badawcze w naukach społecznych*, przekł. Elżbieta Hornowska, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2001, s. 67.

[10] Z. Ziembiński, *Metodologiczne zagadnienia prawoznawstwa*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1974, s. 40.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Złożoność problemu głównego, jak i hipotezy głównej, spowodowała potrzebę wyodrębnienia problemów szczegółowych i przyporządkowania każdemu z nich odpowiedniej hipotezy.

Szczegółowe problemy badawcze to próba odnalezienia odpowiedzi na następujące pytania:

1. W czym przejawia się fenomen przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie Polski w ostatnich latach?
2. Jak kształtuje się polityka karna stosowana przez sądy wobec sprawców przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza policji?
3. Czy w świetle doświadczeń funkcjonariuszy policji zakres regulacji przestępstwa czynnej napaści gwarantuje im jako funkcjonariuszom publicznym skuteczną ochronę karną?

Do postawionych szczegółowych problemów badawczych odpowiedzi powinny dostarczyć przyjęte hipotezy:

1. Fenomen przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza Policji przejawia się we wzrastającej liczbie czynów popełnianych przez młodych ludzi posługujących się niebezpiecznym przedmiotem.
2. Polityka karna stosowana przez sądy wobec sprawców dopuszczających się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego jest zbyt łagodna.
3. W świetle doświadczeń funkcjonariuszy policji zakres regulacji przestępstwa czynnej napaści nie gwarantuje im jako funkcjonariuszom publicznym skutecznej ochrony karnej.

3. METODY, TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE

Warunkiem podjęcia każdych badań jest określenie metody badań lub zespołu metod badawczych, za pomocą których zamierza się badać poszczególne problemy. Wybranie zatem metody badawczej jest kwestią bardzo istotną, a wręcz kluczową dla każdego badacza.

W nauce pojęciu metody nadaje się różne znaczenie. Podzielając jednak zdanie R.A. Podgórskiego[11], należy ją określić jako czynności badawcze w nauce, powtarzalny i skuteczny sposób rozwiązania problemu badawczego, świadomie stosowany sposób postępowania, który zmierza do określonego celu w danych warunkach. W niniejszej rozprawie stały się nimi czynności zmierzające do dotarcia do rzeczywistości, czyli zbieranie, opracowywanie, analiza i interpretacja

[11] R.A. Podgórski, *Metodologia badań*…, op. cit., s. 14, 177.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

danych służących do uzyskania maksymalnie uzasadnionej odpowiedzi na stawiane w nich pytania[12].

W celu osiągnięcia jak najbardziej wiarygodnych i reprezentatywnych wyników badań autorka rozprawy dążyła do prawidłowego doboru metod badawczych. Zadanie to nie było łatwe, gdyż złożoność problemu badawczego warunkowanego przez interdyscyplinarny charakter rozprawy zdeterminowała potrzebę wykorzystania wielu pośrednich i bezpośrednich sposobów badawczych. Ponadto rozbudowana struktura regulacji przestępstwa czynnej napaści dostarczyła wielu problemów interpretacyjnych, które nasilały trudności badawcze. Dlatego w niniejszej rozprawie zostały wykorzystane liczne metody, które umożliwiły realizację wyznaczonych celów, tj.: analityczna, historyczna, porównawcza, empiryczna, również metoda sondażowa bezpośrednia.

Aby realizacja zamierzonej metody badawczej mogła się powieść w pełni, w dalszej kolejności badań konieczne stało się zastosowanie właściwych technik badawczych. Mając na względzie, że techniki badawcze to system urządzeń i zabiegów stosowanych w badaniach naukowych[13], autorka rozprawy postanowiła we właściwy sposób dobrać procedury badawcze, w wyniku których usystematyzowała poszczególne czynności. W tym celu na początku badań wykorzystała pośrednie metody badawcze, dzięki którym zdobyła informacje na temat problemu badawczego. Wiedza z ich analizy pozwoliła na doprecyzowanie problemu badawczego i postawienie do niego stosownych hipotez. Dopiero potem stało się możliwe zastosowanie bezpośrednich metod badawczych.

Na wstępie posłużono się metodą badawczą polegającą na analizie przepisu prawnego przestępstwa czynnej napaści. Przeprowadzono ją w szerokim ujęciu, z uwzględnieniem jego zmian ewolucyjnych. Z tego względu autorka opracowania analizowała dostępną literaturę z okresu dawnego prawa polskiego, poprzez prawo karne państw zaborczych i dwie regulacje kodeksowe z 1932 roku oraz z 1969. Podkreślić należy, że badanie aspektów historycznych przestępstwa czynnej napaści okazało się bardzo istotne z punktu widzenia celów badań. Skutkowało ono poznaniem wcześniej obowiązujących regulacji prawnych, nie tylko w odniesieniu do funkcjonariusza policji, ale i innych kategorii funkcjonariuszy publicznych. Tak szeroka analiza historyczna stała się także bardzo inspirująca i przyczyniła się w znacznym stopniu do wyjaśnienia problemu badawczego. Jednakże autorka podczas badań wyjątkową uwagę poświęciła analizie obowiązującego stanu prawnego, tj. przestępstwa czynnej napaści, określonego w art. 223 § 1–2 k.k. z 1997 roku zawartego w rozdziale XXIX pt. *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego*. W pierwszej kolejności

---

12 S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 22.

13 R.A. Podgórski, *Metodologia badań*..., op. cit., s. 55.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

zapoznała się z budową wskazanej regulacji, poznała jej miejsce w systematyce Kodeksu karnego z 1997 roku oraz strukturę. Następnie przeanalizowała jej rozbudowane znamiona. Dopiero na podstawie całokształtu uzyskanych danych dokonano właściwych rozważań niezbędnych do ustalenia i zrozumienia badanego problemu. Zastosowana metoda badawcza pozwoliła zrozumieć fenomen przestępstwa czynnej napaści i ukazać model ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszowi policji, jak również funkcjonariuszowi publicznemu.

Kolejną metodą badawczą uczyniono analizę dostępnych opracowań naukowych, w tym historycznych, z zakresu czynnej napaści. Wskazana metoda badawcza dostarczyła wiedzy potrzebnej do prowadzenia dogmatycznych analiz własnych dotyczących przestępstwa. Stała się podstawą do ukazania szeregu problemów związanych z teoretycznym zakresem omawianego czynu. Umożliwiło to wyciągnięcie wniosków, wysunięcie postulatów i propozycji ewentualnych zmian przepisu. Ponadto, dla właściwego poznania i zrozumienia problemu, konieczne stało się zapoznanie z poglądami doktryny na wskazany temat oraz treścią innych przestępstw przewidujących karnoprawną ochronę funkcjonariuszy publicznych. Bez ich analizy nie było możliwe przeprowadzenie dalszych porównań, ukazanie relacji pomiędzy przestępstwem czynnej napaści a innymi czynami zabronionymi zawartymi w Kodeksie karnym z 1997 roku.

Ważną metodą badawczą w rozprawie była również analiza orzecznictwa sądowego, głównie Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych. Stała się ona cennym źródłem informacji w zakresie wykładni Sądu Najwyższego przy przestępstwie czynnej napaści. Stanowiska i wykładnia sądowa przyczyniły się również do wyjaśnienia wątpliwości występujących przy interpretacji znamion przestępstwa czynnej napaści. Nie sposób przy tym pominąć jej znaczenia szczególnie w odniesieniu do rozwiązań pozakodeksowych zapewniających wzmożoną ochronę karną wynikającą z art. 223 § 1–2 k.k. innym kategoriom podmiotów niż funkcjonariusz publiczny.

Istotną metodą badawczą, która została wykorzystana w rozprawie, była analiza akt spraw karnych obywateli polskich skazanych prawomocnym wyrokiem z art. 223 k.k.[14] na terenie Polski w latach 1999–2010 z obszaru podległego Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku. O dokonaniu analizy akt sądowych zadecydowało ich bardzo istotne znaczenie poznawcze. Akta te ze względu na wiarygodność i bogactwo informacji o przestępstwie i przestępcach stały się podstawą do wyciągnięcia interesujących wniosków. W ten sposób uzyskano informacje dotyczące sprawców, sposobie i metodach ich działania oraz orzeczonych karach za ich popełnienie.

---

[14] Badania prowadzono od 1999 roku do czerwca roku 2010, dlatego analizie zostało poddane przestępstwo czynnej napaści jeszcze przed zmianami legislacyjnymi, tj. z art. 223 k.k. Pomimo że w 22 marca 2010 roku weszła w życie zmiana legislacyjna, podczas analizy repetytoriów sądowych nie odnaleziono spraw zakończonych prawomocnym wyrokiem z art. 223 § 2 k.k.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

W badaniach zastosowano również metodę analizy danych statystycznych uzyskanych z Biura Wywiadu Kryminalnego Komendy Głównej Policji (BWK KGP) w Warszawie, którego Wydział Obsługi Informatycznej zajmuje się m.in. gromadzeniem informacji i przetwarzaniem danych zawartych w systemie statystyki przestępczości „Temida". Pozyskane dane statystyczne pozwoliły ustalić udział przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w ogólnym stanie przestępczości w Polsce oraz ukazać przestępstwo czynnej napaści na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym. Pomogły umiejscowić przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępczości w Polsce. Umożliwiły też przedstawienie statystycznego obrazu przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego. Należy także podkreślić, że wskazana metoda badawcza obejmowała również analizę danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości. W połączeniu z informacjami uzyskanymi z Biura Wywiadu Kryminalnego KGP wyłoniła ona pełny kryminologiczny obraz przestępstwa czynnej napaści, przez co stała się ważną metodą badawczą.

Kolejną przyjętą metodą badawczą był sondaż diagnostyczny polegający na „zadawaniu pewnej grupie respondentów pytań w celu uzyskania od nich konkretnych informacji"[15]. Aby zrealizować to zamierzenie, dobrano określone techniki i narzędzia badawcze , wybrano respondentów do badań, zaprojektowano kwestionariusz ankiety oraz sposób dotarcia do badanych oraz jego wypełnienie[16].

Zastosowaną w badaniach technikę stanowiło głównie ankietowanie akt spraw karnych i badanej populacji. Kierując się założeniami metodologicznymi, badania postanowiono przeprowadzić w Sądzie Rejonowym w Białymstoku[17]. Natomiast w określaniu okresu badań przyjęto, że rozpoczną się one z chwilą wejścia w życie obowiązującego Kodeksu karnego, tj. od 1 września 1998 roku. W celu rzetelnego odzwierciedlenia stanu prawnego uznano za właściwe wyłączenie początkowego okresu jego obowiązywania i poddania badaniu lat 1999–2010. Natomiast badania sondażowe autorka opracowania postanowiła przeprowadzić wśród funkcjonariuszy policji. Mając na względzie, że sondaże to najlepsza metoda badania bardzo licznych populacji, a badaniem sondażowym nie obejmuje się całej zbiorowości, ale jej – najlepiej losowo dobraną – część, zwaną próbą badawczą, badania zdecydowano się przeprowadzić na terenie województwa podlaskiego, we wszystkich trzech komendach miejskich policji, tj. Komendzie Miejskiej Policji (KMP) w Białymstoku, Łomży i Suwałkach. Dobór właśnie tych jednostek spowodowany był faktem, że obejmują one swoim zasięgiem największy na terenie

---

15 J. Błachut, *Problemy*..., op. cit., s. 74; A.N. Oppenheim, *Kwestionariusze, wywiady, pomiary postaw*, przeł. Stefan Amsterdamski, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2004, s. 11–80.

16 Ibidem, s. 74.

17 Sąd Rejonowy w Białymstoku jest nie tylko największym sądem w apelacji i okręgu białostockim, ale jednym z największych sądów rejonowych w Polsce, za: http://www.ms.gov.pl.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

województwa podlaskiego obszar, skupisko ludności i zagrożenie przestępczością[18]. Mając na względzie ustawowy podział służb w Policji[19] oraz charakter pełnionej służby (najczęstszy kontakt z obywatelami) postanowiono przeprowadzić badania wśród policjantów służby prewencyjnej, ruchu drogowego i kryminalnej.

Techniki badawcze nie byłyby możliwe bez zastosowania odpowiednich narzędzi badawczych, przy pomocy których zgromadzono materiał badawczy[20]. Na potrzeby tej rozprawy posłużono się głównie kwestionariuszem do badań akt sądowych i kwestionariuszem ankiety.

Do badań akt spraw karnych skonstruowano kwestionariusz, który zawierał określone kryteria. Uwzględniał charakterystykę sprawców (m.in. wiek, płeć, obywatelstwo, wykształcenie, zatrudnienie, stan odurzenia, karalność) oraz ich sposób działania (m.in. konfigurację osobową, zastosowane przedmioty, miejsce napaści, obrażenia ciała i osobę pokrzywdzonego), również sądowy wymiar kary.

Natomiast w celu badania określonej populacji funkcjonariuszy policji stworzono autorski kwestionariusz ankiety. Był on anonimowy i dobrowolny, gdyż uznano, że wskazane cechy sprzyjają bardziej szczerym odpowiedziom. Kwestionariusz zawierał 42 pytania. Jego układ oparty został na trzech częściach. Pierwsza z nich obejmowała dane dotyczące ankietowanej populacji z uwzględnieniem czterech zmiennych, tj. płci, rodzaju pełnionej służby, jej stażu oraz stopnia służbowego. Druga – informacje dotyczące oceny zakresu regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści, a trzecia ocenę zakresu skuteczności ich karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 k.k. W pierwszej z nich ankietowany funkcjonariusz policji udzielał odpowiedzi na temat: płci, rodzaju i czasu pełnionej służby oraz stopnia służbowego. Następna część poświęcona została cenie zakresu regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści (20 pytań). Kolejna, trzecia, zawierała informacje dotyczące praktycznych spostrzeżeń policjantów w zakresie skuteczności ich karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 k.k. (22 pytania). W kwestionariuszu posłużono się dwoma rodzajami pytań – zamkniętymi i półotwartymi. Pytania półotwarte, które przeważały w kwestionariuszu, zawierały propozycję odpowiedzi. Badany miał swobodny wybór odpowiedzi z listy możliwych opcji przygotowanych przez badacza i dopisanie innej, tylko dla niego właściwej. Miało to na celu sprowokowanie respondenta do samodzielności wypowiedzi. Pozwoliło również na jego pełniejsze (bliższe) poznanie. Wyniki przeprowadzonych badań stały się bardzo

---

[18] Zarządzenie nr 88 Komendanta Głównego Policji z dnia 1.02.2011 r. w sprawie zasad naliczeń etatowych w Policji, które uzależnia status komend od kilku czynników, w tym komend miejskich. Do najbardziej istotnych należą: liczba ludności, obszar, przestępczość.

[19] Ustawa z dnia 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.), w art. 4 stanowi, że Policja składa się ze służb: kryminalnej, prewencyjnej oraz wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym.

[20] R.A. Podgórski, *Metodologia badań*…, op. cit., s. 202.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ważnym źródłem informacji nie tylko na temat oceny obecnej regulacji przestępstwa czynnej napaści, ale przede wszystkim umożliwiły wyciagnięcie wniosków na temat praktycznych aspektów karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych.

4. ORGANIZACJA I PRZEBIEG BADAŃ

Ze względu na dość szeroki zakres badań przeprowadzono je w trzech etapach.

Etap pierwszy obejmował analizę przepisu prawnego określonego w art. 223 § 1–2 k.k. W jej trakcie nastąpiła zmiana legislacyjna art. 223 k.k., która od autorki opracowania wymagała śledzenia propozycji i projektów zmiany przepisu, a w konsekwencji zapoznania się z nową regulacją. Obok wskazanych działań autorka analizowała dostępne opracowania naukowe (literaturę przedmiotu) z zakresu przestępstwa czynnej napaści. Zakres omawianej problematyki obligował autorkę do zbierania dostępnej literatury w bardzo szerokim ujęciu, tj. z uwzględnieniem historycznej ewolucji przestępstwa czynnej napaści (od źródeł powstania, poprzez prawo karne państw zaborczych i dwie regulacje karne – z 1932 roku i z 1969, aż do obecnego stanu prawnego). Dlatego też poszukiwała ona piśmiennictwa w kilku ośrodkach naukowych i bibliotekach, m.in. w Bibliotece Narodowej w Warszawie czy Bibliotece Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, bowiem w ich zasobach znajdowała się literatura dotycząca omawianego czynu. W ten sposób autorce udało się dotrzeć do niespotykanych dotąd w bibliografiach z tej dziedziny publikacji naukowych. Ponadto autorka gromadziła i dokonywała analizy orzecznictwa Sądu Najwyższego. Problemy interpretacyjne występujące przy wykładni znamion przestępstwa czynnej napaści spowodowały nierzadko konieczność sięgnięcia „głębiej" i dokonania analizy orzeczeń sądów apelacyjnych z terenu całej Polski. Znaczne trudności napotkała autorka przy analizie pozakodeksowych regulacji prawnych dotyczących podmiotów, które korzystają ze wzmożonej ochrony karnej wynikającej z art. 223 § 1–2 k.k. Liczebność, jak i zakres regulacji spowodowały, że ich analiza pochłonęła znaczną ilość czasu. Równolegle autorka gromadziła opracowania naukowe dotyczące przestępstwa czynnej napaści w języku angielskim, włoskim, francuskim i niemieckim. Jej zbieranie wiązało się z licznymi trudnościami wynikającymi z bariery językowej. Po skompletowaniu literatury autorka porządkowała ją w oparciu o różne kryteria, m.in. o kryterium historyczno-prawne. Zebrana w ten sposób literatura dała podstawy do opracowania zagadnienia będącego tematem rozprawy. Trzeba także nadmienić, że w trakcie wskazanych działań autorka przeprowadzała wywiady z funkcjonariuszami policji. Pozyskana w ten sposób wiedza zastała wykorzystana przy tworzeniu kwestionariusza ankiety.

Drugi etap prac miał kilka faz. Pierwsza z nich obejmowała analizę akt spraw karnych obywateli prawomocnie skazanych wyrokami z art. 223 k.k. w latach

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

1999–2010 z obszaru podległemu Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku. Akta spraw karnych do analizy wskazanej problematyki uzyskano na podstawie prośby autorki skierowanej do prezesa Sądu Rejonowego w Białymstoku, który wyraził na to zgodę. Następnie w poszczególnych wydziałach sądu uzyskano informacje na temat dostępności akt. Ustalono, że przestępstwa o czyny z art. 223 k.k. do 2005 roku rozpatrywane były jedynie w XV Wydziale Karnym. Po jego podziale, do chwili obecnej są one rozpatrywane w kilku wydziałach karnych, tj. III, XV i VII. Po uzgodnieniu z kierownikami poszczególnych wydziałów zasad analizy akt, autorce opracowania udostępniono repetytoria sądowe, a gdzie było to możliwe (funkcjonuje rejestr komputerowy) wykazy prawomocnie zakończonych spraw karnych z art. 223 k.k. W pierwszej kolejności dokonano więc analizy repetytoriów i wykazów, a następnie akt spraw karnych. Uznając, że akta sądowe stanowią wiarygodne i cenne kryminologicznie źródło informacji na temat sprawcy czynnej napaści, postanowiono do ich badania skonstruować specjalny kwestionariusz ankiety. Zawierał on kryteria szczegółowe, w oparciu o które następowała dalsza analiza akt sądowych. Zostały one podzielone na trzy kategorie. Pierwsza grupa obejmowała charakterystykę sprawców, a druga – elementy opisujące ich sposób działania. Kolejna grupa zawierała elementy związane z sądowym wymiarem kary, tj. rodzaj zasądzonej kary i środków karnych, jej wymiar i zastosowane środki zapobiegawcze. W oparciu o powyższe założenia, w niniejszym rozdziale zostały przedstawione wyniki badań akt sądowych.

Po analizie repetytoriów sądowych do badań wyselekcjonowano 72 akta spraw karnych o czyny z art. 223 k.k. Ilość spraw w poszczególnych latach rozkładała się następująco: 1998 – 17 spraw; 1999 – brak; 2000 – 1 sprawa; 2001 – 1 sprawa; 2002 – 2 sprawy; 2003 – 6 spraw; 2004 – 7 spraw; 2005 – 6 spraw, 2006 – 6 spraw; 2007 – 2 sprawy; 2008 – 8 spraw; 2009 –7 spraw; 2010 – 9 spraw. Po głębszej analizie akt sądowych z 1998 roku stwierdzono, że sprawcy czynnej napaści zostali skazani w oparciu o Kodeks karny z 1969 roku, z art. 233 k.k. Z tego względu odstąpiono od ich badania. Postanowiono więc poddać analizie pozostałe 55 spraw dotyczących skazania z art. 223 k.k. Nie było to jednak w pełni możliwe, bowiem pomimo kilkakrotnych wizyt w poszczególnych wydziałach Sądu Rejonowego w Białymstoku odmawiano udostępnienia części akt sądowych, twierdząc, że nie ma możliwości ich uzyskania, gdyż zostały przesłane do innych wydziałów lub apelacji. Pracownicy sądowi nie byli też w stanie udzielić informacji na temat czasu, kiedy dostęp do wskazanych akt będzie możliwy (jako termin wskazywali kilka miesięcy). Powyższe informacje pokazały, na jakie poważne trudności napotkano w docieraniu do akt spraw karnych. Decydowały o tym w szczególności trudności natury prawnej (tj. brak prawomocnego wyroku) i organizacyjnej (tj. akta zostały przesłane do innych instytucji lub znajdowały się w innych wydziałach, np. wykonawczych). Do przedstawionej sytuacji przyczynił się bez wątpienia fakt, że sprawcy czynnych napaści pochodzili ze środowisk patologicznych, stąd wobec

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

nich toczyły się inne sprawy sądowe, np. byli sądzeni za przestępstwa popełniane na stadionach piłkarskich (tzw. przestępczość stadionowa). Dlatego akta znajdowały się w różnych instytucjach czy organach, stąd dotarcie do akt sądowych było szczególnie utrudnione. Toteż zamiar zbadania wszystkich akt spraw karnych nie powiódł się w pełni. Ostatecznie na potrzeby badań analizie poddano 41 akt spraw karnych obywateli polskich prawomocnie skazanych wyrokami z art. 223 k.k. w latach 1999–2010 z obszaru podległego Sądowi Rejonowemu w Białymstoku. Należy zauważyć, że ilość sprawców nie pokrywa się z liczbą spraw karnych. Dzieje się tak dlatego, że podczas dopuszczania się jednego przestępstwa czynnej napaści brało udział nierzadko po kilku sprawców.

Następna faza obejmowała analizę danych statystycznych uzyskanych z Biura Wywiadu Kryminalnego Komendy Głównej Policji w Warszawie. Było to w pełni celowe, gdyż w Polsce postępowania przygotowawcze o czyny z art. 223 k.k. prowadzi policja. Na początku do wskazanej instytucji przesłano pismo z prośbą o nadesłanie danych z lat 1999–2010 na temat ilości: przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w ogólnym stanie przestępczości w Polsce; przestępstw czynnej napaści na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym; przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępczości w Polsce oraz przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego. Autorka rozprawy, będąc funkcjonariuszem policji, posiadała informacje o funkcjonowaniu Policyjnego Systemu Statystyki Przestępczości – „Temida", który na podstawie zarządzenia nr 350 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 lipca 2003 roku w sprawie zbierania, gromadzenia, przetwarzania i opracowywania danych statystycznych o przestępczości oraz zamachach samobójczych i wypadkach utonięcia – gromadzi na podstawie § 15 szczególne dane dotyczące sprawców przestępstw. Dlatego też w piśmie autorka dodatkowo wnosiła, o przekazanie do badań danych zawartych na formularzu statystycznym Stp-3, na którym przy zakończeniu postępowań przygotowawczych funkcjonariusze policji zapisują przy pomocy poszczególnych symboli szczegółowe dane na temat sprawcy przestępstwa. Uznając, że wskazane informacje mogą stać się ważne i wzbogacić rozprawę, autorka wnioskowała o przekazanie wszystkich danych na temat sprawcy czynu znajdującym się na formularzu Stp-3. W ten sposób uzyskała informacje na temat: karalności, płci, stanu świadomości, wieku i zatrudnienia. Ponadto autorka w skierowanym do Biura Wywiadu Kryminalnego KGP w Warszawie prosiła o uwzględnienie faktu, że w systemie statystycznym „Temida" przestępstwo czynnej napaści posiada dwa symbole statystyczne, tj. jeden symbol dla czynu dotyczącego tylko funkcjonariusza publicznego (innego niż policjant), drugi symbol dla przestępstwa dokonanego tylko wobec funkcjonariusza policji. Zatem dane statystyczne na temat omawianego czynu, jak również dane na temat jego sprawcy możliwe były do uzyskania na dwóch płaszczyznach. Przekazane przez Wydział Obsługi Informatycznej Biura Wywiadu Kryminalnego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

KGP w Warszawie dane statystyczne uwzględniły wnioskowane wyżej informacje. Były pełne i w niektórych przypadkach nawet wykraczały poza wymagane dane.

Trzecia faza badań obejmowała przeprowadzenie sondażu diagnostycznego. Przed rozesłaniem kwestionariusza ankiety autorka rozprawy uzyskała pisemną zgodę Podlaskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji na przeprowadzenie badań. Następnie, w czerwcu 2011 roku, do każdej z trzech komend miejskich policji w Białymstoku, Łomży i Suwałkach zostało przesłane pocztą pismo skierowane do Komendanta Miejskiego Policji z prośbą o przeprowadzenie badań. Wraz z nim przesłano do każdej jednostki policji stosowną liczbę kwestionariuszy ankiet z prośbą o ich wypełnienie przez policjantów służby prewencji, ruchu drogowego i kryminalnej, i odesłanie na wskazany adres zwrotny. Autorka rozprawy, mając na względzie rozbudowany charakter badań ankietowych (42 pytania) oraz szczegółowość pytań w nich zawartych, implikujący konieczność poświęcenia na jego wypełnienie przez każdego policjanta czasu, co mogło pozostać nie bez wpływu na organizację pracy poszczególnych wydziałów (różny dla każdej komendy zmianowy system pracy) oraz czas służby policjantów, po konsultacji z kierownikami jednostek postanowiła przesłać do każdej z nich po 30 kwestionariuszy ankiet z prośbą o ich wypełnienie przez policjantów służby prewencji, ruchu drogowego i kryminalnej, i odesłanie na wskazany adres. Łącznie do wskazanych jednostek przesłano 90 ankiet[21]. Zwrotnie uzyskano 75 kwestionariuszy ankiet. Niestety nie zostały one rozdzielone proporcjonalnie na poszczególne rodzaje służb, gdyż komendanci miejscy, pomimo przesłanej prośby, dokonywali nierównego podziału ankiet. Z KMP w Białymstoku odesłano zwrotnie 22 ankiety, z KMP w Suwałkach – 30, natomiast z KMP w Łomży – 23. W oparciu o 75 nadesłanych i wypełnionych ankiet dokonano analizy wyników badań. Należy przy tym zaznaczyć, że ze względu na stosunkowo niewielką liczbę badanych wnioski z przeprowadzonych badań nie mają charakteru ostatecznych. Niemniej jednak zobrazowały pewien wycinek rzeczywistości.

Etap trzeci badań obejmował opracowanie zebranego materiału badawczego i weryfikację postawionych hipotez. Przeprowadzone badania pozwoliły na zdobycie szerokiej wiedzy empirycznej na temat wybranego przedmiotu badań, która wraz z rozdziałami poświęconymi analizie dogmatycznej stała się ważnym źródłem informacji.

[21] Każda z trzech badanych jednostek policji liczyła około 200 funkcjonariuszy. Z uwagi na zmiany w stanie osobowym badanych jednostek policji ich liczba została podana w przybliżeniu, za: http://www.podlaska.policja.gov.pl.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ROZDZIAŁ II PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI W ŚWIETLE WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

1. PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI NA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO, W TYM FUNKCJONARIUSZA POLICJI, W POLSCE, W LATACH 1999–2010, W ŚWIETLE DANYCH STATYSTYCZNYCH

Przystępując do przedstawienia wyników badań na temat przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w Polsce w latach 1999–2010 przypomnieć należy, że zostały one ukazane w świetle danych statystycznych uzyskanych z Wydziału Obsługi Informatycznej Biura Wywiadu Kryminalnego KGP w Warszawie. Na ich podstawie autorka korzystała z danych o przestępstwach stwierdzonych zakończonych aktem oskarżenia[1].

W celu jak najlepszego przedstawienia całościowego obrazu kryminologicznego przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji, będącego bez wątpienia funkcjonariuszem publicznym, postanowiono ukazać to na tle danych statystycznych dotyczących innych kategorii funkcjonariuszy publicznych, jak również przestępstw skierowanych wobec funkcjonariuszy publicznych zagrożonych zamachami „z zewnątrz". Dlatego w niniejszej rozprawie dokonano analizy przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym na tle ogółu przestępczości w Polsce. Następnie ukazano przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce, jak również przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Ostatecznie przedstawiono przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego.

1.1. Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym na tle przestępczości w Polsce

Kierując się założeniem, że ukazanie przestępstwa czynnej napaści an funkcjonariusza policji nie byłoby w pełni możliwe bez przedstawienia danych dotyczących innych kategorii funkcjonariuszy publicznych, badania rozpoczęto od analizy

[1] J. Błachut, *Problemy*..., op. cit., s. 173.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

danych dotyczących przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym na tle przestępczości w Polsce w latach 1999–2010. Dla celów badawczych do przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym zaliczono czyny umiejscowione w rozdziale XXIX pt. *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego* i zagrożone tzw. zamachami „z zewnętrz". Stały się nimi przestępstwa skierowane wobec funkcjonariuszy publicznych, takie jak: czynna napaść (art. 223 k.k.), naruszenie nietykalności cielesnej (art. 222 § 1 k.k.), czynny opór (art. 224 § 2 k.k.), spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w następstwie czynu z art. 224 § 2 k.k. (art. 224 § 3 k.k.), znieważenie (art. 226 § 1 k.k.).

Na podstawie danych zawartych w tabeli 1 można zauważyć stały (z wyjątkiem 2001 roku) wzrost liczby przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym. Podczas gdy w 1999 roku było ich zaledwie 8589, to już w 2010 – 23 458. Można więc stwierdzić, że w latach 1999–2010 ich liczba wzrosła trzykrotnie. Wskazana tendencja miała mwiejsce przy zmiennej dynamice ogólnej liczby przestępstw.

Analiza tabeli 2 prowadzi do wniosku, że na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce w latach 1999–2010 najczęściej popełniono przestępstwo znieważenia. Jego liczba, z wyjątkiem 2001 roku, wzrastała, aby w konsekwencji w roku 2010 zwiększyć się trzykrotnie. Na kolejnym miejscu znalazło się przestępstwo zmuszenia funkcjonariusza publicznego do zaniechania prawnej czynności służbowej (tzw. czynny opór), którego liczebność do 2007 roku również wzrastała. Pomimo że w okresie od 2008 do 2010 roku nastąpił jej spadek, to i tak jego liczba zwiększyła się dwukrotnie. W przypadku, gdy następstwem tego czynu było spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego, to pomimo zmiennej dynamiki tego przestępstwa w analogicznym okresie wzrosła ona trzykrotnie. Podobna tendencja dotyczyła przestępstwa naruszenia nietykalności cielesnej, którego liczebność (z wyjątkiem lat 2001–2002) także wzrastała. W stosunku do roku 1999 zwiększyła się ponad dwukrotnie. Natomiast w przypadku przestępstwa czynnej napaści sytuacja przedstawiała się odmiennie. W latach 1999–2000, 2003, 2005–2006 i 2009 następował wzrost liczby przestępstw. W 2006 roku był on największy. Natomiast w latach 2001, 2002, 2004, 2007 i 2010 odnotowano spadek liczby czynnych napaści.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 1. Dynamika przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym na tle ogółu przestępstw w Polsce w latach 1999–2010

Przestępstwa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ogółem
Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym	8589	10 959	10 918	11 486	12 965	14 528	17 036	19 796	20 419	21 690	22 681	23 458	185 936
Przestępstwa ogółem	1 121 545	1 266 910	1 390 089	1 404 229	1 466 643	1 461 217	1 379 962	1 287 918	1 152 993	1 082 057	1 129 577	1 138 523	15 281 663
(%)	0,77	0,87	0,79	0,82	0,88	0,99	1,23	1,54	1,77	2	2,01	2,06	1,22

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Tabela 2. Struktura przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce w latach 1999–2010

Przestępstwa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ogółem
Czynna napaść (art. 223 k.k.)*	466	521	471	424	540	485	594	695	502	399	412	399	5 908
Naruszenie nietykalności cielesnej (art. 222 § 1 k.k.)	1772	2108	2104	1198	2333	2573	2927	3593	3870	4122	4482	4806	35 888
Czynny opór (art. 224 § 2 k.k.)	2170	2852	2863	3086	3257	3807	4333	4767	4817	4661	4471	4383	45 467
Spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 224 § 3 k.k.)	39	48	59	36	136	133	122	148	154	130	122	118	1 245
Znieważenie (art. 226 § 1 k.k.)	4142	5430	5421	5742	6699	7530	9060	10 593	11 076	12 378	13 194	13 752	105 017
Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym	8589	10 959	10 918	11 486	12 965	14 528	17 036	19 796	20 419	21 690	22 681	23 458	185 936

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

* – dane sprzed nowelizacji art. 223 k.k.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

1.2. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce

W następnej kolejności badaniom poddano przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce. Podobnie jak poprzednio, zaliczono do nich: naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego (art. 222 § 1 k.k.), dopuszczenie się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (art. 223 § 1–2 k.k.), czynny opór (art. 224 § 2 k.k.), ciężki uszczerbek na zdrowiu funkcjonariusza publicznego (art. 224 § 3 k.k.), znieważenie funkcjonariusza publicznego (art. 226 § 1 k.k.).

Z tabeli 3 wynika, że liczba przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 ulegała zmianom. W latach 1999–2000, 2003, 2005–2006 i 2009 miał miejsce jej wzrost, natomiast w latach 2001, 2002, 2004, 2007, 2010 spadek. Przytoczone dane prowadzą do wniosku, że w okresie od 1999 roku do 2010 liczba czynnych napaści na funkcjonariuszy publicznych ulegała częstym wahaniom. Generalnie nie wykazywała jednak stałej tendencji wzrostowej.

Zmienna dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego miała miejsce przy wzrastającej (z wyjątkiem 2001 roku) liczbie stwierdzonych przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym. Skutkowało to spadkiem (z wyjątkiem lat 2003 i 2005–2006) udziału przestępstwa czynnej napaści w ogólnym stanie przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym. Zaznaczyć jednak należy, że udział czynnej napaści największy był w roku 1999 (5,43%), natomiast w 2010 wynosił tylko 1,70% w ogólnej liczbie czynów wobec funkcjonariuszy publicznych.

Analiza danych zawartych w tabeli 4 prowadzi do wniosku, że na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym najliczniejsza była czynna napaść na funkcjonariusza policji. W niektórych latach (2007) była ona nawet ponad dziesięciokrotnie większa od liczby czynnych napaści na funkcjonariusza publicznego innego niż policjant. Natomiast ogólna liczba czynnych napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010 była niemal czterokrotnie większa od liczby przestępstw czynnej napaści skierowanych wobec funkcjonariuszy publicznych (innych niż funkcjonariusz policji). Natomiast liczba przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji, jak i funkcjonariusza publicznego (innego niż funkcjonariusz policji) w latach 1999–2010 ulegała wahaniom. Ilość czynnych napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2000, 2003–2006 i w 2009 wzrastała, a w latach 2001–2002, 2007–2008 i 2010 spadła. W analogicznym okresie liczba przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (innego niż funkcjonariusz policji) również ulegała zmianom. W latach 1999–2000, 2002, 2005–2006 i 2008 wzrastała, a w okresie 2001, 2003–2004,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 3. Dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce w latach 1999–2010

Przestępstwa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ogółem
Czynna napaść na funkcjonariusza publicznego*	466	521	471	424	540	485	594	695	502	399	412	399	5908
Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym	8589	10 959	10 918	11 486	12 965	14 528	17 036	19 796	20 419	21 690	22 681	23 458	185 936
(%)	5,43	4,75	4,31	3,69	4,17	3,34	3,49	3,51	2,46	1,84	1,82	1,70	3,18

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.
* – dane sprzed nowelizacji art. 223 k.k.

Tabela 4. Struktura przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce w latach 1999–2010

Przestępstwa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ogółem
Czynna napaść na funkcjonariusza publicznego (innego niż funkcjonariusz policji)*	168	194	165	174	123	55	71	81	38	58	49	38	1214
Czynna napaść na funkcjonariusza policji*	298	327	306	250	417	430	523	614	464	341	363	361	4694
Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym	8589	10 959	10 918	11 486	12 965	14 528	17 036	19 796	20 419	21 690	22 681	23 458	194 525

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.
* – dane sprzed nowelizacji art. 223 k.k.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

2007 oraz 2009–2010 malała. Generalnie jednak wykazywała ona tendencję spadkową. Największą liczbę osiągnęła w 2000 roku (194 czyny), natomiast najniższą w roku 2010 (38 czynów).

W związku z tym należało ustalić udział przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w stosunku do ogólnej liczby przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego.

1.3. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w Polsce

W niniejszej części analizie poddano dane statystyczne dotyczące przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Zmierzały one do ustalenia udziału przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza policji w stosunku do ogólnej liczby przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym innego niż funkcjonariusz policji.

Z tabeli 5 wynika, że w ogólnej liczbie czynnych napaści na funkcjonariusza publicznego największy udział miała czynna napaść na funkcjonariuszy policji. Prowadzi to do jednoznacznego wniosku, że wśród innych kategorii funkcjonariuszy publicznych, to policjanci byli najczęstszymi ofiarami napaści. Liczba stwierdzonych w 2010 roku przestępstw czynnej napaści (361 czynów) pozwala na wysnucie wniosku, że we wskazanym roku w Polsce dochodziło do czynnej napaści na funkcjonariusza policji niemal co 24 godziny.

Ponadto szczegółowa analiza danych wskazuje, że udział procentowy napaści skierowanych wobec policjantów na tle ogółu przestępstw czynnej napaści na funkcjonariuszy publicznych, pomimo widocznych wahań (1999–2000, 2002, 2005, 2008 – spadek; w latach 2001, 2003–2004, 2006–2007, 2009–2010 – wzrost) pozostawał bardzo wysoki. Nigdy nie spadł poniżej 58%. Największy był w 2007 roku (92,43%), a najniższy w 2002 (58,96%).

W tym miejscu postanowiono badaniom poddać przestępstwo czynnej napaści pod kątem wskaźników, które zdaniem autorki, z punktu widzenia kryminologicznego, mają największe znaczenie badawcze, tj. rodzaju użytego przez sprawców środków, ich karalności, płci, stanu świadomości, wieku oraz zatrudnienia. Aby obraz badanego zjawiska był wyczerpujący, badania przeprowadzono w oparciu o podział na funkcjonariusza publicznego (innego niż funkcjonariusz policji) oraz funkcjonariusza policji.

Analiza danych zawartych w tabeli 6 skłania do wniosku, że sprawcy, dopuszczając się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, używali najczęściej (z wyjątkiem 1999 roku) niebezpiecznych przedmiotów, w tym noża. Były one

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 5. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w Polsce w latach 1999–2010

Przestępstwa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ogółem
Czynna napaść na funkcjonariusza policji	298	327	306	250	417	430	523	614	464	341	363	361	4694
Czynna napaść na funkcjonariusza publicznego (art. 223 k.k.)*	466	521	471	424	540	485	594	695	502	399	412	399	5908
(%)	63,95	62,76	64,97	58,96	77,22	88,66	88,05	88,35	92,43	85,46	88,11	90,48	79,45

Źródło: ystem „Temida" i obliczenia własne.
* – dane sprzed nowelizacji art. 223 k. k.

Tabela 6. Przestępstwa stwierdzone według rodzaju użytych przez sprawców środków podczas czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010

Użyty środek	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Broń palna (bojowa, myśliwska, sportowa, alarmowa, sygnałowa)	10	6	7	5	7	5	4	3	5	1	4	5	62	2,44
Broń gazowa	5	9	5	5	5	7	1	0	0	0	2	0	39	1,53
Broń pneumatyczna	0	0	1	2	1	1	0	0	1	2	2	2	12	0,47
Broń „inna" (np. cięciwowa, w tym paralizator)	152	36	7	5	2	3	2	2	0	0	1	0	210	8,26
Miotacz gazu obezwładniającego	2	7	13	2	8	10	13	4	6	7	8	6	86	3,38
Pies lub inne zwierzę	8	0	0	0	6	4	7	9	5	4	6	2	51	2,01
Materiał wybuchowy	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	6	0,24
Niebezpieczny przedmiot (np. kastet, pałka, kij bejsbolowy), w tym nóż	0	154	185	170	220	166	269	304	187	135	136	150	2076	81,67
Ogółem	177	212	218	189	250	196	297	323	205	150	160	165	2542	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

użyte przy dopuszczeniu się 2076 czynnych napaści, co stanowi 81,67% ogólnej liczby czynów. Wzrost liczby użytych niebezpiecznych przedmiotów, w tym noża, odnotowano w latach: 1999–2001, 2003, 2005–2006 i 2009–2010, natomiast spadek w okresie: 2002, 2004, 2007–2008. W następnej kolejności, choć w znacznie mniejszej liczbie, sprawcy napaści używali innego rodzaju środków. Broń „inna" (np. cięciwowa, w tym paralizator) stanowiła 8,26%. Jej liczba (z wyjątkiem 2004 i 2006 roku) spadała. Miotacz gazu obezwładniającego używany był przez sprawców w 86 czynnych napaściach, co stanowi 3,38% ogólnej liczby przestępstw. Wzrost liczby jego użycia widoczny był w latach: 1999–2001, 2003–2005 i 2007–2009, natomiast spadek w latach: 2002, 2006 i 2010. Broni palnej (tj. bojowej, myśliwskiej, sportowej, alarmowej, sygnałowej) sprawcy używali rzadko, bo tylko w 62 razy (2,44%). Spadek jej użycia odnotowano w okresie: 1999–2000, 2002, 2004–2006 i 2008, a wzrost w latach: 2001, 2003, 2007, 2009–2010. W następnej kolejności przy atakach na funkcjonariuszy publicznych używany był: pies lub inne zwierzę (2,01%), broń gazowa (1,53%), broń pneumatyczna (0,47%) czy też w znikomym stopniu materiały wybuchowe (0,24%). Ich liczba ulegała wahaniom: pies lub inne zwierzę (w latach 1999–2005 i 2007–2010 – spadek; 2006 – wzrost), broń gazowa (spadek w latach 2001–2003, 2005–2008 i 2010; wzrost – 1999, 2004 i 2009), broń pneumatyczna (wzrost w latach 1999–2002 i 2007; spadek – 2003–2006, 2008–2010), materiały wybuchowe (wzrost w latach 2003, 2005–2009; spadek – 2004 i 2010).

Z tabeli nr 7 wynika, że dopuszczając się czynnej napaści na funkcjonariusza policji, sprawcy (z wyjątkiem 1999 roku) używali w przeważającej liczbie niebezpiecznych przedmiotów, w tym noża. Ogółem użyli ich przy dokonaniu 1731 czynnych napaści, co stanowi 82,86% tych przestępstw. W latach 1999–2001, 2003, 2005–2006 i 2010 odnotowano wzrost ich użycia, natomiast w okresie 2002, 2004 oraz 2007–2008 – spadek. W znacznie mniejszej liczbie, bo tylko w 7,28% przestępstw, użyta przez sprawców była „inna" broń, np. cięciwowa, w tym paralizator. Nieznaczny wzrost jej użycia odnotowano w latach 2002, 2004, 2006 i 2009, a spadek w okresie 1999–2001, 2003, 2005, 2010, natomiast w latach 2007–2008 ich liczba utrzymywała się na takim samym poziomie. Za nimi znalazły się inne środki, których liczba ulegała dość częstym wahaniom. Były nimi: miotacz gazu obezwładniającego – 3,40% (wzrost użycia w latach 1999–2002, 2003–2005, 2007–2009; spadek w okresie 2002, 2006 i 2010); broń palna, tj. bojowa, myśliwska, sportowa, alarmowa, sygnałowa – 2,25% (wzrost użycia w latach 2004, 2007, 2009; spadek w okresie 1999–2000, 2003, 2005–2006, 2008 i 2010; równowaga w czasie 2001–2002); pies lub inne zwierzę –1,82% (wzrost użycia w latach 2003, 2005–2006, 2009; spadek w okresie 2004, 2007 i 2010, taki sam poziom w 1999–2002); broń gazowa – 1,58% (wzrost użycia w latach 1999–2000, 2004, 2009; spadek w okresie 2005, 2010 i taki sam poziom w 2001–2003 oraz 2006–2008); broń pneumatyczna – 0,53% (wzrost użycia w latach

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 7. Przestępstwa stwierdzone według rodzaju użytych przez sprawców środków podczas czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010

Użyty środek	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Broń palna (bojowa, myśliwska, sportowa, alarmowa, sygnałowa)	7	4	5	5	2	5	4	2	5	1	4	3	47	2,25
Broń gazowa	4	7	4	4	4	7	1	0	0	0	2	0	33	1,58
Broń pneumatyczna	0	0	1	2	0	1	0	0	1	2	2	2	11	0,53
Broń „inna" (np. cięciwowa, w tym paralizator)	107	31	2	3	2	3	1	2	0	0	1	0	152	7,28
Miotacz gazu obezwładniającego	1	5	9	1	7	8	10	4	6	7	8	5	71	3,40
Pies lub inne zwierzę	0	0	0	0	6	4	5	8	5	3	5	2	38	1,82
Materiał wybuchowy	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	6	0,29
Niebezpieczny przedmiot (np. kastet, pałka, kij bejsbolowy), w tym nóż	0	98	130	110	183	150	247	273	176	114	114	136	1731	82,86
Ogółem	119	145	151	125	205	178	269	290	194	128	137	148	2089	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Tabela 8. Karalność sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010

Karalność sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Niekarany	322	305	355	303	424	350	441	531	332	306	241	213	4123	58,29
Karany za przestępstwa podobne	14	44	31	23	43	55	49	80	64	57	57	67	584	8,26
Karany za inne przestępstwa	118	94	129	117	153	191	191	226	221	150	182	146	1918	27,12
Brak odpowiedzi z KRK	21	41	33	36	63	28	24	47	27	73	26	29	448	6,33
Ogółem	475	484	548	479	683	624	705	884	644	586	506	455	7073	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

2001–2002, 2004, 2007; spadek w 2003; taki sam poziom w latach 1999–2000, 2005–2006, 2008–2010). Materiały wybuchowe zostały użyte przez sprawców tylko przy 6 atakach, co stanowi zaledwie 0,29% ogółu tych przestępstw (wzrost użycia w roku 2003, a spadek w 2004 i 2010; taki sam poziom w 1999–2000 i 2005–2009).

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 8, sprawcy czynnych napaści na funkcjonariusza publicznego w ponad połowie przypadków nie byli nigdy karani (58,29%). Ich liczba od 2007 roku (poza wahaniami w latach 1999–2006) stale maleje. Za inne przestępstwa było karanych 27,12% sprawców. Wzrost ich liczby odnotowano w latach 2001, 2003, 2006 i 2009; spadek w latach 1999–2000, 2002, 2007–2008 i 2010, a w okresie 2004–2005 ich liczba utrzymywała się na takim samym poziomie. Pozytywny wydaje się fakt, że tylko 8,26% sprawców było karanych za przestępstwa podobne. Ich liczba również ulegała wahaniom. W latach 1999–2000, 2003–2004, 2006 oraz 2010 ich liczba wzrastała, aby w latach 2001–2002, 2005 i 2007 maleć. W okresie 2008–2009 utrzymywała się na takim samym poziomie. Dla 6,33% brak było danych z Krajowego Rejestru Karnego.

Dane zawarte w tabeli 9 wskazują, że sprawcy czynnej napaści na funkcjonariusza policji w znacznej części nie byli karani (57,60%). Ich liczba ulegała znacznym wahaniom (1999–2006), aby od 2007 roku spadać. Natomiast w 27,77% czynnych napaści sprawcy byli karani za inne przestępstwa (w okresie 1999–2000, 2002, 2005, 2008, 2010 – spadek liczby sprawców; w latach 2001, 2003–2004, 2006–2007, 2009 – wzrost). Tylko w 8,51% sprawcy karani byli za przestępstwa podobne (wzrost liczby sprawców w latach 1999–2000, 2003–2004, 2006, 2009–2010; spadek w okresie 2001–2002, 2005, 2007–2008). Brak odpowiedzi z Krajowego Rejestru Karnego stanowił 6,12%.

Analiza danych z tabeli 10 wskazuje, że w latach 1999–2010 ustalono ogółem 7073 sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Przeważali wśród nich mężczyźni, którzy stanowili aż 94,91% ogólnej liczby sprawców. Ich liczba w poszczególnych latach ulegała wahaniom (w latach 1999–2000, 2003, 2005–2006 – wzrost; w 2002 i 2004 – spadek), jednak od 2007 roku stale spada. Wśród sprawców tylko 5,09% stanowiły kobiety. Liczba kobiet jako sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego również podlegała zmianom (w latach 2002 i 2004 – spadek; wzrost w okresie 2003, 2005–2006; stała liczba – 2000–2001). Niemniej jednak od 2007 roku także systematycznie spada.

Jak wynika z tabeli 11 najliczniejszą grupę wśród sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza policji stanowili mężczyźni (94,89%). Kobiety to tylko 5,11% spośród nich. Liczba mężczyzn do 2002 roku ulegała stałym wahaniom. W okresie 2003–2006 nastąpił jej wzrost, po czym od 2007 roku spadek. Natomiast liczba kobiet jako sprawców czynnej napaści od 2008 roku spadała.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 9. Karalność sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010

Karalność sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Niekarany	211	184	230	172	333	315	408	480	308	261	221	188	3311	57,60
Karany za przestępstwa podobne	11	24	20	16	39	47	41	75	55	50	51	60	489	8,51
Karany za inne przestępstwa	85	58	90	63	127	179	167	190	204	139	158	136	1596	27,77
Brak odpowiedzi z KRK	12	26	18	20	44	27	24	34	26	72	21	28	352	6,12
Ogółem	319	292	358	271	543	568	640	779	593	522	451	412	5748	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Tabela 10. Płeć sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010

Płeć sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Mężczyzna	444	458	522	461	643	594	663	840	603	560	482	443	6713	94,91
Kobieta	31	26	26	18	40	30	42	44	41	26	24	12	360	5,09
Ogółem	475	484	548	479	683	624	705	884	644	586	506	455	7073	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Tabela 11. Płeć sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010

Płeć sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Mężczyzna	300	274	339	263	510	543	598	741	555	500	429	402	5454	94,89
Kobieta	19	18	19	8	33	25	42	38	38	22	22	10	294	5,11
Ogółem	319	292	358	271	543	568	640	779	593	522	451	412	5748	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Z tabeli 12 wynika, że ponad połowa sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego to osoby nietrzeźwe (57,97%). Ich liczba w poszczególnych latach ulegała wahaniom (wzrost w latach 1999–2001, 2003–2004 i 2009; spadek – 2002, 2005–2008, 2010). Drugą co do wielkości grupę tworzą sprawcy o nieustalonym stopniu świadomości (22,35%). Tutaj również ich liczba ulegała zmianom, lecz nigdy nie podwoiła swojej liczby. Natomiast osoby trzeźwe to zaledwie 19,06% ogółu sprawców. Ich liczba w poszczególnych latach także nie była jednolita. W latach 2000, 2002, 2004, 2007 oraz 2009–2010 spadała, a w okresie 1999, 2001, 2003, 2005–2006 i 2008 wzrastała. Tylko 0,62% badanych znajdowało się pod wpływem środków psychotropowych lub substancji odurzających.

Analiza danych zawartych w tabeli 13, dotycząca stanu świadomości sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza policji, wskazuje, że znaczna ich większość to osoby nietrzeźwe (58,61%). Ich liczba wahała się. W latach 2000, 2002, 2005, 2007–2008 i 2010 spadała, aby w okresie 2001, 2003–2004, 2006, 2009 wzrastać. U części sprawców (21,82%) nie ustalono stanu świadomości, natomiast tylko w 18,86% przypadkach sprawcy byli trzeźwi. Liczba trzeźwych sprawców również podlegała wahaniom, lecz od 2009 roku spada. Zaledwie 41 sprawców, co stanowi 0,71% ogółu badanych, znajdowało się pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 12. Stan świadomości sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010

Stan świadomości sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Trzeźwy	93	85	138	96	170	117	147	150	108	117	71	56	1348	19,06
Nietrzeźwy	281	288	324	280	350	366	358	545	384	309	320	295	4100	57,97
Nieustalony	100	110	84	101	162	137	192	182	148	155	110	100	1581	22,35
Pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych	1	1	2	2	1	4	8	7	4	5	5	4	44	0,62
Ogółem	475	484	548	479	683	624	705	884	644	586	506	455	7073	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Tabela 13. Stan świadomości sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010

Stan świadomości sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Trzeźwy	64	61	105	51	119	102	138	138	92	109	66	39	1084	18,86
Nietrzeźwy	187	164	200	165	297	344	315	503	356	279	283	276	3369	58,61
Nieustalony	67	67	52	53	126	118	180	131	141	129	97	93	1254	21,82
Pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych	1	0	1	2	1	4	7	7	4	5	5	4	41	0,71
Ogółem	319	292	358	271	543	568	640	779	593	522	451	412	5748	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 14, wiek sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego był zróżnicowany. Żadna z kategorii wiekowych nie okazała się być dominująca. Jednak największą liczebność wykazała grupa sprawców młodocianych w wieku od 17 do 20 lat. Ich liczba wynosiła 1866 osób, co stanowiło 26,38% ogólnej liczby badanych. W latach 2000–2001, 2003, 2005–2006 i 2008 następował w tej kategorii wzrost liczby sprawców. Natomiast w okresie 2002, 2004, 2007, oraz 2009–2010 – spadek. Kolejną grupę tworzyli sprawcy w wieku 30–49 lat (23,92%). Ich liczebność w poszczególnych latach również ulegała wahaniom. W latach 2001, 2003 i 2006 wzrastała, aby w latach 2000, 2002, 2004–2005 i 2007–2010 wykazywać tendencję spadkową. Za nimi znaleźli się sprawcy w wieku 21–24 lat, którzy stanowili 23,61%. Ich liczba w latach 2000–2001, 2003, 2005–2006 wzrastała, natomiast w czasie 2002, 2004, 2007–2010 spadała. Za nimi plasowały się osoby w wieku 25–29 lat (16,08%). Osoby wieku 50 lat (i więcej) stanowiły tylko 8,84% ogólnej liczby sprawców. Nieletni sprawcy dopuścili się czynnej napaści zaledwie 83 razy, co stanowiło 1,17% sprawców.

Analiza tabeli 15 skłania do wniosku, że również wśród sprawców czynnej napaści na funkcjonariuszy policji żadna z grup wiekowych nie osiągnęła znaczącej przewagi. Najliczniejszą stanowili sprawcy młodociani w wieku 17–20 lat (26,43%). Ich liczba w kolejnych latach ulegała wahaniom (w latach 2000, 2002, 2004, 2007, 2009–2010 spadała, aby w latach 2001, 2003, 2005–2006, 2008 wzrastać). Kolejną grupę tworzyli sprawcy w wieku 30–49 lat (23,61%). Ich liczba w latach 1999–2002 wahała się. W okresie od 2003 roku do 2006 wzrosła, po czym w latach 2007–2010 odnotowała spadek. Taka sama tendencja dotyczyła sprawców w wieku od 21 do 24 lat, którzy przedstawiali podobnie liczną grupę (23,54%). Sprawcy w wieku 25–29 lat stanowili zaledwie 16,34%. Osoby w wieku 50 lat (i więcej) stanowiły tylko 8,72% badanych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 14. Wiek sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010

Wiek sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
do 13 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13 – 17 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	83	83	1,17
17 – 20 lat	121	127	172	132	229	144	159	226	167	184	110	95	1866	26,38
21 – 24 lata	94	114	128	114	153	151	181	235	174	137	97	92	1670	23,61
25 – 29 lat	73	74	66	69	76	107	126	135	99	81	113	118	1137	16,08
30 – 49 lat	132	129	136	122	166	158	165	214	136	134	133	67	1692	23,92
50 lat i więcej	55	40	46	42	59	64	74	74	68	50	53	0	625	8,84
Ogółem	475	484	548	479	683	624	705	884	644	586	506	455	7073	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Tabela 15. Wiek sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010

Wiek sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
do 13 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13 – 17 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	79	79	1,37
17 – 20 lat	83	71	124	77	174	137	151	195	155	163	101	88	1519	26,43
21 – 24 lata	69	61	70	65	127	135	167	209	163	124	82	81	1353	23,54
25 – 29 lat	47	48	46	38	63	101	112	118	84	74	102	106	939	16,34
30 – 49 lat	86	84	87	71	131	137	142	192	126	122	121	58	1357	23,61
50 lat i więcej	34	28	31	20	48	58	68	65	65	39	45	0	501	8,72
Ogółem	319	292	358	271	543	568	640	779	593	522	451	412	5748	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Jak wynika z tabeli 16 sprawcy przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego posiadali różnorodne zatrudnienie. Największy udział w ogólnej liczbie sprawców zajęły osoby niepracujące i nieposzukujące pracy (27,82%). Ich liczba do 2006 roku wahała się, po czym od 2007 do 2009 spadała, jednak w roku 2010 ponownie wzrosła. Kolejną grupę tworzyli sprawcy pracujący (24,36%). Ich liczba w okresie 1999–2002 spadała, po czym od 2003 roku zaczęła wzrastać, jednak od 2007 roku (z wyjątkiem roku 2008) znowu wykazała tendencję spadkową. Natomiast liczba bezrobotnych sprawców czynnej napaści (22,83%) do 2005 roku stale wzrastała, aby w 2006 zacząć spadać. W następnej kolejności znalazły się grupy sprawców, którzy świadczyli inne formy zatrudnienia, tj. pracujący w gospodarstwie rolnym (3,15%) oraz prowadzący działalność gospodarczą (0,21%), jak również nielegalnie zatrudnieni (0,59%). Ich liczba w poszczególnych latach ulegała zmianom. Udział osób uczących się, tj. uczniów (11,66%) i studentów (2,46%), był mały i zmieniał się. Warto zaznaczyć, że taka sama tendencja dotyczyła rencistów i emerytów, których liczba wynosiła 488 sprawców, co stanowi 6,90% badanych.

Jak wynika z tabeli 17, wśród sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza policji osoby niepracujące i nieposzukujące pracy stanowiły 26,10%. Ich liczba wahała się. W latach 1999–2001, 2003, 2006 i 2010 rosła, a w okresie 2002, 2004–2005, 2007–2009 spadała. Kolejną grupę tworzyły osoby bezrobotne (24,53%). Do 2005 roku liczebność tej kategorii sprawców rosła, po czym od 2006 roku (z wyjątkiem 2007) spadała. Z podanych danych jednoznacznie wynika, że ponad połowa badanych sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza policji nie pracowała. Natomiast sprawcy pracujący stanowili 24,29% badanych. Ich liczba w latach 1999–2002, 2007, 2009–2010 spadała, a w latach 2003–2006, 2008 rosła. Osoby pracujące w gospodarstwie rolnym stanowiły zaledwie 3,10%, osoby prowadzące działalność gospodarczą 0,17% oraz nielegalnie zatrudnieni tylko 0,68% – łącznie 28,24%. Osoby uczące się, tj. uczniowie i studenci, stanowią nieliczną grupę sprawców, bo tylko 11,85% (uczniowie) i 2,40% (studenci).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 16. Zatrudnienie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010

Zatrudnienie sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Uczeń	47	39	84	70	101	64	77	121	67	79	50	26	825	11,66
Pracujący	112	107	105	79	117	123	164	277	160	190	165	124	1 723	24,36
Rencista, emeryt	44	35	41	47	42	38	53	51	40	29	36	32	488	6,90
Niepracujący i nieposzukujący pracy	200	236	236	207	239	154	144	179	135	72	69	97	1 968	27,82
Bezrobotny	5	10	58	61	149	208	222	205	196	186	163	152	1 615	22,83
Student	33	34	0	0	13	8	24	31	13	8	7	3	174	2,46
Pracujący w gospodarstwie rolnym	34	23	24	15	18	23	18	17	19	10	8	14	223	3,15
Rodzinna działalność gospodarcza	0	0	0	0	0	5	0	0	1	3	1	5	15	0,21
Nielegalnie zatrudniony	0	0	0	0	4	1	3	3	13	9	7	2	42	0,59
Ogółem	475	484	548	479	683	624	705	884	644	586	506	455	7 073	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Tabela 17. Zatrudnienie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010

Zatrudnienie sprawców	Ilość w latach												Ogółem	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ilość	(%)
Uczeń	31	16	63	36	81	63	74	110	62	71	49	25	681	11,85
Pracujący	70	65	58	44	90	115	143	243	143	168	148	109	1396	24,29
Rencista, emeryt	31	25	33	25	33	34	46	46	38	24	32	29	396	6,89
Niepracujący i nieposzukujący pracy	138	142	156	120	176	139	129	155	126	65	60	94	1500	26,10
Bezrobotny	4	8	33	33	133	185	204	181	182	167	141	139	1410	24,53
Student	20	22	0	0	11	8	24	25	11	8	6	3	138	2,40
Pracujący w gospodarstwie rolnym	25	14	15	13	15	21	17	16	18	9	7	8	178	3,10
Rodzinna działalność gospodarcza	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3	1	3	10	0,17
Nielegalnie zatrudniony	0	0	0	0	4	0	3	3	13w	7	7	2	39	0,68
Ogółem	319	292	358	271	543	568	640	779	593	522	451	412	5748	100

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

1.4. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego

W kolejności analizie poddano przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego w latach 1999–2010.

Jak wynika z analizy danych zawartych w tabeli 18, w latach 1999–2010 na terenie województwa podlaskiego miały miejsce 173 czynne napaści na funkcjonariuszy policji. Ich liczba w poszczególnych latach ulegała wahaniom. W latach 2000, 2002, 2004–2005, 2007 i 2009–2010 spadała, aby w okresie 2001, 2003, 2006, 2008 wzrastać. Najwięcej czynnych napaści na policjantów odnotowano w 2006 roku, bo aż 23, a najmniej w 2000, bo tylko 8 przestępstw. Na tym tle interesująco przedstawia się liczba czynnych napaści odnotowana od 2009 roku. Pozwala ona na wysnucie wniosku, że w ostatnich latach, tj. 2009–2010, liczba czynnych napaści na funkcjonariuszy policji na terenie województwa zmalała. Natomiast udział tego czynu w ogólnej liczbie czynnych napaści na terenie województwa podlaskiego podlegał wahaniom. W latach 2000, 2002, 2004–2005, 2007, 2009–2010 spadał, natomiast w 2001 roku, 2003, 2006 i 2008 wzrastał. Największy był w 2006 roku i wynosił 0,079%, natomiast najniższy w 2000 – 0,024%.

Jak wynika z tabeli 19, udział przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym również ulegał licznym wahaniom. W latach 2000, 2002, 2004–2005, 2007, 2009–2010 odnotował spadek, natomiast w latach 1999, 2001, 2003, 2006, 2008 – wzrost. Największy był w 2006 roku, gdy wynosił 5,76%, a najniższy w 2010 – 2,09%. Generalnie jednak (z wyjątkiem 2006 roku) przejawiał tendencję malejącą.

2. PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI NA FUNKCJONARIUSZA PUBLICZNEGO W LATACH 1999–2010 W ŚWIETLE BADAŃ AKT SPRAW KARNYCH

W tej części rozprawy przedstawiono wyniki badań własnych na temat przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego świetle badań akt sądowych. Na ich podstawie autorka ukazała przestępstwo czynnej napaści z uwzględnieniem podziału na charakterystykę sprawców, sposób ich działania oraz sądowy wymiar kary.

2.1. Charakterystyka sprawców

Na początku badań akt sądowych wydało się celowe ustalenie społecznej charakterystyki sprawców przestępstwa czynnej napaści. Należało więc dokładnie uściślić realizowany proces badawczy i wyznaczyć kryteria, w oparciu o które stanie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 18. Dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego na tle ogółu przestępczości w województwie podlaskim w latach 1999–2010

Przestępstwa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ogółem
Czynna napaść na funkcjonariusza policji*	13	8	19	14	17	14	9	23	15	20	11	10	173
Przestępstwa ogółem	30 954	33 570	34 022	34 023	36 842	35 309	32 985	29 253	26 652	25 498	25 819	24 670	369 597
(%)	0,042	0,024	0,056	0,041	0,046	0,040	0,027	0,079	0,056	0,078	0,043	0,041	0,047

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.
* – dane sprzed nowelizacji art. 223 k.k.

Tabela 19. Dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w województwie podlaskim w latach 1999–2010

Przestępstwa	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Ogółem
Czynna napaść na funkcjonariusza policji*	13	8	19	14	17	14	9	23	15	20	11	10	173
Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym**	261	341	392	372	373	407	333	399	388	418	424	478	4586
(%)	4,98	2,35	4,85	3,76	4,56	3,44	2,70	5,76	3,87	4,78	2,59	2,09	3,77

Źródło: system „Temida" i obliczenia własne.
* – dane sprzed nowelizacji art. 223 k.k.
** – przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym obejmowały: czynną napaść, naruszenie nietykalności cielesnej, czynny opór, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, znieważenie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

się możliwe uzyskanie pełnego obrazu sprawców przestępstw czynnej napaści. Poznano w ten sposób: płeć, wiek, obywatelstwo, stan cywilny, wykształcenie, zatrudnienie, stan świadomości (trzeźwości) oraz karalność badanych sprawców.

Wyniki badań zostały przedstawione w formie tabel. Uwzględniają one podział ze względu na omówione kryteria, począwszy od płci respondentów. Dane w tabelach są liczbowe i w procentowe.

Tabela 20. Płeć sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Płeć sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
Kobieta	4	5,3
Mężczyzna	72	94,7
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Z analizy akt spraw karnych wynika, że 76 sprawców dopuściło się czynnej napaści na funkcjonariuszy publicznych. Większość z nich to mężczyźni (72 osoby), tj. 94,7% ogółu badanych. Tylko czterech sprawców to kobiety (5,3%). Potwierdza to dominację mężczyzn jako sprawców przestępstwa czynnej napaści.

Tabela 21. Wiek sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Wiek sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
17 – 20 lat	16	21
21 – 24 lata	25	32,9
25 – 29 lat	11	14,5
30 – 49 lat	23	30,3
50 lat i więcej	1	1,3
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Sprawcy czynnej napaści to najczęściej osoby w wieku 21–24 lata, tj. 32,9% ogółu sprawców. Nie mniej liczebną grupę stanowiły osoby w wieku 30–49 lat (30,3%). Kolejną grupę tworzyli sprawcy w przedziale wiekowym 17–20 lat (21%). Za nimi odpowiednio znalazły się osoby w wieku 25–29 lat (14,5%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 50 lat (i więcej), bo tylko 1,3% ogółu sprawców.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 22. Obywatelstwo sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Obywatelstwo sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
Polskie	75	98,7
Inne	1	1,3
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Sprawcami czynnej napaści byli w większości obywatele polscy – 75 osób, co stanowiło 98,7% badanych. Tylko jedna osoba posiadała obce obywatelstwo (1,3%). Był nim mężczyzna z obywatelstwem rosyjskim, narodowości czeczeńskiej.

Tabela 23. Stan cywilny sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Stan cywilny sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
Stan wolny	60	78,9
Zamężny, mężatka	11	14,5
Rozwiedziony	5	6,6
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Z analizy akt sądowych wynika, że sprawcami czynnej napaści pozostawały najczęściej osoby stanu wolnego (78,9%). Osoby pozostające w związku małżeńskim stanowiły tylko 14,5% ogółu sprawców. Natomiast 5 sprawców (6,6%) – to osoby rozwiedzione.

Tabela 24. Wykształcenie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Wykształcenie sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
Podstawowe	25	32,9
Gimnazjalne	5	6,6
Zawodowe	25	32,9
Średnie	21	27,6
Wyższe	0	0
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Z informacji zawartych w tabeli 24 wynika, że wśród 76 badanych sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego dominowały osoby z wykształceniem podstawowym (32,9%) lub zawodowym (32,9%). Mniejszą grupę tworzyli sprawcy z wykształceniem średnim, gdyż było ich tylko 21, co stanowi 27,6% badanych. Gimnazjalnym wykształceniem legitymowało się tylko 5 sprawców (6,6%). Żaden ze sprawców nie posiadał wykształcenia wyższego.

Tabela 25. Zatrudnienie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Zatrudnienie sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
Uczeń	12	15,8
Student	1	1,3
Bezrobotny	44	57,9
Pracujący	18	23,7
Rencista	1	1,3
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Z analizy danych zawartych w tabeli 25 wynika, że w większości sprawcami czynnej napaści były osoby bezrobotne (57,9%). Osoby pracujące stanowiły tylko 23,7% badanych. Natomiast uczniowie to zaledwie 15,8% sprawców. Najmniej liczną grupę tworzyli studenci i renciści (1,3%).

Tabela 26. Stan trzeźwości sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Stan trzeźwości sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
Trzeźwy	10	13,2
Nietrzeźwy	66	86,8
Ogółem	76	100

Źródło: Akta sądowe i obliczenia własne.

Analiza danych z tabeli 26 wyraźnie pokazuje, że sprawcami czynnej napaści pozostawały najczęściej osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości. Ich liczba jest znaczna i wynosiła 66 osób, co stanowi 86,8% badanych. Tylko 13,2% sprawców było trzeźwych. Przytoczone dane skłaniają do wniosku, że stan nietrzeźwości miał negatywny wpływ na działanie sprawców.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 27. Karalność sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Karalność sprawców	**Liczba osób**	**(%)**
Karany	23	30,3
Niekarany	53	69,7
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Najliczniejszą grupę wśród sprawców czynnej napaści stanowiły osoby nigdy dotąd niekarane (69,7%). Tylko 30% stanowiły osoby wcześniej karane. Jest to zaskakujące, że tak duża liczba sprawców ataków na funkcjonariuszy publicznych nie była dotąd karana, a ich pierwszym dokonanym przestępstwem była czynna napaść na funkcjonariusza publicznego.

2.2. Sposób działania sprawców

W dalszej części badań analizie poddano sposób działania sprawców czynnych napaści na funkcjonariusza publicznego. Było to szczególnie celowe z punktu widzenia zasad prawa karnego materialnego. Dlatego też w badaniach uwzględniono: pokrzywdzonego funkcjonariusza publicznego, konfigurację osobową, w której działali sprawcy, zastosowane przez sprawców środki, miejsce przestępstwa, pełnienie obowiązków służbowych, obrażenia ciała, jakich doznali funkcjonariusze publiczni w wyniku czynnej napaści oraz przestępstwa pozostające w kwalifikacji kumulatywnej z przestępstwem czynnej napaści.

Tabela 28. Pokrzywdzeni funkcjonariusze publiczni w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych*

Kategoria funkcjonariusza publicznego	**Liczba pokrzywdzonych**	**(%)**
Funkcjonariusz policji	63	96,9
Funkcjonariusz służby więziennej	2	3,1
Ogółem	65	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

* – liczba pokrzywdzonych nie zgadza się z liczbą analizowanych spraw karnych (41 spraw), bowiem sprawcy jednym działaniem dopuszczali się czynnej napaści wobec kilku funkcjonariuszy publicznych

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Z analizy danych zawartych w tabeli 28 wynika, że podczas badań ustalono 65 pokrzywdzonych funkcjonariuszy publicznych. W przeważającej liczbie byli nimi funkcjonariusze policji. Ich udział w ogólnej liczbie badanych spraw karnych wynosił aż 96,9%. Tylko 2 pokrzywdzonych (3,1%) okazało się być funkcjonariuszami służby więziennej.

Tabela 29. Konfiguracja osobowa sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych*

Konfiguracja osobowa	**Liczba przestępstw**	**(%)**
Trzech sprawców	4	33,3
Czterech sprawców	3	25
Pięciu sprawców	3	25
Sześciu	2	16,7
Ogółem	12	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.
* – konfiguracja osobowa sprzed zmiany art. 223 k.k., tj. wspólnie z innymi osobami

Analiza tabeli 29 wskazuje, że podczas dopuszczania się czynnej napaści sprawcy działali w różnych konfiguracjach osobowych, lecz żadna z nich nie okazała się być dominująca. Konfiguracja trzyosobowa występowała w 4 przypadkach, co stanowi 33,3% przestępstw. Natomiast sprawcy dokonywali czynnej napaści w składzie czteroosobowym w 25% czynów. W takiej samej liczbie przestępstw, tj. 4, występowała konfiguracja pięcioosobowa (25%). Tylko w 2 przestępstwach (16,7%) sprawcy działali w konfiguracji sześcioosobowej.

Mając na względzie fakt, że obok konfiguracji osobowej przestępstwo czynnej napaści posiada inne alternatywne występujące znamiona, postanowiono je ukazać w poniższej tabeli.

Tabela 30. Zastosowane przez sprawców środki podczas czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Zastosowane środki przez sprawców	**Liczba przestępstw**	**(%)**
Broń palna	1	3,5
Nóż	13	44,8
Niebezpieczny przedmiot	15	51,7
Środek obezwładniający	0	0
Ogółem	29	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

W świetle analizowanych akt spraw karnych sprawcy przy dopuszczaniu się przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego używali w ponad połowie przestępstw niebezpiecznych przedmiotów (51,7%). Były nimi: butelka (5 razy), kamienie (3 razy), samochód (2 razy), pręty metalowe (2 razy), szpadel, tasak, widelec, miotacz gazu, bagnet wojskowy, podkłady kolejowe bądź też fragmenty zniszczonego pociągu (stadionu), fragmenty rozbitych szyb. Nóż używany był przez sprawców czynnej napaści w nie mniej licznych przypadkach, bo aż przy dokonywaniu 13 przestępstw, co stanowi 44,8% czynów. Broni palnej użyli sprawcy tylko raz (3,5%). Znamię, jakim jest środek obezwładniający, nie występował w czynności sprawczej.

Miejsce jak i sposób działania sprawców przestępstwa czynnej napaści związany jest nie tylko bezpośrednio z osobą funkcjonariusza publicznego, ale przede wszystkim z zaistniałymi skutkami.

Tabela 31. Miejsce dokonania przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Miejsce dokonania przestępstwa	**Liczba przestępstw**	**(%)**
Ulica	18	43,9
Mieszkanie	16	39
Stadion	4	9,8
Inne	3	7,3
Ogółem	41	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Miejsce dokonania czynnej napaści ma niewątpliwy związek z wykonywanymi obowiązkami służbowymi przez funkcjonariuszy publicznych. Dlatego nie jest zaskoczeniem, że aż w 18 sprawach karnych najczęstszym miejscem dopuszczenia się przestępstwa czynnej napaści była ulica (43,9%) oraz mieszkanie (39%). Stadiony piłkarskie jako miejsce przestępstwa występowały w 9,8%. Tylko w 3 przypadkach (7,3%) miejscami czynnej napaści były inne tereny, tj. klatka schodowa, stacja paliw czy dworzec PKP.

Tabela 32. Pełnienie obowiązków służbowych przez funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych przestępstwa czynnej napaści

Pełnienie obowiązków służbowych	**Liczba przestępstw**	**(%)**
Podczas pełnienia obowiązków służbowych	41	100
W związku z pełnieniem obowiązków służbowych	0	0
Ogółem	41	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Z danych zawartych w tabeli 32 wynika, że do czynnych napaści dochodziło tylko podczas pełnienia obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy publicznych. Sprawcy nie dopuszczali się zatem czynnej napaści na funkcjonariuszy publicznych w związku z pełnieniem obowiązków służbowych.

Tabela 33. Obrażenia ciała występujące u pokrzywdzonych na skutek czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Obrażenia ciała	**Liczba przestępstw**	**(%)**
Naruszenie czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni (art. 157 § 2 k.k.)	10	24,4
Naruszenie czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia trwający dłużej niż 7 dni (art. 157 § 1 k.k.)	1	2,4
Brak obrażeń ciała	30	73,2
Ogółem	41	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

W większości analizowanych aktach spraw karnych dotyczących przestępstw czynnej napaści funkcjonariusze publiczni nie doznali żadnych obrażeń ciała (73,2%) w związku z atakami. W przypadku ich wystąpienia tylko w jednym naruszyły one funkcjonowanie narządów ciała na okres trwający dłużej niż 7 dni (art. 157 § 1 k.k.). Natomiast podczas 10 przestępstw (24,4%) nastąpił skutek w postaci obrażeń ciała kwalifikowanych z art. 157 § 2 k.k. Należy przy tym podkreślić, że pozostawały one w kumulatywnej kwalifikacji z art. 223 k.k.

Tabela 34. Przestępstwa pozostające w kumulatywnej kwalifikacji z przestępstwem czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Przestępstwa pozostające w kwalifikacji kumulatywnej	**Liczba przestępstw**	**(%)**
Znieważenie (art. 226 § 1 k.k.)	4	9,8
Zniszczenie mienia (art. 288 § 1 k.k.)	2	4,9
Prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości (art. 178a § 1 k.k.)	1	2,4
Kradzież z włamaniem (art. 279 § 1 k.k.)	1	2,4
Naruszenie czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni (art. 157 § 2 k.k.)	10	24,4
Naruszenie czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia trwający dłużej niż 7 dni (art. 157 § 1 k.k.)	1	2,4
Brak kwalifikacji kumulatywnej	22	53,7
Ogółem	41	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Jak wynika z tabeli 34, przestępstwo czynnej napaści w ponad połowie spraw nie pozostawało w zbiegu z żadnymi innymi przestępstwami (53,7%). W pozostałych przypadkach najliczniej zbiegało się ono z przestępstwami znamiennymi skutkiem, tj. naruszeniem nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego. Zatem przy 10 przestępstwach miał miejsce zbieg z art. 157 § 2 k.k. (24,4%), a w jednym z art. 157 § 1 k.k. (2,4%). Natomiast w 4 przestępstwach, co stanowiło 9,8% spraw, miała miejsce kwalifikacja kumulatywna z art. 226 § 1 k.k. Czynna napaść zbiegała się również z przestępstwem zniszczenia mienia – art. 288 § 1 k.k. (4,9%); prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości – art. 178a § 1 k.k. (2,4%) czy przestępstwem kradzieży z włamaniem – art. 279 § 1 k.k. (2,4%).

2.3. Sądowy wymiar kary wobec sprawców

Przedmiotem analizy tej części badań są wybrane aspekty postępowania sądowego prowadzonego wobec sprawców czynu określonego w art. 223 k.k. w Sądzie Rejonowym w Białymstoku w latach 1999–2010 na podstawie akt spraw sądowych.

W badaniach dążono do ustalenia wybranych elementów z prowadzonego postępowania, jak również innych kryteriów zastosowanych przez sąd, w celu kompleksowego poznania sprawcy i stosowania wobec niego zasad prawa karnego materialnego. Z punktu widzenia badań celowe stało się poznanie rodzaju stosowanych środków zapobiegawczych, rodzaju i wysokości orzeczonych kar wraz ze/i środkami karnymi wobec sprawców czynnej napaści.

Badanie rozpoczęto od analizy środków zapobiegawczych stosowanych wobec sprawców czynnej napaści w prowadzonym postępowaniu przygotowawczym przez organy ścigania.

Tabela 35. Środki zapobiegawcze zastosowane wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Środki zapobiegawcze	**Liczba osób**	**(%)**
Tymczasowe aresztowanie	23	30,3
Dozór policji	35	46,1
Poręczenie majątkowe	17	22,4
Zakaz opuszczania kraju	10	13,2
Zakaz prowadzenia pojazdów	2	2,6
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Powyższa tabela obrazuje rodzaje środków zapobiegawczych zastosowanych wobec sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Najczęściej stosowanym przez sąd środkiem zapobiegawczym był dozór policji (46,1%). Środek zapobiegawczy o charakterze izolacyjnym w postaci tymczasowego aresztowania był stosowany w 23 przypadkach, co stanowi 30,3% ogółu spraw; poręczenie majątkowe – 22,4%; zakaz opuszczania kraju – 13,2%; środek zapobiegawczy w postaci zakazu prowadzenia pojazdów – 2,6 % czynów. Trzeba podkreślić, że w licznych przypadkach środki te stosowane były łącznie, jednak te o charakterze wolnościowym były używane przez sąd najczęściej.

Tabela 36. Zakończenie postępowania wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Rodzaj kary	**Liczba osób**	**(%)**
Uniewinnienie	1	1,3
Kara pozbawienia wolności bezwzględna	12	15,8
Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania	63	82,9
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Tabela 36 przedstawia sposoby zakończenia postępowania sądowego wobec sprawców czynnej napaści. Jej analiza prowadzi do wniosku, że sąd orzekał w zdecydowanej większości wobec sprawców czynnej napaści karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary. Stanowi ona 82,9% w ogólnej liczbie orzeczeń. Natomiast kara bezwzględna pozbawienia wolności stanowi tylko mały jej odsetek, bo 15,8% orzeczeń. Sąd uniewinnił tylko jednego sprawcę czynnej napaści (1,3%).

Podczas analizy akt spraw karnych stwierdzono, że postępowania sądowe w części kończyły się również orzekaniem grzywny kumulatywnej. W związku z tym stało się celowe jej ukazanie na tle innych sposobów zakończenia postępowania.

Tabela 37. Grzywna kumulatywna na tle innych zakończeń postępowania wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Rodzaj kary	**Liczba osób**	**(%)**
Grzywna kumulatywna	17	22,4
Inne zakończenie postępowania	59	77,6
Ogółem	76	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Grzywna kumulatywna występowała w 17 orzeczeniach sądowych, co stanowi 22,4% wyroków. Zatem w przeważającej części orzeczeń (77,6%) sądy dodatkowo nie skazywały sprawców czynnej napaści na ten rodzaj kary.

Tabela 38. Środki karne orzeczone wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych

Środek karny	**Liczba osób**	**(%)**
Nawiązka	6	7,9
Obowiązek naprawienia szkody	4	5,3
Świadczenie pieniężne	4	5,3
Zakaz wstępu na imprezy masowe	5	6,6
Brak środka karnego	57	75
Ogółem	76	100,1

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

Z analizy danych zawartych w tabeli 38 wynika, że wobec sprawców czynnej napaści aż w 75% nie były orzekane żadne środki karne. W przypadku jednak, gdy sąd zdecydował się na ich zastosowanie, miały one głównie charakter finansowy. Była to nawiązka (7,9%), obowiązek naprawienia szkody (5,3%) czy świadczenie pieniężne (5,3%). Należy także podkreślić, że sąd wobec 5 „stadionowych" sprawców czynnej napaści (6,6%) orzekał środek karny w postaci zakazu wstępu na imprezę masową, tj. mecze ligowe i pucharowe.

Tabela 39. Wymiar kar orzeczony wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych*

Wymiar kar	**Liczba osób**	**(%)**
Wymiar kar – jeden rok pozbawienia wolności	13	17,3
Wymiar kar powyżej roku – do roku i 6 miesięcy	44	58,7
Wymiar kar powyżej roku i 6 miesięcy – do 2 lat	16	21,3
Wymiar kar powyżej 2 lat	2	2,7
Ogółem	75	100

Źródło: akta sądowe i obliczenia własne.

* – bez wskazania okresów próby; liczba osób nie zgadza się z ilością sprawców, gdyż jedna osoba została uniewinniona

Ustalenie wymiaru orzeczonej kary wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści stanowi ostatni element badań. Z analizy danych zawartych w tabeli 39 wynika, że sądy orzekały wobec sprawców czynnej napaści najczęściej karę pozbawienia

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

wolności powyżej jednego roku – do roku i 6 miesięcy (58,7%). W mniej licznych przypadkach sprawcy byli skazywani na kary pozbawienia wolności powyżej jednego roku i 6 miesięcy do 2 lat (21,3%). Natomiast w tylko w 13 sprawach, co stanowi 17,3% postępowań, sąd orzekał karę w najniższym ustawowym wymiarze, tj. jednego roku pozbawienia wolności. Natomiast jedynie w 2,7% spraw sąd wymierzał wobec sprawców karę powyżej 2 lat pozbawienia wolności.

Tabela 40. Kary orzekane za przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle danych uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Lata	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**
Rodzaj kary										
Skazani ogółem	155	287	298	392	408	526	479	551	455	491
Pozbawienie wolności	152	285	297	391	407	523	478	549	452	489
Bezwzględne	40	83	112	129	138	122	66	109	103	82
Z warunkowym zawieszeniem	112	202	185	262	269	401	412	440	349	407
Wymiar kary										
Do roku	72	97	71	97	119	219	212	229	212	190
Powyżej roku – do 2 lat	77	176	206	275	275	280	264	315	229	290
Powyżej 2 lat	3	12	20	19	13	24	–	5	11	9
Grzywna obok kary pozbawienia wolności	29	43	36	60	68	94	107	126	101	108

Źródło: dane statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości.

Praktykę sądową w badanych sprawach potwierdzają dane uzyskane z Ministerstwa Sprawiedliwości (tabela 40), z treści których wynika, że do 2004 roku wzrastała liczba osób skazanych za dopuszczenie się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego. Jednakże od 2005 roku ich liczba zaczęła podlegać wahaniom (2005, 2007 – spadek, a w 2006 i 2008 wzrost). W kwestii rodzaju orzekanych kar podkreślić należy, że w latach 1999–2008 sądy wobec sprawców czynnej napaści w większości orzekały karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Ponadto liczba jej orzeczeń (z wyjątkiem 2001 i 2007 roku) wzrastała. Liczba orzekanych kar bezwzględnego pozbawienia wolności do 2003 roku wzrastała, po czym zaczęła spadać (z wyjątkiem 2006 roku).

Dane uzyskane z Ministerstwa Sprawiedliwości potwierdzają także, że wymiar kar orzekanych przez sądy wobec sprawców czynnej napaści w przeważającej liczbie był niski i mieścił się w granicach jej dolnego ustawowego zagrożenia. Jak wynika z danych zawartych w tabeli 40, sądy orzekały najczęściej karę pozbawienia wolności powyżej roku – do dwóch lat lub też do roku pozbawienia wolności. Kara powyżej dwóch lat pozbawienia wolności orzekana była przez sądy rzadko,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

a w niektórych latach (np. w 2005) w ogóle. Ponadto od 1999 roku widoczny jest wzrost liczby orzekanej kary grzywny kumulatywnej (z wyjątkiem 2001 roku).

3. PRZESTĘPSTWO CZYNNEJ NAPAŚCI W ŚWIETLE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD FUNKCJONARIUSZY POLICJI W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

W tej części rozprawy autorka poddała analizie przestępstwo czynnej napaści w świetle wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród funkcjonariuszy policji w województwie podlaskim. Jej wyniki zostały zaprezentowane w podziale na trzy części. Pierwsza z nich zawiera charakterystykę badanej populacji w oparciu o cztery zmienne, tj. płeć, rodzaj pełnionej służby, czas oraz stopień służbowy. Druga przedstawia ocenę zakresu regulacji prawnej przestępstwa z art. 223 § 1–2 k.k. przez funkcjonariuszy policji. Natomiast trzecia, ostatnia, poświęcona jest ocenie skuteczności karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 k.k.

3.1. Charakterystyka badanej populacji

Tabela 41. Liczba badanych

Płeć	**Liczba osób**	**(%)**
Kobieta	12	16
Mężczyzna	63	84
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

W badaniach udział wzięło 75 funkcjonariuszy policji. Przeważali wśród nich mężczyźni, których było 63, co stanowi 84% populacji. Pozostałe 12 osób to kobiety (16%).

Tabela 42. Rodzaj pełnionej służby przez badanych

Rodzaj pełnionej służby	**Liczba osób**	**(%)**
Służba prewencji	41	54,7
Służba ruchu drogowego	16	21,3
Służba kryminalna	18	24
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Najliczniejszą grupę wśród badanych stanowili funkcjonariusze wydziału prewencji (54,7%), następnie wydziału kryminalnego – 24%. Nie mniej liczną grupą biorącą udział w badaniach byli funkcjonariusze wydziału ruchu drogowego (21,3%).

Tabela 43. Czas pełnionej służby badanych

Czas pełnionej służby	**Liczba osób**	**(%)**
Do 5 lat	14	18,7
6 – 10 lat	19	25,3
11 – 15 lat	16	21,3
16 – 20 lat	15	20
21 – 25 lat	8	10,7
26 – 30 lat	3	4
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Czas pełnionej służby, który warunkuje doświadczenie zawodowe badanych policjantów, był zróżnicowany. Największą wśród nich grupę tworzyli funkcjonariusze policji ze stażem służby od 6 do 10 lat (25,3%). Kolejną policjanci z czasem pełnionej służby 11–15 lat (21,3%), zaś niewiele mniejszą, bo tylko 20%, tworzyli policjanci z czasem służby 16–20 lat. Najmniej liczną kategorię stanowią funkcjonariusze policji z małym stażem służby (w tym okres służby przygotowawczej) do 5 lat (18,7%) oraz policjanci ze znacznym stażem służby – 21–25 lat (10,7%) i 26–30 lat (4%).

Tabela 44. Stopień służbowy badanych

Stopień służbowy	**Liczba osób**	**(%)**
Korpus posterunkowych	4	16
Korpus podoficerów	25	33,3
Korpus aspirantów	37	49,3
Korpus oficerów	9	12
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Wśród ankietowanych policjanci w korpusie aspirantów policji (młodszy aspirant, aspirant, starszy aspirant i aspirant sztabowy) tworzyli najliczniejszą grupę, bo aż 49,3%. Za nimi plasowali się funkcjonariusze w stopniach podoficerskich

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

(sierżant, starszy sierżant, sierżant sztabowy) – 33,3%. Po nich najliczniejszą grupę stanowią policjanci w korpusie posterunkowych (posterunkowy, starszy posterunkowy) – 16 %. Najmniej liczną grupę, bo tylko 12% badanych, tworzyli funkcjonariusze w korpusie oficerów.

Przedstawione powyżej dane wskazują, że większość ankietowanych to mężczyźni z wydziału prewencji, ze stażem służby od 6 do 15 lat (średnie doświadczenie zawodowe) w korpusie aspirantów bądź podoficerów policji.

3.2. Ocena zakresu regulacji prawnej przestępstwa z art. 223 § 1–2 k.k. przez funkcjonariuszy policji

Zaprezentowane w tej części opracowania założenia teoretyczne zostały wykorzystane podczas praktycznej analizy wyników otrzymanych z przeliczenia wypełnionych kwestionariuszy ankiet. Ankietowani wypowiadali się w nich na temat oceny zakresu regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści, w tym jej znamion i ewentualnych zmian przepisu. W swoich odpowiedziach nie pominęli danych na temat ilości i sposobów ataków, jak również drogi służbowej i sądowej w przypadku dopuszczenia się na nich czynnej napaści.

Jak wspomniano wcześniej, analizy danych z tabel ankietowych dokonywano z uwzględnieniem określonych zmiennych: płci, rodzaju i czasu pełnionej służby oraz stopnia służbowego. Ze względu na powstanie w związku z tym szeregu tabel przedstawiających przyjęte zmienne, zdecydowano się na pozostawienie w tekście tylko tabel przedstawiających ogólną liczbę odpowiedzi badanych, natomiast tabele ze zmiennymi do konkretnych pytań zostały zawarte w aneksie w załączniku nr 2 i 3. Jednakże w celu zobrazowania informacji zawarto pod każdą tabelą szczegółowy opis wniosków wynikających z tabel konkretnych zmiennych, ze wskazaniem ich numeru w aneksie.

Tabela 45. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji

Czy w czasie wykonywania obowiązków służbowych dokonano na Panu(i) przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k.k.?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	30	40
Nie	45	60
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Na wstępie ankietowanych zapytano o kwestię najbardziej istotną, a mianowicie o fakt dokonania na ich osobie przestępstwa czynnej napaści. Najwięcej, bo 60% ankietowanych stwierdziło, że nie miało to miejsca. Jednak 30 policjantów, co stanowi 40% badanych, potwierdziło, że w czasie wykonywania obowiązków służbowych stało się ofiarami napaści. Jak wynika z tabel 45a – 45d (aneks, załącznik nr 2) wśród nich najczęstszymi pokrzywdzonymi byli mężczyźni (44,4%), kobiety stanowiły zaledwie 15,7% ofiar ataków. Napaści skierowane były w znacznej liczbie wobec policjantów służby ruchu drogowego (50%) oraz prewencji (46,3%). Aż 83,3% badanych policjantów pionu kryminalnego nie było nigdy ofiarami czynnej napaści. Zgodnie z oczekiwaniami, analiza stażu służby funkcjonariuszy policji pozwoliła wysnuć wniosek, że to funkcjonariusze z dużym stażem służby, tj. 21–25 lat (75%) i większym (26–30 lat – 66,7%) byli najczęstszymi ofiarami napaści. Pozostawali oni w korpusie podoficerów (40%) lub aspirantów policji (40,5%).

Analiza powyższych informacji wyłoniła swoisty model pokrzywdzonego funkcjonariusza policji. Pozostaje nim: mężczyzna, służby ruchu drogowego lub prewencji, z dużym stażem służby (21–25 lat i większym), w korpusie podoficerów lub aspirantów policji.

Tabela 46. Częstotliwość czynnych napaści na funkcjonariuszy policji w opinii badanych

Ile razy doszło do popełnienia czynnej napaści?	**Liczba badanych**	**(%)**
0 – 5	32	42,7
6 – 10	5	6,7
Inna liczba – jaka?	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	38	50,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Istotną kwestią stało się ustalenie częstotliwości czynnych napaści na funkcjonariuszy policji. Dlatego też badanych zapytano o ilość dokonanych na ich osobie czynnych napaści. Pomimo że aż w połowie przypadków (50,7%) policjanci nie udzielili odpowiedzi na to pytanie, to jednak 42,7% stwierdziło, że liczba napaści nie przekraczała 5 razy. Zaledwie 5 funkcjonariuszy policji (6,7%) uznało, że ilość ta była większa i wynosiła od 6 do 10 ataków. Analiza tabel 46a – 46d (aneks, załącznik nr 2) prowadzi do dodatkowych wniosków. Wynika z nich, że najczęściej to wobec funkcjonariuszy (44,4%) służby ruchu drogowego (56,2%) oraz prewencji (37,3%), ze stażem służby 26–30 lat (66,7%), w korpusie podoficerów i aspirantów, sprawcy dopuścili się 5 napaści. Natomiast liczba od 6 do 10 ataków miała miejsce wobec tylko wobec mężczyzn, najczęściej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

służby prewencji (7,8%) bądź kryminalnej (5,6%) o stażu służby 11–15 lat lub 21–25 lat, w korpusie podoficerów i aspirantów policji.

Tabela 47. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej innych przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym*

Czy oprócz czynnej napaści doszło również do popełnienia innego przestępstwa?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Znieważenie funkcjonariusza	29	38,7
Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza	20	26,7
Zmuszanie funkcjonariusza do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej	15	20
Inne – jakie?	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	40	53,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Mając na względzie fakt, że obok czynnej napaści na funkcjonariusza policji mogło dojść również do popełnienia innych przestępstw skierowanych wobec funkcjonariuszy publicznych, ankietowanych zapytano o ich dokonanie. W przeważającej liczbie odpowiedzi badani stwierdzili, że obok czynnej napaści dokonano na ich osobie jeszcze innego przestępstwa. Na 29 policjantach, co stanowi 38,7% badanych, dokonano przestępstwa znieważenia. Naruszenie nietykalności cielesnej miało miejsce wobec 20 funkcjonariuszy policji (26,7%), a 15 policjantów zmuszano do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej (tzw. czynny opór 20%). Dane zawarte w tabelach 47a – 47d (aneks, załącznik nr 2) wskazują ponadto, że w przeważającej liczbie wymienionych przestępstw dokonano na mężczyznach (kobiety stanowiły tylko 11,1% badanych). We wszystkich badanych kategoriach największą liczebność osiągnęło przestępstwo znieważenia. Na drugim miejscu znalazło się naruszenie nietykalności cielesnej oraz czynny opór. Taka tendencja dotyczyła policjantów służby prewencji, jak również ruchu drogowego oraz kryminalnej z uwzględnieniem stażu ich służby. Wyjątek stanowili funkcjonariusze o stażu służby 26–30 lat, którzy twierdzili, że nie dokonano na nich przestępstwa naruszenia nietykalności cielesnej, a jedynie znieważenia (66,7%) i czynnego oporu (33,3%). Omawiane przestępstwa miały najczęściej miejsce w korpusie posterunkowych oraz podoficerów policji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 48. Rodzaj użytego środka przez sprawcę czynnej napaści w opinii badanych*

Jakiego przedmiotu użył sprawca?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Broń palna	2	2,7
Nóż	9	12
Niebezpieczny przedmiot (jaki?)	9	12
Środek obezwładniający (jaki?)	0	0
Inny (jaki?)	13	17,3
Nie udzielono odpowiedzi	50	66,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Jak wynika z tabeli 48, obrazującej rodzaj użytego przez sprawców środka, ankietowani stwierdzili, że w znacznej liczbie sprawcy czynnej napaści używali różnego rodzaju niebezpiecznych przedmiotów, również noża. Były nimi, według 9 policjantów (12%), niebezpieczne przedmioty oraz w opinii 13 funkcjonariuszy (17,3% badanych) inne niebezpieczne środki, takie jak np.: kij, siekiera, widły, drewniana pałka, pies. Użycie noża potwierdziło 12% badanych. Tylko 2 ankietowanych policjantów (2,7%) wykazało przy dokonaniu czynnej napaści użycie broni palnej. Analiza powyższego pytania pod kątem zmiennych zawartych w tabelach 48a – 48d (aneks, załącznik nr 2) jednoznacznie wskazuje, że wobec kobiet sprawcy używali tylko niebezpiecznych przedmiotów. Natomiast wobec mężczyzn zastosowanie miały również inne środki, takie jak: broń palna (3,2%), nóż oraz niebezpieczny przedmiot (w tym inny). Broń palna została użyta tylko wobec policjantów służby prewencji, w wieku 21–25 lat, w korpusie aspirantów. Nóż i niebezpieczny przedmioty (w tym inny) zostały użyte przez sprawców czynnej napaści najczęściej wobec policjanta prewencji, ze stażem służby 21–25 lat (więcej), w korpusie aspirantów. Podkreślenia wymaga fakt, że według policjantów nie został wobec nich użyty środek obezwładniający.

Tabela 49. Konfiguracja osobowa sprawców w opinii badanych*

W jakiej konfiguracji osobowej nastąpił zamach?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Dwie osoby	22	29,3
Trzy osoby	8	10,7
Inna liczba – jaka?	7	9,3
Nie udzielono odpowiedzi	43	57,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Analiza danych z tabeli 49 wskazuje, że sprawcy czynnej napaści działali najczęściej w grupie dwuosobowej, co potwierdziło 22 badanych policjantów (29,3%). Na sprawców działających w trzyosobowej konfiguracji wskazało 8 funkcjonariuszy, co stanowi 10,7% badanych. Z danych zawartych w tabelach 49a – 49d (aneks, załącznik nr 2) wynika, że dwuosobowa grupa sprawców występowała tylko wobec mężczyzn (34,9%), w służbie ruchu drogowego (43,8%) bądź prewencji (34,1%), ze stażem służby 21–25 lat (i większym), najczęściej w korpusie aspirantów. Sprawcy dopuszczający się czynnej napaści w grupie trzyosobowej najczęściej dokonywali ataku na mężczyzn (11,1%), w pionie prewencji (17,10%), ze stażem służby 6–10 lat, w korpusie posterunkowych. Istotną kwestią pozostaje fakt, że 9,3% badanych policjantów zaznaczało inną liczbę sprawców niż wskazana w ankiecie, najczęściej jednoosobowy udział sprawcy. Mając na uwadze analizowane dane, które wskazują, że myśleli tak najczęściej funkcjonariusze policji służby prewencji z małym stażem służby (do 5 lat), w korpusie posterunkowych bądź podoficerów policji, należy sądzić, że nie posiadali oni dostatecznej wiedzy na temat znamion omawianego czynu.

Tabela 50. Wystąpienie obrażeń ciała w opinii badanych

Czy doznał/a Pan(i) obrażeń ciała w wyniku popełnienia przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	10	13,3
Nie	27	36
Nie udzielono odpowiedzi	38	50,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Kolejną ważną kwestią stało się ustalenie wystąpienia obrażeń ciała badanych funkcjonariuszy policji. Jak wynika z tabeli 50, ponad połowa badanych nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie. Pozostali w większości stwierdzili, że nie doznali podczas czynnej napaści obrażeń ciała (36%). Tylko 10 policjantów (13,3%) doznało skutków w postaci naruszenia czynności narządów ciała. Dane z tabel 50a – 50d (aneks, załącznik nr 2) wskazują, że doświadczyli ich tylko mężczyźni. Byli oni najczęściej funkcjonariuszami służby prewencji (17,1%) oraz ruchu drogowego (12,5%). Zaledwie 5,6% badanych policjantów pionu kryminalnego doznało obrażeń ciała. Czas pełnionej służby oraz stopień służbowy pokrzywdzonych w wyniku ataków był zróżnicowany. Najczęściej jednak dotyczył on policjantów ze stażem służby do 5 lat (21,4%) oraz 16–20 lat (20%) w korpusie posterunkowych i podoficerów policji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 51. Rodzaj skutku w postaci obrażeń ciała w opinii badanych

Jeżeli doznał/a Pan(i) obrażeń ciała, to skutkowały one:	**Liczba badanych**	**(%)**
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi nie dłużej niż 7 dni	8	10,7
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi powyżej 7 dni	5	6,7
Ciężkim, w tym ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	62	82,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne

Tabela 51 obrazująca rodzaj skutków, jakich doznali ankietowani funkcjonariusze policji, wskazuje, że nie należały one do ciężkich, w tym ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Żaden bowiem policjant nie wskazał, aby doznane przez niego obrażenia ciała miały taki charakter. Wręcz przeciwnie, 8 policjantów, co stanowi 10,7 % badanych, stwierdziło, że ich obrażenia były lekkie i naruszały czynności narządów ciała trwające nie dłużej niż 7 dni (art. 157 § 2 k.k.). Natomiast 5 funkcjonariuszy policji (6,7%) stwierdziło, że doznało „średnich" obrażeń ciała kwalifikowanych z art. 157 § 1 k.k. Analiza danych z tabel 51a – 51d (aneks, załącznik nr 2) przynosi dodatkowe wnioski. Wskazują one jednoznacznie, że bez względu na ich intensywność, obrażeń ciała w wyniku czynnej napaści doznali tylko wśród badanych mężczyźni. Obrażeń ciała poniżej 7 dni doznali najczęściej policjanci z małym doświadczeniem zawodowym, o stażu służby do 5 lat (21,4%), w służbie ruchu drogowego (18,8%), w korpusie posterunkowych (50%). Tzw. średnich obrażeń ciała kwalifikowanych z art. 157 § 1 k.k. doświadczyli najliczniej policjanci służby prewencji (9,8%) o stażu służby 16–20 lat (13,3%) lub 21–25 lat (12,5%), w korpusie podoficerów policji.

Tabela 52. Zachowanie funkcjonariuszy policji po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych*

Jak zachował/a się Pan(i) po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Złożyłem zawiadomienie o przestępstwie	6	8
Sporządziłem notatkę urzędową	13	17,3
Sporządziłem raport	32	42,7
Nie wykonałem żadnej z tych czynności	0	0
Inne – jakie?	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	40	53,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

W dalszej kolejności analizie poddano zachowanie funkcjonariuszy policji po dokonaniu na nich czynnej napaści zawarte w tabeli 52. Wynika z niej, że ankietowani niechętnie wypowiadali się na ten temat, bowiem aż 53,3% badanych nie udzieliło na nie odpowiedzi. Pozostali w większości po dokonaniu na ich osobie napaści podjęli stosowne i wymagane prawem czynności służbowe. W pierwszej kolejności sporządzili raport (42,7%) oraz notatkę urzędową (17,3%). Fakt, że tylko 6 funkcjonariuszy policji (8%) złożyło zawiadomienie o przestępstwie może potwierdzać znajomość przez nich trybu ścigania przestępstwa czynnej napaści i związanych z tym procedur prawnych, bowiem samo złożenie raportu bądź notatki urzędowej powoduje wszczęcie postępowania karnego w sprawie o czyn z art. 223 § 1–2, przez co nie ma konieczności złożenia zawiadomienia o przestępstwie. Analiza danych zawartych w tabelach 52a – 52d (aneks, załącznik nr 2) skłania do wniosku, że to kobiety najczęściej sporządzały raport o dokonaniu na nich czynnej napaści (25%). Ta forma zachowania była najczęściej występująca we wszystkich rodzajach badanych służb, bez względu na staż służby czy stopień służbowy.

Tabela 53. Częstotliwość zachowań po dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych

Jak często reaguje Pan(i) w taki sposób?	**Liczba badanych**	**(%)**
Zawsze, po każdym takim zdarzeniu	27	36
Rzadko	8	10,7
Nigdy	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	40	53,3
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Analiza tabeli 53 prowadzi do wniosku, że zawsze, po każdej czynnej napaści czynności wymagane prawem podejmowało 36% badanych. Tylko 8 policjantów, co stanowi 10,7 % badanych, stwierdziło, że robiło to rzadko. Natomiast żaden z ankietowanych nie zaprzeczył, aby nigdy nie podjął w tej sprawie wymaganych prawem kroków. Jak wynika z danych zawartych w tabelach 53a – 53d (aneks, załącznik nr 2) o czynnej napaści najczęściej zawiadamiali policjanci młodzi, ze służby prewencji, w korpusie posterunkowych lub podoficerów. Zaskoczeniem może być fakt, że tylko 11,1% funkcjonariuszy pionu kryminalnego podejmuje takie czynności. Wynikać to może z tego, że jako jedyni (83,3%) nie chcieli oni udzielić odpowiedzi na to pytanie. Nie jest natomiast zaskoczeniem, że zawsze, po każdym zdarzeniu, nie podejmują czynności prawnych policjanci doświadczeni. Zdaniem 66,7% badanych, ze stażem służby 26–30 lat, czynili tak rzadko. Wynikać to może z wielu przyczyn, w tym m.in. z niechęcią do uczestniczenia w czynnościach procesowych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 54. Zgłoszenie badanego wobec wszczęcia postępowania karnego

Czy zgłoszone przez Pana(ą) przypadki czynnej napaści stwarzały podstawy do wszczęcia postępowania karnego?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	32	42,7
Nie	0	0
Nie wiem	3	4
Nie udzielono odpowiedzi	40	53,3
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

W opinii badanych (tabela 54), w znacznej części zgłoszone przypadki czynnej napaści stwarzały podstawy do wszczęcia postępowania karnego. Stwierdziło tak 42,7% ankietowanych. Tylko 3 policjantów (4%) nie wypowiedziało się w tej sprawie. Żaden natomiast policjant nie uznał, że zgłoszone przez niego przestępstwo czynnej napaści nie stwarzało podstaw do wszczęcia postępowania karnego. Ponadto z danych zawartych w tabelach 54a – 54d (aneks, załącznik nr 2) wynika, że w większości to mężczyźni uważali, że ich zgłoszenia napaści były podstawą prowadzenia dalszych czynności (46%). Kobiety uważały tak w 25%, przy czym aż 75% z nich nie udzieliło w tej sprawie odpowiedzi. Pozytywnej odpowiedzi udzielali najczęściej funkcjonariusze ruchu drogowego, z doświadczeniem zawodowym 26–30 lat (66,7%).

Tabela 55. Powód braku zagłoszenia o dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych*

Jeżeli nie podjął/a Pan(i) stosownych kroków prawnych lub służbowych, to co było tego powodem?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Niechęć do uczestniczenia w procesie w charakterze pokrzywdzonego (świadka)	4	5,3
Obawa przed zemstą ze strony sprawcy	1	1,3
Brak wiary w wymiar sprawiedliwości	6	8
Niechęć, niezrozumienie u przełożonych	1	1,3
Inne – jakie?	2	2,7
Nie udzielono odpowiedzi	64	85,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Analiza tabeli 55 skłania do wniosku, że aż 85,3% badanych nie wskazało powodów, dla których nie podjęli kroków prawnych lub służbowych w przypadku dopuszczenia się na ich osobie czynnej napaści. Nie oczekiwano jednak innej odpowiedzi, gdyż bez wątpienia ankietowani mogli obawiać się różnego rodzaju konsekwencji z tym związanych. Niemniej jednak badani, którzy skłonni byli wskazać powody braku reakcji na zaistnienie tego przestępstwa, najczęściej wskazywali na brak zaufania do wymiaru sprawiedliwości (8%). Po nim wskazują na niechęć do uczestniczenia w procesie karnym (5,3%) czy też inne powody (2,7%). Na powody, takie jak: niezrozumienie u przełożonych czy obawa ze strony sprawcy wskazało tylko 1,3% badanych. Jak wynika z tabel 55a – 55d (aneks, załącznik nr 2) żaden policjant służby kryminalnej nie udzielił odpowiedzi na to pytanie. Najczęściej odpowiadali na nie funkcjonariusze ruchu drogowego, ale też tylko 75% ankietowanych. Warte podkreślenia jest to, że powody, jak: na niechęć i brak zrozumienia oraz obawa konsekwencji ze strony sprawcy wskazali tylko policjanci służby prewencji, o stażu służby 11–15 lat, w korpusie aspirantów.

Tabela 56. Uczestnictwo w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych

W ilu przypadkach zawiadomienia o przestępstwie czynnej napaści uczestniczył/a Pan(i) w postępowaniu karnym w charakterze świadka?	**Liczba badanych**	**(%)**
Za każdym razem	16	21,3
W większości	4	5,3
W niewielu	13	17,3
Nigdy	16	21,3
Nie udzielono odpowiedzi	26	34,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Analiza powyższego pytania dotyczącego częstotliwości uczestnictwa badanych w postępowaniu karnym pokazuje znaczne różnice odpowiedzi. Zaskakujące jest, że tyle samo, bo 26 policjantów (21,3%) stwierdziło, że uczestniczyło w procesie karnym za każdym razem, jak też, że tyle samo nigdy tego nie czyniło. Ponadto z analizy tabel 56a – 56d (aneks, załącznik nr 2) wynika, że to najczęściej policjanci służby kryminalnej nigdy nie uczestniczyli w charakterze świadka w postępowaniu karnym związanym z czynną napaścią.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 57. Czasochłonność uczestnictwa w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych

Ile czasu poświęcił/a Pan(i) na ten cel?	**Liczba badanych**	**(%)**
Dużo (ile?)	7	9,3
Mało	6	8
Trudno określić	24	32
Nie udzielono odpowiedzi	38	50,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Ankietowani w połowie, bo aż w 50,7%, nie udzielili odpowiedzi na przedstawione powyżej pytanie. Ci, którzy to zrobili, w większości twierdzili, że trudno im określić czas, jaki temu poświęcili (32%). Dane z tabel 57a – 57d (aneks, załącznik nr 2) wskazują, że takiej odpowiedzi najczęściej udzielały kobiety. Policjanci służby kryminalnej w 83,3% nie udzielili odpowiedzi, bądź twierdzili, że trudno im to określić. Na czasochłonność związaną z uczestnictwem w procesie karnym dotyczącym czynnej napaści wskazywali najliczniej funkcjonariusze o stażu służby 26–30 lat, w korpusie aspirantów. Natomiast na małą czasochłonność, policjanci korpusu posterunkowych.

Tabela 58. Ocena dostępności do informacji na temat wyniku zakończenia postępowania karnego w opinii badanych

Czy dotarły do Pana(i) informacje o wyniku postępowania karnego (umorzenie w prokuraturze, treść wyroku) w każdym zgłoszonym przez Pana(ą) przypadku?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	24	32
Nie	12	16
W niektórych	3	4
Nie interesowało mnie to	1	1,3
Nie udzielono odpowiedzi	35	46,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Nie wszyscy ankietowani byli skłonni udzielić odpowiedzi na tak postawione pytanie (46,7%). Wiadomość o zakończeniu postępowania karnego dotarła do 32% badanych. Na brak informacji wskazało 12 policjantów, co stanowi 16% badanych. Tylko jednego funkcjonariusza taka wiadomość nie interesowała (1,3%). Jak wynika z tabel 58a – 58d (aneks, załącznik nr 2) wszystkie kobiety, które chciały

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

udzielić odpowiedzi na pytanie, twierdziły, że takie informacje do nich dotarły. Wiadomości z zakończenia postępowania karnego docierały najczęściej w opinii badanych do funkcjonariuszy służby prewencji (39%), ze znacznym doświadczeniem zawodowym (21–25 lat – 62,5%), w korpusie posterunkowych.

Tabela 59. Ocena wymiaru kar orzekanych przez sądy w opinii badanych

Jeżeli sprawców czynnej napaści na Pana(ią) skazano, to czy w Pana(i) ocenie kary im wymierzane były?	**Liczba badanych**	**(%)**
Współmierne	10	13,3
Zbyt łagodne	20	26,7
Zbyt surowe	0	0
Trudno mi ocenić	7	9,3
Nie udzielono odpowiedzi	38	50,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Celem tego pytania było poznanie zdania badanych na temat oceny wymiaru kar orzekanych przez sądy w przypadku skazania za przestępstwo czynnej napaści. Połowa badanych (50,7%) nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie. Pozostali w większości ocenili kary jako niezadowalające, tj. zbyt łagodne (26,7%). Natomiast tylko 13,3% badanych uznała kary jako współmierne do przestępstwa. Interesujący pozostaje fakt, że żaden z badanych nie uznał wymierzanych kar za zbyt surowe. Analiza danych zawartych w tabelach 59a – 59d (aneks, załącznik nr 2) wskazuje, że za zbyt łagodne lub adekwatne do czynu kary uznawali w większości mężczyźni, służby ruchu drogowego lub prewencji, z doświadczeniem zawodowym (26–30 lat – 66,7% bądź 21–25 lat – 50%), w korpusie posterunkowych.

Tabela 60. Występowanie negatywnych następstw po złożeniu zawiadomienia o czynnej napaści w opinii badanych

Czy odczuł/a Pan(i) osobiście (lub Pana/i osoby najbliższe) negatywne następstwa złożonego zawiadomienia o czynnej napaści?	**Liczba badanych**	**(%)**
Nie	34	45,3
Tak	6	8
Nie udzielono odpowiedzi	35	46,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Analizując odpowiedzi pod kątem negatywnych następstw, podkreślić należy, że w prawie połowie przypadków (45,3%) ankietowani nie odczuli negatywnych następstw po złożeniu zawiadomienia o przestępstwie czynnej napaści. Tylko w 8% sytuacja była odmienna. Ponadto dane zawarte w tabelach 60a – 60d (aneks, załącznik nr 2) wskazują jednoznacznie, że pejoratywnych skutków czynnej napaści nie odczuli w większości mężczyźni (50,8%) służby ruchu drogowego (62,5%), ze znacznym stażem służby – 21–25 lat (62,5%), w korpusie podoficerów bądź posterunkowych.

Tabela 61. Rodzaj negatywnych następstw w opinii badanych*

Jakie odczuł Pan(i) negatywne następstwa przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Groźby wobec Pan(i)	5	6,7
Groźby wobec Pana(i) najbliższych	2	2,7
Bezpodstawne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skierowane przeciwko Panu(i)	0	0
Inne – jakie?	3	4
Nie udzielono odpowiedzi	66	88

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Mówiąc o negatywnych następstwach przestępstwa czynnej napaści, ankietowani stwierdzili, że przybierały one postać gróźb karalnych wobec zgłaszającego (6,7%) lub osób mu najbliższych (2,7%). W 4 % ankietowani wskazali inne następstwa, bez ich określenia. Należy jednak podkreślić, że w większości badani nie udzielili odpowiedzi na to pytanie. Groźby wobec policjantów skierowane były najczęściej wobec kobiet, służby ruchu drogowego, ze stażem służby 21–25 lat, korpusu aspirantów (tabele 61a – 61d, aneks, załącznik nr 2).

Tabela 62. Ocena obowiązującej regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych

Czy w Pana(i) ocenie obecnie obowiązująca regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści jest:	**Liczba badanych**	**(%)**
Odpowiednia	15	20
Wymagająca zmian	37	49,3
Trudno mi ocenić	15	20
Nie udzielono odpowiedzi	8	10,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

W opinii prawie połowy badanych (49,3%) obecnie obowiązująca regulacja przestępstwa czynnej napaści wymaga zmian legislacyjnych. Pozostali ankietowani w takim samym stopniu uznali ją za odpowiednią (20%) bądź nie potrafili jej ocenić (20%). Jak wynika z tabel 62a – 62d (aneks, załącznik nr 2), to najczęściej policjanci korpusu posterunkowych (75%), a więc z małym doświadczeniem zawodowym, odczuwali potrzebę zmian przepisu.

Tabela 63. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych*

Jeżeli Pana(i) zdaniem wymaga ona zmian, to jakich elementów przestępstwa powinny one dotyczyć?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Znamion czynu	9	12
Struktury czynu	4	5,3
Sankcji za przestępstwo	41	54,7
Inne (jakie?)	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	29	38,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Analiza tabeli 63 jednoznacznie wskazuje, że ankietowani funkcjonariusze policji w większości uznali, że zmiany regulacji przestępstwa czynnej napaści powinny dotyczyć jego sankcji. Tylko 12% badanych uznało, że mogłyby one objąć jego znamiona czy też strukturę (5,3%). Jak wynika z tabel 63a – 63d (aneks, załącznik nr 2) podobna tendencja przełożyła się na wyniki w oparciu o badane zmienne.

Tabela 64. Występujące trudności przy wykładni znamion obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych*

Czy ma Pan(i) trudności z wykładnią znamion tego czynu podczas wykonywania obowiązków służbowych?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Tak	4	5,3
Nie	53	70,7
Trudno powiedzieć	11	14,7
Nie udzielono odpowiedzi	8	10,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Na zakończenie ankietowanych zapytano o trudności przy wykładni znamion regulacji przestępstwa czynnej napaści, by poznać opinię tej grupy zawodowej, której funkcjonariusze są nie tylko przedmiotem czynności wykonawczej tego czynu, ale i osobami, które jako pierwsze dokonują jego wykładni. Odpowiedź okazała się jednak niemałym zaskoczeniem, gdyż pomimo że wskazany czyn zawiera liczne znamiona strony przedmiotowej, w przeważającej liczbie, bo aż w 70,7%, badani uznali obowiązującą regulację prawną za jasną i niebudzącą problemów prawnych. Dane z tabel 64a – 64d (aneks, załącznik nr 2) wskazują, że sądzą tak w znacznej części mężczyźni, funkcjonariusze służby kryminalnej (83,3%), ze znacznym doświadczeniem zawodowym, w korpusie oficerów.

3.3. Ocena zakresu skuteczności karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 k.k. przez funkcjonariuszy policji

W tej części opracowania zostały ukazane praktyczne spostrzeżenia funkcjonariuszy policji w zakresie skuteczności ich karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 k.k. Policjanci odpowiadali na liczne pytania związane z szeroko ujętą ochroną karną i poczuciem bezpieczeństwa, jakie zapewnia im państwo. W swoich odpowiedziach uwzględnili również sposoby oddziaływania na ogół społeczeństwa w kwestii zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych.

Tabela 65. Satysfakcja ze służby w policji

Czy jest Pan(i) zadowolony/a ze służby w policji?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	31	41,3
Nie	26	34,7
Trudno powiedzieć	18	24
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Na początku 75 ankietowanych zapytano o stopień zadowolenia ze służby z policji. Wśród nich tylko 31 policjantów, co stanowi 41,3% badanych, udzieliło odpowiedzi pozytywnej. Jednak duża część funkcjonariuszy albo nie była zadowolona ze służby w policji (34,7%), albo trudno jej było udzielić odpowiedzi w tej sprawie (24%). Jak wynika z tabel 65a – 65d (aneks, załącznik nr 3), w znacznej części zadowolonymi ze służby w policji są mężczyźni (42,9%), w pionie prewencji (51,2%), w korpusie oficerów, a więc osoby mające wyższe stanowiska służbowe. Natomiast policjantami niezadowolonymi ze służby były najczęściej kobiety (50%), służby kryminalnej (50%), ze znacznym stażem służby, w korpusie posterunkowych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 66. Ocena opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych

Czy uważa Pan(i), że państwo dba o funkcjonariuszy policji?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	3	4
Nie	68	90,7
Trudno powiedzieć	4	5,3
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Opinia badanych na temat opieki państwa nad funkcjonariuszami policji skłania do refleksji. Na 75 badanych policjantów, aż 68 uznało (90,7%), że państwo o nich nie dba. Analiza danych z tabel 66a – 66d (aneks, załącznik nr 3) pokazuje, że w zasadzie uważają tak wszyscy badani funkcjonariusze, bez względu na zmienne.

Dlaczego poczucie kurateli państwa aż u tak dużej grupy badanych (90,7%) nie jest pełne? Czynniki będące powodem ich frustracji obrazuje tabela 67.

Tabela 67. Czynniki wpływające na zły stan opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych*

Jeżeli uważa Pan(i), że państwo nie dba o policjantów, to w Pana(i) ocenie ma to miejsce na gruncie?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Wynagrodzenia	64	85,3
Warunków i organizacji służby	55	73,3
Ochrony prawnej	58	77,3
Inne – jakie?	1	1,3
Nie udzielono odpowiedzi	3	4

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Najczęściej wskazywanym czynnikiem przyczyniającym się do niezadowolenia z opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji było w ocenie badanych wynagrodzenie. Tak uznało aż 64 policjantów, co stanowi 85,3% badanych. Kolejnymi źródłami niezadowolenia były: ochrona karna (77,3%) oraz warunki i organizacja służby (73,3%). Dane zawarte w tabelach 67a – 67d (aneks, załącznik nr 3) skłaniają do wniosku, że taka tendencja dotyczy wszystkich funkcjonariuszy olicji niezależnie od płci, czasu czy rodzaju pełnionej służby. Na podkreślenie jednak zasługuje okoliczność, że niezadowolenie policjantów wzrasta wraz z wiekiem, a jest niższe wśród funkcjonariuszy wyższych stopniem.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 68. Poczucie reprezentowania przez funkcjonariuszy policji instytucji publicznej w opinii badanych

Czy czuje Pan(i), że reprezentuje Pan(i) państwo, a wszelkie zamachy odbiera Pan(i) jako napaść na jego przedstawiciela?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	25	33,3
Nie	29	38,7
Trudno powiedzieć	20	26,7
Nie udzielono odpowiedzi	1	1,3
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Wyniki analizy tabeli 68 są zaskakujące. Wynika z nich, że 38,7% badanych policjantów nie odczuwa, że podczas czynności służbowych reprezentuje państwo, a wszelkie ataki nie są przez nich odbierane jako napaść na nie. Ponadto zastanawiające jest, że aż 26,7% ankietowanych nie miało na ten temat zdania.. Tylko 25 policjantów, co stanowi 33,3% badanych, miało poczucie działania w imieniu państwa. Przedstawione wyniki świadczą o niskiej świadomości funkcjonariuszy policji na temat ich działalności. Dane zawarte w tabelach 68a – 68d (aneks, załącznik nr 3) niosą dodatkowe wnioski, z których wynika, że to w znacznej liczbie mężczyźni służby kryminalnej (50%), w korpusie posterunkowych lub oficerów policji, mają niskie poczucie reprezentowania państwa.

Tabela 69. Skuteczność ochrony karnej funkcjonariuszy policji podczas wykonywania obowiązków służbowych w opinii badanych

Czy Pana(i) zdaniem państwo zapewnia skuteczną ochronę karną policjantom podczas prawidłowego wykonywania obowiązków służbowych?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	7	9,3
Nie	63	84
Trudno powiedzieć	5	6,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Ocena skuteczności ochrony karnej, jaką zapewnia państwo funkcjonariuszom policji, przyniosła efekt zaskakujący. Aż w 84% badanych stwierdziło, że w codziennej służbie ochrona karna nie jest skuteczna, a więc nie chroni ich należycie przed atakami. Tylko 7 policjantów, co stanowi 9,3% uznało, że jest odwrotnie. Wątpliwości co do skuteczności ochrony karnej mieli najczęściej policjanci służby prewencji i kryminalnej (tabele 69a – 69d, aneks, załącznik nr 3), ze znacznym stażem służby, w korpusie podoficerów.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 70. Postrzeganie ochrony karnej przysługująca funkcjonariuszom policji w opinii badanych*

Jak Pan(i) postrzega karną ochronę funkcjonariuszy policji?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Jako przywilej	7	9,3
Jako rekompensatę związaną ze zwiększonymi obowiązkami nałożonymi prawnie na policjanta	39	52
Jako równoważnik wzmożonej odpowiedzialności karnej w przypadku dopuszczenia się czynów przestępnych	18	24
Inne – jakie?	10	13,3
Nie udzielono odpowiedzi	5	6,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Badani w większości ochronę karną postrzegają jako rekompensatę związaną ze zwiększonymi obowiązkami nałożonymi prawnie na funkcjonariuszy policji. Sądziło tak aż 39 policjantów, co stanowi 52% badanych. Natomiast 24% ankietowanych utożsamiało ochronę karną z równoważnikiem wzmożonej odpowiedzialności karnej w przypadku ataku. Tylko dla 9% badanych ochrona karna stanowi przywilej. Uważali tak w większości funkcjonariusze ruchu drogowego, ze znacznym stażem służby (tabele 70a – 70d, aneks, załącznik nr 3). Natomiast w większości ochronę karną jako rekompensatę za dodatkowe obowiązki postrzegały kobiety (66,7%) służby kryminalnej (66,7%), ze średnim stażem służby, w korpusie podoficerów lub aspirantów.

Tabela 71. Ocena działania ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych*

Co zapewnia Panu(i) w codziennej służbie ochrona karna?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych	38	50,7
Możliwość niezakłóconego wykonywania obowiązków służbowych	31	41,3
Poczucie władzy	0	0
Inne – jakie?	12	16
Nie udzielono odpowiedzi	3	4

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Dla większości badanych w codziennej służbie ochrona karna zapewnia bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych. Uznało tak aż 38 funkcjonariuszy policji, co stanowi 50,7% badanych. W ocenie 41,3% ankietowanych ochrona karna zapewnia także możliwość niezakłóconego wykonywania

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

obowiązków służbowych. Natomiast pocieszający pozostaje fakt, że żadnemu z policjantów ochrona karna nie daje poczucia władzy. Jak wynika z tabel 71a – 71d (aneks, załącznik nr 3) to najczęściej mężczyźni (55,6%), służby prewencji (53,7%), ze znacznym stażem służby, w korpusie podoficerów (60%) twierdzili, że ochrona karna zapewnia im bezpieczeństwo podczas pełnienia obowiązków służbowych.

Tabela 72. Ocena zakresu ochrony karnej w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych

Czy czuje Pan(i), że jest właściwie chroniony/a karnie przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	8	10,7
Nie	50	66,7
Trudno powiedzieć	17	22,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Analiza tabeli 72 przynosi również zaskakujące wyniki. Na 75 badanych funkcjonariuszy policji tylko 8 (10,7%) potwierdziło, że jest właściwie chronionych karnie przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści. Natomiast pozostali w przeważającej liczbie nie czuli się bezpiecznie (66,7%) lub nie potrafili tego ocenić (22,7%). Taką ocenę zakresu ochrony karnej przy przestępstwie czynnej napaści skłonni byli deklarować głównie młodzi policjanci, zarówno kobiety jak i mężczyźni (66,7%), najczęściej służby prewencji (tabele 72a – 72d, aneks, załącznik nr 3).

Tabela 73. Wpływ zmian przestępstwa czynnej napaści na wykonywanie obowiązków służbowych w opinii badanych

Czy wprowadzone w ostatnim okresie zmiany dotyczące przestępstwa czynnej napaści polegające m.in. na wprowadzeniu typu kwalifikowanego za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i zaostrzeniu odpowiedzialności karnej wpłyną korzystnie na wykonywanie przez Pana(ią) obowiązków służbowych?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	28	37,3
Nie	13	17,3
Trudno powiedzieć	34	45,3
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ankietowanych zapytano, jak oceniają wprowadzone w 2011 roku zmiany dotyczące przestępstwa czynnej napaści. Prawie połowa z nich nie potrafiła zająć stanowiska w tej sprawie (45,3%). Może to wynikać z nieznajomości nowej regulacji prawnej, spowodowanej niewielkim okresem czasu jej obowiązywania. Pomimo wszystko jednak 37,3% badanych stwierdziło, że nowa regulacja prawna wpłynie korzystnie na wykonywanie przez nich obowiązków służbowych. Tylko 13 policjantów, co stanowi 17,3% badanych, negatywnie oceniło wprowadzone zmiany legislacyjne. Byli nimi przede wszystkim funkcjonariusze wydziału prewencji. Pozytywnie zmiany ocenili głównie policjanci ruchu drogowego, ze znacznym stażem służby w korpusie aspirantów i posterunkowych (tabele 73a – 73d, aneks, załącznik nr 3).

Tabela 74. Pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych*

Na jakiej płaszczyźnie miały miejsce pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Poprawy bezpieczeństwa	16	21,3
Zmniejszenia liczby przestępstw dokonywanych na szkodę policjantów	28	37,3
Inne – jakie?	6	8
Nie udzielono odpowiedzi	30	40

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Ankietowani zapytani o to, czy dostrzegają pozytywne aspekty zmian przestępstwa czynnej napaści, w znacznej części nie byli w stanie ich ocenić (40%). Jednak większość badanych znalazła w nich aprobujące czynniki, które przejawiać się miały w: zmniejszeniu liczby przestępstw dokonywanych na szkodę policjantów (37,3%) i poprawie bezpieczeństwa (21,3%). Tak sądzili w znacznej części policjanci służby prewencji i ruchu drogowego, ze znacznym doświadczeniem zawodowym, w korpusach podoficerów i posterunkowych (tabele 74a – 74d, aneks, załącznik nr 3).

Tabela 75. Ocena kierunku zmian prawa karnego przyjętego w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych

Czy uważa Pan(i), że taki kierunek zmian prawa karnego, jaki został przyjęty, w przypadku przestępstwa czynnej napaści jest właściwy?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	31	41,3
Nie	10	13,3
Trudno powiedzieć	34	45,3
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Analiza tabeli 75 potwierdza wcześniejsze wnioski. Znacznej części badanych trudno było ocenić nowy kierunek zmian przyjęty w przypadku przestępstwa czynnej napaści. Stwierdziło tak 45,3% ankietowanych. Jednak 41,3% badanych oceniło przedstawiony kierunek jako dobry. Tylko 10 policjantów, co stanowi 13,3% badanych, miało inne zdanie. Jak wynika z tabel 75a – 75d (aneks, załącznik nr 3), w większości pozytywnie oceniały kierunek zmian kobiety (50%).

Tabela 76. Zachowanie ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych

Czy karna ochrona funkcjonariusza policji powinna być utrzymana?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	67	89,3
Nie	0	0
Trudno powiedzieć	8	10,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

W przeważającej części badani stwierdzili, że karna ochrona funkcjonariusza policji powinna być utrzymana. Stwierdziło tak aż 89,3% badanych. Żaden z ankietowanych nie był odmiennego zdania. Jednak 10,7% badanym wskazało kategorię „trudno powiedzieć". Jak wynika z tabel 76a – 76d (aneks, załącznik nr 3) sądzili tak w 100% policjanci służby prewencji, z małym stażem służby w korpusie posterunkowych lub ze znacznym doświadczeniem zawodowym w korpusie oficerów policji.

Tabela 77. Potrzeba wzmacniania ochrony karnej funkcjonariuszy policji na gruncie prawa karnego materialnego w opinii badanych

Czy ochrona karna na gruncie prawa karnego materialnego powinna być wzmacniana?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	58	77,3
Nie	5	6,7
Trudno powiedzieć	9	12
Nie udzielono odpowiedzi	3	4
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

W znacznej części ankietowani funkcjonariusze policji uznali, że ich ochrona nadal powinna być wzmacniana na gruncie prawa karnego materialnego. Uznało tak 77, 3% badanych. Natomiast 12 ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi. Tylko 6,7% respondentów stwierdziło, że karna ochrona nie powinna być dalej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

pogłębiana. Jak wynika z tabel 77a – 77d (aneks, załącznik nr 3), za wzmacnianiem ochrony karnej policjantów opowiadali się w 100% funkcjonariusze ze znacznym doświadczeniem zawodowym.

Tabela 78. Ocena bezpieczeństwa na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych

Czy na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych czuje się Pan(i) bardziej bezpiecznie podczas służby niż poprzednio?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	13	17,3
Nie	33	44
Trudno powiedzieć	29	38,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Celem tego pytania było poznanie różnicy w ocenie poprzedniej i obecnej regulacji prawnej związanej z poczuciem bezpieczeństwa policjantów. W znacznej części respondenci jednak nie potrafili udzielić odpowiedzi na to pytanie. W 44% uznali, że po wprowadzonych zmianach nie czują się bardziej bezpiecznie. Tylko 13 funkcjonariuszy, co stanowi 17,3% badanych, stwierdziło, że wprowadzone zmiany wzmocniły ich poczucie bezpieczeństwa. Sądzili tak w znacznej części mężczyźni służby ruchu drogowego, z doświadczeniem zawodowym, w korpusie aspirantów (tabele 78a – 78d, aneks, załącznik nr 3).

Tabela 79. Ocena zmiany zachowań agresywnych wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych

Czy zauważył/a Pan(i) w ciągu lat służby zmiany w zakresie agresywnych zachowań wobec policjantów?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	58	77,3
Nie	12	16
Trudno powiedzieć	5	6,7
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość badanych, bo aż 77,3%, stwierdziła, że w ciągu ich służby nastąpiła zmiana w zakresie agresywnych zachowań wobec policjantów. Tylko 16 badanych miało odmienne zdanie. Jak wynika z tabel 79a – 79d (aneks, załącznik nr 3), sądzili tak wszyscy badani bez względu na zmienne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 80. Rodzaje agresywnych zachowań sprawców wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych*

Jaki był rodzaj agresywnych zachowań sprawców?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Obniżenia wieku sprawców	38	50,7
Większej brutalności zachowań	55	73,3
Częstszego używania niebezpiecznych przedmiotów	29	38,7
Inne – jakie?	1	1,3
Nie udzielono odpowiedzi	11	14,7

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Wobec stwierdzenia zmiany zachowań wobec policjantów podczas pełnienia obowiązków służbowych istotne jest, czego one dotyczyły. W przeważającej liczbie polegały one na większej brutalności zachowań (73,3%). Na drugim miejscu badani wskazali obniżenie wieku sprawców (50,7%) oraz częstsze używanie przez nich niebezpiecznych przedmiotów (38,7%). W 14,7% nie udzielono odpowiedzi na tak postawione pytanie. Z tabel 80a – 80d (aneks, załącznik nr 3) wynika, że wszyscy badani, bez względu na zmienne, wskazywali na większą brutalność sprawców, obniżenie ich wieku oraz częstsze używanie przez nich niebezpiecznych przedmiotów.

Tabela 81. Czynniki sprzyjające sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych*

Jakie czynniki najczęściej sprzyjają sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na policjanta?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Wpływ alkoholu	64	85,3
Dążenie do udaremnienia czynności służbowej	42	56
Chęć poniżenia policjanta	39	52
Zemsta za wcześniejsze wykonywanie przez policjanta czynności służbowe, np. zatrzymanie	26	34,7
Inne – jakie?	5	6,7

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Zmianom zachowań sprawców towarzyszą najczęściej określone przesłanki. Zdaniem ankietowanych w przeważającej liczbie jest nim wpływ alkoholu (85,3%). Na kolejnym miejscu badani uznali, że jest nim dążenie do udaremnienia czynności służbowej (56%) czy też chęć poniżenia policjanta (52%). W 34,7% badani uznali, że jest nią zemsta za wcześniejsze wykonywanie czynności służbowej. Jak wynika

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

z tabel 81a – 81d (aneks, załącznik nr 3), niezależnie od płci, czasu czy rodzaju pełnionej służby, wszyscy funkcjonariusze na pierwszym miejscu wskazywali wpływ alkoholu jako czynnik decydujący o agresywnym zachowaniu.

Tabela 82. Sposób oddziaływania na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych*

Jak Pan(i) zdaniem należy oddziaływać na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych, w tym czynnej napaści?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Poprzez wzmacnianie autorytetu, powagi i poszanowania należytego instytucjom państwowym, w tym policji	42	56
Poprzez uświadamianie społecznej przydatności zawodu policjanta	33	44
Poprzez ukazywanie trudności związanych z zawodem policjanta	25	33,3
Poprzez wprowadzanie nowych typów przestępstw zapewniających ochronę karną policjantowi	26	34,7
Poprzez zaostrzanie kar za dokonywanie przestępstw wyłącznie na szkodę policjantów	30	40
Inne – jakie?	4	5,3
Nie udzielono odpowiedzi	1	1,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Powyższa tabela prezentuje spojrzenie na przestępstwo czynnej napaści z punktu widzenia oddziaływania na społeczeństwo w celu zapobiegania przestępstwom skierowanym wobec funkcjonariuszy publicznych. Ankietowani, zapytani o kierunek działań, odpowiedzieli w przeważającej liczbie (56%), że powinno się to robić poprzez wzmacnianie autorytetu, powagi i poszanowania instytucji państwowych, w tym policji. W następnej kolejności wymieniali: uświadamianie społecznej przydatności zawodu policjanta (44%), zaostrzenie kar (40%), wprowadzanie nowych typów przestępstw zapewniających ochronę karną policjantowi (34,7%) czy też ukazywanie trudności związanych z zawodem policjanta (33,3%). Jak wynika z tabel 82a – 82d (aneks, załącznik nr 3), za takimi rozwiązaniami opowiadali sie wszyscy badani, niezależnie od zmiennych. Jednak rozwiązania ukierunkowane na wzmacnianie autorytetu i powagi instytucji państwowych podnosili najczęściej policjanci pionu kryminalnego, ze znacznym stażem służby, w korpusie oficerów.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 83. Zapobieganie czynnej napaści w opinii badanych*

Czy osobiście udało się Panu(i) zapobiec dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Nigdy	28	37,3
Czasami	40	53,3
W licznych przypadkach (ile?)	5	6,7
Nie udzielono odpowiedzi	3	4

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Analiza tabeli 83 skłania do wniosku, że w ponad połowie przypadków (53,3%) ankietowanym policjantom udało się czasem zapobiec przestępstwu czynnej napaści. Nie udało się tego zrobić dla 37,3% badanych. W licznych przypadkach uczyniło to 5 policjantów, co stanowi 6,7% badanych. Najbardziej dotyczyło to funkcjonariuszy pionu prewencji, z dużym doświadczeniem zawodowym, w korpusie oficerów (tabele 83a – 83d, aneks, załącznik nr 3).

Tabela 84. Przyczynianie się funkcjonariuszy policji do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych

Czy z obserwacji zachowań innych policjantów podczas wykonywania czynności służbowych zetknął/a się Pan(i) z faktem, że swoim zachowaniem przyczyniali się oni do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba badanych**	**(%)**
Tak	21	28
Nie	37	49,3
Trudno powiedzieć	16	21,3
Nie udzielono odpowiedzi	1	1,3
Ogółem	75	100

Źródło: badania własne.

Dążąc do jak najbardziej obiektywnego wyniku badań, ankietowanym zadano pytanie, czy zaobserwowali, aby inni policjanci swoim zachowaniem przyczyniali się do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści. W znacznej części badani wypowiedzieli się negatywnie (49,3%). Natomiast 28 badanych stwierdziło, że zauważyło takie działania. Zaledwie 16 badanych (21,3%) uznało, że trudno jest się im wypowiedzieć. Z tabel 84a – 84d (aneks, załącznik nr 3) wynika, że to oficerowie, z pionu prewencji, z doświadczeniem zawodowym potwierdzali, że inni funkcjonariusze swoim postępowaniem przyczyniali się do ataków.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 85. Powody przyczyniania się funkcjonariuszy policji do zaistnienia czynnej napaści w opinii badanych*

Co było powodem przyczyniania się do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Brak cierpliwości	6	8
Doświadczenie policjanta	9	12
„Nadwrażliwość" policjanta	10	13,3
Jego niewłaściwa (np. prowokująca) postawa	16	21,3
Inne – jakie?	3	4
Nie udzielono odpowiedzi	48	64

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 85 obrazuje powody przyczyniania się funkcjonariuszy policji do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści. Jak wynika z jej analizy, w przeważającej części ankietowani nie udzielili odpowiedzi na to pytanie (64%). Pozostali, jako najistotniejszy powód wskazywali: niewłaściwą postawę policjanta (21,3%), jego „nadwrażliwość" (13,3%), brak doświadczenia (12%) lub cierpliwości (8%). Na niewłaściwą postawę funkcjonariusza policji wskazywali najczęściej policjanci pionu prewencji, ze średnim stażem służby, w korpusie podoficerów (tabele 85a – 85d, aneks, załącznik nr 3).

Tabela 86. Postawa społeczeństwa w przypadku napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych*

Jaką postawę społeczeństwa zaobserwował/a Pan(i) w przypadku napaści na policjanta?	**Liczba odpowiedzi**	**(%)**
Bierną	60	80
Sprzyjającą i pomocną	4	5,3
Inna – jaką?	2	2,7
Nie udzielono odpowiedzi	10	13,3

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Na zakończenie zapytano badanych o postawę społeczeństwa w przypadku napaści na funkcjonariusza policji. Aż w 80% badani stwierdzili, że była ona bierna. Sprzyjające i pomocne nastawienie wykazało tylko w 5,3% policjantów. Jak wynika z tabel 86a – 86d (aneks, załącznik nr 3), sądzili tak wszyscy badani.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

4. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

Przystępując do podsumowania wyników badań własnych, należy dokonać weryfikacji postawionych na początku procesu badawczego problemów badawczych i przyporządkowanych im hipotez.

Pierwsza z nich zakładała, że fenomen przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji przejawia się we wzrastającej liczbie czynów popełnianych przez młodych ludzi posługujących się niebezpiecznym przedmiotem. Weryfikacja tej hipotezy nie potwierdziła jej w pełni. Niewątpliwie przeprowadzone badania przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji, pozwoliły na stwierdzenie, że od 1999 roku liczba przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym, w tym funkcjonariuszom policji, na tle ogółu przestępczości w Polsce wzrasta. Ich liczba jak i udział w latach 1999–2010 zwiększyły się trzykrotnie[2]. Wskazana tendencja wzrostowa miała miejsce w zasadzie przy stałej liczbie przestępstw w Polsce. Przedstawione wyniki potwierdzają również inne dane, z których wynika, że od 1997 roku do 2008 ogólna liczba czynów skierowanych przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego zwiększyła się o 4,5%[3]. Wskazane dane implikują więc twierdzenie, że od 1997 roku następuje ciągły wzrost przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce.

Wskazana niepokojąca tendencja nie dotyczyła jednak wszystkich przestępstw charakteryzujących się zamachami „z zewnątrz" i skierowanych wobec funkcjonariuszy publicznych, w tym funkcjonariuszy policji. Z analizowanych danych statystycznych wynika bowiem, że obejmuje ona jedynie czyny charakteryzujące się „lżejszymi" formami ataku. Przeprowadzone badania wykazały, że w latach 1999–2010, w Polsce, liczba przestępstw, takich jak znieważenie funkcjonariusza publicznego (art. 226 § 1 k.k.), wzrosła trzykrotnie. Natomiast dwukrotny wzrost odnotowały czyny, takie jak: naruszenie nietykalności cielesnej (222 § 1 k.k.) i zmuszanie funkcjonariusza publicznego do zaniechania prawnej czynności służbowej (tzw. czynny opór 224 § 2–3 k.k.). Wzrost liczby tych przestępstw implikuje zatem stwierdzenie, że od 1999 roku zwiększa się liczba czynów przeciwko funkcjonariuszom publicznym charakteryzujących się wyrządzeniem mniejszych dolegliwości cielesnych, a więc działań o mniejszym ładunku agresji fizycznej.

---

[2] Dla przykładu można wskazać, że w latach 1972–1974, w okresie obowiązywania k.k. z 1969 roku, była ona znacznie większa i wynosiła około 9% (1972 – 8,7%; 1973 – 9,2%; 1974 – 8,1%). Zob.: L. Lernell, *Zarys kryminologii ogólnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978, s. 260.

[3] A. Marek (red.), *System prawa karnego*, t. 1, *Zagadnienia ogólne*, aut. E. Bieńkowska [i in.], Instytut Nauk Prawnych PAN; Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 244.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Mając na względzie rodzajową przynależność przestępstwa czynnej napaści, wydawać by się mogło, że przedstawiony kierunek zmian przestępczości powinien dotyczyć i tego przestępstwa. Nic jednak bardziej mylnego. Przeprowadzone badania wykazały bowiem, że w przypadku przestępstwa czynnej napaści sytuacja przedstawiała się odmiennie. Liczba stwierdzonych czynnych napaści na funkcjonariusza publicznego w okresie od 1999 roku do roku 2010 ulegała częstym wahaniom, generalnie jednak nie wykazywała stałej tendencji wzrostowej i nie podwoiła nigdy swojej liczby. Zmienna dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego miała miejsce przy spadku (z wyjątkiem roku 2003 i lat 2005–2006) udziału przestępstwa czynnej napaści w ogólnym stanie przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym. Podobnie przedstawiała się sytuacja na terenie województwa podlaskiego, gdzie liczba czynnych napaści na funkcjonariusza policji ulegała wahaniom. W ostatnich latach (2009–2010) wykazywała jednak tendencję malejącą. Przeprowadzone badania potwierdziły dane z innych źródeł, z których wynika, że od 1997 roku do 2008 liczba stwierdzonych przestępstw czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego zmalała o 26,7%[4].

Badania statystyczne wykazały jednak, że w ogólnej liczbie czynnych napaści na funkcjonariusza publicznego najliczniejsza była czynna napaść na funkcjonariusza policji. Stąd wniosek, że to funkcjonariusze policji pozostawali najczęstszymi ofiarami przestępstwa czynnej napaści. Przedstawiona tendencja, szczególnie w odniesieniu do policjantów, wzbudzać powinna pewien niepokój, gdyż pomimo wahań, generalnie udział przestępstwa czynnej napaści tylko na funkcjonariusza policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, z roku na rok wzrasta, aby w 2010 roku osiągnąć blisko 90%. Ponadto ogólna liczba tych czynów w latach 1999–2010 była niemal czterokrotnie większa od liczby przestępstw czynnej napaści skierowanych wobec funkcjonariuszy publicznych innych niż funkcjonariusz policji. Należy ponadto podkreślić, że w niektórych latach (2007) była ona nawet ponad dziesięciokrotnie większa od liczby czynnych napaści na funkcjonariusza publicznego innego niż funkcjonariusz policji.

Ponadto analiza danych statystycznych wykazała, że sprawcami czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, jak również funkcjonariusza policji, pozostawali najczęściej nietrzeźwi, niekarani i niepracujący młodzi mężczyźni, najczęściej w wieku 17–20 lat bądź 30–49 lat, używający niebezpiecznego przedmiotu, w tym noża.

Badania akt spraw karnych doprowadziły również do interesujących wniosków. Wyłoniły bowiem kryminologiczny obraz sprawcy przestępstwa czynnej napaści. Pozostawał nim najczęściej mężczyzna w wieku 21–24 lata, obywatel

[4] Ibidem, s. 244.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

polski, stanu wolnego, z wykształceniem podstawowym lub zawodowym, bezrobotny, nietrzeźwy i niekarany. Przy dopuszczeniu się czynnej napaści używał najczęściej niebezpiecznego przedmiotu, noża bądź działał w konfiguracji osobowej. Czynnej napaści dokonywał najczęściej na ulicy bądź w mieszkaniu.

Można więc stwierdzić, że badania statystyczne i analiza akt spraw karnych przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji, w latach 1999–2010 potwierdziły postawioną na początku badań hipotezę i wyłoniły swoisty „model" sprawcy czynnej napaści. Pomimo różnic wynikających ze specyfiki metod badawczych, pozostaje nim mężczyzna, z obywatelstwem polskim, stanu wolnego, w wieku 17–24 lat, z wykształceniem podstawowym, bezrobotny, znajdujący się w stanie nietrzeźwości i niekarany. Sprawca ten przy dopuszczaniu się czynnej napaści używał najczęściej niebezpiecznego przedmiotu oraz noża.

Hipoteza druga potwierdziła się w pełni. Analiza polityki karnej sądów wobec sprawców czynnej napaści przeprowadzona na podstawie badań akt spraw karnych wykazała, że polityka ta nie jest zadowalająca. Przede wszystkim wymiar kar należy określić jako schematyczny i zbyt łagodny. Postępowania sądowe w zdecydowanej większości, bo blisko w 83%, kończyły się karą pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Potwierdziły to badania akt sądowych i dane uzyskane z Ministerstwa Sprawiedliwości. Ponadto liczba kar „w zawieszeniu" wobec sprawców czynnej napaści stale wzrasta. Od 1999 roku wzrosła prawie czterokrotnie. Należy także podkreślić, że sądy najczęściej orzekały karę pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem w wymiarze roku bądź powyżej roku – do dwóch lat pozbawienia wolności, a więc w dolnych granicach jej ustawowego zagrożenia. Zatem wymóg zachowania ogólnych dyrektyw wymiaru kary wynikający z art. 53 k.k. nie znajdował pełnego i właściwego odzwierciedlenia na badanym wycinku praktyki wymiaru sprawiedliwości. Wiele do życzenia pozostawia także praktyka sądowa w orzekaniu kar innych niż pozbawienie wolności oraz określaniu środków karnych. Grzywna kumulatywna występowała zaledwie w 22% orzeczeń, a w 75% sądy nie orzekły żadnych środków karnych.

Ponadto analiza akt spraw karnych potwierdziła, że w blisko 97% pokrzywdzonymi w wyniku przestępstwa czynnej napaści pozostawali funkcjonariusze policji. Byli oni atakowani jedynie podczas pełnienia obowiązków służbowych, nie doznając w większości obrażeń ciała. Przeprowadzone badania ankietowe pozwoliły dodatkowo na poznanie funkcjonariusza policji, który był przedmiotem bezpośredniego oddziaływania sprawcy. Okazał się nim być policjant płci męskiej, służby ruchu drogowego lub prewencji, z dużym stażem służby, tj. 21–25 lat i więcej, w korpusie podoficerów bądź aspirantów.

Ostatnia hipoteza zakładała, że w świetle doświadczeń funkcjonariuszy policji zakres regulacji przestępstwa czynnej napaści nie gwarantuje im jako funkcjonariuszom

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

publicznym skutecznej ochrony karnej. W trakcie badań jej weryfikacja przyniosła ostatecznie wynik pozytywny, a rezultat badań okazał się być bardzo interesujący.

W świetle badań ankietowych prawie połowa funkcjonariuszy policji (49%) negatywnie oceniła obecnie obowiązującą regulację przestępstwa czynnej napaści, stwierdzając, że wymaga ono dalszych zmian legislacyjnych. Dodatkowo w opinii blisko 55% badanych zmiana ta powinna dotyczyć głównie jego sankcji. Takie przeświadczenie mogło wynikać z krótkiego okresu obowiązywania tych zmian, jak również faktu, że dla blisko 45% badanych trudno się było wypowiadać w tej sprawie. Natomiast około 41% badanych kierunek zmian oceniło pozytywnie, a 37% ankietowanych poczuło się bardziej bezpiecznie. Na temat kierunków zmian prawa karnego, a w szczególności zmiany dotyczącej wprowadzenia typu kwalifikowanego określonego w § 2 art. 223 k.k., badani albo nie potrafili się wypowiedzieć (45%), albo ocenili je jako zasadne (41%).

Badania ankietowe wykazały, że wprowadzone zmiany przestępstwa czynnej napaści nie poprawiły poczucia bezpieczeństwa badanych. Badanych funkcjonariuszy policji wyróżniało niskie poczucie bezpieczeństwa w związku z wykonywanymi obowiązkami służbowymi. Taka postawa badanych wydaje się też być zrozumiała, bowiem jak zauważa B. Hołyst[5], to właśnie policjanci znajdują się niejako na „pierwszej linii" walki z przestępczością i są grupą najbardziej narażoną na bezpośredni kontakt z przestępcami.

Gdy policjantów zapytano, czy po wprowadzonych zmianach czują się bardziej bezpieczni podczas wykonywania obowiązków służbowych, w znacznej części udzielili odpowiedzi negatywnej (44%). Tylko blisko 17% badanych miało zdanie odmienne. Funkcjonariusze policji poprawy swojego bezpieczeństwa upatrywali na kilku płaszczyznach. Najważniejsza z nich powinna przejawiać się w działaniach zmierzających do wzmacniania autorytetu, powagi i poszanowania należnego instytucjom państwowym, w tym Policji (56%). Policjanci wskazywali, że oddziaływanie na społeczeństwo powinno także polegać na uświadamianiu przydatności ich zawodu (44%) czy też ukazywaniu trudności z nim związanych.

Deficyt bezpieczeństwa był dodatkowo związany z określonymi czynnikami. Stanowiły je głównie poczucie niezadowolenia i osamotnienia. W ocenie badanych państwo o nich nie dba (ok. 91%). Ma to miejsce na gruncie: wynagrodzenia (85%); ochrony karnej (77%); warunków i organizacji służby (73%). Przedstawioną sytuację pogłębia brak współdziałania i pomocy ze strony społeczeństwa, bowiem aż 84% badanych stwierdziło, że zaobserwowało w takich sytuacjach jego bierną postawę[6].

---

[5] B. Hołyst, *Policja na świecie*, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2011, s. 96.

[6] Na podobne poczucie braku bezpieczeństwa wskazywała E.M. Guzik-Makaruk, zob.: E.M. Guzik-Makaruk (red.), *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce: identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011, s. 98–99.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ponadto na bazie uzyskanych danych ankietowych stwierdzono, że w ocenie badanych funkcjonariuszy policji państwo nie zapewnia im skutecznej ochrony karnej podczas wykonywania obowiązków służbowych. Niepokojące jest, że uznało tak aż 84% badanych. Ponadto ponad połowa funkcjonariuszy (67%) nie czuła się właściwie chroniona przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści. Ankietowani uznali jednak, że ochrona karna powinna być dalej utrzymana (89%) oraz wzmacniana (77%), bowiem zapewnia im bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych (51%) i stanowi ochronę przed wzrastającą liczbą zachowań agresywnych wobec policjantów.

Dlaczego więc, pomimo braku tendencji wzrostowej przestępstw czynnych napaści na funkcjonariuszy publicznych, policjanci nie czują się należycie chronieni w przypadku najcięższych ataków? Odpowiedź na to pytanie przyniosły przeprowadzone badania. Wynika z nich jednoznacznie, że od 1999 roku trzykrotnie wzrosła liczba przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym. Gdy porównamy to ze wzrostem czynów charakteryzujących się „lżejszymi" formami ataku, np. znieważeniem, jak również tym, że na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego wzrasta udział samych funkcjonariuszy policji, to niewątpliwie odczucia badanych są zrozumiałe. Ponadto szczegółowa analiza udzielonych przez nich odpowiedzi, przeprowadzona zwłaszcza pod kątem stażu służby i jej rodzaju, prowadzi do wniosku, że na ich stanowisko w zakresie ochrony połączone jest z brakiem jej realnego odczuwania lub też wiary w skuteczność prawa. Stąd może rodzić się przeświadczenie, że państwo o nich nie dba. Powyższe stwierdzenie potwierdza również fakt, że wraz ze wzrostem stażu służby, co warunkuje doświadczenie zawodowe, spada zadowolenie ze służby w policji. Ponadto policjanci słusznie sygnalizują, co potwierdziły badania, że w codziennej służbie wzrasta wobec nich ilość agresywnych zachowań szczególnie młodych ludzi. Ich działania są bardziej brutalne, przy użyciu niebezpiecznych przedmiotów, co może również potęgować odczuwanie zagrożenia. Jeżeli dołączyć do tego okoliczność, że ankietowani policjanci dbałość państwa ocenili negatywnie, nie tylko na gruncie ochrony karnej, ale warunków i organizacji służby czy wynagrodzenia, odpowiedź na postawione pytanie nasuwa się sama.

Kończąc podsumowanie wyników badań własnych, stwierdzić należy, że w ocenie funkcjonariuszy policji, wprowadzone w przypadku przestępstwa czynnej napaści zmiany prawne powodujące zaostrzenie polityki karnej, nie stanowią jedynej metody w kwestii zapewnienia skutecznej i odczuwalnej ochrony karnej funkcjonariuszy publicznych, a w szczególnie tych, którzy są najczęściej ofiarami ataków, tj. funkcjonariuszy policji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

PODSUMOWANIE

Funkcjonariusze policji od lat chronią porządku prawnego, strzegąc bezpieczeństwa obywateli, nawet z narażeniem życia. To w służbie społeczeństwu pozostaje każdy policjant. Niezależnie od miejsca oraz charakteru wypełnianych zadań państwo powinno mu zapewnić warunki do prawidłowego realizowania swoich obowiązków. Od lat służy temu karnoprawna ochrona funkcjonariusza policji. Jej istotę stanowią przepisy prawa, których zadaniem jest zapewnienie nie tylko funkcjonariuszom policji, ale i każdemu funkcjonariuszowi publicznemu, takiej ochrony karnej, aby swoje obowiązki służbowe mógł wykonywać bez zakłóceń, karania dotkliwiej tych, którzy go zaatakowali.

Przestępstwo czynnej napaści spenalizowane w art. 223 § 1–2 k.k. pozostaje bez wątpienia jedną z najistotniejszych norm karnych, która chroni wszystkich funkcjonariuszy publicznych przed najgroźniejszymi formami ataku. Przeprowadzone rozważania, jak również badania zawarte w niniejszej rozprawie, pozwoliły poznać współczesny kształt przestępstwa czynnej napaści. Ukazały również model ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszowi policji, w tym innym funkcjonariuszom publicznym. Przejawia się on w szerokim zakresie ochrony karnej, zapewniając właściwą karnoprawną ochronę nie tylko funkcjonariuszom policji, ale i innym kategoriom funkcjonariuszy publicznych. Pomimo że w poprzednich unormowaniach kodeksowych zakres karnoprawnej ochrony funkcjonariusza publicznego, a szczególnie funkcjonariusza policji, był znacznie szerszy, to wydaje się, że obecnie obowiązująca regulacja czynnej napaści w należyty sposób zabezpiecza realizowanie obowiązków przez funkcjonariuszy publicznych.

Jednakże obecny kształt art. 223 § 1–2 k.k., w szczególności po dokonanych zmianach legislacyjnych, może budzić pewne refleksje krytyczne i pytanie o zachowanie zasady *ultima ratio* prawa karnego. Konkluzja wyników badań własnych przeprowadzonych w odniesieniu do przestępstwa czynnej napaści potwierdziła kierunki jak i zagrożenia, z jakimi zmaga się dzisiejsza polityka karna w Polsce. Nie kwestionując zasadności wprowadzania niektórych ustaw nowelizujących prawo karne, które są nierzadko konieczne, należy z punktu widzenia wyników badań raczej sceptycznie ocenić nowelizację przestępstwa czynnej napaści. Wyniki badań postawiły bowiem pod dużym znakiem zapytania jej wprowadzenie. Na ich podstawie można wręcz wnosić, że ustawodawca nie do końca właściwie „rozpoznał" zagrożenia, z jakimi zmagają się przestępstwa skierowane wobec funkcjonariuszy publicznych zagrożonych zamachami „z zewnątrz". Badania potwierdziły

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

bowiem, że od 1999 roku w Polsce na tle ogółu przestępczości ich liczba wzrosła trzykrotnie, lecz znajduje ona w szczególności odniesienie do przestępstw charakteryzujących się „lżejszymi" formami ataku (np. znieważenie, naruszenie nietykalności cielesnej), a nie do czynnej napaści.

Z przeprowadzonych badań wynika również, że to funkcjonariusze policji stają się najczęściej ofiarami przestępstwa czynnej napaści. Bez wątpienia wymagają oni wzmożonej ochrony karnej. Wydaje się jednak, że zmiana legislacyjna przestępstwa czynnej napaści może nie przynieść zamierzonego przez ustawodawcę celu. Jest ona bowiem ukierunkowana na zwiększenie karnoprawnej ochrony funkcjonariuszy publicznych głównie poprzez wprowadzanie nowych przepisów i zaostrzanie sankcji karnej. Takie doraźne działania nie rozwiązują problemu, a jedynie zwiększają represyjność prawa. Pamiętać należy, że samą jego surowością nie zapewnimy bezpieczeństwa funkcjonariuszom publicznym.

Aby zapewnić właściwą ochronę karną funkcjonariuszom policji, a tym samym innym funkcjonariuszom publicznym, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, potrzeba odpowiednio wyważonej oraz dostosowanej do rozmiarów i struktury przestępczości reakcji karnej państwa. Dodatkowo powinna być ona połączona z innymi, dodatkowymi działaniami.

Pierwszym z nich pozostaje potrzeba działań ze strony wielu instytucji ukierunkowanych na wzmacnianie autorytetu i poszanowanie pozycji funkcjonariuszy publicznych. Dlatego też należy dołożyć wszelkich starań, aby w świadomości społecznej zagościło przekonanie, że wzbudzająca tyle kontrowersyjnych ocen i naruszająca zasadę równości wobec prawa wzmożona ochrona karnoprawna funkcjonariuszy publicznych istnieje nie bez przyczyny. Stanowi ona niejako „rekompensatę" za zwiększone ryzyko grożące funkcjonariuszowi publicznemu i niebezpieczeństwo wiążące się z wykonywaniem nałożonych na niego obowiązków służbowych. W szczególności dotyczy to funkcjonariuszy policji, którzy codziennie zobowiązani są chronić porządek prawny, strzec bezpieczeństwa państwa i obywateli, nawet z narażeniem własnego życia. Dlatego tak ważne jest zachowanie właściwej spójności i korelacji pomiędzy karnoprawną ochroną funkcjonariuszy publicznych a wzmożoną odpowiedzialnością. W przeciwnym wypadku na szwank zostałaby wystawiona zasadność istnienia ochrony karnej funkcjonariuszy publicznych.

Ponadto potrzebna jest przy tym edukacja społeczeństwa, by należycie pojmowało rolę i zadania funkcjonariuszy publicznych, w tym funkcjonariuszy policji, by nie przyglądało się biernie napaści na innych, ale współpracowało z organami ścigania na rzecz wspólnego dobra, jakim jest bezpieczeństwo publiczne. Nie ma i nie powinno być bowiem prawnego, jak i moralnego usprawiedliwienia zamachu na życie lub zdrowie funkcjonariusza publicznego.

Funkcjonariusze policji, realizując nałożone ustawowo zadania, chcą czuć się bezpiecznie i wierzyć, że państwo, w którego imieniu działają, zapewnia im

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

należytą ochronę karną. Mylą się ci, którzy sądzą, że chodzi jedynie o właściwe pełnienie obowiązków służbowych przez policjantów. Należy bowiem pamiętać, że istotne są tu przede wszystkim dwie nadrzędne wartości – autorytet państwa i bezpieczeństwo publiczne. Każda osoba dopuszczająca się zamachu na funkcjonariusza publicznego, w tym funkcjonariusza policji, powinna mieć poczucie, że jego działanie godzi zarówno w państwo, jak i całe społeczeństwo. Obowiązkiem państwa jest dbanie o funkcjonariuszy działających w jego imieniu. Do tego potrzebna jest należyta ochrona prawna połączona z surowym karaniem sprawców napaści, co też przyczyni się do wzmocnienia bezpieczeństwa każdego obywatela. Należy pamiętać, że dobrze wyszkolony, wyposażony i przygotowany do służby policjant jest wizytówką państwa, wzmacnia autorytet i poszanowanie dla instytucji publicznych. Sposób, w jaki państwo wykazuje dbałość o swoich funkcjonariuszy, przekłada się we współczesnym społeczeństwie na pojmowanie roli policjanta, kształtuje postawy i funkcjonariuszy, ale też obywateli. Warunkuje to w sposób oczywisty występowanie w społeczeństwie obrazu godności i autorytetu instytucji państwowych.

Kolejna płaszczyzna związana jest z potrzebą tworzenia racjonalnych przepisów prawa karnego materialnego i polityki karnej państwa. Wydaje się, że jak dotąd ustawodawca, będąc „głuchy" na głosy przedstawicieli nauki, rozwiązania wielu zagrożeń upatruje w kolejnych nowelizacjach materialnego prawa karnego i ustaw szczególnych, sądząc, że wzmocni to pozycję funkcjonariuszy publicznych i wpłynie na poprawę ich bezpieczeństwa. Powoduje to w praktyce wiele problemów interpretacyjnych, stwarzając konieczność tworzenia coraz to nowych zbiegów lub związków przestępstw oraz mnoży rozbieżności w kwestii wykładni nowych znamion. Warto też wskazać, że wskazane zmiany są szczególnie widoczne na gruncie rozwiązań pozakodeksowych, w których to ustawodawca przyznaje klauzulę ochronną coraz to nowym kategoriom podmiotów. Ich ilość jak i kształt powoduje swoiste rozszczepienie statusu funkcjonariusza publicznego, w wyniku czego występują obecnie, obok wąskiego pojęcia funkcjonariusza publicznego (art. 115 § 13 k.k.), inne podmioty, których status prawny jest niejako pochodną statusu przysługującego funkcjonariuszom publicznym. Skutkuje to nadmiernie szerokim zakresem ochrony karnej i brakiem symetrii pomiędzy karnoprawną ochroną a wzmożoną odpowiedzialnością. Polityka karna państwa wobec funkcjonariuszy publicznych powinna być odpowiednio wyważona i konsekwentna. Dlatego stwierdzić należy, że potrzeba tworzenia dobrego i spójnego prawa staje się obecnie rzeczą nadrzędną.

Niemniej ważną płaszczyzną pozostaje polityki karna sądów pojmowana jako działalność zmierzająca do przeciwdziałania i ograniczania przestępczości przy pomocy środków przewidzianych w prawie karnym. Biorąc pod uwagę wyniki badań, stwierdzić należy, że jest ona w znacznej mierze niezadowalająca. Pod dużym znakiem zapytania należy postawić rodzaj jak i wymiar orzekanych kar.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Wydaje się, że przewidziana przy przestępstwie czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego raczej surowa sankcja karna pozwala na daleko idącą indywidualizację i elastyczne karanie. Należy jednak zastanowić się, czy nie należało oprzeć się na niej przed wprowadzeniem stosownych zmian przepisu.

Szanse na całkowite wyeliminowanie napaści na funkcjonariuszy publicznych są znikome. Wydaje się jednak, że zapewnienie rzeczywistej ochrony karnej funkcjonariuszy publicznych będzie możliwe dopiero po przeprowadzeniu omówionych wcześniej działań. Do chwili obecnej brakuje jednak kompleksowego spojrzenia ustawodawcy na zakres ochrony karnej. Ochrona karna funkcjonariuszy publicznych, w tym funkcjonariuszy policji, powinna odpowiadać zakresowi ich odpowiedzialności i nałożonym obowiązkom. Musi ponadto pozostawać w ścisłej korelacji ze wzmożoną odpowiedzialnością karną, gdyż tylko spójność tych dwóch elementów tworzy pojęcie funkcjonariusza publicznego.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

BIBLIOGRAFIA

Adamski A. [i in.], *Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej: wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2007.

Alderson J., *Policjant w państwie prawa*, tł. z ang. Joanna Krahelska, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 1994 („Prawa Człowieka a Policja").

Andrejew I., *Kodeks karny: krótki komentarz*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986.

Andrejew I., *Kwalifikacja prawna czynu przestępnego*, Wydawnictwa Prawnicze, Warszawa 1987.

Andrejew I., *Polskie prawo karne w zarysie*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978.

Andrejew I., *Ustawowe znamiona czynu: typizacja i kwalifikacja przestępstw*, Wydawnictwa Prawnicze, Warszawa 1978.

Andrejew I., Kubicki L., Waszczyński J. (red.), *System prawa karnego*, t. 4, *O przestępstwach w szczególności*, cz. 2, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa 1989.

Andrejew I., Lernell L., Sawicki J., *Prawo karne Polski Ludowej: zarys wykładu części ogólnej*, Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 1950.

Andrejew I., Świda W., Wolter W., *Kodeks karny z komentarzem*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1973.

Babbie E, *Badania społeczne w praktyce*, przeł. Witold Betkiewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

Bafia J., Hochberg L., Siewierski M., *Ustawy karne PRL: komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1965.

Bafia J., Mioduski K., Siewierski M., *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1977.

Bafia J., *Polskie prawo karne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989.

Banajski S.R., *Wartości i normy etyki zawodowej funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1977.

Bardach J., *Historia państwa i prawa*, t. 1, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1964.

Bednarzak J., *Funkcjonariusz publiczny jako znamię przestępstwa służbowego*, „Nowe Prawo" 1982, nr 3/4.

Bednarzak J., *Odpowiedzialność karna za przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych*, „Nowe Prawo" 1968, nr 11.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Bereżnicki M., *Sprawcy przestępstw z art. 132 i 133 k.k.*, „Służba MO" 1967, nr 3.

Błachut J., *Problemy związane z pomiarem przestępczości*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007.

Błachut J., Gaberle A., Krajewski K., *Kryminologia*, „Info-Trade"; „Arche", Gdańsk 1999.

Bojarski M. (red.), *Prawo karne materialne: część ogólna i szczególna*, aut. M. Bojarski, J. Giezek, Z. Sienkiewicz, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010.

Bojarski T., *Kierunki zmian dokonanych w kodeksie karnym z 1997 roku: charakterystyka ogólna*, [w:] *Zmiany w polskim prawie karnym po wejściu w życia kodeksu karnego z 1997 roku: materiały z konferencji naukowej*, Lublin–Kazimierz Dolny 20–22 września 2005 roku, red. Tadeusz Bojarski [i in.], Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006.

Bojarski T., *Odmiany podstawowych typów przestępstw w polskim prawie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1982.

Bojarski T., *Polskie prawo karne: zarys części ogólnej*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2006.

Bojarski T. (red.), *Źródła prawa karnego*, Wydawnictwo C.H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2011 („System prawa karnego"; t. 2).

Bryła M., *Sprawstwo a formy stadialne popełnienia przestępstwa*, „Prokuratura i Prawo" 2002, nr 2.

Buchała K., *Odpowiedzialność za przestępstwa kwalifikowane przez następstwa*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1972, nr 1.

Buchała K., *Prawo karne materialne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980.

Buchała K., Zoll A., *Kodeks karny: część ogólna: komentarz do art. 1–116 Kodeksu karnego*, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 1998 (Komentarz do K.K.; t. 1).

Buchała K., Zoll A., *Polskie prawo karne*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 1997.

Budyn M., Kulik M., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 09.12.2002 r., II AKa 306/02*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2004, nr 3.

Chybiński O., Gutekunst W., Świda W., *Prawo karne: część szczególna*, Wydawnictwo PWN, Warszawa–Wrocław 1965.

Chybiński O., Gutekunst W., Świda W., *Prawo karne: część szczególna*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Wrocław 1975.

Code Pénal: annotations de jurisprudence et bibliographie par Yves Mayaud, Carole Gayet, Dalloz 2011, http://urlmetriques.co/www.codesrougesdalloz.fr.

Correctura Statutorum et Consuetudinem Regini Poloniae Anno MD XXXIV, t. 3, SPPP, Kraków 1874.

Correctura Statutorum et Consuetudinem Regini Poloniae Anno MD XXXIV, t. 6, SPPP, Kraków 1861.

Cwojdziński S., *Prawa i obowiązki urzędnika polskiego*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1922, nr 31/32.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Czabański J., *Zagrożenie karą oraz orzecznictwo za najpoważniejsze przestępstwa w ujęciu międzynarodowym*, „Prokuratura i Prawo" 2008, nr 1.

Czałczyński K., *Przestępstwa urzędnicze właściwe w projektach kodeksu karnego polskiego*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1927, nr 4.

Daszkiewicz K., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12.11.1973 r., I KR 209/73*, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 144.

Daszkiewicz K., *Kodeks karny z 1997 roku: uwagi krytyczne*, Wydawnictwo Infor, Gdańsk 2001.

Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., *Przestępstwa przeciwko mieniu*, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 1999.

Długocki W., *Zastosowanie ustawy o państwowej służbie cywilnej do funkcjonariuszów Policji Państwowej*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 30.

Fajnberg J., Leonieni M., *Kodeks karny z orzecznictwem okresu powojennego*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Łódź 1958.

Fajnberg J., Leonieni M.,Rappaport E.S., *Kodeks karny z orzecznictwem okresu powojennego*, Wydawnictwo Zarządu Okręgu Łódzkiego Zrzeszenia Prawników Polskich, Łódź 1958.

Filar M, *Jakobini znad Wisły*, „Palestra" 2010, nr 11/12.

Filar M. (red.), *Kodeks karny: komentarz*, aut. J. Bojarski [i in.], Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010.

Filipowicz S., *O demokracji bez złudzeń i sentymentów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.

Frankfort-Nachmias Ch., Nachmias D., *Metody badawcze w naukach społecznych*, przekł. Elżbieta Hornowska, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2001.

Frankowski S. (red.), *Prawo karne niektórych państw Europy Zachodniej: wybrane zagadnienia*, aut. M. Filar [i in.], Wydawnictwa Prawnicze, Warszawa 1982.

Gaberle A., *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 maja 2003 r., I KZP 13/03*, OSP 2004, z. 4, poz. 43.

Giezek J., *Przyczynowość oraz przypisanie skutku w prawie karnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1994 (Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo; nr 229).

Glaser S., Mogilnicki A., *Kodeks karny: komentarz*, Księgarnia Powszechna, Kraków 1934.

Glaser S., *Polskie prawo karne w zarysie*, Księgarnia Powszechna, Kraków 1933.

Gorazdowski K., Nowak A., *Wątpliwości wokół pojęcia broni palnej pozbawionych cech użytkowych*, „Prokuratura i Prawo" 2004, nr 6, poz. 159.

Góral R., *Kodeks karny: praktyczny komentarz z przepisami wprowadzającymi oraz indeksem rzeczowym*, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2002.

Góral R., Górniok O., *Przestępstwa przeciwko instytucjom państwowym i wymiarowi sprawiedliwości: rozdział XXIX i XXX Kodeksu karnego: komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2000.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Góralczyk W., *Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 1995.

Górniok O., *Funkcjonariusze MO o godzącej w nich przestępczości*, „Służba MO" 1972, nr 1.

Górniok O., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 17.04.1997 r., I KZP 43/96*, „Państwo i Prawo" 1998, nr 1.

Górniok O., *Kodeks karny: komentarz*, aut. M. Bojarski [i in.], Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2004.

Górniok O., *Ochrona prawna funkcjonariusza publicznego w nowym kodeksie karnym*, „Służba MO" 1969, nr 6.

Górniok O., *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych: (art. 233–237 k.k.)*, Wydawnictwo PWN, Wrocław 1970.

Górniok O., *Z problematyki ochrony instytucji państwowych i społecznych w projekcie kodeksu karnego z 1968 roku*, „Państwo i Prawo" 1968, z. 11.

Górniok O., Hoc S., Przyjemski S.M., *Kodeks karny: komentarz*, t. 3 (art. 117–363), „Arche"; „Info-Trade", Gdańsk 2001.

Grajewski H., *Kara śmierci w prawie polskim do połowy XIV wieku*, Warszawa 1956.

Gubiński A., *Zasady prawa karnego*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 1996.

Guzik-Makaruk E.M. (red.), *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce: identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011.

Guzkiewicz T., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego*, „Nowe Prawo" 1958, nr 11.

Hekajłło W., *Ustawa o państwowej służbie cywilnej (pragmatyka służbowa) w brzmieniu obecnie obowiązującym wraz z odnośnemi ustawami, rozporządzeniami, okólnikami i popularnym komentarzem, z uwzględnieniem orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego*, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1924.

Hołyst B., *Kryminalistyka*, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 1996.

Hołyst B., *Policja na świecie*, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2011.

Hryniewicz E., *Regulacje prawa karnego materialnego Unii Europejskiej w świetle polskiego prawa*, [w:] A.J. Szwarc, J. Piskorski, (red.) *Unijna polityka karna w świetle polskiego prawa: materiały z konferencji, 14–15 stycznia 2010 r., Poznań*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2010.

Hube R., *Pisma*, t. 2, Wydawnictwo im. W. Andrychiewicza, Warszawa 1905, http://www.kbc.umk.pl.

Jakubowska-Hara J., Nowak C., Skupiński J. (red. nauk.), *Reforma prawa karnego: propozycje i komentarze: księga pamiątkowa profesor Barbary Kunickiej-Michalskiej*, aut. A. Błachnio-Parzych [i in.], Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008.

Jankowski T., *Pojęcie urzędnika w kodeksie karnym*, „Biuletyn Urzędniczy" 1933, nr 1/2.

Jaroszyński M., *Zawodowość administracji publicznej*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1932, nr 23.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Kaczmarek T., *Racjonalny ustawodawca wobec opinii społecznej a populizm penalny*, „Archiwum Kryminologii" 2009, t. 29/30.

Kallaus Z., *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego*, [w:] *Kodeks karny: krótkie komentarze*, oprac. red. Barbara Kubiak, Marian Romanowski, Ministerstwo Sprawiedliwości Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1997 („Nowa kodyfikacja karna"; z. 2).

Kędzierski W. (red.), *Technika kryminalistyczna*, t. 3, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 1995.

Kimera E., *Czynna napaść na funkcjonariusza Policji*, „Policja 997" 2010, nr 4.

Kimera E., *Nowe granice ochrony karnej funkcjonariusza Policji*, „Policja" 2011, nr 2.

Kimera E., *Prawnokarne aspekty przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza Policji w świetle kodyfikacji karnej z 1997 roku i proponowanych zmian*, „Policja" 2010, nr 2.

Kimera E., *Środek obezwładniający jako znamię czynności wykonawczej*, „Prokuratura i Prawo" 2011, nr 5.

Kochanowski J., *Przestępstwa kwalifikowane przez następstwa w kodeksie karnym*, „Państwo i Prawo" 1972, nr 1.

Kochanowski J., *Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych w nowym kodeksie karnym*, „Palestra" 1970, nr 6.

Kodeks karny: krótkie komentarze, oprac. Marian Filar i Wojciech Radecki, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 1998 („Nowa kodyfikacja karna"; z. 18).

Kodeks karny obowiązujący tymczasowo w Rzeczypospolitej Polskiej na ziemiach b. zaboru rosyjskiego: z dodaniem przepisów przechodnich i ustaw, zmieniających i uzupełniających postanowienia karne kodeksu; odpowiednich przepisów Kodeksu Karnego Niemieckiego i Ustawy Karnej Austrjackiej, obowiązujących w pozostałych dzielnicach Rzplitej oraz Komentarza i orzeczeń Sądu Najwyższego, t. 2, część II–XIX K.K., oprac. W. Makowski, Instytut Wydawniczy „Bibljoteka Polska", Warszawa 1921.

Kodeks karny r. 1932 z dostosowanemi do kodeksu tezami z orzeczeń Sądu najwyższego, odpowiedniemi ustępami uzasadnienia projektu Komisji kodyfikacyjnej oraz ze skorowidzem, oprac. i objaśnieniami opatrzyli J. Jamontt i E.S. Rappaport przy udziale R. Lemkina, „Bibljoteka Prawnicza", Warszawa 1932.

Kodeks karny tymczasowo obowiązujący w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego oraz na obszarze ziem wschodnich, z uwzględnieniem nowel i przepisów karzących przewidzianych w ustawach specjalnych wydanych do dnia 2 sierpnia 1919, z objaśnieniem i skorowidzem, oprac. A. Mogilnicki i E.S. Rappaport, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1919.

Kodeks karny z orzecznictwem, oprac. Krzysztof Janczukowicz, Wydawnictwo Prawnicze Lex, Gdańsk 1996.

Komentarz do Kodeksu karnego, prawa o wykroczeniach, przepisów wprowadzających obie te ustawy oraz do rozporządzenia Prezydenta R.P. o niektórych przestępstwach przeciw bezpieczeństwu państwa z dnia 24 października 1934 roku z uwzględnieniem ustawy

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

karnej skarbowej, ordynacji podatkowej, Kodeksu karnego wojskowego, ustaw dodatkowych, orzecznictwa Sądu Najwyższego, L. Anczyc i Spółka, Kraków 1936.

Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej, Projekt wstępny części szczególnej, t. 5, z. 4, Wydawnictwo Urzędowe Komisji Kodyfikacyjnej, Warszawa 1930.

Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej, Sprawozdanie z działalności za czas od 1 września 1922 do 31 grudnia 1923, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 3.

Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej Sekcja Prawa Karnego, Projekt wstępny części szczególnej Kodeksu karnego opracowany przez profesora Wacława Makowskiego, Warszawa 1926, t. 4, z. 1.

Komisja Kodyfikacyjna Sekcja Prawa Karnego Rzeczypospolitej Polskiej, Projekt wstępny części szczególnej Kodeksu karnego opracowany przez redaktora głównego prof. dr. Juljusza Makarewicza, Lwów 1926, t. 4, z. 2.

Koral I., *Policjant w świetle ustawy z dnia 24 lipca 1919 roku*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 12.

Koranyi K., *Powszechna historia państwa i prawa*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1964.

Królikowski M., Wiliński P., Izydorczyk J., *Podstawy prawa karnego międzynarodowego*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008.

Królikowski M., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny: część ogólna*, t. 2, *Komentarz do artykułów 32–116*, aut. M. Błaszczyk [i in.], Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.

Krzymuski E., *Wykład prawa karnego ze stanowiska nauki i prawa austriackiego*, t. 2, Księgarnia Leona Frommera, Kraków 1911.

Kubala W., *Czyny z pogranicza czynnej napaści oraz czynnego oporu*, „Palestra" 1979, nr 3.

Kubala W., *Pobudka w prawie karnym*, „Nowe Prawo" 1976, nr 1.

Kubiec Z., *Przestępstwo oporu władzy w świetle orzecznictwa SN*, „Państwo i Prawo" 1962, nr 2.

Lernell L., *Zarys kryminologii ogólnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978.

Lernell L., *Z problematyki prawa karnego w okresie Planu sześcioletniego*, „Demokratyczny Przegląd Prawniczy" 1950, nr 5.

Lernell L., Krukowski A. (red.), *Prawo karne: część szczególna: wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1969.

Lisowski A., *Niebezpieczne narzędzie w prawie karnym*, „Przegląd Sądowy" 1993, nr 10.

Lisowski A., *Niebezpieczne narzędzie w prawie karnym*, cz. 2, „Przegląd Sądowy" 1993, nr 11/12.

Litwiński R., *Korpus policji w II Rzeczypospolitej: służba i życie prywatne*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007.

Lityński A., *Początek prac nad kodeksem karnym II Rzeczypospolitej (w siedemdziesiątą rocznicę powołania Komisji Kodyfikacyjnej)*, „Palestra" 1980, nr 1.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Łaszewski R., *Wiejskie prawo karne w Polsce XVII i XVIII wieku*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1988.

Łossowski P. (red.), *Historia dyplomacji polskiej: (połowa X–XX wieku)*, t. 4, *1918–1939*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.

Łossowski P., *Dyplomacja Drugiej Rzeczypospolitej: z dziejów polskiej służby zagranicznej*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1992.

Machowska A., Wojtyczek K. (red.), *Prawo francuskie*, t. 1, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 2004.

Machowska A., Wojtyczek K. (red.), *Prawo francuskie*, t. 2, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 2005.

Maisel W., *Dawne polskie prawo karne miejskie: od połowy XV do połowy XVIII* wieku, Warszawa–Toruń 1966.

Maisel W., *Poznańskie prawo karne do końca XVI wieku*, Poznań 1963.

Maj S., *Ustawa o broni i amunicji: komentarz*, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010.

Majewski J. (red.), *Umyślność i jej formy: pokłosie VII Bielańskiego Kolokwium Karnistycznego*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora", Toruń 2011.

Majewski S., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17.10.1967 r., III KR 105/67*, „Państwo i Prawo" 1969, nr 1.

Majewski W., *Ochrona prawna czci policjanta*, „Na Posterunku" 1938, nr 11.

Majkowski A., *O typ urzędnika – obywatela*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1935, nr 15.

Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem*, Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Lwów 1932.

Makarewicz J., *Prawo karne: wykład porównawczy z uwzględnieniem prawa karnego obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Książnica Polska, Lwów–Warszawa 1924.

Makowski W., *Encyklopedia podręczna prawa karnego*, z. 15, Wydawnictwo „Bibljoteka Polska", Warszawa 1936.

Makowski W., *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1937.

Makowski W., *Prawo karne: o przestępstwach w szczególności*, Księgarnia F. Hoesicka, Warszawa 1924.

Makowski W., *W sprawie przyszłego Kodeksu karnego polskiego*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1924, nr 18.

Małolepszy M., *Kulturowe uwarunkowania procesu europeizacji prawa karnego na przykładzie orzecznictwa Sądu Najwyższe*go, [w:] A.J. Szwarc, J. Piskorski, (red.) *Unijna polityka karna w świetle polskiego prawa: materiały z konferencji, 14–15 stycznia 2010 r., Poznań*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2010.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Marek A., *Kodeks karny*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Kraków 2010 („Komentarz").

Marek A., *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005.

Marek A. (red.), *Prawo karne: zagadnienia teorii i praktyki*, aut. E. Pływaczewski [i in.], Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986.

Marek A., *Prawo karne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001.

Marek A., *Prawo karne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011.

Marek A., *Prawo karne: zagadnienia teorii i praktyki*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1997.

Marek A. (red.), *System prawa karnego*, t. 1, *Zagadnienia ogólne*, aut. E. Bieńkowska [i in.], Instytut Nauk Prawnych PAN; Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.

Mącior W., *Odpowiedzialność karna funkcjonariuszy publicznych za przestępstwa popełnione podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych*, „Państwo i Prawo" 1984, nr 3.

Melezini M., *Czy zaostrzyć represję karną? O projektach nowelizacji kodeksu karnego*, [w:] J. Jakubowska-Hara, C. Nowak, J. Skupiński (red. nauk.), *Reforma prawa karnego: propozycje i komentarze: księga pamiątkowa profesor Barbary Kunickiej-Michalskiej*, aut. A. Błachnio-Parzych [i in.], Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008.

Michalski B., *Przestępstwa przeciwko mieniu: rozdział XXXV Kodeksu karnego: komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999.

Misiuk A., Pepłoński A., *Organizacja instytucji policyjnych w II Rzeczypospolitej 1918–1926: wybór źródeł i dokumentów*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policyjnej, Szczytno 1994.

Misiuk A., *Policja Państwowa 1919–1939: powstanie, organizacja, kierunki działania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.

Molińska A., *Kontrowersje wokół pojęcia funkcjonariusza publicznego w polskim prawie karnym*, „Państwo i Prawo" 2010, nr 10.

Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny: praktyczny komentarz*, aut. M. Budyn-Kulik [i in.], Kantor Wydawniczy „Zakamycze", Kraków 2006.

Nasiłkowski H., Bieniek M., *Czynna napaść i znieważenie funkcjonariuszy MO na terenie woj. opolskiego*, „Problemy Kryminalistyki" 1972, nr 96.

Nowak S., *Metodologia badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami, oprac. red. Irena Fredrich-Michalska, Barbara Stachurska-Marcińczak, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1997 (zawiera: Kodeks karny. Kodeks postępowania karnego. Kodeks karny wykonawczy).

Oppenheim A.N., *Kwestionariusze, wywiady, pomiary postaw*, przeł. Stefan Amsterdamski, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2004.

Pajor W., *Zakres odpowiedzialności karnej i ochrony urzędników w świetle obowiązującego prawa karnego*, „Życie Urzędnicze" 1936, nr 13.

Pauli L., *Austriacki kodeks karny z 1803 r. w wolnym mieście Krakowie: (1815–1833)*, cz. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1970.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Pietrzak M., *Prawo wyznaniowe*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2003.

Pławski S., *Prawo karne (w zarysie)*, cz. 1, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1965.

Płaza S., *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym*, cz. 3, *Okres międzywojenny*, „Księgarnia Akademicka", Kraków 2001.

Pływaczewski E., *Funkcjonariusz „innego organu powołanego do ochrony i porządku i bezpieczeństwa publicznego" jako przedmiot czynności wykonawczej z art. 234 k.k.*, Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych 1981, nr 28.

Pływaczewski E., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27.03.1975 r.*, „Państwo i Prawo" 1978, z. 4.

Pływaczewski E., *Motywy działania sprawców czynnych napaści (art. 234 k.k.)*, „Służba MO" 1980, nr 6.

Pływaczewski E., *Niektóre aspekty zbiegu przepisów na tle przestępstw skierowanych przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych (art. 233–236 k.k.)*, „Palestra" 1981, nr 5.

Pływaczewski E., *O stosowaniu w praktyce prokuratorskiej i sądowej przepisu art. 234 § 2 k.k.*, „Problemy Praworządności" 1982, nr 10.

Pływaczewski E., *Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1985.

Pływaczewski E., *Wokół zagadnienia ochrony karnoprawnej funkcjonariusza ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*, „Państwo i Prawo" 1983, nr 1.

Pływaczewski E., *Wybrane aspekty kryminologiczne przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza MO*, „Problemy Kryminalistyki" 1977, nr 129.

Pływaczewski E., *Zagadnienie usiłowania na tle czynnej napaści na funkcjonariusza*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1981, nr 1.

Pływaczewski E., *Z problematyki ścigania przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza organu ochrony i bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych 1983, z. 32.

Pływaczewski E., *Zbrodnia czynnej napaści na funkcjonariusza MO a problematyka usiłowania*, „Nowe Prawo" 1980, nr 5.

Podgórski R.A., *Metodologia badań socjologicznych: kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz–Olsztyn 2007.

Prawo karne: część ogólna, szczególna i wojskowa, pod red. Teresy Dukiet-Nagórskiej, Wydawnictwo LexisNexis Polska, Warszawa 2010.

Prawo karne: zagadnienia teorii i praktyki, pod red. Andrzeja Marka, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1986.

Prawo wyznaniowe: zbiór przepisów, oprac. Wacław Uruszczak, Zdzisław Zarzycki, Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 2003.

Projekt kodeksu karnego oraz przepisów wprowadzających kodeks karny, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1968.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Projekt kodeksu karnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i przepisy wprowadzające, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1956.

Projekt kodeksu karnego, Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości; Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1963 (wstęp).

Projekt kodeksu karnego: część szczególna, Komisja Kodyfikacyjna przy Ministrze Sprawiedliwości; Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1966.

Przyjemski S., *Historia kodyfikacji prawa karnego w Polsce*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1988, nr 1.

Pytkowski W., *Organizacja badań i ocena prac naukowych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981.

Radecki W., Urbanek K., *Uwagi o rozboju kwalifikowanym*, „Palestra" 1974, nr 2.

Rafacz J., *Dawne polskie prawo karne*, Lwów–Warszawa 1919.

Ratajczak B., *Osoba do pomocy przybrana jako przedmiot przestępstwa przeciwko władzom i urzędom*, „Nowe Prawo" 1965, nr 9.

Ratajczak B., *Pojęcie czynnej napaści w polskim prawie karnym*, „Nowe Prawo" 1969, nr 4.

Rauhut R., *Etyka zawodowa*, Wydawnictwo Szkoły Policji, Piła 2008.

Rejman G. (red.), *Kodeks karny: część ogólna: komentarz*, aut. E. Bieńkowska [i in.], Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999.

Rogalski M., *Prawnokarna definicja funkcjonariusza publicznego oraz osoby pełniącej funkcję publiczną w administracji samorządowej*, „Samorząd Terytorialny" 2005, nr 3.

Rozwadowski A., *O postawie funkcjonariusza MO w związku ze wzmożoną ochroną prawną jego działalności służbowej*, „Służba MO" 1971, nr 3.

Rzepecki T., Bałko A., *Zakres karnoprawnej ochrony konduktora PKP*, „Nowe Prawo" 1967, nr 11.

Sakowicz A., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27.11.2003 r., II AKa 280/03*, „Prokuratura i Prawo" 2006, z. 10.

Sawicki J., *Projekt kodeksu karnego z 1962 r.*, „Państwo i Prawo" 1963, z. 2.

Sawicki S., *Funkcje konsula: studium prawnomiędzynarodowe*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa 1992.

Siwek M., *Glosa do Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9.12.2002 r., II AKa 306/02*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2003, nr 3.

Siewierski M., *Kodeks karny: komentarz*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1965.

Siewierski M., *Mały kodeks karny i ustawodawstwo przeciwfaszystowskie: komentarz i orzecznictwo*, Wydawnictwo Prawnicze i Naukowe, Łódź 1949.

Siewierski M., *Urzędnik jako przedmiot przestępstwa*, „Głos Sądownictwa" 1932, nr 2.

Skorny Z., *Psychologiczna analiza agresywnego zachowania się*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1968.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Smardzewski W., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 8.01.1991 r., II AKr 21/90*, „Palestra" 1991, nr 8/9.

Sójka-Zielińska K., *Historia prawa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993.

Spotowski A., *Glosa do wyroku z dnia 31.05.1984 r., I KR 105/04*, „Państwo i Prawo" 1985, nr 7/8.

Spotowski A., *Pojęcie funkcji związanej ze szczególną odpowiedzialnością w kodeksie karnym*, „Państwo i Prawo" 1975, z. 11.

Spotowski A., *Pojęcie funkcjonariusza publicznego w projekcie kodeksu karnego a pojęcie urzędnika w obowiązujących przepisach*, „Państwo i Prawo" 1968, z. 8/9.

Spotowski A., *Przestępstwa służbowe: nadużycie służbowe i łapownictwo w nowym kodeksie karnym*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1972.

Stefański A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 rok*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2001, nr 1.

Stefański A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2003 rok*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2004, nr 1.

Stefański R.A., *Prawo karne materialne: część szczegółowa*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009.

Szafrańska E., *Prawne i organizacyjne uwarunkowania interwencji policyjnych*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2006.

Szerer M., *Sprawa urzędnicza w demokracji*, Wydawnictwo Stowarzyszenia Urzędników Państwowych, Warszawa 1925.

Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk", Katowice 1999.

Sztyk R., *Notariusz jako funkcjonariusz publiczny*, „Rejent" 2006, nr 11.

Szwedek E., *Pojęcie funkcjonariusza publicznego w nowym kodeksie karnym*, „Nowe Prawo" 1970, nr 1.

Śliwiński S., *Polskie prawo karne materialne: część ogólna*, Wydawnictwo Gebethner i Wolff, Warszawa 1946.

Śliwowski J., *Prawo karne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1975.

Śliwowski J., *Prawo karne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1979.

Śliwowski S., *Kodeks karzący Królestwa Polskiego (1818): historia jego powstania i próba krytycznej analizy*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1958.

Taubenschlag R., *Prawo karne polskiego średniowiecza*, Lwów 1924.

Tezy Sądu Najwyższego Rzeczypospolitej Polskiej od 1 września 1917 do 17 marca 1921 stanowiących wykładnię ustaw karnych tymczasowo obowiązujących na ziemiach b. zaboru rosyjskiego, t. 1, *Kodeks karny*, oprac. A. Mogilnicki, E.S. Rappaport, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1921.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tröndle H., Strafgesetzbuch: StGB, Kommentar, Verlag Beck, München 1997.

Trzciński Z., *Niebezpieczne narzędzie w świetle badań empirycznych*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1980.

Ura E., *Milicja Obywatelska w PRL: (pozycja prawna i zakres działania)*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1975.

Ustawy karne tymczasowo obowiązujące na obszarze b. zaboru rosyjskiego, t. 1, *Kodeks karny z ustawami dodatkowemi wydanemi do dnia 1 września 1922, skorowidzem i tezami z orzeczeń Sądu Najwyższego RP*, oprac. A. Mogilnicki i E.S. Rappaport, Skład Główny w Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1928.

Uzasadnienie do projektu Kodeksu karnego, „Państwo i Prawo" 1994, z. 3, wkładka.

Walczak S., *Niektóre problemy kodyfikacji prawa karnego*, „Państwo i Prawo" 1968, z. 4/5.

Waszczyński J. (red.), *Prawo karne w zarysie: część szczególna*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 1981.

Wąsek A., *Kodeks karny: komentarz*, t. 1 (art. 1–31), Wydawnictwo „Arche"; „Info-Trade", Gdańsk 1999.

Wąsek A., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny: część szczególna*, t. 2, *Komentarz do artykułów 222–316*, aut. O. Górniok [i in.], Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.

Wisznicki B., *Zniewaga i gwałt na osobie policjanta na terenie mocy obowiązującego kodeksu z r. 1903*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej" 1927, nr 4.

Wituński S., *Obraza nietykalności ciała i znieważenie policjanta*, „Gazeta Policji Państwowej" 1920, nr 16–20.

Wojciechowski J., *Kodeks karny: komentarz, orzecznictwo*, Wydawnictwo Librata, Warszawa 1998.

Wolter W., *Przestępstwo z art. 286 k.k. w związku z przepisem art. 46 k.k.*, „Państwo i Prawo" 1948, z. 4.

Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne: część ogólna*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2010.

Wróblewski B., *Prawo karne: część szczególna*, Wilno 1935.

Wróblewski B., *Przedmiot przestępstwa, zamachu i ochrony w prawie karnem*, Skład Główny Księgarnia Józefa Zawadzkiego, Wilno 1939.

Wyrembak J., *Pojęcie funkcjonariusza publicznego w prawie karnym*, „Państwo i Prawo" 2007, nr 4.

Zawłocki R., *Błąd funkcjonariusza publicznego jako podstawa jego odpowiedzialności karnej*, „Monitor Prawniczy" 2004, nr 22.

Ziembiński Z., *Metodologiczne zagadnienia prawoznawstwa*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1974.

Zoll A. (red.), *Kodeks karny: część ogólna: komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–116 k.k.*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Zoll A. (red.), *Kodeks karny: część szczególna: komentarz do art. 117–277 Kodeksu karnego*, aut. G. Bogdan [i in.], Wydawnictwo „Zakamycze", Kraków 1999.

Zoll A. (red.), *Kodeks karny: część szczególna: komentarz*, t. 2, *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, aut. A. Barczak-Oplustil [i in.], Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Kraków 2008.

Zoll A. (red.), *Kodeks karny: część szczególna: komentarz*, t. 3, *Komentarz do art. 278–363 K.K.*, aut. A. Barczak-Oplustil [i in.], Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008.

Źródła prawa karnego, red. Tadeusz Bojarski, Wydawnictwo C.H. Beck; Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2011 („System prawa karnego"; t. 2).

Akty prawne:

Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001, http://www.legislation.gov.uk.

Consultation guideline: Assault and other offences against the person, Sentencing Council, Jun 2007.

Counter-Terrorism Act 2008, http://www.legislation.gov.uk.

Decyzja 2009/796/WSiSW z dnia 4.06.2009 r. (Dz.U. L 283 z dnia 30.10.2009 r.).

Decyzja Rady UE 2002/956/WSiSW z dnia 28.11.2002 r. w sprawie ustanowienia europejskiej sieci ochrony osób publicznych (Dz.U. L 333 z dnia 10.12.2002 r.).

Decyzja ramowa Rady UE 2004/68/WSiSSW z dnia 22.12.203 r. dotycząca zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej (Dz.U. L 13 z dnia 20.01.2004 r., s. 44).

Decyzja ramowa Rady UE 2004/68/WSiSW z dnia 25.10.2004 r. ustanawiająca minimalne przepisy określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami (Dz.U. WE L 335 z dnia 11.11.2004 r.).

Decyzja ramowa Rady UE 2008/919/WSiSW z dnia 28.11.2008 r. zmieniająca decyzję ramową 2002/475/WSiSW w sprawie zwalczania terroryzmu (Dz.U. WE L 330 z dnia 9.12.2008 r.).

Decyzja ramowa Rady UE z dnia 22.07.2003 r. w sprawie zwalczania korupcji w sektorze prywatnym (Dz.U. WE L 192 z dnia 31.07.2003 r.).

Decyzja ramowa Rady UE z dnia 24.02.2005 r. w sprawie ataków na systemy informatyczne (Dz.U. WE L 69 z dnia 16.03.2005 r.).

Decyzja ramowa Rady UE z dnia 24.02.2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz.U. WE L 68 z dnia 15.03.2005 r.).

Decyzja ramowa Rady UE z dnia 24.10.2008 r. w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej zmieniająca decyzję ramową Rady UE 98/733/WSiSW z dnia 21.12.1998 r. w sprawie uznawania za przestępstwa karne uczestnictwa w organizacji przestępczej w państwach członkowskich UE (Dz.U. WE L 300 z dnia 11.11.2008 r.).

Decyzja ramowa UE z dnia 19.07.2002 r. (Dz.U. WE L 203 z dnia 1.08.2002 r.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Decyzja ramowa UE z dnia 28.11.2008 r. w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych (Dz.U. WE L 328 z dnia 6.12.2008 r.).

Decyzja ramowa z dnia 26.06.2001 r. w sprawie prania brudnych pieniędzy oraz identyfikacji, wykrywania, zamrażania, zajęcia i konfiskaty narzędzi oraz zysków pochodzących z przestępstwa (Dz.U. WE L 182 z dnia 5.07.2001 r.).

Decyzja ramowa z dnia 28.05.2001 r. w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi (Dz.U. WE L 149 z dnia 2.06.2001 r.).

Decyzja ramowa z dnia 29.05.2000 r. w sprawie zwiększenia ochrony poprzez sankcje karne i inne sankcje za fałszowanie pieniędzy w związku z wprowadzaniem euro (Dz.U. WE L 140 z dnia 15.06.2000 r.).

Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 7.10.1946 roku o Milicji Obywatelskiej (Dz.U. 1946 nr 7, poz. 33).

Dekret z dnia 17.10.1946 r. o Straży Pocztowej (Dz.U. nr 59, poz. 323).

Dekret z dnia 27.07.1944 roku o rozwiązaniu Policji Państwowej.

Dekret z dnia 29.10.1949 r. o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej (Dz.U. nr 55, poz. 437).

Dekret z dnia 5.07.1946 r. o Straży Leśnej (Dz.U. nr 41, poz. 238).

Dekret z dnia 7.10.1944 roku o Milicji Obywatelskiej (Dz.U. nr 7, poz. 33).

Dyrektywa Rady UE 91/308/EWG z dnia 10.06.1991 r. w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy (Dz.U. WE L 166 z dnia 28.06.1991 r.).

Dyrektywa z dnia 19.11.2008 r. w sprawie ochrony środowiska przez prawo karne (Dz.U. WE L 328 z dnia 6.12.2008 r.).

Halsbury's Laws of England: Criminal Law, 2010, vol. 25, paras. 1–426; 2010, vol. 26, paras. 427–792/5.

Karta Narodów Zjednoczonych. Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie Ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych (Dz.U. 1947 nr 23, poz. 90).

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (Dz.U. 1952 nr 33, poz. 232 ze zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 roku (Dz.U. 2001 nr 28, poz. 319 ze zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 roku (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.).

Konwencja dotycząca przywilejów i immunitetów Narodów Zjednoczonych zatwierdzona przez Ogólne Zgromadzenie Narodów Zjednoczonych dnia 13.02.1946 r. (Dz.U. 1948 nr 39, poz. 286).

Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 31.10.2003 r. (Dz.U. 2007 nr 84, poz. 563).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Konwencja o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych, sporządzona dnia 17.12.1997 r. (Dz.U. 2001 nr 23, poz. 264).

Offences Against the State or Security (1). Treason and Related Offences / 356. Acts Constituting Treason.

Offences Against the State or Security (1). Treason and Related Offences / 361. Assaults on the Sovereign.

Offences Against the State or Security (5). Prevention of Terrorism, Introduction / 372. Meaning of Terrorism.

Offences Against the State or Security (5). Prevention of Terrorism, Introduction / 426. Attacks and Threats of Attacks on Protected Persons.

Opinia o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, ustawy – Kodeks postepowania karnego oraz ustawy o Policji, wersja z dnia 26.03.2010 r., http:// www.bip.ms.gov.pl.

Ordynacja wyborcza do Sejmu z dnia 8.07.1935 r. (Dz.U. nr 47, poz. 319 ze zm.).

Prawnokarna Konwencja o korupcji sporządzona w Strasburgu dnia 27.01.1999 r., ratyfikowana dnia 5.11.2002 r. (Dz.U. 2005 nr 29, poz. 249).

Preambuła Decyzji 2009/796/WSiSW z dnia 4.06.2009 r. (Dz.U. L 283 z dnia 30.10.2009 r.).

Prevention of Terrorism Act 2005, http://www.legislation.gov.uk.

Protokół do Konwencji w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich, sporządzony dnia 27.09.1996 r., wszedł w życie dnia 17.10.2002 r. (Dz.U. UE C 313 z dnia 23.10.1996 r.).

Rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 21.06.1932 r. o Przedsiębiorstwie Polski Monopol Solny (Dz.U. nr 52, poz. 497, ze zm.).

Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o Policji Państwowej (Dz.U. poz. 37/31).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.02.1975 r. w sprawie dopuszczalności użycia przez funkcjonariuszy Służby Więziennej broni oraz stosowania siły fizycznej i szczególnych środków obezwładniających (Dz.U. nr 6, poz. 34).

Rozporządzenie Prezydenta R.P. z dnia 11.07.1932 r. o Przedsiębiorstwie Państwowy Monopol Spirytusowy (Dz.U. nr 63, poz. 586, ze zm.).

Rozporządzenie Prezydenta R.P. z dnia 22.03.1928 r. o Przedsiębiorstwie Polska Poczta, Telegraf i Telefon (Dz.U. nr 38, poz. 379).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.02.1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (Dz.U. nr 24, poz. 204, ze zm.).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30.12.1924 r. o organizacji administracji lasów państwowych (Dz.U. nr 119, poz. 1079, ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6.03.1928 r. o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej (Dz.U. nr 29, poz. 267).

Rozporządzenie Prezydenta z dnia 24.09.1926 r., o Przedsiębiorstwie Polskie Koleje Państwowe (Dz.U. 1948 nr 43, poz. 31, ze zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1.01.1934 r. (Dz.U. nr 4, poz. 25).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26.07.2005 r. (Dz.U. 2005 nr 141, poz. 1186, w § 2 ust. 1–3).

Terrorism Act 2006, http://www.legislation.gov.uk.

Terrorism Act z 2000, http://www.legislation.gov.uk.

Treason Act 1351, http://www.legislation.gov.uk.

Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3.10.2006 r. w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego, „Monitor Polski" 2006 nr 72, poz. 720 ze zm.

Ustawa z dnia 05.09.2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska" (Dz.U. 2008 nr 180, poz. 1109 ze zm.).

Ustawa z dnia 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 1990 nr 30, poz. 179, tekst pierwotny; tekst jednolity za Dz.U. z 2015 roku, poz. 355).

Ustawa z dnia 06.04.1990 r. o Policji (Dz.U. 2007 nr 43, poz. 277 ze zm.).

Ustawa z dnia 08.03.1990 r. o samorządzie gminny (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1591 ze zm.).

Ustawa z dnia 08.09.2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. 2006 nr 191, poz. 1410 ze zm.).

Ustawa z dnia 09.06.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U. nr 104, poz. 709 ze zm.).

Ustawa z dnia 11.09.2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. 2010 nr 90, poz. 593 ze zm.).

Ustawa z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2009 nr 175, poz. 1362 ze zm.).

Ustawa z dnia 12.07.1995 r. o zmianie Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego oraz o podwyższeniu dolnych i górnych granic grzywien i nawiązek w prawie karnym (Dz.U. 1995 nr 95, poz. 475).

Ustawa z dnia 12.10.1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. 2005 nr 234, poz. 1997 ze zm.).

Ustawa z dnia 12.10.1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. 2001 nr 79, poz. 856 ze zm.).

Ustawa z dnia 13.04.2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz.U. nr 89, poz. 589 ze zm.).

Ustawa z dnia 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. 2005 nr 127, poz. 1066 ze zm.).

Ustawa z dnia 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. 2002 nr 42, poz. 369 ze zm.).

Ustawa z dnia 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. 2008 nr 189, poz. 1158 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ustawa z dnia 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. 2006 nr 122, poz. 851 ze zm.).

Ustawa z dnia 14.07.1983 r. o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów (Dz.U. nr 38, poz. 172 ze zm.).

Ustawa z dnia 15.03.1933 r. o szkołach akademickich (Dz.U. nr 29, poz. 247, ze zm.).

Ustawa z dnia 15.06.2007 r. o lekarzu sądowym (Dz.U. 2007 nr 123, poz. 849 ze zm.).

Ustawa z dnia 15.07.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. 2001 nr 14, poz. 147 ze zm.).

Ustawa z dnia 15.07.2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. 2011 nr 174, poz. 1039).

Ustawa z dnia 15.12.2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz.U. 2001 nr 4, poz. 25 ze zm.).

Ustawa z dnia 15.12.2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz.U. 2009 nr 151, poz. 1219 ze zm.).

Ustawa z dnia 16.03.2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz.U. 2004 nr 163, poz. 1712 ze zm.).

Ustawa z dnia 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2009 nr 151, poz. 1220 ze zm.).

Ustawa z dnia 16.09.1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. 2001 nr 86, poz. 953 ze zm.).

Ustawa z dnia 17. 02.1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. nr 21, poz. 164 ze zm.).

Ustawa z dnia 17.07.2009 r. o powszechnym spisie rolnym w 2010 r. (Dz.U. 2009 nr 126, poz. 1040 ze zm.).

Ustawa z dnia 18.03.1932 r. o Przedsiębiorstwie Polski Monopol Tytoniowy (Dz.U. nr 26, poz. 240, ze zm.).

Ustawa z dnia 18.04.1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz.U. 2009 nr 189, poz. 1471 ze zm.).

Ustawa z dnia 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. 1969 nr 13, poz. 94 ze zm.).

Ustawa z dnia 20.05.2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o Policji, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2010 nr 98, poz. 626).

Ustawa z dnia 20.06.1985 r. o prokuraturze (Dz.U. 2008 nr 7, poz. 39 ze zm.).

Ustawa z dnia 20.06.1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 2005 nr 108, poz. 908 ze zm.).

Ustawa z dnia 21.011.2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. nr 223, poz. 1458 ze zm.).

Ustawa z dnia 21.03.1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz.U. 2003 nr 153, poz. 1502 ze zm.).

Ustawa z dnia 21.05.1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. 2004 nr 52, poz. 525 ze zm.).

Ustawa z dnia 21.06.1996 r. o urzędach i izbach skarbowych (Dz.U. 2004 nr 121, poz. 1267 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ustawa z dnia 21.07. 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. nr 98, poz. 1070 ze zm.).

Ustawa z dnia 22.03.1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1593 ze zm.).

Ustawa z dnia 22.05.1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz.U. nr 34, poz. 152).

Ustawa z dnia 22.08.1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. 1997 nr 114, poz. 740 ze zm.).

Ustawa z dnia 22.08.1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. 2005 nr 145, poz. 1221 ze zm.).

Ustawa z dnia 23.03.1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojska Polskiego (Dz.U. nr 32, poz. 256, ze zm.).

Ustawa z dnia 23.12.1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. 2007 nr 231, poz. 1701 ze zm.).

Ustawa z dnia 24. 07.1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U. 2004 nr 156, poz. 1641 ze zm.).

Ustawa z dnia 24. 07.1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U. 2004 nr 156, poz. 1641 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.05.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. nr 74, poz. 676 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.07.1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.07.1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.07.1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.07.1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U. nr 72, poz. 802 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.08.1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2009 nr 178, poz. 1380 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.08.1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. 2009 nr 12, poz. 68 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.08.2001 r. o Żandarmerii Wojskowej (Dz.U. nr 123, poz. 1353 ze zm.).

Ustawa z dnia 24.08.2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. nr 170, poz. 1218 ze zm.).

Ustawa z dnia 26.01.1982 r. – Karta nauczyciela (Dz.U. 2006 nr 97, poz. 674 ze zm.).

Ustawa z dnia 26.06.1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. nr 88, poz. 439 ze zm.).

Ustawa z dnia 26.07.1939 r. o organizacji więziennictwa (Dz.U. nr 68, poz. 457, ze zm.).

Ustawa z dnia 27.07.2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. nr 98, poz. 1071 ze zm.).

Ustawa z dnia 27.08.2009 r. o Służbie Celnej (Dz.U. 2009 nr 168, poz. 1323 ze zm.).

Ustawa z dnia 27.09.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2000 nr 47, poz. 544 ze zm.).

Ustawa z dnia 27.09.1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1990 nr 67, poz. 398).

Ustawa z dnia 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. nr 60, poz. 535 ze zm.).

Ustawa z dnia 28.03.2003 r. o Straży Ochrony Kolei (Dz.U. 2007 nr 16, poz. 94 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej (Dz.U. 2002 nr 8, poz. 65 ze zm.).

Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej (Dz.U. 2004 nr 8, poz. 65 ze zm.).

Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz.U. 2005 nr 45, poz. 435 ze zm.).

Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz.U. 2005 nr 45, poz. 435 ze zm.).

Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. 2006 nr 167, poz. 1191 ze zm.).

Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. 1997 nr 123, poz. 779 ze zm.).

Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o strażach gminnych (Dz.U. 1997 nr 123, poz. 779 ze zm.).

Ustawa z dnia 29.11.2000 r. – Prawo atomowe (Dz.U. 2007 nr 42, poz. 276 ze zm.).

Ustawa z dnia 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. 2004 nr 253, poz. 2531 ze zm.).

Ustawa z dnia 3.06.1919 r., Dz.Pr. poz. 315.

Ustawa z dnia 31.01.1959 roku o służbie funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej (Dz.U. 1973 nr 23, poz. 136 ze zm.).

Ustawa z dnia 31.07.1981 r. o wynagrodzeniach osób zajmujących kierownicze stanowiska w państwie (Dz.U. nr 20, poz. 101 ze zm.).

Ustawa z dnia 4.02.1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2005 nr 228, poz. 1947 ze zm.).

Ustawa z dnia 5.01.2011 r. o zmianie ustawy o broni i amunicji oraz ustawy o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Dz.U. 2001 nr 38, poz. 195).

Ustawa z dnia 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 nr 91, poz. 578 ze zm.).

Ustawa z dnia 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1592 ze zm.).

Ustawa z dnia 5.06.1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. 2001 nr 142, poz. 1590 ze zm.).

Ustawa z dnia 5.07.1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. 2009 nr 151, poz. 1217 ze zm.).

Ustawa z dnia 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. 2008 nr 136, poz. 857 ze zm.).

Ustawa z dnia 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.).

Ustawa z dnia 7.04.1949 r. o ochronie przyrody (Dz.U. nr 25, poz. 180).

Ustawa z dnia 7.10.1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. 2001 nr 55, poz. 577 ze zm.).

Ustawa z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1991 nr 142, poz. 1591 ze zm.).

Ustawa z dnia 9.05.1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz.U. nr 221, poz. 2199 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Zalecenie Rady UE z dnia 6.12.2001 r. w sprawie zagrożeń odniesieniu do osób publicznych odwiedzających Unię Europejską (Dz.U. C 356 z dnia 14.12.2001 r.).

Zarządzenie nr 88 Komendanta Głównego Policji z dnia 1.02.2011 r. w sprawie zasad naliczeń etatowych w Policji.

Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28.03.2006 r. w sprawie nadania statutu Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, „Monitor Polski" 2006 nr 49, poz. 526 ze zm.

Źródła internetowe:

http://www.cjsonline.gov.uk

http://dejure.org/gesetze/StGB

http://kpbc.umk.pl

http://urlmetriques.co/www.codesrouges.fr

http://www.altalex.com/index.php

http://bip.kgp.policja.gov.pl

http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stgb/gesamt

https://www.lawsociety.org.uk

http://www.legislation.gov.uk

http://www.legislation.gov.uk

http://www.podlaska.policja.gov.pl

http://www.rerrupato.it/codici/codice penale.htm

http://www.sejm.gov.pl

https://www.gov.uk

https://bip.ms.gov.pl

https://www.police.uk

https://www.ms.gov.pl

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ANEKS **ZAŁĄCZNIK NR 1**

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Szanowni Państwo! Prowadzę badania na temat przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonariusza policji (w ujęciu prawnym i kryminologicznym). Badania są anonimowe, a ich wyniki będą wykorzystane wyłącznie w celach naukowych. Proszę zatem o szczere i rzetelne odpowiedzi.

I. Dane dotyczące ankietowanego

1. Płeć
   - ○ kobieta
   - ○ mężczyzna

2. Rodzaj pełnionej służby
   - ○ policjant służby prewencyjnej
   - ○ policjant służby ruchu drogowego
   - ○ policjant służby kryminalnej

3. Czas pełnionej służby
   - ○ 0 – 5 lat
   - ○ 6 – 10 lat
   - ○ 11 – 15 lat
   - ○ 16 – 20 lat
   - ○ 21 – 25 lat
   - ○ 26 – 30 lat

4. Stopień służbowy
   - ○ korpus posterunkowych
   - ○ korpus podoficerów
   - ○ korpus aspirantów
   - ○ korpus oficerów

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

II. Informacje dotyczące oceny zakresu regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści

1. Czy w czasie wykonywania obowiązków służbowych dokonano na Panu(i) przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k.k.?
   - ○ tak
   - ○ nie
   - ○ nie wiem

2. Jeżeli tak, to ile razy miało to miejsce?
   - ○ 0 – 5
   - ○ 5 – 10
   - ○ inna liczba – jaka? . . . . . .

3. Czy oprócz czynnej napaści doszło również do popełnienia innego przestępstwa?
   - ○ znieważenie funkcjonariusza
   - ○ naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza
   - ○ zmuszanie funkcjonariusza do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej
   - ○ inne – jakie? . . . . . .

4. Jakiego przedmiotu użył sprawca?
   - ○ broń palna
   - ○ nóż
   - ○ niebezpieczny przedmiot (jaki?) . . . . . .
   - ○ środek obezwładniający (jaki?) . . . . . .
   - ○ inny – jaki? . . . . . .

5. W jakiej konfiguracji osobowej nastąpił zamach?
   - ○ dwie osoby
   - ○ trzy osoby
   - ○ inna liczba – jaka? . . . . . .

6. Czy doznał/a Pan(i) obrażeń ciała w wyniku popełnienia przestępstwa czynnej napaści?
   - ○ tak
   - ○ nie

7. Jeżeli doznał/a Pan(i) obrażeń ciała, to skutkowały one:
   - ○ naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi nie dłużej niż 7 dni

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

- naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi powyżej 7 dni
- naruszeniami ciężkimi, w tym ciężkiego uszczerbku na zdrowiu

8. Jak zachował/a się Pan(i) po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?
   - złożyłem zawiadomienie o przestępstwie
   - sporządziłem notatkę urzędową
   - sporządziłem raport
   - nie wykonałem żadnej z tych czynności
   - inne – jakie? . . . . . .

9. Jak często reaguje Pan(i) w taki sposób?
   - zawsze, po każdym takim zdarzeniu
   - rzadko
   - nigdy

10. Czy zgłoszone przez Pana(ią) przypadki czynnej napaści stwarzały podstawy do wszczęcia postępowania karnego?
   - tak
   - nie
   - nie wiem

11. Jeżeli nie podjął/a Pan(i) stosownych kroków prawnych lub służbowych, to co było tego powodem?
   - niechęć do uczestniczenia w procesie w charakterze pokrzywdzonego (świadka)
   - obawa przed zemstą ze strony sprawcy
   - brak wiary w wymiar sprawiedliwości
   - niechęć, niezrozumienie u przełożonych
   - inne – jakie? . . . . . .

12. W ilu przypadkach zawiadomienia o przestępstwie czynnej napaści uczestniczył/a Pan(i) w postępowaniu karnym w charakterze świadka?
   - za każdym razem
   - w większości
   - w niewielu
   - nigdy

13. Ile czasu poświęcił/a Pan(i) na ten cel?
   - dużo (ile?) . . . . . .
   - mało
   - trudno określić

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

14. Czy dotarły do Pana(i) informacje o wyniku postępowania karnego (umorzenie w prokuraturze, treść wyroku) w każdym zgłoszonym przez Pana(ą) przypadku?
- ○ tak
- ○ nie
- ○ w niektórych
- ○ nie interesowało mnie to

15. Jeżeli sprawców czynnej napaści na Pana(ią) skazano, to czy w Pana(i) ocenie kary im wymierzane były:
- ○ współmierne
- ○ zbyt łagodne
- ○ zbyt surowe
- ○ trudno mi ocenić

16. Czy odczuł/a Pan(i) osobiście (lub Pana/i osoby najbliższe) negatywne następstwa złożonego zawiadomienia o czynnej napaści?
- ○ nie
- ○ tak

17. Jeżeli tak, to jakie były to następstwa?
- ○ groźby wobec mnie
- ○ groźby wobec moich najbliższych
- ○ bezpodstawne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skierowane przeciwko Panu(i)
- ○ inne – jakie? . . . . . .

18. Czy w Pana(i) ocenie obecnie obowiązująca regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści jest:
- ○ odpowiednia
- ○ wymagającą zmian
- ○ trudno mi ocenić

19. Jeżeli Pana(i) zdaniem wymaga ona zmian, to jakich elementów przestępstwa powinny one dotyczyć?
- ○ znamion czynu
- ○ struktury czynu
- ○ sankcji za przestępstwo
- ○ inne (jakie?) . . . . . .

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

20. Czy podczas wykonywania obowiązków służbowych ma Pan(i) trudności z wykładnią znamion tego czynu?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ trudno powiedzieć

III. Praktyczne spostrzeżenia funkcjonariuszy policji w zakresie skuteczności ich karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 k.k.

1. Czy jest Pan(i) zadowolony/a ze służby w policji?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ trudno powiedzieć

2. Czy uważa Pan(i), że państwo dba o funkcjonariuszy policji?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ nie mam zdania

3. Jeżeli uważa Pan(i), że państwo nie dba o policjantów, to w Pana(i) ocenie ma to miejsce na gruncie:
    - ○ wynagrodzenia
    - ○ warunków i organizacji służby
    - ○ ochrony prawnej
    - ○ inne – jakie? . . . . . .

4. Czy czuje Pan(i), że reprezentuje Pan(i) państwo, a wszelkie zamachy odbiera Pan(i) jako napaść na ich przedstawiciela?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ trudno powiedzieć

5. Czy Pana(i) zdaniem państwo zapewnia skuteczną ochronę karną policjantom podczas prawidłowego wykonywania obowiązków służbowych?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ trudno powiedzieć

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

6. Jak Pan(i) postrzega karną ochronę funkcjonariuszy policji?
   - ○ jako przywilej
   - ○ jako rekompensatę związaną ze zwiększonymi obowiązkami nałożonymi prawnie na policjanta
   - ○ jako równoważnik wzmożonej odpowiedzialności karnej w przypadku dopuszczenia się czynów przestępnych
   - ○ inne – jakie? . . . . . .

7. Co zapewnia Panu(i) w codziennej służbie ochrona karna?
   - ○ bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych
   - ○ możliwość niezakłóconego wykonywania obowiązków służbowych
   - ○ poczucie władzy
   - ○ inne – jakie? . . . . . .

8. Czy czuje Pan(i), że jest właściwie chroniony/a karnie przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści?
   - ○ tak
   - ○ nie
   - ○ trudno powiedzieć

9. Czy wprowadzone w ostatnim okresie zmiany dotyczące przestępstwa czynnej napaści polegające m.in. na wprowadzeniu typu kwalifikowanego za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i zaostrzeniu odpowiedzialności karnej wpłyną korzystnie na wykonywanie przez Pana(ią) obowiązków służbowych?
   - ○ tak
   - ○ nie
   - ○ trudno powiedzieć

10. Jeżeli tak, to na jakiej płaszczyźnie będzie miało to miejsce?
   - ○ poprawy bezpieczeństwa
   - ○ zmniejszeniu liczby przestępstw dokonywanych na szkodę policjantów
   - ○ inne – jakie? . . . . . .

11. Czy uważa Pan(i), że taki kierunek zmian prawa karnego, jaki został przyjęty w przypadku przestępstwa czynnej napaści, jest właściwy?
   - ○ tak
   - ○ nie
   - ○ trudno powiedzieć

12. Czy karna ochrona funkcjonariusza policji powinna być utrzymana?
   - ○ tak

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

- ○ nie
- ○ trudno mi ocenić

13. Jeżeli tak, to czy powinna być wzmacniana na gruncie materialnego prawa karnego?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ trudno powiedzieć

14. Czy na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych czuje się Pan(i) bardziej bezpiecznie podczas służby niż poprzednio?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ trudno powiedzieć

15. Czy zauważył/a Pan(i) w ciągu lat służby zmiany w zakresie agresywnych zachowań wobec policjantów?
    - ○ tak
    - ○ nie
    - ○ trudno powiedzieć

16. Jeżeli tak, to czego one dotyczyły?
    - ○ obniżenia wieku sprawców
    - ○ większej brutalności zachowań
    - ○ częstszego używania niebezpiecznych przedmiotów
    - ○ inne – jakie? . . . . . .

17. Jakie czynniki najczęściej sprzyjają sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na policjanta?
    - ○ wpływ alkoholu
    - ○ dążenie do udaremnienia czynności służbowej
    - ○ chęć poniżenia policjanta
    - ○ zemsta za wcześniejsze wykonywanie przeze mnie czynności służbowych, np. zatrzymania
    - ○ inne – jakie? . . . . . .

18. Jak Pan(i) zdaniem należy oddziaływać na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych, w tym czynnej napaści:
    - ○ poprzez wzmacnianie autorytetu, powagi i poszanowania należytego instytucjom państwowym, w tym Policji

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

- poprzez uświadamianie społecznej przydatności zawodu policjanta
- poprzez ukazywanie trudności związanych z zawodem policjanta
- poprzez wprowadzanie nowych typów przestępstw zapewniających ochronę karną policjantowi
- poprzez zaostrzanie kar za dokonywanie przestępstw wyłącznie na szkodę policjantów
- inne – jakie? . . . . . .

19. Czy osobiście udało się Panu(i) zapobiec dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?
    - nigdy
    - czasami
    - w licznych przypadkach (ile?) . . . . . .

20. Czy z obserwacji zachowań innych policjantów podczas wykonywania czynności służbowych zetknął/a się Pan(i) z faktem, że swoim zachowaniem przyczyniali się oni do zaistnienia omawianego przestępstwa czynnej napaści?
    - tak
    - nie
    - trudno powiedzieć

21. Jeżeli tak, to co było tego powodem?
    - brak cierpliwości
    - brak doświadczenia policjanta
    - „nadwrażliwość" policjanta
    - jego niewłaściwa (np. prowokująca) postawa
    - inne – jakie? . . . . . .

22. Jaką postawę społeczeństwa zaobserwował/a Pan(i) w przypadku napaści na policjanta?
    - bierną
    - sprzyjającą i pomocną
    - inną – jaką? . . . . . .

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ZAŁĄCZNIK NR 2

Wykaz tabel zawierających zmienne wykorzystane przy badaniu ankietowym dotyczącym oceny zakresu regulacji prawnej przestępstwa z art. 223 § 1–2 k.k.

Tabela 45a. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określonego w art. 223 § 1–2 k.k. według płci

Czy w czasie wykonywania obowiązków służbowych dokonano na Panu(i) przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k.k.?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Tak	15,7	44,4
Nie	83,3	55,6
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 45b. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określonego w art. 223 § 1–2 k.k. według rodzaju pełnionej służby

Czy w czasie wykonywania obowiązków służbowych dokonano na Panu(i) przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k.k.?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Tak	46,3	50	16,7
Nie	53,7	50	83,3
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 45c. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określonego w art. 223 § 1–2 k.k. według czasu pełnionej służby

Czy w czasie wykonywania obowiązków służbowych dokonano na Panu(i) przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k.k.?	**0–5 lat**	**6–10 lat**	**11–15 lat**	**16–20 lat**	**21–25 lat**	**26–30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	42,9	26,3	31,2	40	75	66,7
Nie	57,1	73,7	68,8	60	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 45d. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego określonego w art. 223 § 1–2 k.k. według stopnia służbowego

Czy w czasie wykonywania obowiązków służbowych dokonano na Panu(i) przestępstwa czynnej napaści określonego w art. 223 § 1–2 k. k.?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	25	40	40,5	22,2
Nie	75	60	59,5	77,8
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 46a. Częstotliwość czynnych napaści na funkcjonariuszy policji w opinii badanych według płci

Ile razy doszło do popełnienia czynnej napaści?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
0 – 5	33,3	44,4
6 – 10	0	7,9
Inna liczba – jaka?	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	66,7	47,6
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 46b. Częstotliwość czynnych napaści na funkcjonariuszy policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Ile razy doszło do popełnienia czynnej napaści?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
0 – 5	46,3	56,3	22,2
6 – 10	9,8	0	5,6
Inna liczba – jaka?	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	43,9	43,8	72,2
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 46c. Częstotliwość czynnych napaści na funkcjonariuszy policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Ile razy doszło do popełnienia czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
0 – 5	57,1	36,8	31,3	33,3	62,5	66,7
6 – 10	0	5,3	12,5	6,7	12,5	0
Inna liczba – jaka?	0	0	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	42,9	57,9	56,3	60	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 46d. Częstotliwość czynnych napaści na funkcjonariuszy policji w opinii badanych według stopnia służbowego

Ile razy doszło do popełnienia czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
0 – 5	100	40	43,2	22,2
6 – 10	0	8	8,1	0
Inna liczba – jaka?	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	0	52	48,6	77,8
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 47a. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej innych przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym według płci*

Czy oprócz czynnej napaści doszło również do popełnienia innego przestępstwa?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Znieważenie funkcjonariusza	11,1	46,5
Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza	0	34,9
Zmuszanie funkcjonariusza do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej	0	27,9
Inne – jakie?	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	88,9	41,9

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 47b. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej innych przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym według rodzaju pełnionej służby*

Czy oprócz czynnej napaści doszło również do popełnienia innego przestępstwa?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Znieważenie funkcjonariusza	46,3	43,8	16,7
Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza	34,1	25	11,1
Zmuszanie funkcjonariusza do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej	31,7	12,5	0
Inne – jakie?	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	43,9	43,8	83,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 47c. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej innych przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym według czasu pełnionej służby*

Czy oprócz czynnej napaści doszło również do popełnienia innego przestępstwa?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Znieważenie funkcjonariusza	42,9	36,8	37,5	26,7	50	66,7
Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza	21,4	36,8	18,8	26,7	37,5	0
Zmuszanie funkcjonariusza do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej	7,1	10,5	25	20	50	33,3
Inne – jakie?	0	0	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	50	57,9	56,3	60	25	33,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 47d. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej innych przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym według stopnia służbowego*

Czy oprócz czynnej napaści doszło również do popełnienia innego przestępstwa?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Znieważenie funkcjonariusza	50	48	37,8	11,1
Naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza	25	44	18,9	11,1
Zmuszanie funkcjonariusza do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej	25	20	18,9	22,2
Inne – jakie?	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	44	56,8	77,8

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 48a. Rodzaj użytego środka przez sprawcę czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Jakiego przedmiotu użył sprawca?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Broń palna	0	3,2
Nóż	0	14,3
Niebezpieczny przedmiot (jaki?)	0	14,3
Środek obezwładniający (jaki?)	0	0
Inny (jaki?)	8,3	19
Nie udzielono odpowiedzi	91,7	61,9

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 48b. Rodzaj użytego środka przez sprawcę czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jakiego przedmiotu użył sprawca?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Broń palna	4,9	0	0
Nóż	14,6	12,5	5,6
Niebezpieczny przedmiot (jaki?)	14,6	6,3	11,1
Środek obezwładniający (jaki?)	0	0	0
Inny (jaki?)	26,8	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	56,1	68,8	88,9

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 48c. Rodzaj użytego środka przez sprawcę czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jakiego przedmiotu użył sprawca?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Broń palna	0	0	0	0	25	0
Nóż	14,3	5,3	12,5	13,3	25	0
Niebezpieczny przedmiot (jaki?)	14,3	10,5	12,5	0	25	33,3
Środek obezwładniający (jaki?)	0	0	0	0	0	0
Inny (jaki?)	14,3	21,1	6,3	20	37,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	57,1	73,7	81,3	66,7	37,5	66,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 48d. Rodzaj użytego środka przez sprawcę czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jakiego przedmiotu użył sprawca?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Broń palna	0	0	5,4	0
Nóż	0	8	18,9	0
Niebezpieczny przedmiot (jaki?)	25	8	16,2	0
Środek obezwładniający (jaki?)	0	0	0	0
Inny (jaki?)	50	20	10,8	22,2
Nie udzielono odpowiedzi	25	64	70,3	78,8

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 49a. Konfiguracja osobowa sprawców w opinii badanych według płci*

W jakiej konfiguracji osobowej nastąpił zamach?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Dwie osoby	0	34,9
Trzy osoby	8,3	11,1
Inna liczba – jaka?	8,3	9,5
Nie udzielono odpowiedzi	83,3	52,4

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 49b. Konfiguracja osobowa sprawców w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

W jakiej konfiguracji osobowej nastąpił zamach?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Dwie osoby	34,1	43,8	5,6
Trzy osoby	17,1	6,3	0
Inna liczba – jaka?	14,6	0	5,6
Nie udzielono odpowiedzi	46,3	50	88,9

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 49c. Konfiguracja osobowa sprawców w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

W jakiej konfiguracji osobowej nastąpił zamach?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Dwie osoby	14,3	15,8	31,3	33,3	75	33,3
Trzy osoby	14,3	15,8	0	13,3	12,5	0
Inna liczba – jaka?	21,4	5,3	12,5	0	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	50	68,4	62,5	60	25	66,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 49d. Konfiguracja osobowa sprawców w opinii badanych według stopnia służbowego*

W jakiej konfiguracji osobowej nastąpił zamach?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Dwie osoby	25	28	32,4	22,2
Trzy osoby	25	16	8,1	0
Inna liczba – jaka?	25	16	5,4	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	48	62,2	77,8

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 50a. Wystąpienie obrażeń ciała w opinii badanych według płci

Czy doznał/a Pan(i) obrażeń ciała w wyniku popełnienia przestępstwa czynnej napaści?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	0	15,9
Nie	33,3	36,5
Nie udzielono odpowiedzi	66,7	47,6
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 50b. Wystąpienie obrażeń ciała w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy doznał/a Pan(i) obrażeń ciała w wyniku popełnienia przestępstwa czynnej napaści?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	17,1	12,5	5,6
Nie	39	50	16,7
Nie udzielono odpowiedzi	43,9	37,5	77,8
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 50c. Wystąpienie obrażeń ciała w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy doznał/a Pan(i) obrażeń ciała w wyniku popełnienia przestępstwa czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	21,4	15,8	0	20	12,5	0
Nie	21,4	36,8	43,8	20	62,5	66,7
Nie udzielono odpowiedzi	57,1	47,4	56,3	60	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 50d. Wystąpienie obrażeń ciała w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy doznał/a Pan(i) obrażeń ciała w wyniku popełnienia przestępstwa czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	25	24	8,1	0
Nie	50	32	40,5	22,2
Nie udzielono odpowiedzi	25	44	51,4	77,8
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 51a. Rodzaj skutku w postaci obrażeń ciała w opinii badanych według płci

Jeżeli doznał/a Pan(i) obrażeń ciała, to skutkowały one:	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi nie dłużej niż 7 dni	0	12,7
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi powyżej 7 dni	0	7,9
Naruszeniami ciężkimi, w tym ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	100	79,4
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 51b. Rodzaj skutku w postaci obrażeń ciała w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Jeżeli doznał/a Pan(i) obrażeń ciała, to skutkowały one:	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi nie dłużej niż 7 dni	9,8	18,8	5,6
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi powyżej 7 dni	9,8	6,3	0
Naruszeniami ciężkimi, w tym ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	80,5	75	94,4
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 51c. Rodzaj skutku w postaci obrażeń ciała w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Jeżeli doznał/a Pan(i) obrażeń ciała, to skutkowały one:	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi nie dłużej niż 7 dni	21,4	10,5	0	13,3	12,5	0
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi powyżej 7 dni	7,1	5,3	0	13,3	12,5	0
Naruszeniami ciężkimi, w tym ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	0	0	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	71,4	84,2	100	73,3	75	100
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 51d. Rodzaj skutku w postaci obrażeń ciała w opinii badanych według stopnia służbowego

Jeżeli doznał/a Pan(i) obrażeń ciała, to skutkowały one:	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi nie dłużej niż 7 dni	50	12	8,1	0
Naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającymi powyżej 7 dni	0	12	5,4	0
Naruszeniami ciężkimi, w tym ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	50	76	86,5	100
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 52a. Zachowanie badanych po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Jak zachował/a się Pan(i) po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Złożyłem zawiadomienie o przestępstwie	0	9,5
Sporządziłem notatkę urzędową	0	20,6
Sporządziłem raport	25	46
Nie wykonałem żadnej z tych czynności	0	0
Inne – jakie?	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	75	49,2

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 52b. Zachowanie badanych po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jak zachował/a się Pan(i) po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Złożyłem zawiadomienie o przestępstwie	9,8	6,3	5,6
Sporządziłem notatkę urzędową	26,8	6,3	5,6
Sporządziłem raport	46,3	62,5	16,7
Nie wykonałem żadnej z tych czynności	0	0	0
Inne – jakie?	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	46,3	37,5	83,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 52c. Zachowanie badanych po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jak zachował/a się Pan(i) po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Złożyłem zawiadomienie o przestępstwie	0	15,8	6,3	6,7	0	33,3
Sporządziłem notatkę urzędową	14,3	15,8	18,8	6,7	37,5	33,3
Sporządziłem raport	42,9	36,8	37,5	33,3	75	66,7
Nie wykonałem żadnej z tych czynności	0	0	0	0	0	0
Inne – jakie?	0	0	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	57,1	57,9	56,3	60	25	33,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 52d. Zachowanie badanych po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jak zachował/a się Pan(i) po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Złożyłem zawiadomienie o przestępstwie	0	16	5,4	0
Sporządziłem notatkę urzędową	50	20	16,2	0
Sporządziłem raport	75	56	35,1	22,2
Nie wykonałem żadnej z tych czynności	0	0	0	0
Inne – jakie?	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	44	56,8	77,8

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 53a. Częstotliwość zachowań po dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według płci

Jak często reaguje Pan(i) w taki sposób?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Zawsze, po każdym takim zdarzeniu	16,7	39,7
Rzadko	8,3	11,1
Nigdy	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	75	49,2
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 53b. Częstotliwość zachowań po dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Jak często reaguje Pan(i) w taki sposób?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Zawsze, po każdym takim zdarzeniu	46,3	37,5	11,1
Rzadko	9,8	18,8	5,6
Nigdy	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	43,9	43,8	83,3
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 53c. Częstotliwość zachowań po dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Jak często reaguje Pan(i) w taki sposób?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Zawsze, po każdym takim zdarzeniu	42,9	42,1	31,3	26,7	50	0
Rzadko	7,1	0	12,5	13,3	12,5	66,7
Nigdy	0	0	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	50	57,9	56,3	60	37,5	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 53d. Częstotliwość zachowań po dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego

Jak często reaguje Pan(i) w taki sposób?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Zawsze, po każdym takim zdarzeniu	50	56	24,3	22,2
Rzadko	25	4	16,2	0
Nigdy	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	40	59,5	77,8
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 54a. Zgłoszenie badanego wobec wszczęcia postępowania karnego według płci

Czy zgłoszone przez Pana(ią) przypadki czynnej napaści stwarzały podstawy do wszczęcia postępowania karnego?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	25	46
Nie	0	0
Nie wiem	0	4,8
Nie udzielono odpowiedzi	75	49,2
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 54b. Zgłoszenie badanego wobec wszczęcia postępowania karnego według rodzaju pełnionej służby

Czy zgłoszone przez Pana(ią) przypadki czynnej napaści stwarzały podstawy do wszczęcia postępowania karnego?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	48,8	56,3	16,7
Nie	0	0	0
Nie wiem	4,9	6,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	46,3	37,5	83,3
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 54c. Zgłoszenie badanego wobec wszczęcia postępowania karnego według czasu pełnionej służby

Czy zgłoszone przez Pana(ią) przypadki czynnej napaści stwarzały podstawy do wszczęcia postępowania karnego?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	42,9	36,8	37,5	40	62,5	66,7
Nie	0	0	0	0	0	0
Nie wiem	7,1	5,3	0	0	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	50	57,9	62,5	60	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 54d. Zgłoszenie badanego wobec wszczęcia postępowania karnego według stopnia służbowego

Czy zgłoszone przez Pana(ią) przypadki czynnej napaści stwarzały podstawy do wszczęcia postępowania karnego?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	75	52	37,8	22,2
Nie	0	0	0	0
Nie wiem	0	8	2,7	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	40	59,5	77,8
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 55a. Powód braku zgłoszenia o dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Jeżeli nie podjął/a Pan(i) stosownych kroków prawnych lub służbowych, to co było tego powodem?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Niechęć do uczestniczenia w procesie w charakterze pokrzywdzonego (świadka)	8,3	4,8
Obawa przed zemstą ze strony sprawcy	8,3	0
Brak wiary w wymiar sprawiedliwości	8,3	7,9
Niechęć, niezrozumienie u przełożonych	0	1,6
Inne – jakie?	8,3	1,6
Nie udzielono odpowiedzi	83,3	85,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 55b. Powód braku zgłoszenia o dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jeżeli nie podjął/a Pan(i) stosownych kroków prawnych lub służbowych, to co było tego powodem?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Niechęć do uczestniczenia w procesie w charakterze pokrzywdzonego (świadka)	7,3	6,3	0
Obawa przed zemstą ze strony sprawcy	2,4	0	0
Brak wiary w wymiar sprawiedliwości	7,3	18,8	0
Niechęć, niezrozumienie u przełożonych	2,4	0	0
Inne – jakie?	2,4	6,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	82,9	75	100

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 55c. Powód braku zgłoszenia o dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jeżeli nie podjął/a Pan(i) stosownych kroków prawnych lub służbowych, to co było tego powodem?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Niechęć do uczestniczenia w procesie w charakterze pokrzywdzonego (świadka)	7,1	0	6,3	0	12,5	33,3
Obawa przed zemstą ze strony sprawcy	0	0	6,3	0	0	0
Brak wiary w wymiar sprawiedliwości	14,3	0	6,3	6,7	12,5	33,3
Niechęć, niezrozumienie u przełożonych	0	0	6,3	0	0	0
Inne – jakie?	0	10,5	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	78,6	89,5	87,5	93,3	75	66,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 55d. Powód braku zgłoszenia o dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jeżeli nie podjął/a Pan(i) stosownych kroków prawnych lub służbowych, to co było tego powodem?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Niechęć do uczestniczenia w procesie w charakterze pokrzywdzonego (świadka)	25	0	8,1	0
Obawa przed zemstą ze strony sprawcy	0	0	2,7	0
Brak wiary w wymiar sprawiedliwości	25	4	10,8	0
Niechęć, niezrozumienie u przełożonych	0	0	2,7	0
Inne – jakie?	0	8	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	50	88	83,8	100

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 56a. Uczestnictwo w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według płci

W ilu przypadkach zawiadomienia o przestępstwie czynnej napaści uczestniczył/a Pan(i) w postępowaniu karnym w charakterze świadka?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Za każdym razem	16,7	22,2
W większości	0	6,3
W niewielu	8,3	19
Nigdy	25	20,6
Nie udzielono odpowiedzi	50	31,7
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 56b. Uczestnictwo w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

W ilu przypadkach zawiadomienia o przestępstwie czynnej napaści uczestniczył/a Pan(i) w postępowaniu karnym w charakterze świadka?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Za każdym razem	29,3	25	0
W większości	7,3	6,3	0
W niewielu	12,2	37,5	11,1
Nigdy	19,5	12,5	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	31,7	18,8	55,6
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 56c. Uczestnictwo w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według czasu pełnionej służby

W ilu przypadkach zawiadomienia o przestępstwie czynnej napaści uczestniczył/a Pan(i) w postępowaniu karnym w charakterze świadka?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Za każdym razem	14,3	26,3	12,5	33,3	25	0
W większości	0	5,3	6,3	0	12,5	33,3
W niewielu	21,4	10,5	12,5	13,3	37,5	33,3
Nigdy	42,9	10,5	18,8	33,3	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	21,4	47,4	50	20	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 56d. Uczestnictwo w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według stopnia służbowego

W ilu przypadkach zawiadomienia o przestępstwie czynnej napaści uczestniczył/a Pan(i) w postępowaniu karnym w charakterze świadka?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Za każdym razem	25	36	13,5	11,1
W większości	0	4	8,1	0
W niewielu	50	8	18,9	22,2
Nigdy	0	24	16,2	44,4
Nie udzielono odpowiedzi	25	28	43,2	22,2
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 57a. Czasochłonność uczestnictwa w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według płci

Ile czasu poświęcił/a Pan(i) na ten cel?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Dużo (ile?)	0	11,1
Mało	0	9,5
Trudno określić	25	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	75	46
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 57b. Czasochłonność uczestnictwa w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Ile czasu poświęcił/a Pan(i) na ten cel?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Dużo (ile?)	12,2	12,5	0
Mało	9,8	12,5	0
Trudno określić	34,1	43,8	16,7
Nie udzielono odpowiedzi	43,9	31,3	83,3
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 57c. Czasochłonność uczestnictwa w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Ile czasu poświęcił/a Pan(i) na ten cel?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Dużo (ile?)	0	10,5	6,3	6,7	37,5	0
Mało	14,3	5,3	6,3	6,7	0	33,3
Trudno określić	35,7	26,3	31,3	33,3	37,5	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	50	57,9	56,3	53,3	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 57d. Czasochłonność uczestnictwa w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych według stopnia służbowego

Ile czasu poświęcił/a Pan(i) na ten cel?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Dużo (ile?)	0	8	13,5	0
Mało	25	8	5,4	11,1
Trudno określić	50	48	21,6	22,2
Nie udzielono odpowiedzi	25	36	59,5	66,7
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 58a. Ocena dostępności do informacji na temat wyniku zakończenia postępowania karnego w opinii badanych według płci

Czy dotarły do Pana(i) informacje o wyniku postępowania karnego (umorzenie w prokuraturze, treść wyroku) w każdym zgłoszonym przez Pana(ą) przypadku?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	25	33,3
Nie	0	19
W niektórych	0	4,8
Nie interesowało mnie to	0	1,6
Nie udzielono odpowiedzi	75	41,3
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 58b. Ocena dostępności do informacji na temat wyniku zakończenia postępowania karnego w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy dotarły do Pana(i) informacje o wyniku postępowania karnego (umorzenie w prokuraturze, treść wyroku) w każdym zgłoszonym przez Pana(ią) przypadku?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Tak	39	31,3	16,7
Nie	12,2	31,3	11,1
W niektórych	4,9	6,3	0
Nie interesowało mnie to	2,4	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	41,5	31,3	72,2
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 58c. Ocena dostępności do informacji na temat wyniku zakończenia postępowania karnego w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy dotarły do Pana(i) informacje o wyniku postępowania karnego (umorzenie w prokuraturze, treść wyroku) w każdym zgłoszonym przez Pana(ią) przypadku?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	35,7	31,6	31,3	13,3	62,5	33,3
Nie	21,4	10,5	0	33,3	12,5	33,3
W niektórych	0	0	6,3	13,3	0	0
Nie interesowało mnie to	0	0	6,3	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	42,9	57,9	56,3	40	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 58d. Ocena dostępności do informacji na temat wyniku zakończenia postępowania karnego w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy dotarły do Pana(i) informacje o wyniku postępowania karnego (umorzenie w prokuraturze, treść wyroku) w każdym zgłoszonym przez Pana(ią) przypadku?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	75	32	32,4	11,1
Nie	0	20	13,5	22,2
W niektórych	0	8	0	11,1
Nie interesowało mnie to	0	4	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	36	54,1	55,6
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 59a. Ocena wymiaru kar orzekanych przez sądy w opinii badanych według płci

Jeżeli sprawców czynnej napaści na Pana(ią) skazano, to czy w Pana(i) ocenie kary im wymierzane były:	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Współmierne	8,3	14,3
Zbyt łagodne	16,7	28,6
Zbyt surowe	0	0
Trudno mi ocenić	0	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	75	46
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 59b. Ocena wymiaru kar orzekanych przez sądy w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Jeżeli sprawców czynnej napaści na Pana(ią) skazano, to czy w Pana(i) ocenie kary im wymierzane były:	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Współmierne	14,6	12,5	11,1
Zbyt łagodne	31,7	37,5	5,6
Zbyt surowe	0	0	0
Trudno mi ocenić	9,8	12,5	5,6
Nie udzielono odpowiedzi	43,9	37,5	77,8
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 59c. Ocena wymiaru kar orzekanych przez sądy w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Jeżeli sprawców czynnej napaści na Pana(ią) skazano, to czy w Pana(i) ocenie kary im wymierzane były:	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Współmierne	7,1	15,8	18,8	13,3	12,5	0
Zbyt łagodne	35,7	26,3	12,5	13,3	50	66,7
Zbyt surowe	0	0	0	0	0	0
Trudno mi ocenić	7,1	0	12,5	20	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	50	57,9	56,3	53,3	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 59d. Ocena wymiaru kar orzekanych przez sądy w opinii badanych według stopnia służbowego

Jeżeli sprawców czynnej napaści na Pana(ią) skazano, to czy w Pana(i) ocenie kary im wymierzane były:	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Współmierne	0	24	10,8	0
Zbyt łagodne	75	32	21,6	11,1
Zbyt surowe	0	0	0	0
Trudno mi ocenić	0	8	8,1	22,2
Nie udzielono odpowiedzi	25	36	59,5	66,7
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 60a. Występowanie negatywnych następstw po złożeniu zawiadomienia o czynnej napaści w opinii badanych według płci

Czy odczuł/a Pan(i) osobiście (lub Pana(i) osoby najbliższe) negatywne następstwa złożonego zawiadomienia o czynnej napaści?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Nie	16,7	50,8
Tak	8,3	7,9
Nie udzielono odpowiedzi	75	41,3
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 60b. Występowanie negatywnych następstw po złożeniu zawiadomienia o czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy odczuł/a Pan(i) osobiście (lub Pana(i) osoby najbliższe) negatywne następstwa złożonego zawiadomienia o czynnej napaści?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Nie	48,8	62,5	22,2
Tak	9,8	6,3	5,6
Nie udzielono odpowiedzi	41,5	31,3	72,2
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 60c. Występowanie negatywnych następstw po złożeniu zawiadomienia o czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy odczuł/a Pan(i) osobiście (lub Pana(i) osoby najbliższe) negatywne następstwa złożonego zawiadomienia o czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Nie	35,7	47,4	37,5	53,3	62,5	33,3
Tak	21,4	0	6,3	0	12,5	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	42,9	52,6	56,3	46,7	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 60d. Występowanie negatywnych następstw po złożeniu zawiadomienia o czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy odczuł/a Pan(i) osobiście (lub Pana(i) osoby najbliższe) negatywne następstwa złożonego zawiadomienia o czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Nie	50	56	37,8	44,4
Tak	25	8	8,1	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	36	54,1	55,6
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 61a. Rodzaj negatywnych następstw w opinii badanych według płci*

Jakie odczuł Pan(i) negatywne następstwa przestępstwa czynnej napaści?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Groźby wobec mnie	8,3	6,3
Groźby wobec moich najbliższych	0	3,2
Bezpodstawne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skierowane przeciwko Panu(i)	0	0
Inne – jakie?	8,3	3,2
Nie udzielono odpowiedzi	83,3	88,9

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 61b. Rodzaj negatywnych następstw w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jakie odczuł Pan(i) negatywne następstwa przestępstwa czynnej napaści?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Groźby wobec mnie	4,9	18,8	0
Groźby wobec moich najbliższych	4,9	0	0
Bezpodstawne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skierowane przeciwko Panu(i)	0	0	0
Inne – jakie?	4,9	6,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	87,8	75	100

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 61c. Rodzaj negatywnych następstw w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jakie odczuł Pan(i) negatywne następstwa przestępstwa czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Groźby wobec mnie	0	0	6,3	6,7	25	33,3
Groźby wobec moich najbliższych	7,1	0	0	0	12,5	0
Bezpodstawne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skierowane przeciwko Panu(i)	0	0	0	0	0	0
Inne – jakie?	0	10,5	6,3	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	92,9	89,5	87,5	93,3	75	66,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 61d. Rodzaj negatywnych następstw w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jakie odczuł Pan(i) negatywne następstwa przestępstwa czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Groźby wobec mnie	0	0	13,5	0
Groźby wobec moich najbliższych	0	4	2,7	0
Bezpodstawne zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa skierowane przeciwko Panu(i)	0	0	0	0
Inne – jakie?	0	12	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	100	84	86,5	100

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 62a. Ocena obowiązującej regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci

Czy w Pana(i) ocenie obecnie obowiązująca regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści jest:	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Odpowiednia	8,3	22,2
Wymagającą zmian	58,3	47,6
Trudno mi ocenić	16,7	20,6
Nie udzielono odpowiedzi	16,7	9,5
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 62b. Ocena obowiązującej regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy w Pana(i) ocenie obecnie obowiązująca regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści jest:	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Odpowiednia	19,5	18,8	22,2
Wymagającą zmian	53,7	43,8	44,4
Trudno mi ocenić	14,6	37,5	16,7
Nie udzielono odpowiedzi	12,2	0	16,7
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 62c. Ocena obowiązującej regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy w Pana(i) ocenie obecnie obowiązująca regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści jest:	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Odpowiednia	7,1	5,3	25	40	37,5	0
Wymagającą zmian	50	63,2	43,8	26,7	50	100
Trudno mi ocenić	21,4	26,3	18,8	20	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	21,4	5,3	12,5	13,3	0	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 62d. Ocena obowiązującej regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy w Pana(i) ocenie obecnie obowiązująca regulacja prawna przestępstwa czynnej napaści jest:	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Odpowiednia	0	8	27	33,3
Wymagającą zmian	75	56	43,2	44,4
Trudno mi ocenić	0	28	18,9	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	25	8	10,8	11,1
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 63a. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Jeżeli Pana(i) zdaniem wymaga ona zmian, to jakich elementów przestępstwa powinny one dotyczyć?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Znamion czynu	8,3	12,7
Struktury czynu	0	6,3
Sankcji za przestępstwo	58,3	54
Inne (jakie?)	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	41,7	38,1

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 63b. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jeżeli Pana(i) zdaniem wymaga ona zmian, to jakich elementów przestępstwa powinny one dotyczyć?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Znamion czynu	12,2	6,3	16,7
Struktury czynu	7,3	6,3	0
Sankcji za przestępstwo	56,1	62,5	44,4
Inne (jakie?)	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	36,6	25	55,6

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 63c. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jeżeli Pana(i) zdaniem wymaga ona zmian, to jakich elementów przestępstwa powinny one dotyczyć?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Znamion czynu	0	31,6	12,5	6,7	0	0
Struktury czynu	7,1	0	6,3	6,7	12,5	0
Sankcji za przestępstwo	64,3	63,2	43,8	33,3	62,5	100
Inne (jakie?)	0	0	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	28,6	31,6	50	60	25	0

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 63d. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jeżeli Pana(i) zdaniem wymaga ona zmian, to jakich elementów przestępstwa powinny one dotyczyć?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Znamion czynu	0	20	8,1	11,1
Struktury czynu	25	8	2,7	0
Sankcji za przestępstwo	50	64	51,4	44,4
Inne (jakie?)	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	24	45,9	55,6

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 64a. Występujące trudności przy wykładni znamion obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Czy ma Pan(i) podczas wykonywania obowiązków służbowych trudności z wykładnią znamion tego czynu?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	0	6,3
Nie	66,7	71,4
Trudno powiedzieć	25	12,7
Nie udzielono odpowiedzi	8,3	11,1

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 64b. Występujące trudności przy wykładni znamion obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Czy ma Pan(i) podczas wykonywania obowiązków służbowych trudności z wykładnią znamion tego czynu?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	7,3	0	5,6
Nie	68,3	62,5	83,3
Trudno powiedzieć	14,6	31,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	9,8	6,3	16,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 64c. Występujące trudności przy wykładni znamion obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Czy ma Pan(i) podczas wykonywania obowiązków służbowych trudności z wykładnią znamion tego czynu?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	7,1	10,5	6,3	0	0	0
Nie	64,3	73,7	62,5	73,3	75	100
Trudno powiedzieć	14,3	15,8	18,8	13,3	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	14,3	5,3	12,5	13,3	12,5	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 64d. Występujące trudności przy wykładni znamion obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego*

Czy ma Pan(i) podczas wykonywania obowiązków służbowych trudności z wykładnią znamion tego czynu?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	0	16	0	0
Nie	75	60	73	88,9
Trudno powiedzieć	0	24	13,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	4	13,5	11,1

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ZAŁĄCZNIK NR 3

Wykaz tabel zawierających zmienne wykorzystane przy badaniach praktycznych spostrzeżeń funkcjonariuszy policji w zakresie skuteczności karnej ochrony w świetle art. 223 § 1–2 k.k.

Tabela 65a. Stopień zadowolenia badanych ze służby w policji według płci

Czy jest Pan(i) zadowolony/a ze służby w policji?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	33,3	42,9
Nie	50	31,7
Trudno powiedzieć	16,7	25,4
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 65b. Stopień zadowolenia badanych ze służby w policji według rodzaju pełnionej służby

Czy jest Pan(i) zadowolony/a ze służby w policji?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	51,2	31,3	27,8
Nie	26,8	37,5	50
Trudno powiedzieć	22	31,3	22,2
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 65c. Stopień zadowolenia badanych ze służby w policji według czasu pełnionej służby

Czy jest Pan(i) zadowolony/a ze służby w policji?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	50	47,4	31,3	40	37,5	33,3
Nie	28,6	31,6	37,5	40	37,5	33,3
Trudno powiedzieć	21,4	21,1	31,3	20	25	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 65d. Stopień zadowolenia badanych ze służby w policji według stopnia służbowego

Czy jest Pan(i) zadowolony/a ze służby w policji?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	25	40	40,5	55,6
Nie	50	36	32,4	33,3
Trudno powiedzieć	25	24	27	11,1
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 66a. Ocena opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według płci

Czy uważa Pan(i), że państwo dba o funkcjonariuszy policji?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	8,3	3,2
Nie	91,7	90,5
Trudno powiedzieć	0	6,3
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 66b. Ocena opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy uważa Pan(i), że państwo dba o funkcjonariuszy policji?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	2,4	6,3	5,6
Nie	90,2	93,8	88,9
Trudno powiedzieć	7,3	0	5,6
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 66c. Ocena opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy uważa Pan(i), że państwo dba o funkcjonariuszy policji?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	14,3	5,3	0	0	0	0
Nie	78,6	94,7	93,8	100	87,5	66,7
Trudno powiedzieć	7,1	0	6,3	0	12,5	33,3
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 66d. Ocena opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy uważa Pan(i), że państwo dba o funkcjonariuszy policji?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	0	8	2,7	0
Nie	100	92	86,5	100
Trudno powiedzieć	0	0	10,8	0
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 67a. Czynniki wpływające na zły stan opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według płci*

Jeżeli uważa Pan(i), że państwo nie dba o policjantów, to w Pana(i) ocenie ma to miejsce na gruncie?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Wynagrodzenia	83,3	85,7
Warunków i organizacji służby	100	68,3
Ochrony prawnej	91,7	74,6
Inne – jakie?	0	1,6
Nie udzielono odpowiedzi	0	4,8

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 67b. Czynniki wpływające na zły stan opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jeżeli uważa Pan(i), że państwo nie dba o policjantów, to w Pana(i) ocenie ma to miejsce na gruncie?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Wynagrodzenia	85,4	75	94,4
Warunków i organizacji służby	80,5	43,8	83,3
Ochrony prawnej	75,6	81,3	77,8
Inne – jakie?	2,4	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	2,4	6,3	5,6

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 67c. Czynniki wpływające na zły stan opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jeżeli uważa Pan(i), że państwo nie dba o policjantów, to w Pana(i) ocenie ma to miejsce na gruncie?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Wynagrodzenia	71,4	94,7	93,8	86,7	62,5	100
Warunków i organizacji służby	64,3	84,2	87,5	80	50	0
Ochrony prawnej	64,3	89,5	87,5	60	87,5	66,7
Inne – jakie?	0	0	0	0	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	14,3	5,3	0	0	0	0

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 67d. Czynniki wpływające na zły stan opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jeżeli uważa Pan(i), że państwo nie dba o policjantów, to w Pana(i) ocenie ma to miejsce na gruncie?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Wynagrodzenia	75	92	83,8	77,8
Warunków i organizacji służby	50	80	73	66,7
Ochrony prawnej	75	84	75,7	66,7
Inne – jakie?	0	4	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	0	4	5,4	0

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 68a. Poczucie reprezentowania przez funkcjonariuszy policji instytucji publicznej w opinii badanych według płci

Czy czuje Pan(i), że reprezentuje Pan(i) państwo, a wszelkie zamachy odbiera Pan(i) jako napaść na ich przedstawiciela?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	16,7	36,5
Nie	25	41,3
Trudno powiedzieć	58,3	20,6
Nie udzielono odpowiedzi	0	1,6
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 68b. Poczucie reprezentowania przez funkcjonariuszy policji instytucji publicznej i odbiór zamachów na nią skierowanych w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy czuje Pan(i), że reprezentuje Pan(i) państwo, a wszelkie zamachy odbiera Pan(i) jako napaść na ich przedstawiciela?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	29,3	43,8	33,3
Nie	39	25	50
Trudno powiedzieć	31,7	25	16,7
Nie udzielono odpowiedzi	0	6,3	0
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 68c. Poczucie reprezentowania przez funkcjonariuszy policji instytucji publicznej i odbiór zamachów na nią skierowanych w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy czuje Pan(i), że reprezentuje Pan(i) państwo, a wszelkie zamachy odbiera Pan(i) jako napaść na ich przedstawiciela?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	21,4	36,8	37,5	26,7	50	33,3
Nie	35,7	47,4	31,3	46,7	37,5	0
Trudno powiedzieć	42,9	15,8	31,3	20	12,5	66,7
Nie udzielono odpowiedzi	0	0	0	6,7	0	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 68d. Poczucie reprezentowania przez funkcjonariuszy policji instytucji publicznej i odbiór zamachów na nią skierowanych w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy czuje Pan(i), że reprezentuje Pan(i) państwo, a wszelkie zamachy odbiera Pan(i) jako napaść na ich przedstawiciela?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	25	28	37,8	33,3
Nie	50	32	35,1	66,7
Trudno powiedzieć	25	40	24,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	0	0	2,7	0
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 69a. Skuteczność ochrony karnej funkcjonariuszy policji podczas wykonywania obowiązków służbowych w opinii badanych według płci

Czy Pana(i) zdaniem państwo zapewnia skuteczną ochronę karną policjantom podczas prawidłowego wykonywania obowiązków służbowych?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	0	11,1
Nie	83,3	84,1
Trudno powiedzieć	16,7	4,8
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 69b. Skuteczność ochrony karnej funkcjonariuszy policji podczas wykonywania obowiązków służbowych w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy Pana(i) zdaniem państwo zapewnia skuteczną ochronę karną policjantom podczas prawidłowego wykonywania obowiązków służbowych?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	12,2	6,3	5,6
Nie	85,4	75	88,9
Trudno powiedzieć	2,4	18,8	5,6
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 69c. Skuteczność ochrony karnej funkcjonariuszy policji podczas wykonywania obowiązków służbowych w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy Pana(i) zdaniem państwo zapewnia skuteczną ochronę karną policjantom podczas prawidłowego wykonywania obowiązków służbowych?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	14,3	5,3	12,5	13,3	0	0
Nie	85,7	89,5	81,3	73,3	87,5	100
Trudno powiedzieć	0	5,3	6,3	13,3	12,5	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 69d. Skuteczność ochrony karnej funkcjonariuszy policji podczas wykonywania obowiązków służbowych w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy Pana(i) zdaniem państwo zapewnia skuteczną ochronę karną policjantom podczas prawidłowego wykonywania obowiązków służbowych?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	25	8	8,1	11,1
Nie	75	92	78,4	88,9
Trudno powiedzieć	0	0	13,5	0
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 70a. Postrzeganie ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszom policji w opinii badanych według płci*

Jak Pan(i) postrzega karną ochronę funkcjonariuszy policji?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Jako przywilej	0	11,1
Jako rekompensatę związaną ze zwiększonymi obowiązkami nałożonymi prawnie na policjanta	66,7	49,2
Jako równoważnik wzmożonej odpowiedzialności karnej w przypadku dopuszczenia się czynów przestępnych	16,7	25,4
Inne – jakie?	8,3	14,3
Nie udzielono odpowiedzi	8,3	6,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 70b. Postrzeganie ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszom policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jak Pan(i) postrzega karną ochronę funkcjonariuszy policji?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Jako przywilej	7,3	25	0
Jako rekompensatę związaną ze zwiększonymi obowiązkami nałożonymi prawnie na policjanta	48,8	43,8	66,7
Jako równoważnik wzmożonej odpowiedzialności karnej w przypadku dopuszczenia się czynów przestępnych	29,3	12,5	22,2
Inne – jakie?	14,6	12,5	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	9,8	6,3	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 70c. Postrzeganie ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszom policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jak Pan(i) postrzega karną ochronę funkcjonariuszy policji?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Jako przywilej	7,1	0	12,5	13,3	12,5	33,3
Jako rekompensatę związaną ze zwiększonymi obowiązkami nałożonymi prawnie na policjanta	57,1	57,9	68,8	33,3	37,5	33,3
Jako równoważnik wzmożonej odpowiedzialności karnej w przypadku dopuszczenia się czynów przestępnych	0	31,6	18,8	40	37,5	0
Inne – jakie?	21,4	10,5	6,3	13,3	12,5	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	14,3	5,3	0	13,3	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 70d. Postrzeganie ochrony karnej przysługującej funkcjonariuszom policji w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jak Pan(i) postrzega karną ochronę funkcjonariuszy policji?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Jako przywilej	0	4	13,5	11,1
Jako rekompensatę związaną ze zwiększonymi obowiązkami nałożonymi prawnie na policjanta	25	68	51,4	22,2
Jako równoważnik wzmożonej odpowiedzialności karnej w przypadku dopuszczenia się czynów przestępnych	0	20	24,3	44,4
Inne – jakie?	25	20	5,4	22,2
Nie udzielono odpowiedzi	50	0	8,1	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 71a. Ocena działania ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według płci*

Co zapewnia Panu(i) w codziennej służbie ochrona karna?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych	25	55,6
Możliwość niezakłóconego wykonywania obowiązków służbowych	33,3	42,9
Poczucie władzy	0	0
Inne – jakie?	33,3	12,7
Nie udzielono odpowiedzi	8,3	3,2

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 71b. Ocena działania ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Co zapewnia Panu(i) w codziennej służbie ochrona karna?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych	53,7	43,8	50
Możliwość niezakłóconego wykonywania obowiązków służbowych	36,6	56,3	38,9
Poczucie władzy	0	0	0
Inne – jakie?	19,5	12,5	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	2,4	0	11,1

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 71c. Ocena działania ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Co zapewnia Panu(i) w codziennej służbie ochrona karna?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych	64,3	42,1	50	40	62,5	66,7
Możliwość niezakłóconego wykonywania obowiązków służbowych	28,6	47,4	43,8	60	12,5	33,3
Poczucie władzy	0	0	0	0	0	0
Inne – jakie?	7,1	15,8	18,8	13,3	25	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	7,1	5,3	6,3	0	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 71d. Ocena działania ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według stopnia służbowego*

Co zapewnia Panu(i) w codziennej służbie ochrona karna?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Bezpieczeństwo podczas wykonywania obowiązków służbowych	50	60	43,2	55,6
Możliwość niezakłóconego wykonywania obowiązków służbowych	25	52	35,1	44,4
Poczucie władzy	0	0	0	0
Inne – jakie?	0	12	18,9	22,2
Nie udzielono odpowiedzi	25	0	5,4	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 72a. Ocena zakresu ochrony karnej w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci

Czy czuje Pan(i), że jest właściwie chroniony/a karnie przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	0	12,7
Nie	66,7	66,7
Trudno powiedzieć	33,3	20,6
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 72b. Ocena zakresu ochrony karnej w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy czuje Pan(i), że jest właściwie chroniony/a karnie przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Tak	9,8	18,8	5,6
Nie	73,2	62,5	55,6
Trudno powiedzieć	17,1	18,8	38,9
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 72c. Ocena zakresu ochrony karnej w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy czuje Pan(i), że jest właściwie chroniony/a karnie przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	7,1	5,3	6,3	13,3	25	33,3
Nie	78,6	73,7	62,5	60	50	66,7
Trudno powiedzieć	14,3	21,1	31,3	26,7	25	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 72d. Ocena zakresu ochrony karnej w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy czuje Pan(i), że jest właściwie chroniony/a karnie przed najcięższymi zamachami w przypadku przestępstwa czynnej napaści?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	0	8	10,8	22,2
Nie	50	88	54,1	66,7
Trudno powiedzieć	50	4	35,1	11,1
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 73a. Wpływ zmian przestępstwa czynnej napaści na wykonywanie obowiązków służbowych w opinii badanych według płci

Czy wprowadzone w ostatnim okresie zmiany dotyczące przestępstwa czynnej napaści polegające m.in. na wprowadzeniu typu kwalifikowanego za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i zaostrzeniu odpowiedzialności karnej wpłyną korzystnie na wykonywanie przez Pana(ią) obowiązków służbowych?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	33,3	38,1
Nie	16,7	17,5
Trudno powiedzieć	50	44,4
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 73b. Wpływ zmian przestępstwa czynnej napaści na wykonywanie obowiązków służbowych w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy wprowadzone w ostatnim okresie zmiany dotyczące przestępstwa czynnej napaści polegające m.in. na wprowadzeniu typu kwalifikowanego za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i zaostrzeniu odpowiedzialności karnej wpłyną korzystnie na wykonywanie przez Pana(ią) obowiązków służbowych?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	29,3	56,3	38,9
Nie	22	6,3	16,7
Trudno powiedzieć	48,8	37,5	44,4
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 73c. Wpływ zmian przestępstwa czynnej napaści na wykonywanie obowiązków służbowych w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy wprowadzone w ostatnim okresie zmiany dotyczące przestępstwa czynnej napaści polegające m.in. na wprowadzeniu typu kwalifikowanego za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i zaostrzeniu odpowiedzialności karnej wpłyną korzystnie na wykonywanie przez Pana(ią) obowiązków służbowych?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	35,7	36,8	31,3	13,3	87,5	66,7
Nie	21,4	15,8	18,8	13,3	12,5	33,3
Trudno powiedzieć	42,9	47,4	50	73,3	0	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 73d. Wpływ zmian przestępstwa czynnej napaści na wykonywanie obowiązków służbowych w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy wprowadzone w ostatnim okresie zmiany dotyczące przestępstwa czynnej napaści polegające m.in. na wprowadzeniu typu kwalifikowanego za spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu i zaostrzeniu odpowiedzialności karnej wpłyną korzystnie na wykonywanie przez Pana(ią) obowiązków służbowych?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	50	32	43,2	22,2
Nie	25	16	18,9	11,1
Trudno powiedzieć	25	52	37,8	66,7
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 74a. Pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Na jakiej płaszczyźnie miały miejsce pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Poprawy bezpieczeństwa	16,7	22,2
Zmniejszeniu liczby przestępstw dokonywanych na szkodę policjantów	33,3	38,1
Inne – jakie?	16,7	6,3
Nie udzielono odpowiedzi	50	38,1

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 74b. Pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Na jakiej płaszczyźnie miały miejsce pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Poprawy bezpieczeństwa	14,6	31,3	27,8
Zmniejszeniu liczby przestępstw dokonywanych na szkodę policjantów	41,5	43,8	22,2
Inne – jakie?	7,3	6,3	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	43,9	25	44,4

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 74c. Pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Na jakiej płaszczyźnie miały miejsce pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Poprawy bezpieczeństwa	21,4	26,3	25	13,3	25	0
Zmniejszeniu liczby przestępstw dokonywanych na szkodę policjantów	57,1	36,8	31,3	6,7	62,5	66,7
Inne – jakie?	7,1	5,3	6,3	13,3	0	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	42,9	36,8	37,5	66,7	12,5	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 74d. Pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego*

Na jakiej płaszczyźnie miały miejsce pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Poprawy bezpieczeństwa	25	16	27	11,1
Zmniejszeniu liczby przestępstw dokonywanych na szkodę policjantów	50	52	32,4	11,1
Inne – jakie?	25	4	5,4	22,2
Nie udzielono odpowiedzi	50	40	35,1	55,6

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 75a. Ocena kierunku zmian prawa karnego przyjętego w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci

Czy uważa Pan(i), że taki kierunek zmian prawa karnego, jaki został przyjęty w przypadku przestępstwa czynnej napaści, jest właściwy?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	50	39,7
Nie	0	15,9
Trudno powiedzieć	50	44,4
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 75b. Ocena kierunku zmian prawa karnego przyjętego w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy uważa Pan(i), że taki kierunek zmian prawa karnego, jaki został przyjęty w przypadku przestępstwa czynnej napaści, jest właściwy?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Tak	29,3	56,3	55,6
Nie	19,5	6,3	5,6
Trudno powiedzieć	51,2	37,5	38,9
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 75c. Ocena kierunku zmian prawa karnego przyjętego w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy uważa Pan(i), że taki kierunek zmian prawa karnego, jaki został przyjęty w przypadku przestępstwa czynnej napaści, jest właściwy?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	50	42,1	25	33,3	75	33,3
Nie	14,3	10,5	18,8	6,7	0	66,7
Trudno powiedzieć	35,7	47,4	56,3	60	25	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 75d. Ocena kierunku zmian prawa karnego przyjętego w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy uważa Pan(i), że taki kierunek zmian prawa karnego, jaki został przyjęty w przypadku przestępstwa czynnej napaści, jest właściwy?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	75	36	43,2	33,3
Nie	25	20	10,8	0
Trudno powiedzieć	0	44	45,9	66,7
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 76a. Zachowanie ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według płci

Czy karna ochrona funkcjonariusza policji powinna być utrzymana?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	91,7	88,9
Nie	0	0
Trudno powiedzieć	8,3	11,1
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 76b. Zachowanie ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy karna ochrona funkcjonariusza policji powinna być utrzymana?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	92,7	81,3	88,9
Nie	0	0	0
Trudno powiedzieć	7,3	18,8	11,1
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 76c. Zachowanie ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy karna ochrona funkcjonariusza policji powinna być utrzymana?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	100	89,5	93,8	73,3	87,5	100
Nie	0	0	0	0	0	0
Trudno powiedzieć	0	10,5	6,3	26,7	12,5	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 76d. Zachowanie ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy karna ochrona funkcjonariusza policji powinna być utrzymana?	Korpus posterunowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	100	88	86,5	100
Nie	0	0	0	0
Trudno powiedzieć	0	12	13,5	0
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 77a. Dalsze wzmacnianie ochrony karnej funkcjonariuszy policji na gruncie prawa karnego materialnego w opinii badanych według płci

Czy ochrona karna na gruncie prawa karnego materialnego powinna być wzmacniana?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	75	77,8
Nie	8,3	6,3
Trudno powiedzieć	16,7	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	0	4,8
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 77b. Dalsze wzmacnianie ochrony karnej funkcjonariuszy policji na gruncie prawa karnego materialnego w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy ochrona karna na gruncie prawa karnego materialnego powinna być wzmacniana?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	78	75	77,8
Nie	9,8	0	5,6
Trudno powiedzieć	7,3	25	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	4,9	0	5,6
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 77c. Dalsze wzmacnianie ochrony karnej funkcjonariuszy policji na gruncie prawa karnego materialnego w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy ochrona karna na gruncie prawa karnego materialnego powinna być wzmacniana?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	92,9	73,7	81,3	60	75	100
Nie	7,1	10,5	0	13,3	0	0
Trudno powiedzieć	0	15,8	12,5	20	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	0	0	6,3	6,7	12,5	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 77d. Dalsze wzmacnianie ochrony karnej funkcjonariuszy policji na gruncie prawa karnego materialnego w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy ochrona karna na gruncie prawa karnego materialnego powinna być wzmacniana?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	100	84	70,3	77,8
Nie	0	0	8,1	22,2
Trudno powiedzieć	0	16	13,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	0	0	8,1	0
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 78a. Ocena bezpieczeństwa na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według płci

Czy na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych czuje się Pan(i) bardziej bezpiecznie podczas służby niż poprzednio?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	8,3	19
Nie	41,7	44,4
Trudno powiedzieć	50	36,5
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 78b. Ocena bezpieczeństwa na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych czuje się Pan(i) bardziej bezpiecznie podczas służby niż poprzednio?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Tak	19,5	25	5,6
Nie	46,3	37,5	44,4
Trudno powiedzieć	34,1	37,5	50
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 78c. Ocena bezpieczeństwa na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych czuje się Pan(i) bardziej bezpiecznie podczas służby niż poprzednio?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	21,4	10,5	25	6,7	25	33,3
Nie	42,9	31,6	56,3	40	50	66,7
Trudno powiedzieć	35,7	57,9	18,8	53,3	25	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 78d. Ocena bezpieczeństwa na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych czuje się Pan(i) bardziej bezpiecznie podczas służby niż poprzednio?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	0	16	24,3	0
Nie	50	44	43,2	44,4
Trudno powiedzieć	50	40	32,4	55,6
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 79a. Ocena zmiany zachowań agresywnych wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według płci

Czy zauważył/a Pan(i) w ciągu lat służby zmiany w zakresie agresywnych zachowań wobec policjantów?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Tak	75	77,8
Nie	16,7	15,9
Trudno powiedzieć	8,3	6,3
Ogółem	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 79b. Ocena zmiany zachowań agresywnych wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy zauważył/a Pan(i) w ciągu lat służby zmiany w zakresie agresywnych zachowań wobec policjantów?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Tak	80,5	62,5	83,3
Nie	17,1	18,8	11,1
Trudno powiedzieć	2,4	18,8	5,6
Ogółem	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 79c. Ocena zmiany zachowań agresywnych wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy zauważył/a Pan(i) w ciągu lat służby zmiany w zakresie agresywnych zachowań wobec policjantów?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	85,7	78,9	87,5	60	62,5	100
Nie	14,3	10,5	6,3	26,7	37,5	0
Trudno powiedzieć	0	10,5	6,3	13,3	0	0
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 79d. Ocena zmiany zachowań agresywnych wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy zauważył/a Pan(i) w ciągu lat służby zmiany w zakresie agresywnych zachowań wobec policjantów?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	75	88	73	66,7
Nie	25	4	18,9	33,3
Trudno powiedzieć	0	8	8,1	0
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: badania własne.

Tabela 80a. Rodzaje agresywnych zachowań sprawców wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według płci*

Jaki był rodzaj agresywnych zachowań sprawców?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Obniżenie wieku sprawców	50	50,8
Większa brutalność zachowań	83,3	71,4
Częstsze używanie niebezpiecznych przedmiotów	50	36,5
Inne – jakie?	8,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	16,7	14,3

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 80b. Rodzaje agresywnych zachowań sprawców wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jaki był rodzaj agresywnych zachowań sprawców?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Obniżenie wieku sprawców	53,7	43,8	50
Większa brutalność zachowań	75,6	68,8	72,2
Częstsze używanie niebezpiecznych przedmiotów	41,5	25	44,4
Inne – jakie?	0	6,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	12,2	18,8	16,7

Źródło: badania własne.
* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 80c. Rodzaje agresywnych zachowań sprawców wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jaki był rodzaj agresywnych zachowań sprawców?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Obniżenie wieku sprawców	57,1	57,9	37,5	53,3	37,5	66,7
Większa brutalność zachowań	71,4	73,7	93,8	46,7	87,5	66,7
Częstsze używanie niebezpiecznych przedmiotów	28,6	57,9	37,5	40	0	66,7
Inne – jakie?	0	5,3	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	7,1	21,1	6,3	33,3	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 80d. Rodzaje agresywnych zachowań sprawców wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jaki był rodzaj agresywnych zachowań sprawców?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Obniżenie wieku sprawców	75	52	51,4	33,3
Większa brutalność zachowań	50	88	70,3	55,6
Częstsze używanie niebezpiecznych przedmiotów	25	48	32,4	44,4
Inne – jakie?	0	4	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	0	12	13,5	33,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 81a. Czynniki sprzyjające sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według płci*

Jakie czynniki najczęściej sprzyjają sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na policjanta?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Wpływ alkoholu	83,3	85,7
Dążenie do udaremnienia czynności służbowej	41,7	58,7
Chęć poniżenia policjanta	33,3	55,6
Zemsta za wcześniejsze wykonywanie przeze mnie czynności służbowych, np. zatrzymania	25	36,5
Inne – jakie?	8,3	6,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 81b. Czynniki sprzyjające sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jakie czynniki najczęściej sprzyjają sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na policjanta?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Wpływ alkoholu	82,9	93,8	83,3
Dążenie do udaremnienia czynności służbowej	56,1	50	61,1
Chęć poniżenia policjanta	53,7	50	50
Zemsta za wcześniejsze wykonywanie przeze mnie czynności służbowych, np. zatrzymania	41,5	31,3	22,2
Inne – jakie?	4,9	12,5	5,6

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 81c. Czynniki sprzyjające sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jakie czynniki najczęściej sprzyjają sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na policjanta?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Wpływ alkoholu	78,6	100	75	80	87,5	100
Dążenie do udaremnienia czynności służbowej	42,9	73,7	56,3	53,3	37,5	66,7
Chęć poniżenia policjanta	28,6	68,4	50	60	37,5	66,7
Zemsta za wcześniejsze wykonywanie przeze mnie czynności służbowych, np. zatrzymania	28,6	31,6	37,5	46,7	37,5	0
Inne – jakie?	14,3	5,3	0	13,3	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 81d. Czynniki sprzyjające sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jakie czynniki najczęściej sprzyjają sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na policjanta?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Wpływ alkoholu	50	96	89,2	55,6
Dążenie do udaremnienia czynności służbowej	25	76	48,6	44,4
Chęć poniżenia policjanta	0	56	54,1	55,6
Zemsta za wcześniejsze wykonywanie przeze mnie czynności służbowych, np. zatrzymania	0	44	29,7	44,4
Inne – jakie?	25	8	2,7	11,1

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 82a. Sposób oddziaływania na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według płci*

Jak Pan(i) zdaniem należy oddziaływać na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych, w tym czynnej napaści?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Poprzez wzmacnianie autorytetu, powagi i poszanowania należytego instytucjom państwowym, w tym Policji	58,3	55,6
Poprzez uświadamianie społecznej przydatności zawodu policjanta	41,7	44,4
Poprzez ukazywanie trudności związanych z zawodem policjanta	33,3	33,3
Poprzez wprowadzanie nowych typów przestępstw zapewniających ochronę karną policjantowi	33,3	34,9
Poprzez zaostrzanie kar za dokonywanie przestępstw wyłącznie na szkodę policjantów	41,7	39,7
Inne – jakie?	8,3	4,8
Nie udzielono odpowiedzi	0	1,6

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 82b. Sposób oddziaływania na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jak Pan(i) zdaniem należy oddziaływać na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych, w tym czynnej napaści?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Poprzez wzmacnianie autorytetu, powagi i poszanowania należytego instytucjom państwowym, w tym Policji	56,1	37,5	72,2
Poprzez uświadamianie społecznej przydatności zawodu policjanta	46,3	37,5	44,4
Poprzez ukazywanie trudności związanych z zawodem policjanta	36,6	18,8	38,9
Poprzez wprowadzanie nowych typów przestępstw zapewniających ochronę karną policjantowi	41,5	37,5	16,7
Poprzez zaostrzanie kar za dokonywanie przestępstw wyłącznie na szkodę policjantów	43,9	37,5	33,3
Inne – jakie?	0	12,5	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	2,4	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 82c. Sposób oddziaływania na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jak Pan(i) zdaniem należy oddziaływać na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych, w tym czynnej napaści?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Poprzez wzmacnianie autorytetu, powagi i poszanowania należytego instytucjom państwowym, w tym Policji	42,9	68,4	75,2	53,3	12,5	66,7
Poprzez uświadamianie społecznej przydatności zawodu policjanta	57,1	52,6	25	33,3	62,5	33,3
Poprzez ukazywanie trudności związanych z zawodem policjanta	35,7	57,9	25	13,3	12,5	66,7
Poprzez wprowadzanie nowych typów przestępstw zapewniających ochronę karną policjantowi	35,7	47,4	25	26,7	37,5	33,3
Poprzez zaostrzanie kar za dokonywanie przestępstw wyłącznie na szkodę policjantów	28,6	47,4	37,5	46,7	37,5	33,3
Inne – jakie?	0	5,3	0	13,3	0	33,3
Nie udzielono odpowiedzi	7,1	0	0	0	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 82d. Sposób oddziaływania na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jak Pan(i) zdaniem należy oddziaływać na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych, w tym czynnej napaści?	**Korpus posterunkowych**	**Korpus podoficerów**	**Korpus aspirantów**	**Korpus oficerów**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Poprzez wzmacnianie autorytetu, powagi i poszanowania należytego instytucjom państwowym, w tym Policji	25	68	48,6	66,7
Poprzez uświadamianie społecznej przydatności zawodu policjanta	50	52	37,8	44,4
Poprzez ukazywanie trudności związanych z zawodem policjanta	0	52	32,4	0
Poprzez wprowadzanie nowych typów przestępstw zapewniających ochronę karną policjantowi	50	40	29,7	33,3
Poprzez zaostrzanie kar za dokonywanie przestępstw wyłącznie na szkodę policjantów	25	40	43,2	33,3
Inne – jakie?	0	4	5,4	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	25	0	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 83a. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Czy osobiście udało się Panu(i) zapobiec dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Nigdy	41,7	36,5
Czasami	41,7	55,6
W licznych przypadkach (ile?)	8,3	6,3
Nie udzielono odpowiedzi	8,3	3,2

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 83b. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Czy osobiście udało się Panu(i) zapobiec dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Nigdy	26,8	37,5	61,1
Czasami	61	62,5	27,8
W licznych przypadkach (ile?)	12,2	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	2,4	0	11,1

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 83c. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Czy osobiście udało się Panu(i) zapobiec dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Nigdy	35,7	31,6	43,8	40	37,5	33,3
Czasami	50	63,2	43,8	53,3	50	66,7
W licznych przypadkach (ile?)	7,1	5,3	12,5	0	12,5	0
Nie udzielono odpowiedzi	7,1	5,3	0	6,7	0	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 83d. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Czy osobiście udało się Panu(i) zapobiec dokonaniu przestępstwa czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Nigdy	25	32	40,5	44,4
Czasami	25	64	48,6	55,6
W licznych przypadkach (ile?)	25	4	8,1	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	0	5,4	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 84a. Przyczynianie się funkcjonariuszy policji do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według płci

Czy z obserwacji zachowań innych policjantów podczas wykonywania czynności służbowych zetknął/a się Pan(i) z faktem, że swoim zachowaniem przyczyniali się oni do zaistnienia omawianego przestępstwa czynnej napaści?	**Kobieta**	**Mężczyzna**
	(%)	**(%)**
Tak	16,7	30,2
Nie	75	44,4
Trudno powiedzieć	8,3	23,8
Nie udzielono odpowiedzi	0	1,6

Źródło: badania własne.

Tabela 84b. Przyczynianie się funkcjonariuszy policji do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby

Czy z obserwacji zachowań innych policjantów podczas wykonywania czynności służbowych zetknął/a się Pan(i) z faktem, że swoim zachowaniem przyczyniali się oni do zaistnienia omawianego przestępstwa czynnej napaści?	**Policjant służby prewencji**	**Policjant służby ruchu drogowego**	**Policjant służby kryminalnej**
	(%)	**(%)**	**(%)**
Tak	39	12,5	16,7
Nie	36,6	75	55,6
Trudno powiedzieć	22	12,5	27,8
Nie udzielono odpowiedzi	2,4	0	0

Źródło: badania własne.

Tabela 84c. Przyczynianie się funkcjonariuszy policji do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby

Czy z obserwacji zachowań innych policjantów podczas wykonywania czynności służbowych zetknął/a się Pan(i) z faktem, że swoim zachowaniem przyczyniali się oni do zaistnienia omawianego przestępstwa czynnej napaści?	**0 – 5 lat**	**6 – 10 lat**	**11 – 15 lat**	**16 – 20 lat**	**21 – 25 lat**	**26 – 30 lat**
	(%)	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**	**(%)**
Tak	14,3	21,1	37,5	33,3	50	0
Nie	57,1	63,2	43,8	46,7	25	33,3
Trudno powiedzieć	21,4	15,8	18,8	20	25	66,7
Nie udzielono odpowiedzi	7,1	0	0	0	0	0

Źródło: badania własne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 84d. Przyczynianie się funkcjonariuszy policji do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego

Czy z obserwacji zachowań innych policjantów podczas wykonywania czynności służbowych zetknął/a się Pan(i) z faktem, że swoim zachowaniem przyczyniali się oni do zaistnienia omawianego przestępstwa czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Tak	0	32	27	33,3
Nie	50	56	43,2	55,6
Trudno powiedzieć	25	12	29,7	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	25	0	0	0

Źródło: badania własne.

Tabela 85a. Powody przyczyniania się funkcjonariuszy policji do zaistnienia czynnej napaści w opinii badanych według płci*

Co było powodem przyczyniania się do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Brak cierpliwości	16,7	6,3
Doświadczenie policjanta	8,3	12,7
„Nadwrażliwość" policjanta	16,7	12,7
Jego niewłaściwa (np. prowokująca) postawa	16,7	22,2
Inne – jakie?	8,3	3,2
Nie udzielono odpowiedzi	66,7	63,5

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 85b. Powody przyczyniania się funkcjonariuszy policji do zaistnienia czynnej napaści w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Co było powodem przyczyniania się do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Brak cierpliwości	14,6	0	0
Doświadczenie policjanta	17,1	12,5	0
„Nadwrażliwość" policjanta	14,6	12,5	11,1
Jego niewłaściwa (np. prowokująca) postawa	31,7	6,3	11,1
Inne – jakie?	4,9	6,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	53,7	68,8	83,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 85c. Powody przyczyniania się funkcjonariuszy policji do zaistnienia czynnej napaści w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Co było powodem przyczyniania się do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Brak cierpliwości	0	5,3	18,8	6,7	12,5	0
Doświadczenie policjanta	0	10,5	6,3	13,3	50	0
„Nadwrażliwość" policjanta	14,3	10,5	12,5	20	12,5	0
Jego niewłaściwa (np. prowokująca) postawa	14,3	10,5	31,3	33,3	25	0
Inne – jakie?	0	5,3	12,5	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	78,6	73,7	50	60	37,5	100

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 85d. Powody przyczyniania się funkcjonariuszy policji do zaistnienia czynnej napaści w opinii badanych według stopnia służbowego*

Co było powodem przyczyniania się do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Brak cierpliwości	0	8	10,8	0
Doświadczenie policjanta	0	16	10,8	11,1
„Nadwrażliwość" policjanta	0	12	16,2	11,1
Jego niewłaściwa (np. prowokująca) postawa	0	24	21,6	22,2
Inne – jakie?	0	4	2,7	11,1
Nie udzielono odpowiedzi	100	64	62,2	55,6

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 86a. Postawa społeczeństwa w przypadku napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według płci*

Jaką postawę społeczeństwa zaobserwował/a Pan(i) w przypadku napaści na policjanta?	Kobieta	Mężczyzna
	(%)	(%)
Bierną	58,3	84,1
Sprzyjającą i pomocną	16,7	3,2
Inną – jaką?	16,7	0
Nie udzielono odpowiedzi	8,3	14,3

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 86b. Postawa społeczeństwa w przypadku napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według rodzaju pełnionej służby*

Jaką postawę społeczeństwa zaobserwował/a Pan(i) w przypadku napaści na policjanta?	Policjant służby prewencji	Policjant służby ruchu drogowego	Policjant służby kryminalnej
	(%)	(%)	(%)
Bierną	80,5	75	83,3
Sprzyjającą i pomocną	7,3	0	5,6
Inną – jaką?	2,4	6,3	0
Nie udzielono odpowiedzi	9,8	18,8	16,7

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 86c. Postawa społeczeństwa w przypadku napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według czasu pełnionej służby*

Jaką postawę społeczeństwa zaobserwował/a Pan(i) w przypadku napaści na policjanta?	0 – 5 lat	6 – 10 lat	11 – 15 lat	16 – 20 lat	21 – 25 lat	26 – 30 lat
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Bierną	64,3	84,2	75	86,7	87,5	100
Sprzyjającą i pomocną	21,4	0	0	0	0	33,3
Inną – jaką?	7,1	5,3	0	0	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	7,1	10,5	25	13,3	12,5	0

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Tabela 86d. Postawa społeczeństwa w przypadku napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych według stopnia służbowego*

Jaką postawę społeczeństwa zaobserwował/a Pan(i) w przypadku napaści na policjanta?	Korpus posterunkowych	Korpus podoficerów	Korpus aspirantów	Korpus oficerów
	(%)	(%)	(%)	(%)
Bierną	50	76	83,8	88,9
Sprzyjającą i pomocną	0	12	2,7	0
Inną – jaką?	25	4	0	0
Nie udzielono odpowiedzi	25	8	16,2	11,1

Źródło: badania własne.

* – liczba odpowiedzi nie sumuje się do 100%, bowiem ankietowani udzielali więcej odpowiedzi

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

ZAŁĄCZNIK NR 4

Wykaz tabel

Tabela 1. Dynamika przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym na tle ogółu przestępstw w Polsce w latach 1999–2010 / 181
Tabela 2. Struktura przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce w latach 1999–2010 / 181
Tabela 3. Dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce w latach 1999–2010 / 183
Tabela 4. Struktura przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w Polsce w latach 1999–2010 / 183
Tabela 5. Przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza policji na tle przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w Polsce w latach 1999–2010 / 185
Tabela 6. Przestępstwa stwierdzone według rodzaju użytych przez sprawców środków podczas czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 / 185
Tabela 7. Przestępstwa stwierdzone według rodzaju użytych przez sprawców środków podczas czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010 / 187
Tabela 8. Karalność sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 / 187
Tabela 9. Karalność sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010 / 189
Tabela 10. Płeć sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 / 189
Tabela 11. Płeć sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010 / 189
Tabela 12. Stan świadomości sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 / 191
Tabela 13. Stan świadomości sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010 / 191
Tabela 14. Wiek sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 / 193
Tabela 15. Wiek sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010 / 193

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 16. Zatrudnienie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 / 195
Tabela 17. Zatrudnienie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji w latach 1999–2010 / 195
Tabela 18. Dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego na tle ogółu przestępczości w województwie podlaskim w latach 1999–2010 / 197
Tabela 19. Dynamika przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji na terenie województwa podlaskiego na tle przestępstw przeciwko funkcjonariuszom publicznym w województwie podlaskim w latach 1999–2010 / 197
Tabela 20. Płeć sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 198
Tabela 21. Wiek sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 198
Tabela 22. Obywatelstwo sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 199
Tabela 23. Stan cywilny sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 199
Tabela 24. Wykształcenie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 199
Tabela 25. Zatrudnienie sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 200
Tabela 26. Stan trzeźwości sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 200
Tabela 27. Karalność sprawców przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 201
Tabela 28. Pokrzywdzeni funkcjonariusze publiczni w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 201
Tabela 29. Konfiguracja osobowa sprawców czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 202
Tabela 30. Zastosowane przez sprawców środki podczas czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 202
Tabela 31. Miejsce dokonania przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 203
Tabela 32. Pełnienie obowiązków służbowych przez funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych przestępstwa czynnej napaści / 203
Tabela 33. Obrażenia ciała występujące u pokrzywdzonych na skutek czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 204
Tabela 34. Przestępstwa pozostające w kumulatywnej kwalifikacji z przestępstwem czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 204

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 35. Środki zapobiegawcze zastosowane wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 205
Tabela 36. Zakończenie postępowania wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 206
Tabela 37. Grzywna kumulatywna na tle innych zakończeń postępowania wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 206
Tabela 38. Środki karne orzeczone wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 207
Tabela 39. Wymiar kar orzeczony wobec sprawców przestępstwa czynnej napaści w latach 1999–2010 w świetle badań akt sądowych / 207
Tabela 40. Kary orzekane za przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego w latach 1999–2010 w świetle danych uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości / 208
Tabela 41. Liczba badanych / 209
Tabela 42. Rodzaj pełnionej służby przez badanych / 209
Tabela 43. Czas pełnionej służby badanych / 210
Tabela 44. Stopień służbowy badanych / 210
Tabela 45. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza policji / 211
Tabela 46. Częstotliwość czynnych napaści na funkcjonariuszy policji w opinii badanych / 212
Tabela 47. Badany jako przedmiot czynności wykonawczej innych przestępstw skierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym / 213
Tabela 48. Rodzaj użytego środka przez sprawcę czynnej napaści w opinii badanych / 214
Tabela 49. Konfiguracja osobowa sprawców w opinii badanych / 214
Tabela 50. Wystąpienie obrażeń ciała w opinii badanych / 215
Tabela 51. Rodzaj skutku w postaci obrażeń ciała w opinii badanych / 216
Tabela 52. Zachowanie funkcjonariuszy policji po dokonaniu przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 216
Tabela 53. Częstotliwość zachowań po dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych / 217
Tabela 54. Zgłoszenie badanego wobec wszczęcia postępowania karnego / 218
Tabela 55. Powód braku zagłoszenia o dokonaniu czynnej napaści w opinii badanych / 218
Tabela 56. Uczestnictwo w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych / 219
Tabela 57. Czasochłonność uczestnictwa w charakterze świadka w postępowaniu karnym w opinii badanych / 220
Tabela 58. Ocena dostępności do informacji na temat wyniku zakończenia postępowania karnego w opinii badanych / 220
Tabela 59. Ocena wymiaru kar orzekanych przez sądy w opinii badanych / 221
Tabela 60. Występowanie negatywnych następstw po złożeniu zawiadomienia o czynnej napaści w opinii badanych / 221

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 61. Rodzaj negatywnych następstw w opinii badanych / 222
Tabela 62. Ocena obowiązującej regulacji prawnej przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 222
Tabela 63. Proponowane zmiany w obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 223
Tabela 64. Występujące trudności przy wykładni znamion obowiązującej regulacji przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 223
Tabela 65. Satysfakcja ze służby w policji / 224
Tabela 66. Ocena opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych / 225
Tabela 67. Czynniki wpływające na zły stan opieki państwa wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych / 225
Tabela 68. Poczucie reprezentowania przez funkcjonariuszy policji instytucji publicznej w opinii badanych / 226
Tabela 69. Skuteczność ochrony karnej funkcjonariuszy policji podczas wykonywania obowiązków służbowych w opinii badanych / 226
Tabela 70. Postrzeganie ochrony karnej przysługująca funkcjonariuszom policji w opinii badanych / 227
Tabela 71. Ocena działania ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych / 227
Tabela 72. Ocena zakresu ochrony karnej w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 228
Tabela 73. Wpływ zmian przestępstwa czynnej napaści na wykonywanie obowiązków służbowych w opinii badanych / 228
Tabela 74. Pozytywne czynniki wynikające ze zmiany przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 229
Tabela 75. Ocena kierunku zmian prawa karnego przyjętego w przypadku przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 229
Tabela 76. Zachowanie ochrony karnej funkcjonariuszy policji w opinii badanych / 230
Tabela 77. Potrzeba wzmacniania ochrony karnej funkcjonariuszy policji na gruncie prawa karnego materialnego w opinii badanych / 230
Tabela 78. Ocena bezpieczeństwa na gruncie obowiązujących uregulowań prawnych w zakresie karnej ochrony funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych / 231
Tabela 79. Ocena zmiany zachowań agresywnych wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych / 231
Tabela 80. Rodzaje agresywnych zachowań sprawców wobec funkcjonariuszy policji w opinii badanych / 232
Tabela 81. Czynniki sprzyjające sprawcom przy dopuszczaniu się czynnych napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych / 232
Tabela 82. Sposób oddziaływania na ogół społeczeństwa w kierunku zapobiegania przestępstwom wymierzonym w funkcjonariuszy publicznych w opinii badanych / 233
Tabela 83. Zapobieganie czynnej napaści w opinii badanych / 234

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Tabela 84. Przyczynianie się funkcjonariuszy policji do zaistnienia przestępstwa czynnej napaści w opinii badanych / 234
Tabela 85. Powody przyczyniania się funkcjonariuszy policji do zaistnienia czynnej napaści w opinii badanych / 235
Tabela 86. Postawa społeczeństwa w przypadku napaści na funkcjonariusza policji w opinii badanych / 235

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5169333A62613566

Edyta Kimera jest doktorem nauk prawnych, wykładowcą akademickim i byłym funkcjonariuszem policji. Autorka publikacji z zakresu prawa karnego i kryminologii. Członek Polskiego Towarzystwa Nauk o Bezpieczeństwie.

Monografia jest pierwszą od wielu lat tego typu publikacją na polskim rynku wydawniczym. Opracowanie dotyczy problemu przestępstwa czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonariusza policji) i ma charakter interdyscyplinarny. Ukazuje nie tylko normatywne ujęcie przestępstwa czynnej napaści, ale też kryminologiczny fenomen tego czynu, kształt polityki karnej stosowanej przez sądy oraz opinie samych funkcjonariuszy policji. W książce omówiono także przestępstwo czynnej napaści w świetle wybranych regulacji międzynarodowych.

Publikacja skierowana jest do wszystkich funkcjonariuszy publicznych, w szczególności organów ścigania, osób korzystających z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym oraz innych czytelników, którzy chcą pogłębić swoją wiedzę na ten temat.

Praca powinna stanowić również cenną pomoc naukową dla studentów, szczególnie bezpieczeństwa wewnętrznego i prawa, pragnących wzbogacić swoją wiedzę z zakresu prawa i kryminologii.

Publikację cechuje bogactwo wykorzystanych źródeł, a zwłaszcza literatury o charakterze historycznym. Ponadto, pozytywnie należy ocenić stronę formalną rozprawy. Napisana jest ona z dużą kronikarską starannością. […] opracowanie Edyty Kimery prezentuje wysoki poziom merytoryczny. Znacznie wzbogaca i uaktualnia dotychczasową wiedzę z zakresu przestępstwa czynnej napaści.

(z recenzji dr hab. Katarzyny Laskowskiej, prof. Uniwersytetu w Białymstoku)

Praca ma charakter nowatorski. Na rynku wydawniczym […] jest to jedyna taka praca, która uwzględnia najnowsze uregulowania prawne, orzecznictwo, dane statystyczne, a przede wszystkim badania i wyniki.

(z recenzji insp. dr hab. Izabeli Nowickiej, prorektor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie)

ISBN 978-83-939529-0-8

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 51E9330420133E6